

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198177

UNIVERSAL
LIBRARY

ಮುದ್ರಕರು :

ಶ್ರೀ. ವೈ. ಎಸ್. ಗುಡಗುಂಟಿ

ಪ್ರಕಾಶ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, ವಿಜಯಪುರ.

ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ
೧೯೪೮.

[ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು ಕಾದಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.]

ಮಾರಾಟದ ಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದವರು—

ಯುನಿಕ್ ಸ್ಟೋರ್ಸ್ ವಿಜಯಪುರ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಶ್ರೀ. ಗು. ಜ. ಮಂಗಲಗಿ

ಬೆಲೆ ೧-೮-೦

ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ
ವಿಜಯಪುರ.

ಮುಂಬಯಿ ವಿದ್ಯಾಪಾತೆಯವರಿಂದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವೆಂದು ಮಂಜೂರಾಗಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದಾರ

ಪುಸ್ತಕ ೨

ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ
ವಿಜಯಪುರ

ಸಮ್ಮುಮಾತು

ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಕಟನೆಯಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಇದೀಗ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಅನೇಕ ಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆಗುವುದು ಇಂಥ ಸಂಕಲನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಒಂದೆರಡಾಗಿದ್ದರೂ ಸೃಷ್ಟಿತ್ವವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಕ್ರಮವಿಡಿದು ಕಾರ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಮೂರು ಸಂಕಲನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಯೋಜನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದು ಎರಡನೆಯದು. ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಎತ್ತುಗಡೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ವಿಷಯ-ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಶೈಲಿಯ ಸೊಬಗು, ವಿಚಾರ ಸುಗಮತೆ ಮುಂತಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗುವಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದವರ ಬರಹಗಳನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಓದುಗರು ಕಾಣಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವೀಕ್ಷಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾಠಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿರುಚಿ, ಅಳವಡ ಅಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ವಿಸ್ತರಣಾರಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯವಾಗುವುದೆಂದು ನಾವು ನಂಬಿದ್ದೇವೆ.

ಲೇಖಕರ ಪರಿಚಯದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪರಿಚಯವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ-ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಲಕ್ಷಿಸಿ

ಅದರ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವರೀತಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೋರಿದರೂ, ಅದು ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಂದುದು. ಈ ಎರಡು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆಯಂಟಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ವಾಗಿ ಬೇಡುತ್ತೇವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಪರಿಚಯದ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಬಗೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಕು.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಲಸಬೇಕಾಗುವ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೇಡುವದಿಷ್ಟೆ. ಪಾಠಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಲೋಪದೋಷಗಳು ತೋರಿದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೊರಡಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತು ಪುಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದ ದ್ವಿತೀಯಾಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದು.

ಈ ಸಂಗ್ರಹವು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ಐದನೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೂ, ಕನ್ನಡ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೂ, ಲೋಕಶಾಲೆಗಳ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗವಾದೀತೆಂದು ಅಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಯಾ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅನುಭವವೇ ನಮಗೆ ಮುನ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಾಗಬೇಕು.

ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವೆ ಈ ಸಮ್ಮತಿ ಸಮಿತಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ. ಶಿಕ್ಷಕ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲ ಸಮ್ಮತಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರವನ್ನೀಯುವರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಸೂಕಲನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರಿಗೆ, ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ವೇಳೆಗೆ ಅಂದವಾಗಿ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀ. ವಿ. ಬಿ. ನಾಯಕ, ಹಾಗೂ ರಾ. ಬ. ಹಳಕಟ್ಟೆಯವರಿಗೆ, ನಾವು ಉಸಕ್ಯತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯು ತೀವ್ರ ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ. ಬಾಡಗಂಡಿ ಶಾಮರಾಯರ, ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಗೆಳೆಯರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೆ ಇರಲಾರೆವು.

ಶಿಕ್ಷಕ ಬಂಧುಗಳ, ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಯ್ದ ಸರಿಗೊಳಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಫಲಗಳ ಈ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದರ ಸವಿಯ ಆನಂದದಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರುಚಿಯು ತೋರಿದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಸಂಪಾದಕರು

ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯವರು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೈಸ್ಕೂಲುಗಳ ಪರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿದ ವಿಜಾಪುರ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾಂವ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರ ಮಂಡಲದವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಈ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಮಿತಿಯವರು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಇದರ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಇಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುದ್ರಣ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಡಿನೆ ಮಾಡಲು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಹಲವು ದೋಷಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೊರುತ್ತೇವೆ.

ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಈ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬೇಕಾದೀತೆಂದು ನಾವು ಬಗೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದಲೂ, ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೆಯನ್ನಿತ್ತ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕ ಮಿತ್ರರೆಲ್ಲರಿಗೆ ನಾವು ತುಂಬಾ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ “ಪ್ರಕಾಶ” ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಸಂಚಾಲಕರಾದ ಶ್ರೀ. ವಿ. ಎಸ್. ಗುಡಗುಂಟೆಯವರಿಗೆ ನಾವು ಉಪಕೃತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯಿಂದ ನಮಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನಿತ್ತ ನಮ್ಮ ಉಳಿದ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ನಾವು ಆಭಾರಿಯಿದ್ದೇವೆ.

ಸಂಪಾದಕರು

ಗದ್ಯಭಾಗ

ಪರಿವಿಡಿ

ಬರಹ	ಬರಹಗಾರರು	ಪುಟ
೧ ಠಕ್ಕರ್ ಬಾಪಾ	ಶ್ರೀ. ಸಿದ್ದವ್ವನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ	೧
೨ ನಮ್ಮೂರಿನ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ	ಶ್ರೀ. 'ಕ್ಷೀರಸಾಗರ'	೧೩
೩ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ	ಶ್ರೀ. ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡ	೨೩
೪ ಜಾಣತನದ ಪ್ರದರ್ಶನ	ಶ್ರೀ. 'ಶ್ರೀರಂಗ'	೩೩
೫ ಬಸವೇಶ್ವರರ ವಚನಗಳು	ಮಹಾತ್ಮಾ ಬಸವೇಶ್ವರರು	೪೪
೬ ತಪಸ್ವಿನೀ	ಶ್ರೀ. ಮತಿ "ಭಾರತಿ"	೪೭
೭ ಗುಡಿಯಿಲ್ಲದ ಮಹಾಲಿಂಗ	ಶ್ರೀಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ	೫೬
೮ ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ	ಶ್ರೀ. ದಿವಾಕರ	೬೭
೯ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಒಂದಿರುಳು	ಶ್ರೀ. ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ	೭೩
೧೦ ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಬಯಲಾಟ	ಶ್ರೀ. ಗೋರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	೮೬
೧೧ ಜನಾಂಗದ ವಿಕಾಸ	ಶ್ರೀ. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ	೧೦೧
೧೨ ಅಗ್ರಪೂಜಾ ವೈಶಿಕರ	ಶ್ರೀ. ಮುಳಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ	೧೦೬

ರಕ್ಕರ್ ಬಾಪಾ

ರಕ್ಕರ್ ಬಾಪಾಗೆ ೭೦ ವರ್ಷವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ನಂಬಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಯಾರೂ ಈ ಮಾತು ನಂಬುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರೊಡನೆ ಹಗಲಿರುಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಜನರಿಗೂ ಕೂಡ ಅವರ ವಯಸ್ಸು ಇಷ್ಟಿರಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನವೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಪಾಗೆ ಅಂಥ ವೈಕಟ್ಟಿದೆ; ಅಂಥ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿದೆ. ತಮ್ಮ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಮರೆತು ಮರೆಯಿಸಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು; ಆದರೆ ವೈಯನ್ಯೂ ಹಾಗೇ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೊಂಚಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಾಯವೂ ಬೇಕು. ಮೈಯಿಂದ ಅಜರರಾದ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೂ ಉಂಟು, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿರ್ಜರ ರಾದ ಪುಣ್ಯಜೀವಿಗಳೂ ಉಂಟು. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಪಡೆದ ಜೀವಿ

ಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಠಕ್ಕರ್ ಬಾಪಾ ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಅವರ ತಿಳಿಗೊಳವಂಥ ಮುಖ, ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಂತೆ ಹೊಳೆವ ಕಣ್ಣು, ಅಲೆಗಳ ಹೊಯ್ದಾಟವಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತವಾದ ಕಡಲಿನ ಉಸಿರಿಗಂಥ ಅವರ ಮಾತು, ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಬಾಪಾರ ಈ ನಿರ್ಜರತೆಯ ಗುಟ್ಟು ಅವರ ಕರ್ಮಜೀವನದಲ್ಲಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಹುಚ್ಚು ಹುಮ್ಮಸ್ಸು. ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಮಡಿಸಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಬೇಸರವಿಲ್ಲ. ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವವರಿಗೂ ಒಂದು ಬಿಡುವಿನ ದಿನವುಂಟು. ಗಿರಣಿಯ ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೂ ದಿನಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೇಗಂಟಿ ದುಡಿತವೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಸೇವೆಯೇ ಜೀವನವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಬಾಪಾರಂಥ ಜನರಿಗೆ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲ. ವರ್ಧಾದಿಂದ ಸೇವಾಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದಾಗ ಟಾಂಗಾ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸರಿ ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾಲುಗಾಡಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀಜೀ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದಂತೆ; ' ಬಾಪಾ, ಕೆಲವು ದಿನದ ತನಕ ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ ? ' ಒಡನೆಯೇ ಬಾಪಾ ಹೇಳಿದರು: ' ಬಾಪು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದಿದೆ, ನಾನು ಹೇಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ? ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲೇ ನನಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಸುಖ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ' ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಆನಂದ, ಉತ್ಸಾಹ, ಅವರಿಗೆ ! ದುಡಿತವನ್ನು ಈ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡವರು ಕೋಟಿಗೊಬ್ಬರಾದರೂ ಇದಾರೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ?

ಬರೀ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚು ದುಡಿತವಲ್ಲ ಬಾಪಾರದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ; ರೀತಿಯಿದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾವಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಇಂದಿನ ಕೆಲಸ ಇಂದೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವಿದೆ. ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾಳೆಗೆ

ತಳ್ಳುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಾಪಾ ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕರು. ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಣದ ವಿಸಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಬಹಳ ಮೊನೆಯಾದುದು. ತಮ್ಮ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವದಂತೂ ಅವರಿಗೊಂದು ಚಟವೇ ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಕೋಮಟಿ ದಿನವೂ ತನ್ನ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುವಂತೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ದಿನದ ಕಿರ್ದಿ ಬರೆಯದೇ ಆ ದಿನವನ್ನು ಮುಗಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕಾಲವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪೋಲು ಮಾಡದೆ ಕರ್ಮನಿರತರಾಗಲು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ಜನರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತನುಗೊಡಗಿದ ಸುಖಮುಖ, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಾಡಿದ ಅಂದೋಳನ, ಹಿಗ್ಗಿಸಿದ ಸಮಾಧಾನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ರಮ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ. ಬಾಪಾರ ಜೀವನ ಉತ್ತಮ ತರದ ಗಡಿಯಾರವಂತೆ; ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆಯಲೇ ಬೇಕು. ಬಾರಿಸಿದ ಗಂಟೆಗಳ ಲೆಕ್ಕವೂ ಸರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಅವರ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ, ಈ ಕ್ರಮ ಗಳಿಗೆ ಗಳಿಗೆಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ನಿಯಮಬದ್ಧ ಜೀವನ, ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗಿರುವ ಆನಂದಗಳೇ ಅವರ ಎಷ್ಟೆತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹರೆಯದ ಗುಟ್ಟು; ಅವರ ಆದರ್ಶಜೀವನದ ಅಡಿಗಲ್ಲು.

ಬಾಪಾರ ಜೀವನವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಹಾದಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆದಿದೆ. ಹರಿಜನರಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳು, ಭಂಗಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು-ಮೇಳಾಗಳು ಅವರ ಮೊದಮೊದಲಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಗುಜರಾತಿನ ತಾಲೂಕು ತಾಲೂಕಿಗೂ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿದರು. ನೆರೆಯ ಹಾವಳಿ, ಬರಗಾಲಗಳ ಪಿಡುಗು ಬಂದಾಗ-ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಯಾವ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಬಾಪಾ ಪ್ರಥಮಸೇವಕರು. ಉರಿಯಾ, ಸಿಂಧ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ

ಅವರು ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸೇವೆ ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳ
ವರು ಮರೆಯುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಬಾಪಾರ ಕರ್ಮನಿರತತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಕತೆಗಳಿವೆ.
ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸವೇ ದೇವರು. ನಿತ್ಯ ಲಭಾಯಿ ಪಚೇಲರು ಮುಂಬಯಿ
ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಒತ್ತಾಯ
ಮಾಡುವ ಶಾಸನವನ್ನು ತಂದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಸಯ
ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವದು ಬಾಪಾರ ಪಾಲಿಗೆ ಒತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿ
ತಿರುಗಿ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಅಣಿಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಯಾವುದೋ
ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದರಂತೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಶಾಲೆಯ ಮಾಸ್ತರರನ್ನು
ಆ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಶಾಲೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆಗಿಸಿ ತನಗೆ
ಬೇಕಾದ ಲೆಕ್ಕ ಅಂಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆದುಕೊಂಡರು. ಆ ಕೆಲಸವಾದ
ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಜೂರು ರೊಟ್ಟಿತಿಂದು ಮತ್ತೆ ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ
ಮುಂದಿನ ಊರಿಗೆ ಗಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಆ ಮಾಸ್ತರನಿಗೆ ಈ ನಟ್ಟಿ
ರುಳಿನ ವ್ಯವಹಾರ, ಈ ಗಡಿಬಿಡಿ, ಊಟ ನಿದ್ರೆ ಕೂಡಾ ಬೇಡವೆ
ಈ ಉತ್ಸಾಹ ಎಲ್ಲವೂ ತುಂಬಾ ಹೊಸದು. ಕನಸಿನಂತೆ ಎಲ್ಲಾ
ಆಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಚಳುವಳಿಗೂ ಬಾಪಾರ ಸಂಬಂಧ ಬಂತು.
ಬಾಪಾ ಸ್ವತಃ ಸಂಸ್ಥಾನೀ ಪ್ರಜೆ; ಭಾವನಗರದವರು. ಅಖಿಲ
ಭಾರತ ಸಂಸ್ಥಾನ ಪ್ರಜಾ ಪರಿಷತ್ತು ಮೊದಲಾದಾಗ ಬಾಪಾರ
ಕೈವಾಡ ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಕಾರ್ಯ
ದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಪರಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ
ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಜನರಿಗೆ ಹಾದಿತೋರಿ
ದರು. ಪಟಿಯಾಲಾ ದೊರೆಯ ದುರ್ವರ್ತನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅ.ಭಾ.
ಸಂ. ಪರಿಷತ್ತು ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ
ಅವರೂ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯರು.

೧೯೩೦ ರಲ್ಲಿ ಬಾಪಾರಂಥ ಅಜಾತಶತ್ರುನಿಗೂ ಸೆರೆ ತಪ್ಪಿ ಲಿಲ್ಲ. ದೇಶಸೇವಕರನ್ನು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಇರಗೊಟ್ಟರೆ ವಿಲಿಂಗ ಡನ್ ರಾಜ್ಯಸೀತೆಗೆ ಕಲಂಕವಲ್ಲವೆ! ಹೆಂಡವ ಅಂಗಡಿ ಪಿಕೆಟಿಂಗ್ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಬಾಪಾರಿಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳ ಆತಿಥ್ಯ ನೀಡಿದರು ಸರಕಾರದವರು.

ಬಾಪಾ ತಮ್ಮ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿದಾಗ, ಅವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ದುಃಖ ಮಗುಡಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತೀರ ಸಮೀಪದ ಆಸ್ತರಂತೆ, ಹಿರಿಯಣ್ಣನಂತೆ ಅಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹಿತವಚನವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಡೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಹುರುಪು ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಪದ್ಧತಿ ತಂದೆಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಲ್ಲ; ಅಣ್ಣನ ಪ್ರೀತಿ. ಆ ಪ್ರೀತಿ ಎಂಥ ತುಂಬು ಹೃದಯದ್ದು ಎಂಬುದು ಅನುಭವಿಸಿ ತಿಳಿಯದೇಕಾದ ಮಾತು. ಹರಿಜನ ಸೇವಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರನಾಗಿ ಸೇರಿದರಾಯಿತು, ಬಾಪಾ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ದತ್ತಕ ಹೋದಂತೆ. ಅವನ ಇಡೀ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನೇ ಬಾಪಾ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಹರಿಜನ ಸೇವಕಸಂಘದ ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸೌಹಾರ್ದಭಾವಕ್ಕೆ ಬಾಪಾ ಅಡಿಗಲ್ಲು

ಶ್ರೀ. ವೈದ್ಯನಾಥ ಅಯ್ಯರ್ ಮಧುರೆಯ ಮಹಾಜೀವ. ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆ ವರ್ಷ ದಳುರಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಹರಡಿದ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶದ ಚಳುವಳಿಯ ಕೀರ್ತಿ ಅವರದು. ಅವರು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಹರಿಜನ ಸೇವಕ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ರದಿದ್ದರೆ ಈ ಪವಾಡವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಮೂರುಸಲ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರ ಹಟ ಬಾಪಾರ ಅಭಿಮಾನದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಸಲವೂ ಹನಿ

ಗಣ್ಣಿ ನಿಂದ ಅಯ್ಯರ ತಮ್ಮ ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದವರು ತಮಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಪದವಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಬಾಪಾ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. 'ಇದ್ದಷ್ಟು ಬಿಡುವೇ ಸಾಕು, ಬಿಡುವು ಅಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ, ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದವರೇ ಬೇಕು.'

ತಕ್ಕರ್ ಬಾಪಾರ ಹರಿಜನ ಸೇವೆ ಈಗಂತೂ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಅವರ ಮೂಕ ಸೇವೆಯ ಪರಿಚಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಗಿದೆ. ಅವರ ನಿಷ್ಕಾಮ ಸೇವೆಯ ತಪಸ್ಸಿನ ಪುಣ್ಯ ಇಡೀ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹಂಚಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಸೂತ್ರಧಾರಿತ್ವದ ಫಲ ಅದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಾಪಾ ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವು ಗುಜರಾತಿನ ಹರಿಜನರ ಆದಿಜನರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಜರಾತಿನ ಹರಿಜನರಿಗೆ ಅವರು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗುರುಗಳೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಮಹೋಪವಾಸದ ಫಲವಾಗಿ ಹರಿಜನ ಸೇವಕಸಂಘವು ಮೊದಲಾದಾಗ ಅದರ ಎಲ್ಲ ಹೊಣೆಯನ್ನೂ ಹೊರಲು, ಗಾಂಧೀಜಿ ತಕ್ಕರ್ ಬಾಪಾರನ್ನು ಅವರ ಸಣ್ಣ ಲೋಕದಿಂದ ಬಯಲಿಗೆಳೆದರು. ಈಗ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಾಪಾರ ಪರಿಚಯ ಅವರ ಹರಿಜನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಆದಿಜನರ ಸೇವೆಯ ಗುರುತಾಗಿಲ್ಲ. ಹರಿಜನರ ನಡುವೆ ಬಿದ್ದ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಕಾಡು ನಿವಾಸಿಗಳ ಕಡೆ ಹರಿದುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕಾಡುಜನರೆಂದರೆ ದೇವರಿಗೂ ಬೇಡಾದ ಮೂಕ ಜೀವಿಗಳು. ಹರಿಜನರಂತೆ ಊರು ವಸತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗ್ಯವೂ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಡುಹಿಂಡಾಗಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡು ಉಮರಿಹೋಗು

ತ್ತಾರೆ, ಕಾಡು ಹೊಗಳಂತೆ. ಮಧ್ಯಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಭಿಲ್ಲರು ಈ ಸಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನ. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅವರ ರಾಜರಾಣಿಯರ ಮಾತು ಬಂದಿದೆಯಾದರೂ ಈಗ ರಾಜ್ಯ ಅಡವಿಮಿಕಗಳ ಮೆಲೆಯೇ. ಇಂಥ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸೌರಭವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ದೀಕ್ಷೆ ಹೊತ್ತಿದಾರೆ ಬಾಪಾ. ಅವರ ಭಿಲ್ಲ ಸೇವಾಮಂಡಲವು ಈಗ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡತೊಡಗಿದೆ. ಈಗ ಬಾಪಾ ಆಸಾಮದಲ್ಲಿನ ಕಾಡು ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

‘ಮಾಡುವದೇನು ಗುಡಿಸಲಿನ ಗೋಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಮರ್ಮದ ಮುಚ್ಚಿಕೋ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಗಾದೆಯೊಂದು ಕಾತಿಯವಾಡದ ಜನರಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಆ ಗಾದೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಭಿಲ್ಲ ಜನರಿಗಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದುದು. ಮೊದಲೇ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೋ ಕಾಲ ನೂಕುವ ಜನ. ಬರಗಾಲ ಬಂದರಂತೂ ಭಿಲ್ಲರ ಪಾಡು ಹೇಳತೀರದು. ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು ಕಡ ಹುಟ್ಟುವದೂ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಿಟ್ಟೇ ಕಾಣದವನು ಬಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದಾನು? ಚಿಕ್ಕ ಚಿಂದಿಗಳಿಂದ ಮೈಯನ್ನು ಪೂರಾ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಭಿಲ್ಲರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹೊರಗೆ ಬಾರದೆ ಒಳಗೇ ಅನಿತು ಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮಾನ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇರೇನೂ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ.

೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ಭಿಲ್ಲರ ನಾಡಾದ ಸಂಚಮಹಾಲ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಬರ ಬಂತು. ಜನ ನೋಣಗಳಂತೆ ಸಾಯಹತ್ತಿದರು. ಭಿಲ್ಲರ ಗೋಳು ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಅನ್ಯತಲಾಲ ತಕ್ಕರರಿಗೆ ಆ ಕರೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಂಚಮಹಾಲಿಗೆ ಹರಿದೋಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಭಿಲ್ಲ ಜನರ ನಡುವೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ಅವರ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ಕಡೆ ಒಂದು ಭಿಲ್ಲರ

ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಆ ಗುಡಿಸಲಿನ ಯಜಮಾನಿಯನ್ನು ಕರೆದರು. ಅವರ ಕಷ್ಟಸುಖವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲ ಇವರಿಗೆ. ಆದರೆ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಹೊರಗೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಗೆ ಹೊರಗೆ ನಿಂತವರು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಆಪದ್ವಂಧುವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ತಕ್ಕರರಿಗೆ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತರ ಇದ್ದವರು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು. 'ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಉಡಲು ಒಂದು ಚಿಂದಿಯೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಒಂದಾಳು ಹೇಗೆ?' ಅವೃತಲಾಲರಿಗೆ ತಾವಿದ್ದುದು ಭೂಮಿಯೋ ಪಾತಾಳವೋ ತಿಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಕೈ ಚೀಲದೊಳಗಿನ ಪಂಚೆಗಳಿರಡನ್ನು ಗುಡಿಸಲೊಳಕ್ಕೆ ಒಗೆದರು.

ಆ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಅವರ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನದ ಮಹಾ ಸಂಕಲ್ಪ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಭಿಲ್ಲ ಸೇವಾ ಮಂಡಲದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿದರು.

ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಭಿಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಕಂಡುಬಂತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮಗಳು ಮೊದಲಾದವು. ಔಷಧಾಲಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದವು. ಭಿಲ್ಲರನ್ನು ಗಾಣವಾಡಿ ಹಿಂಡಿ ಹಿಟ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕುಡುಕುತನ ಮರೆಯಾಗಹತ್ತಿತು. ಅಪರಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಾಗತೊಡದವು. ಮಾನವ ಜಾತಿಯ ಅಂಚಿಗೆ ಅವರೂ ಬಂದು ಸೇರಹತ್ತಿದರು.

ಬಾಪಾ ಈ ಅಡವಿಜನರ ಪಾಲಿನ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆಯಾದರು. ಅವರು ಎಳೆದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವೆರಿಯರ್ ಇಲ್ವಿನ್ ಬಾಪಾರನ್ನು ದೇವತೆಯೆಂದು ಕರೆದುದು ಉತ್ತೇಜನಕರವಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿದ್ದವರಿಗೆ ಅನುಭವವಾಗುವ ನಿಜವಾದ ಮಾತು.

ಬಾಪಾ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಬಾಳಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ, ತಮ್ಮ ಹಿತವಚನಗಳಿಂದ

ಅನೇಕರಿಗೆ ಸೇವಾದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿ ದೇಶಸೇವಕರಾಗಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಜನಕ್ಕೆ ಅವರು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹಚ್ಚಿದ ದೀಪಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿವೆ.

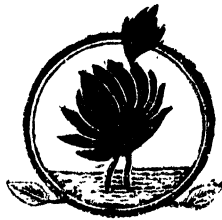
ಬಾಪಾರ ಈ ಕರ್ಮಜೀವನದ ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಅವರ ಅನಾಸಕ್ತಿ ಪರಿಮಳ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಬರೀಗೊಡ್ಡು ನಿಷ್ಕಾಮವೂ ಅಲ್ಲ ಅವರದು. ಅವರ ಅನಾಸಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸಿ ಹದ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಯೋಗವಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅರಳಿ ಕಂಪು ಬೀರುವ ಹೂವಿನಂತೆ ಅವರು.

ಅಮೃತಲಾಲ್ ತಕ್ಕರ್ ಮೊದಲು ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ರೋಡ್ ಇಂಜಿನಿಯರರಾಗಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೀವನದ ಶ್ರುತಿಗೆ ಆ ಕೆಲಸ ಒಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪುಣೆಯ Servants of India ಸಂಘವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅದೂ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ, ಮೂನತ್ತು ವರ್ಷವಾದರೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರ ತಪಸ್ಸು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ.

ದೇವರು ಬಾಪಾರನ್ನು ಈಗಿನ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೋಡಲಿರಬಹುದು ಆರಿಸಿದಂತಿದೆ. ಬಾಪಾಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಹೊರೆ ಬಹಳ ದಿನ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆದು ಇವರ ಹೆಂಡತಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರು. ಆ ಮಗುವೂ ಬಹಳ ದಿನ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಬಲವಂತಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಮದುವೆ ಯಾದರು. ಇವರ ಕೊರಲಿಗೆ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಬಂಧನ ಹಾಕುವದು ದೇವರ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯೂ ಬೇಗನೆ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಬಾಪಾ ವಿಧುರರಾಗಿಯೇ ಇದಾರೆ. ತನ್ನ ಸಂಯಮವು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದಾರೆ. ಅವರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಕೊರ

ತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ನಾಡಿನ ದೀನದಲಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನವರಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದಾರೆ. ಅವರದೇ ಒಂದು ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದಾರೆ.

ಇಂದು ಅವರಿಗೆ ೭೦ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದೆ. ಈ ೭೦—೪೦ವರ್ಷಗಳ ಸೇವೆಯ ತರುವಾಯ ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ಅವರ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಬಾಪಾರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಎಷ್ಟು ತಡಮಾಡಿತೋ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಗನೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಅವರನ್ನು ಮರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬೋಣವೇ ? ಬಾಪಾರ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಅಜರ ರಿದ್ದಂತೆ ಅನುರರನ್ನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆವೇನು ನಾವು ?

ಪರಿಚಯ

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧವ್ವನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮರು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ರಾದ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾದ ಲೇಖಕರೂ ಎಂದು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಕಿರಿಯರಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸದ್ಯದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮರ್ಯಾದಿತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಕೊರತೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ, ಆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಳೆಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹಿರಿಕಿರಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯದಾಗಿದೆ.

ಇವರು ಬರೆದ ಕೆಲ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ- ಪರ್ಣಕುಟ, ಗಾಂಧೀಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಿಡಿಗಳು, ಗಾಂಧೀಯೋಜನೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮೇಲಿನ ಪಾಠವನ್ನು “ದೀಪನಾಲಿ” ಯೆಂಬ ಚರಿತ್ರಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ. ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರಲ್ಲಿ ಅವರದು ಮೇಲ್ಮೈಯಿದೆ. ಅವರು ಬರೆದ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಬೋಧಪ್ರದವೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಪ್ರದವೂ ಆಗಿವೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

- (೧) ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಸೇವಕರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬರು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿಸುವ ಒಂದೆರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಜೀವನವನ್ನು ಸೇವೆಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಶಕ್ತರ್ ಬಾಪಾ ಅವರು ಕರ್ಮಜೀವಿಗಳು ಇಲ್ಲವೆ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸುವಿರಿ?
- (೩) ಒಬ್ಬನು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆನ್ನುವವನಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಒಂದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ

ಸೇವೆಯನ್ನು ಮರ್ಯಾದಿಸಬೇಕೆನ್ನುವವನಿದ್ದಾನೆ. ಇವರೀವರ ಸಂವಾದ-ವೊಂದನ್ನು ೪೦ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರಿ.

- (೪) ಠಕ್ಕರ್ ಬಾಪಾ ಅವರು ಮಾಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಯಾವ ಬಗೆಯದು ?
- (೫) ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದೆಂಬ ಬಹುಜನರ ಹುಚ್ಚು ತಿಳವಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಾಪಾರ ಜೀವನವು ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ.
- (೬) “ನಾನು ಮಾಡಬಯಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆ” ಎಂಬ ವಿಷಯದಮೇಲೆ ೪೦ ಸಾಲುಗಳಷ್ಟು ನಿಬಂಧವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
- (೭) ಎಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಸಣ್ಣಮಟ್ಟ ರೂಪದ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯ ೮-೧೦ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೮) ನಿಮಗೆ ಪರಿಚಿತರಾದ ಓರ್ವ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇದೇ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲೆತ್ತಿಸಿರಿ.
- (ಅ) ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:- ಬಾಪಾರ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ರೀತಿ, ಅವರ ದಿನಚರಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಅವರು ಮಾಡಿದ ಬಿಲ್ಲರ ಸೇವೆ, ಅದಿಜನರು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕಾಡುಜನರು.
- [ಆ] ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ. ಪಳಗಿಸು, ನಿರ್ಜರತೆ; ಹುಮ್ಮಸ್ಸು, ಕೈವಾಡ, ಮೊನೆ, ಪೋಲು, ದಳ್ಳುರಿ ಹನಿಗಣ್ಣು, ಅವಿತುಕೊಳ್ಳು. ರೂಪುಗೊಳ್ಳು.
- [ಈ] ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ:-[೧] ಆತ್ಮಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣು. [೨] ಬರಿ ಹುಚ್ಚು ದುಡಿತವಲ್ಲ ಬಾಪಾರದು[೩] ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅನಂದಗಳೇ ಅವರ ೭೦ ವರುಷಗಳ ಹರೆಯದ ಗುಟ್ಟು [೪] ಹರಿಜನ ಸೇವಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರನಾಗಿ ಸೇರಿದರಾಯಿತು. ಬಾಪಾ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ದತ್ತಕ ಹೋದಂತೆ.

ನಮ್ಮೂರಿನ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ.

“ ಲಿಂಗಾ ! ”

“ ಬುದ್ಧಿ ”

“ ತೀರ ಊರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದೆವಲ್ಲ ! ”

“ ಇಲ್ಲೇನೋ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ ಬುದ್ಧಿ-ಇವೇ ಇರಬಹುದು ದಾರಿ-ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿತಾ ಇದೆ-ಇದು ತೊರೆಗಡ್ಡೆ-ಅಗೋ ಅಲ್ಲೇ ತೊರೆ ತುಂಬಿ ಮೋರಿತಾ ಇದೆ.”

“ ಈಚೆ ದಿಣ್ಣೆ ಹತ್ತಿದರೆ ದಿಕ್ಕು ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು— ಹೀಗೆ ಬಾ— ”

ದಿಣ್ಣೆ ಹತ್ತುವದಕ್ಕೆ ಷುರು ಮಾಡಿದೆವು. ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಲಿಂಗನು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಕುದುರೆ ಲಿಂಗನ ಹಿಂವೆ, ನಾನು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕುಟುಕು ಹನಿ; ರಜಾದಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಂದ ಹೊರಟು ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗುರುತಿನ ಶೇಕದಾರರ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಜವಾನರ ಹುಡುಗ ಲಿಂಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಲಿಂಗನಿಗೆ ದಾರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು

ಆ ಕಾಡು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಸಲ ತಿರುಗಿದವನಾದರೂ
ಆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಹೀಗಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

“ ಲಿಂಗಾ ! ”

“ ಬುದ್ಧಿ ”

“ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಭಾರವಾಗಿದೆಯೇ ?- ”

“ ಭಾರವಿಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ, ಬಹಳ ಹಗುರವಾಗಿದೆ- ನೋಡೋಕೆ
ಮಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ— ಏನಿದೆ ಬುದ್ಧಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ? ”

“ ನಾಲ್ಕು ಪುಸ್ತಕ, ಎರಡು ಬಟ್ಟೆ, ನನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಒಂದು
ಜರತಾರಿ ಟೋಪಿ, ಒಂದು ಜೊತೆ ಬೂಟ್ಟು-ನನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಎರಡು
ಪೊಂಬೆ- ಇಷ್ಟೆ— ”

“ ನೀವು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಆಯಿತು
ಬುದ್ಧಿ ? ”

“ ಹೋದ ಬೇಸಿಗೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಹೋದವನು ಮತ್ತೆ
ಈಗಲೇ ಬರುತ್ತಿರುವುದು- ನೋಡು, ಆಗ್ಯೂ ಈಗ್ಯೂ ಈದಾರಿ
ಯಲ್ಲಿ ಬಾಂದುಗಳು, ಕಳ್ಳಿಯ ಸಾಲು ಎಲ್ಲಾ ಬದಲಾಗಿ
ಹೋಗಿದೆ— ಅದಕ್ಕೇನೇ ಈಗ ನಾವು ಯಾವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗು
ತ್ತಿದೆವೆಂಬುದು ಸಹ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ”

ನಾವು ಮೂವರೂ - ಎಂದರೆ ನಾನು, ಲಿಂಗ, ಕುದುರೆ-
ಬಳಲಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ
ಮಾಡಿದೆವು- ನನಗಾದರೂ ಬೇಗ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ
ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ. ನನ್ನ ತಮ್ಮ, ಟೋಪಿ ಬೂಟ್ಟು ಎದುರು
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಂಗಿಗೆ ಗೊಂಬೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂ
ಡಿದ್ದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರ ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳ
ಬೇಕು. ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಂತೂ ಎಷ್ಟೋ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ದಿಣ್ಣೆ ಹತ್ತಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆವು. ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಆಸೆ ದೂರವಾಯಿತು. ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ಒಂದು ಸಿಗರೇಟು ಹತ್ತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ; ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಏನುಮಾಡಿದರೂ ಹತ್ತದು. ಗಾಳಿ, ಹನಿ. ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಹಚ್ಚಿದೆ. ಕುದುರೆ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಳಿ “ಸುಯ್ಯ” ಎಂದು ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಲಿಂಗ!”

“ಬುದ್ಧಿ”

ಬೆಳಗಾಗುವ ವರೆಗೆ ಈ ಬಯಲಿನಲ್ಲೇ ಕೂತುಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗುತ್ತೆ—”

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುದುರೆ ಕಿವಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು.

ಲಿಂಗನು

“ಅಗೋ ಸ್ವಾಮಿ”

ನಾನು ಅಲಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಬಲಗಡೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ನಾಯಿ ಬಗಳುುವುದು ಕೇಳಬಂತು.

“ಈ ನಾಯಿ ಬಗಳುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೇ ಹೋಗೋಣ ಬುದ್ಧಿ—ಯಾವುದಾದರೂ ಹಳ್ಳಿ ಸಿಕ್ಕಿತು—ನೀವು ಮರ ಗಿಡ ಗುರುತು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ—”

ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲಗಡೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು ದಿಣ್ಣೆ ಇಳಿಯುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದೆವು. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ನಾಯಿಯ ಬಗಳು ಕೇಳಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಲಿಂಗನು

“ಅದೇನು ಬುದ್ಧಿ ಅಲ್ಲ ಕಾಣುವುದು ?”

ಅವನು ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿದ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆನು.

“ಅದೊಂದು ಮರ ಕಾಣೋ- ಅಯ್ಯೋ ಪುಕ್ಕಲು ಹುಡಗಾ-
ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬಾ-ಹೆದರಬೇಡ-
ನಿನಗೊಂದು ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ-ನಿನಗೆ ಓದು ಬರಹ ಬರುತ್ತೆಯೇ
ಮಗೂ ?- ”

“ ಬರುತ್ತೆ - ಅವೇನು ಕಥೆ ಹೇಳಿ ಬುದ್ಧಿ - ”

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಠ ದಿಬ್ಬದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು.
ಲಿಂಗನಿಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ- ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಸೈನ್ಯ ಕಾವೇರಿಯನ್ನು ದಾಟಿ
ಬಂದದ್ದು - ಸುಲ್ತಾನನು ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿದ್ದು -
ಯುದ್ಧ-ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಕೋಟೆ ಹತ್ತಿ ಬಾವುಟ ಏರಿ
ಸಿದ್ದು-ಅಗ ಟಿಪ್ಪುವು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದು-ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಬಾವುಟ
ಏರಿಸಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎರಡು ತುತ್ತು ಊಟಮಾಡಿದ್ದವನು
ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಕೋಟೆಗೆ ಬಂದದ್ದು-ಸಾಯಂ
ಕಾಲದವರೆಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಬಿದ್ದದ್ದು-ಒಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಿರ
ಲೆಂದು ಶವಗಳ ನಡುವೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡದ್ದು- ಯಾವನೋ ಸೋಲ್ಜ
ರನು ಅವನ ಭಂಗಾರದ ನಡುಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದು-ಟಿಪ್ಪುವು
ಕತ್ತಿ ಬೀಸಿದ್ದು-ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದದ್ದು
ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಶವವನ್ನು ಲಾಟೀನು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದ್ದು - ರಾತ್ರಿ
ಯೆಲ್ಲಾ ಸೋಲ್ಜರುಗಳು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಊಟ
ಮಾಡಿದ್ದು-ಅವರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕ
ಳಿಲ್ಲ ಬೆಳಗಿನ ವರೆಗೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದದ್ದು-ಮಾರನೆಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ
ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಶವದ ಮೆರವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಸಮಾಧಿಯಾದದ್ದು-ಎಲ್ಲ
ದನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆ.

“ ಕಥೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಬುದ್ಧಿ - ”

“ ಇನ್ನು ಏಳು ಹೋಗೋಣ- ”

ಹೊರಟೆವು. ಲಿಂಗನು ಮತ್ತೆ ಮರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ

“ ಮರ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹಾಗಿರುತ್ತೇ ಬುದ್ಧಿ ? .”

ಎಂದು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುದುರೆಯ ಬಲಪಕ್ಕ ದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳಿದನು. ಆ ಮರವು ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು ಅಷ್ಟೆ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಹುಡುಗ ಹೆದರಿಯಾನು ಎಂದು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಇಳಿದೆ.

“ಆ ಮರ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಮಗೂ- ಇಲ್ಲಿಂದ ಹತ್ತಿ ರವೇ ಇದೆ ನಮ್ಮೂರು-ಆ ಮರವನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಾಮಣ್ಣ ಹೋದವರುಷ ಹೆದರಿದ್ದ ---”

“ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದಿದವರು ಸ್ವಾಮಿ? ದಾರಿತಪ್ಪಿದರೇ?”

“ನೋಡು ಹೋದ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದಿ ದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾನು ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಾಮಣ್ಣ ತಿರುಗಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು. ಶಾಮಣ್ಣನಿಗೆ ಎಂಟು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ತಾನು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದ ಕಥೆ-ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದೆನೆಲ್ಲಾ, ಆ ಕಥೆ-ನನಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದ. ಶಾಮಣ್ಣ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಎಷ್ಟೋ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಕಥೆ ಹೇಳುವಾಗ ಮೈಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ಅದರಮೇಲೆ, ಅಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹ! ‘ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತೀಯ ?’ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಸೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕಥೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡ, ನೋಡಪ್ಪ, ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಬಿಟ್ಟೆವು; ಇದೇ ಮರದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ಶಾಮಣ್ಣ ಹೆದರಿಬಿಟ್ಟ ಈ ಮರ ನೋಡಿ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೂ ಜ್ವರ ಬಂತು ಅವನಿಗೆ, ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ವಾಸಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ”

“ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ದಾರಿ ನಿಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರ ಬೇಕಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ—ನಿಮ್ಮೂರು ಎಷ್ಟಾಗುತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ? ”

“ಇಲ್ಲಿಂದ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ ಇಲ್ಲ. ಚೂಟಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಇನ್ನೇನು ಇದೇ ನಮ್ಮೂರ ಸ್ವರ್ಗ— ಇಲ್ಲಿಂದ ಅರ್ಧಮೈಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಆವೀತು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿ-ಅಷ್ಟೇ.”

“ಎನು ಬುದ್ಧಿ ?—”

ಬಾಯಿ ಜಾರಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ದುಡುಗ—ಹೆದರಿಬಿಟ್ಟಿರಲಿ ?—

“ಇಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಕಾಣೋ ಅಷ್ಟೇ— ಈ ಮರ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿದೆ.”

ಮಳೆ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. “ಜೇ” ಎಂದು ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಪ್ಪೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಮೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಲಿಂಗಸುಹಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಗಾಬರಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅವನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೆ ಮೇಲು ಎಂದುಕೊಂಡು

“ಲಿಂಗ !”

“ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಬುದ್ಧಿ ”

ಎಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರಲು ತೋರಿಸಿದನು.

ದೇವ್ವಗಳ ಭಯವೇನೋ ನಿನಗೆ ?— ಅಯ್ಯೋ ಪುಕ್ಕಲಾ—”

“ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಬುದ್ಧಿ —”

ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ. ಹಿಂದುರುಗಿ ನೋಡಿದ. ನಾನು ಕುಳಿತು ಕಥೆ ಹೇಳಿದ್ದ ದಿಬ್ಬದ ಬಳಿ ಒಂದು ದೀವಿಗೆ, ಎರಡು ವೃಕ್ಷಿಗಳು ದೀವಿಗಯ ಅಚೆ ಈಚೆ ಎದುರು ಒದುರಾಗಿ ಕುಳಿತು ನೆಲವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನನಗೆ ಉತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು— ಅದರಲ್ಲಿ ಜಂಭ ಏಕೆ ?— ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವೇ ಆಯಿತು.

“ಲಿಂಗ, ನಿನಗೇನು ಕಾಣಿಸುತ್ತೋ ?—”

“ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ-ದೀವಿಗೆ-ಅಚೆ-ಈಚೆ—”

“ಭಯಪಡಬೇಡ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡೋಣ—”

“ಸ್ವಾಮಿ ಈಚೆ ನೋಡಿ—”

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೇಕು ಚಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಕೈಲಿ ಲಿಂಗನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ದಿಬ್ಬದ ಕಡೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊರಟಿತು—ಅಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. — ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಧ್ವನಿಮಾಡುವಂತೆ ಬೇರೇ ಕೇಳಿತು— ನುಸಸ್ಮರಂತೆ ಮಾತು. — ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಲಿಸಿದೆವು.

“ಅಯ್ಯೋ—ನನ್ನ ಕಂದಯ್ಯಾ—ಹಾಲು ಒಯಸಿ ಹೋದೆ ಯಲ್ಲೋ—ಕುಡಿಯೋ ಮಗುವೇ— ಹಾಲು ತಂದಿದ್ದೇನೆ— ಕುಡಿಯೋ ಕಂದಾ—ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಸವೆದು ಸವೆದು ಕೊರಗಿ ಹೋದೆ ಯಲ್ಲೋ— ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೋಗುವ ದಿನ ಏನೋ ಮಾತ ನಾಡಲು ಹೋಗಿ ನಾಲಗೆ ಬಾರದೆ ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡಿದೆ—ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ—ಏನು ಹೇಳಲಿದೆ—ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದ ಸಂಕಟವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ— ಕಂದಾ—ಕಂದಯ್ಯಾ— ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಮಲಗಿದ್ದೀ ಯಲ್ಲೋ—”

ಎಂದು ಆಕೆ ಒಂದು ಲೋಟದಿಂದ ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಹೊಯ್ದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ಹೆಂಗಸ ರೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಆ ಮಿಣುಕು ದೀಪದಿಂದ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ನಾನು ಲಿಂಗನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ “ಯಾರೋ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಹೆದರಬೇಡ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಎರಡನೆಯಾಕೆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗಿ—ಅಳುತ್ತ

ಅಣ್ಣಯ್ಯನಿಗೆ ಬರೆಯಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ—ಎರಡೇ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗಿ ಹೋಯಿತು, —ಅಯ್ಯೋ—”

నాను ఎరడు హేజ్జే ముందే ఇట్టేను. అప్పుడొత్తిగి నన్ను ఎడగడే చలిపిత్తిద్ద బేళకు బందు దిబ్బవన్ను సేరి

“ఎనిదు ముచ్చు?—రాత్రియ హొత్తు పిగి బందు బిట్టరే హేగి? హోదవను బందానే?—బన్ను మసేగే—”

ధ్వనియన్ను గుత్తిసిదే—ఆతను నన్న తందే.

కత్తలీయందరే హేదరుత్తిద్దవను ఈగ ఒబ్బసే ఇల్లి ములగద్దీయల్లో—ఆగ నినగే ఇదే జాగవల్లి వేదరికే యాగి జ్వరబందితల్లి—ఈగ ఇల్లి ఒబ్బసే ములగలు హేద రికే ఇల్లవే?—ఇల్లి నినోబ్బనన్నే బిట్ట నాను మసేగే హేగే హోగలి?—

అదు నన్న తాయయ రోదన.

అణ్ణయ్య పూపి బూట్సు తరుత్తానే.—శ్రీరంగ పట్టణద కథ యారు హేళువరు? శ్రీరంగపట్టణ యూరిగే తోరిసబేళు?—ఎప్పు సంచటిపడదేళు?—తామూ—”

అదు నన్న తంగియ అళు.

నన్న ఆగిన స్థితియన్ను బరేయలు సాధ్యవిల్లు. ఆనంత విశ్వదల్లి నానొబ్బసే ఇరువంత తోరితు. లంగను నన్నన్ను ముందక్కే బడదే ఒలవాగి హిడిదుకొండిద్దను. ఆవన కృ బిడిసికొండు దిబ్బకృ హోదే. నన్న తందే

“యారు?—”

ఎందు లాటేను మేలకృ ఎత్తిపిడిదరు.

“ఎనప్పా—”

ఎందే. నన్నన్ను నోడి ఎల్లరూ గోళోళో ఎందు అత్తరు. నాను తామణ్ణన సమాధియ మేలే ఒకళ

ಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೊಂದೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಂಗನೂ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ -ದುಃಖದ ಉದ್ವೇಗವು ತೀರದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಟೋಪಿ ತೆಗೆದು ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಬೂಟ್ಟನ್ನು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿದೆನು ಶಾಮಣ್ಣ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಕೇಳಿದ್ದ “ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ಈ ಗಿಡ ಮರ ಎಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ?” ಎಂದು. ಅದು ನನಗೆ ನೆನಪಾಗಿ ನಾನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತೆವು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಏನೇನೋ ಮಾತನಾಡಿದೆವು- ಶಾಮಣ್ಣ ನ ಕಾಯಿಲೆ—ಅವನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಬಹಳ ಮುದ್ದಾದ ಹುಡುಗ-ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿ-ಊರಿನವರಿಗೆಲ್ಲ- ಮುದ್ದು, ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು—ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೂಸಂತೋಷವಾಗುವದು-ಜಟುವಟಿಕೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಂದೆ

“ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ದಿನ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವವರೇನೇ”

ಎಂದರು. ಗಾಳಿ “ಸುಯ” ಎಂದು ಬೀಸಿತು. ನಾನು

“ ಅಹುದು ”

ಎಂದೆನು. ಆ ಅರಿಯದ ಮುದ್ದಿನ ಬಾಲಕನು ಎಲ್ಲಿ ಹೆದರಿದ್ದನೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದನು. ನಾವು ಮನೆಗೆ ಹೋದೆವು- “ಮನೆಗೆ”

ಪರಿಚಯ

ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆದವರು ಕ್ಷೀರಸಾಗರರು. ಇವರ ಹೆಸರು ಬಿ. ಸೀತಾರಾಮ ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಬೆಂಗಳೂರ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜದಲ್ಲಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಎಷ್ಟೋ ಕತೆ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. “ನಮ್ಮೂರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ” ಈ ಕತೆಯು ಇವರು ಬರೆದ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಪರಗತಿಯದು. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಳಗಿದ ಕೈಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬೆಳೆದ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಭ್ಯಾಸ

[೧] ಈ ಕತೆಯ ಹೆಸರು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೇ? ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರಿ.

[೨] ಲಿಂಗನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

[೩] ಈ ಕತೆಯ ಮೂಲವಸ್ತುವನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರಿ.

[೪] ಮೂಲವಸ್ತುವು ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಲೇಖಕರು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ ?

[೫] ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಭಾಗವು ಯಾವದು? ಅದೇಕೆ ?

[೬] (ಕತೆಗಾರಿಕೆಯು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ.) ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕತೆಗಾರರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರಿ.

[೭] ಶ್ರೀನಿವಾಸರ “ ನಮ್ಮ ಮೇಷ್ಟ್ರು ” ಅನಂದರ - “ ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ ” ಮತ್ತು ದಿ. ಗೌರಮ್ಮನವರ, ಕೌಸಲ್ಯಾನಂದನ ಕತೆಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

[೮] ಕತೆಗೂ ಏಕಾಂತ ನಾಟಕಕ್ಕೂ ಒಂದು ತಂತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಏಕಸೂತ್ರತೆ, ಒಂದುಗುರಿ, ತವಕ (Suspense) ವ್ಯಕ್ತಿ ಪರಿಚಯ, ಭಾವವಿಕಾಸ ಇವುಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವವು. ಇವೆಲ್ಲ ಮಾತುಗಳು ಈ ಕತೆಗೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

[೯] ಪುಟ ೧೬, ೩ನೇ ವಾಕ್ಯಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಕತೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ.

ಬನವಾಸೆ ನಾಡು ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉದ್ಯಾನವನವಾಗಿತ್ತು. ಬನವಾಸೆ ನಾಡಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯು ಕನ್ನಡ ನಾಡದೇವಿಯ ಕುಂಕುಮ ತಿಲಕದಂತಿತ್ತು. ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯು ಈಗ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಿಚಾರಿಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿಪುರ, ಬಳ್ಳಿಪುರ, ಬಳ್ಳಿಗ್ರಾಮ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಬಲಿ ರಾಕ್ಷಸನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬಲಿಪುರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉದ್ಯಾನಗಳ ತವರೂರಾದ ಬನವಾಸೆಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ, ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಳ್ಳಿಗಳಗ್ರಾಮವೆಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಕೈಪಿಡಿಯಂತಿದ್ದು ಕನ್ನಡರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ಗುರುತುಗಳಾದ ಗುಡಿ, ಕೆರೆ, ಉದ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಈ ರಾಜಧಾನಿಯು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಆ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬನವಾಸೆ ನಾಡು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಅವತರಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಲಾರೆ.

ಇದು ಸುಖದಾಗರಂ ಸಿರಿಯ ಪುಟ್ಟಿದ ಸಾಗರ ಮಾರಯ್ಯಲ್ ಸಮ!|
ಭೈದಯದ ಗೊತ್ತು ಸತ್ಯದ ತವರ್ಮನೆ ಚಿತ್ತಜನಿಕೆ ದಾಣಮು||
ನೃದ ಯುವತೀ ಜನಂಗಳೆರೆವಟ್ಟು ಬುಧಾಳಿಯ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆಂ!
ಬುವನೆನೆ ಶೋಭೆಯಂ ತಳೆದುದಿಂತನಿಶಂ ಬಸವಾಸಿ ಮಂಡಲಂ ||

(ದಾವಣಗೆರೆ ಶಾಸನ ೨೫)

ಫಲಭರದಿಂ ಮನಂಗೊಳಿಪ ಪೂಗವನಂ ವನದೊಳ್ ಸರೋಜಲಂ|
ಜಲದ ಪೊನ್ನಲ್ಲಂ ಬೆಳೆದು ಕತ್ತಲಿಸಿರ್ಪಲೆವಳ್ಳಿ ಬಳ್ಳಿಗೊಂ||
ಡುಲಿವ ಪಿಕಂ ಪಿಕಧ್ವನಿಗಳಿಂ ನಲಿದಾಡುವನಂಗನಂಗನಾ|
ಕುಲಮದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿ ಕರಂ ಬಸವಾಸಿ ದೇಶದೊಳ್ ||

(ಸೊರಬದ ಶಾಸನ ೨೭೭)

ಇಂತಹ ನಾಡಿನ ರಾಜಧಾನಿಯು ರಸಿಕತೆಯ, ಸಂಪತ್ತಿನ, ವೈದ್ಯ
ಷ್ಯದ, ಸದ್ಗುಣಗಳ ತವರೂರಾಗಿತ್ತೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಬಳ್ಳಿಗಾಪಿಯು ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ
ಪಾಂಡವರಿಂದ ಸಂಚಲಿಂಗಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಷಿಕಾರಿ
ಪುರದ ೧೭೫ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ; ಹನ್ನೆರಡನೆಯ
ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪಟ್ಟಣವು ವಿಶೇಷವಾದ ಘನತೆಯನ್ನು
ಪಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಸುಪ್ರ
ಸಿದ್ಧ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ
ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅನಾದಿ ರಾಜಧಾನಿಯೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪ
ಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ಪಟ್ಟಣಗಳ ತವರುಮನೆಯೆಂದೂ ಕರೆಯ
ಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ
ಅಹುದು. ಇದು ಸುರಿ' ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿ ಮಠಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು
ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ
ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ರಾಜಧಾನಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ
ಕೇಂದ್ರ, ಕೆರೆ, ಉದ್ಯಾನಗಳ ನಿಸರ್ಗರಮಣೀಯತೆ ಇವುಗಳ

ಮೂಲಕ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯು ಕನ್ನಡಗರ ಅಭಿಮಾನದ ಸೊತ್ತಾಗಿದೆ
ಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ
ಒಂದು ವಿಪ್ಲವದ ಕಾಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆ
ಗಳ ಕಾಲ. ಅಂತಹ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯು ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ನಡೆದ ವೀರಶೈವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ
ಮೂರು ಕೇಂದ್ರಗಳು ಜನತೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದವು. ಕರ್ಮಯೋ
ಗಿಯಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸೊನ್ನಲಗೆ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣನ
ಕಲ್ಯಾಣ, ಜ್ಞಾನಯೋಗಿ ಪ್ರಭುದೇವರ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ- ಇವೇ ಆ
ಮೂರು ಕೇಂದ್ರಗಳು. ವೀರಶೈವ ವಿಭೂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ
ಯಾದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯವನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.
ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸುಷ್ಟಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಈಗ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು
ದೇವರ ಗುಡಿಯೊಂದು ತೋರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತ
ರದಲ್ಲಿ ಅನಿಮಿಷಯ್ಯನ ಕೊಪ್ಪಳು ಇದೆ. (ಈ ಅನಿಮಿಷಯ್ಯನು
ಪ್ರಭುದೇವನ ಗುರುವೆಂದು ನಂಬಲಾಗುತ್ತದೆ.) ಹಾಗೂ ಸಮೀಪ
ದಲ್ಲಿಯೇ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನ ಚೌಕಿ, ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಗುಡ್ಡ
ಇವುಗಳು ಇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಈ ಭಾಗವು ವೀರಶೈವ ಧಾರ್ಮಿಕ
ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.
ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ವೀರಶೈವರ ಪ್ರಭಾವವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯ
ಲಿಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಿಲ್ಲ. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೀರಶೈ
ವನು ಲಿಂಗವಂತ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಾದ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ
ನೆಂದೂ ಅವನ ಹೆಸರಿಸಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಮಲೆಯ ಮಲ್ಲೇ
ಶ್ವರಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಒಂದು ಅಖ್ಯಾಯಿಕೆ ಇದೆ.
ಈ ಮಾತನ್ನು ಮ| ರಾ| ಶ್ರೀ| ಸಿ. ಹಯವದನರಾಯರು
ತಮ್ಮ ಮೈಸೂರ ಗ್ಯಾಜೆಟೀಯರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾತೇ
ಜಸ್ವಿ ವಿಭೂತಿಯಾದ ಪ್ರಭುದೇವನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಈ ಸಟ್ಟ

ಉಪ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವೀರ ವಿರಕ್ತಿಯೂ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಆದರ್ಶವೂ ಆದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಂಬಂಧವೂ ಕೂಡ ಈ ಊರಿಗೆ ಇದೆ. ಈಗ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯ ಜೊಡ್ಡ ದಾರಿಯಮೇಲೆ ಕಮಲಗಂಗವ್ವನ ಗುಡಿಯೊಂದು ತೋರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಾಮಾಂತರವೇ ಕಮಲಗಂಗವ್ವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಊರೆಂದು ನಂಬಲಾದ ಉಡುತಡಿ ಗ್ರಾಮವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ವೀರಶೈವ ಶರಣ ಶರಣೆಯರ ಸ್ಥಳಗಳು ಈ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯ ನೆರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಊರಿನ ಮಹತ್ವವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ ಹಾಗೂ ಅವರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಸ್ಥಳಗಳು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅನಿಮಿಷಯ್ಯ, ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ, ಏಕಾಂತರಾಮಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಈ ಉದಾತ್ತ ಜೀವಿಗಳ ಕಾರ್ಯರಂಗಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯು ಚಾರಿತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಊರು ಶಿಲಾಶಾಸನ, ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲು, ವೀರಗಲ್ಲು, ನಿಸವಿಗೆಕಲ್ಲು ಇವುಗಳ ಭಂಡಾರವಾಗಿದ್ದು ಚರಿತ್ರ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ವಿಮಲ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಷಿಕಾರಿಪುರ ೯೨, ೯೬, ೯೮, ೧೦೨, ೧೦೬, ೧೦೭, ಮತ್ತು ೧೨೩ನೆಯ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೊರಬದ ೧೭೯, ೨೭೭ನೆಯ ಶಾಸನ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಘನತೆಯು ಸುಂದರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶಾಸನಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಇದು ಬಹು ಮುಂದುವರಿದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಷಿಕಾರಿಪುರದ ೧೨೩ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣನಾ ಭಾಗವು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆ.—

“ಬಲಿಪುರವು” ಬನವಾಸ ಪ್ರಾಂತದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಪೂರ್ವದ ದಂಡನಾಯಕರು ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ರ ವಿಹಾರೋದ್ಯಾನ, ಗುಡಿ,

ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಅದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿತ್ತು. ಪಾಂಡವರು ಇಲ್ಲಿ ಪಂಚಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ನಾಗರಿಕರಿಂದಲೂ ಸೆಟ್ಟಿ ಸಾಹುಕಾರರಿಂದಲೂ ತುಂಬಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಹಿರಿಯಮಠ, ಪಂಚಲಿಂಗಮಠ, ತ್ರಿಮುರಾಂತಕಮಠ, ಕೋಡಿಯಮಠಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾಪಂತರಾದ ಅಚಾರ್ಯರು ಇದ್ದರು. ಅವರು ರಾಜರಿಂದ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. " ಸೊರಗದ ೨೭೭ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಪಂಚ ಮಠಗಳಿಂದ ಸ್ವಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಔಷಧಾಲಯಗಳಿದ್ದವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬಳ್ಳೆಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಇದ್ದ ಕೋಡಿಯ ಮಠದ ಘನತೆಯಂತೂ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸದೆ ಬಿಡದು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಮಠವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮಾನವನ ಬಹುಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನಿತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಘನ ಪಂಡಿತರೂ, ಉಜ್ವಲ ಧಾರ್ಮಿಕರೂ, ರಾಜಸೂಚಿತರೂ ಆದ ಮಠದ ಅಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಒಗಟೆವೇ ಆಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ಕಾಳಾಮುಖರ ಒಂದು ಶಾಖೆಯವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಮಠದಾಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ಷಿಕಾರಿಪುರದ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಠದ ಘನತೆಯು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳ ತವರುಮನೆಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ನಿರ್ಗತಿಕರ ಊಟದ ಮನೆಯಾಗಿ, ರೋಗಿಗಳ ಆರೈಕೆಯ ಮನೆಯಾಗಿ, ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡುವ ನಿವಾಸವಾಗಿ, ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಾರರ ಬೀಡಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಶಾಸನ

ಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇನ್ನುಳಿದ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಈ ಮಠವು ಅದೆಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಈ ಉಜ್ವಲ ಸಂಸ್ಕೃತಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯು ಕೂಡ ಉಜ್ವಲವೇ ಸರಿ.

ಕಲಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಊರು ಅನೇಕ ಸಲ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ದಂಡಯಾತ್ರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಜರು ಅಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವರಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳ ಅರಸನು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿಸಿದನೆಂದೂ ಕೋಡಿಯ ಮಠಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಊರುಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನೆಂದೂ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಷಿಕಾರಿಪುರದ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೇಶವಪುರವು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ:—

ಇದು ಕೃತಕಲ್ಪ ಜನ್ಮನಿಲಯಂ ದಿಟಮಿಂತಿದು ವಿಶ್ವವೇದದ!
ಭೃದಯ ನಿವಾಸಮಿಂತಿದು ಪವಿತ್ರ ಚರಿತ್ರಗುಣಾಕರಂ
ಸಮಂ!

ತಿದು ಘನ ಪುಣ್ಯ ಸಂಪದ ನಿಕೇತನ ಮೆಂಬಿನ ಮೊಪ್ಪಿತೋ!
ಪುರದ ಸಲೆ ವೀರ ಕೇಶವ ಪುರಂ ಧರಣೀ ನವರತ್ನ
ನೂಪುರಂ ||

ಈ ಕೇಶವಪುರವು ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿರಬೇಕು.

ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ ರಾಜಧಾನಿ, ಪಟ್ಟಣಗಳ ತವರು ಮನೆಯೆಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ನಾವು ಗುಡಿಮಠಗಳ ಪಟ್ಟಣವೆಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಪ್ರಾಚೀನ ಗುಡಿಗಳ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಒಡೆದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳ

ಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಬಳ್ಳೆಗಾವಿ
ಯಲ್ಲಿ —

೧. ಕೇದಾರೇಶ್ವರ ಗುಡಿ
೨. ಪಂಚಲಿಂಗನ ಗುಡಿ
೩. ಶ್ರೀಪುರಾಂತಕ ಗುಡಿ
೪. ಸೋಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿ

ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ನಾಲ್ಕು ಗುಡಿಗಳೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿ
ರುವ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಖ್ಯೆ ಗುಡಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ವಿಗ್ರ
ಹಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣವು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಜಾಗೃತಿಯ
ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಇದು ಜೈನ,
ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಕಾರ್ಯರಂಗವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ
ದಾದ ಜೈನಮೂರ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಜೈನ ವಿಗ್ರಹಗಳೂ
ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೈನ ಬಸದಿ ಇತ್ತೆಂದು
ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಜೈನ ಧರ್ಮದವರಿಗೂ ಇದು
ಆವಾಸವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮತ್ತು ಬಳ್ಳೆಗಾವಿಯು
ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರದ ಕೇಂದ್ರವು ಆಗಿತ್ತೆಂದು ಊಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ
ಆಸ್ಪದವಿದೆ. ನಾಗಿಯಕ್ಕನೆಂಬ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಕಳು ಇಲ್ಲಿ ತಾರಾ
ದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾ
ಗಿದೆ. ಈಗ ಈ ಊರಿನ ಜಡ್ಡಿ ಕೆರೆಯ ಹತ್ತರ ತಾರಾ ಭಗ
ವತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ತೋರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೌದ್ಧಾ
ಲಯವೂ ಇತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಬಳ್ಳೆಗಾವಿಯು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು
ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂಚಿಸುವಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ,
ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರ ಧಾರ್ಮಿಕ
ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ

ನಯನಮನೋಹರವಾಗಿ, ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ, ತಾವರೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ತಾವರೆಗೆರೆಯು ಕನ್ನಡಿಗರ ರಸಿಕತೆಯ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಂತಿದೆ. ಭೈರುಂಡೇಶ್ವರ ಸ್ತಂಭದ ಒಳಯಲ್ಲಿಯ ಶಾಲ ಬ್ರಹ್ಮದ ಕಲ್ಲು ತತ್ಪಕ್ಕಾಗಿ, ಧೈಯಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವವನ್ನ ಕೈಗೇಕರಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಗರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ಗುರುತಾಗಿದೆ. ಕೋಡಿಯ ಮಠದಿಂದ ಧ್ವನಿತವಾಗುವ ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶಾಲ ಕೃದಯ, ಅಪಾರ ಕದ್ರೃತ್ಯಶಕ್ತಿ, ಇವುಗಳ ನೆನಪೂ ಕೂಡ ರೋಮಾಂಚ ಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಂದು ಹಾಳು ಗೋಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೊಂಪೆಯನ್ನು ಕಂಡವರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಈಗಿನ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸದೆ ಇರಲಾರರು. ಭೈರ ವೇಶ್ವರ ಗರುಡ ಸ್ತಂಭದ ಮೊದಲಿನ ಮೂರ್ತಿ ಅಳಿದು ಹೋಗಿ ರಲು ಅಧುನಿಕರಾದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಲಾ ಪೂರ್ಣ ಹೊಸ ಮೂರ್ತಿಯು ಕನ್ನಡಿಗರ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಪ್ರಭಾತಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆತ್ತನೆಯ ಕೈವಾದವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ವೈಭವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಸಿಂತಿದೆ. ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯು ಇಂದು ಅಳಿದುಳಿದ ಊರಾದರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪದಂತಿದ್ದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದು ಸಿಂತಿದೆ ಯೆಂದು ಕಂಡುಬರುವಂತಿದೆ.

ಪರಿಚಯ

ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡರು ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ, ಕರ್ನಾಟಕವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸಮಿತಿ ನೊಂದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು. ೧೯೪೫ ಡಿಸೆಂಬರದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವ ಅಂಗವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದವರು. ಇವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಶಾಲವಾದುದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇನೆ ನಾನಾಪುಟವಾದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿನೂರ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಕಲನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೈರಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುದು. ಇವರ “ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ದರ್ಶನ,” ಮತ್ತು “ಗದ್ಯಮಾಲೆಗಳೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇವರು ಸುಲೋಧರವಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರಮಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಯ್ದ ಕೊಂಡಿರುವ, ಬಳ್ಳಿಗಾನಿ, ಎಂಬ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಸೇವೆ ನಡೆದು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅವರ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸನ ಫಲವು ದೊರೆಯಬಹುದೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ಅಭ್ಯಾಸ

- (೧) ಲೇಖಕರು ಸ್ವಲ್ಪವರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಬನವಾಸಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಪುಷ್ಪನು ಮಾಡಿದ ವರ್ಣನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿರಿ.
- (೨) ಲೇಖಕರು ಬಳ್ಳಿಗಾನಿಯ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಯಾವಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ? ಇದೇ ರೀತಿಯ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. (ಸೂ.—ಮಾಸ್ತಿಯವರ “ಕೋಗಿಲೆ” ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದಿರಿ)
- (೩) ಪೌರಾಣಿಕ ಸಂದರ್ಭ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಾಮಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೪) ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ನಗರಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳು ನಗರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲು ೪-೫ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.
- (೫) “ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕಾಲ” ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸೋಪಾಪರಣವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿರಿ.

(೬) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಪ್ರಭುದೇವರು, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಇವರು ಯಾರು? ೮-೧೦ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.

(೭) ಶಾಸನಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಚಯವು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯ ಯಾವಯಾವ ಅಂಶಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ?

[೮] ಮಠಗಳು, ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು, ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲುಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳು. ಅವು ಈಗ ಅಳಿದು ಹೋದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ನಾಡು ಅವನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ ?

[೯] ಬಳ್ಳೇಗಾವಿಯು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂದು ಅದರ ಮಹತ್ವವು ನಮಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಹಳ್ಳಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಸ್ಥಳಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲವು. ಈ ರೀತಿಯ ಇತಿಹಾಸವು ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬದನ್ನು ಶೋಧಿಸಿರಿ.

ಬದಾಮಿ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಹಾನಗಲ್ಲು, ಲಕ್ಕುಂಡಿ, ಶ್ರೀರಂಗ.

ಸ್ವೆಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ:-ಬನವಾಸಿ ನಾಡಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬಳ್ಳೇಗಾವಿಯ ಕನ್ನಡ ನಾಡದೇವಿಯ ಕುಂಕುಮ ತಿಲಕದಂತಿತ್ತು.

(ಅ) “ಅದು ನಿರ್ಗತಿಕರ ಊಟದ ಮನೆಯಾಗಿ.....ಇಂಥ ಸದಲಾಲಿತ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಅನುಕರಿಸಬಲ್ಲೀರಾ ? ಇಂಥ ಒಂದರಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲೆತ್ತಿಸಿರಿ.

(ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ. ಕೈಪಿಡಿ, ಗೊತ್ತು, ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ಮುಂದುವರಿ, ತವರುಮನೆ, ಕೈವಾಡ-

(ಇ) “ಮಂಡಲ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ‘ಮನೆ’ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಅರ್ಥದ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿರಿ.

ಜಾಣತನದ ಪ್ರದರ್ಶನ.

ಈಗ ನೋಡಿದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಹುಚ್ಚು; ಹಾಗೆಂದರೆ ಯಾರಾದರೂ ನಿದ್ಧಗಣ್ಣಿಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗ 'ಹುಚ್ಚಿನ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಎಂದು ಓದಬಹುದು, ಆದರೆ ಓದುಗರನಿದ್ದಿಗೆ ಸಂಪಾದಕರು— ಅಲ್ಲಲ್ಲ—ನಾವು ಜವಾಬ್ದಾರರಲ್ಲ ಎಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿ ಡುವೆವು. ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ, ನಾಡ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ, ಹುಣ್ಣಿವೆ-ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ — ಸಮಾರಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೇ ಪೂರ್ತಿಯಾದಂತೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. 'ಪ್ರದರ್ಶನ' ಎಂದರೇನು? ತೋರಿಸುವುದು. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವದೋ? ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ತೋರಿಸು—ಛೇ, ಲೇಖಕರೆ ನಿದ್ಧ ಹೋದಂತಿರುವ ಈ ಶಬ್ದಾಡಂಬರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡೋಣ. ಅಜ್ಞರಿಗಾಗಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳ, ಆವಶ್ಯಕ ವಿಷಯಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದೇ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲವೇ? ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಥರ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಪ್ರವಾಸದ ಪ್ರದರ್ಶನ - ? ? ?

ನಗಬೇಡಿರಿ, ದಯವಿಟ್ಟು. ಥರ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಪ್ರವಾಸವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ, ಎಂತಹ

ಅವಶ್ಯಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ ? ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಕಲೆಯುಗದ ಭರತ ಸರ್ವದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ಥರ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ ಪ್ರವಾಸವು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂದು ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ತಾಳಲು ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇರಲಿ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಈ ಥ. ಕ್ಲಾ. ಪ್ರವಾಸವು ಸುಲಭವಾದುದಲ್ಲ, ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ತಪವಂಗೈಯದೆ ಸಾಧಿಸುವಂತಹದಲ್ಲ. ಥ. ಕ್ಲಾ. ಪ್ರವಾಸಿಗನು ಟಿಕೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ? ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡನೆಯ ಕ್ಲಾಸಿನವರಿಗೆ 'ಸುಸ್ವಾಗತಂ' ಇಲ್ಲಿ ಟಿಕೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವರಾ ? ಎಂದು ಒರೆದು ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಜನರ ಗಲಾಟೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಥ. ಕ್ಲಾ. ಟಿಕೆಟ್ಟು ದೊರಕುವುದೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮ. ಅದರಂತೆ ನಾನೂ ಒಮ್ಮೆ ಆಚರಿಸಿದ್ದೆ, ಜನರ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದೆ; ಟ್ರೇನು ಬಂದಿತು, ನುಗ್ಗಿದೆ; ಟ್ರೇನು ಹೊರಟಿತು, ಪೌ ಹಾರಿ ಸಂತೆ ! ಟಿಕೆಟ್ಟು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ ! ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜನಸಂವಹನೆಯು ಸಡಿಲಾಯಿತು. ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಟಿಕೆಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕುವ ಸ್ಥಳವಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಹಾ, ಚಪ್ಪಡಾಧಿಪತಿ ಮಾರಾಟವಾಯಿತು ಅಂಗಡಿ ! ಈ ಅನುಭವವಾಗಲಿ, ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನು ಬಂದು ಹೋದಾಗ ಕನಕನ ಕಿಂಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿ 'ಹಂದು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಟಿಕೆಟ್ಟು' ಎಂದು ಅಭ್ಯಾಸವಶದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಒಗೆವ ಅನುಭವವಾಗಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ಸುಲಭವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನು ಟಿಕೆಟ್ಟನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸ್ವೇಚನನ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಟ್ರೇನು ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದೆಂದರೆ ಅದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೆಲಸವೆ ? ಹೆಂಗಸರ ಗಾಡಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲೂ ಸ್ಥಳವೇ ಇಲ್ಲ.—ಇಲ್ಲ ಎಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಸ್ವೇಚನ

ಮಾಪ್ಪರರಾಗಲಿ, ಗಾರ್ಷ್ಠನಾಗಲಿ ' ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸ್ಥಳವಿದೆ ' ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಇವೆ ಸ್ಥಳ, ಅವರೆ ಅವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಬೇಕು. ಯುಕ್ತಿಬೇಕು. ಕೆಲವು ಗಾಡಿಗಳ ಬಾಗಿಲ್ಲು ಹೊರಗೆ ತೆರೆಯುವುದು, ನೋಡಿರುವಿರಾ? ಅಂತಹ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು. ನನಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಆ ಯುಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನ್ನೇ ನಡೆಸುವೆ. ಒಳಗಿನಿಂದ ಜವರು ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ಎಂದು ಕೂಗುವಾಗಲೆ ನಾನು ಹೊರಗೆ ತೆರೆಯುವ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಎಳೆದೆ. ತಟ್ಟನೆ ಒಳಗಿನಿಂದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದಿತು.... ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ! ಸುತ್ತಲೆಲ್ಲ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ಸ್ವೇತನ ಮಾಪ್ಪರರು ಬಂದರು. ' ಏನು, ಯಾರದು ಬಿದ್ದವರು? ' ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿದರು. ' ನಾನು ' ಎನ್ನುತ್ತ ನಾನೇ ಮುಂದೆ ಬಂದೆ. ಧಾಂ ಛೇಂ ಅಂತ ಸಂಘಾ ವಂದನೆಯ ಮಂತ್ರವ ಹಾಗೆ ಏನೋ ಇಂಗ್ಲಿಷರವಲ್ಲಿ ಬೈದರು ' ನಡೆ ' ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಬ್ರೀನು ಲೇಟೆ ಆದೀತು' ಎಂದು ಅಧಿಕಾರ ದರ್ಪದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಒಳಗೆ ತಳ್ಳಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟರು! ಅಂದಿನಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ಥಳ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅವರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಕಲೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕಲ್ಲ? ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಲಕ್ಷ್ಯವಲ್ಲದತಕ್ಕ ಮಾತಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ವೇತನ ಬಂದಾಗ ಇಳಿಯುವುದೂ ಬಲು ಕಷ್ಟ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹೊರಗೆ ತೆರೆಯುವ ಬಾಗಿಲವ ಗಾಡಿಯನ್ನೆ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗುವುದು. ಇರಲಿ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರದವರಾಗಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘದವರಾಗಲಿ, ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು; ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಯೋಗ (Experiment) ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಥ. ಕ್ಲಾ. ಸಂಚಾರದ ಕಲೆಯನ್ನೂ ಪಾಠವನ್ನೂ ಕಲಿಸಬೇಕು, ತೋರಿಸಬೇಕು.

ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ; ಇಂತಹ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ವೆಚ್ಚ ಕೂಡ ಬಹಳ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು

ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಹಳೆಯ ರಾಕ್ ಆಯಿಲ್ ಟೆನ್ (ಚಿಮಣಿ ಎಣ್ಣೆಯ ಡಬ್ಬ) ಒಂದನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಇಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಆ ಡಬ್ಬಿಯು ಮಾತ್ರ ಚಿಮಣಿ ಎಣ್ಣೆಯದೆ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಥ. ಕ್ಲಾ. ಗಾಡಿಯ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕನೊಬ್ಬನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನಾಯಿ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದವನಂತೆ ಓಡಿ ಬರಬೇಕು: ಇವನು ಥ. ಕ್ಲಾ. ಪ್ರವಾಸಿಗ. ಡಬ್ಬಿಯ ಹತ್ತರ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಅವನ ಮೂಗು ಅರಳುವುದು ಚಿಮಣಿಯ ಎಣ್ಣೆಯ ವಾಸನೆಯಿಂದ; ಥ. ಕ್ಲಾ. ಗಾಡಿಗಾದರೂ ಇಂಥಹದೇ ವಾಸನೆ ಇರುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಡಬ್ಬಿಯ ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ತೂತಿನಲ್ಲಿ ಹಣಕಿಕ್ಕಿ ನೋಡುವನು; ಈ ಸಣ್ಣ ತೂತು ಥ. ಕ್ಲಾ. ಗಾಡಿಯ ಬಾಗಿಲು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ ಆ ತೂತಿನೊಳಗಿಂದ ತನ್ನ ಇಡಿಯ ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕನು ಡಬ್ಬಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು; ಅವನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವನೋ ಆ ರೀತಿಯಿಂದ ಥ. ಕ್ಲಾ. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗತಕ್ಕದು ಎಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ಇದು ಪ್ರದರ್ಶನದ ಒಂದು ಸ್ಟಾಲ್ (Stall); ಮುಂದಿನ ಸ್ಟಾಲ್ ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೇನು ಹುಟ್ಟನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಿರಬೇಕು; ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಬಂದು ನೋಡುವಾಗ ಒಮ್ಮೊಂದು ಜೇನನ್ನು ತಂದು ಬಿಡಬೇಕು. ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಸಾವಿರ ಜೇನುಗಳಿದ್ದರೂ ಸಾವಿರದೊಂದನೆಯ ಜೇನು ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ನೋಡಿದಿರಲ್ಲೋ ? ನಡೆಯಿರಿನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸ್ಟಾಲ್ ಗೆ. ಥ. ಕ್ಲಾ. ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನ ಒಳಗಿನ ದ್ರಶ್ಯವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಹೋದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಜೇನು ಹುಟ್ಟಿನ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಉಳಿ ಯಿ:ತೇನು ? ಹಂ..... ಕುಳಿತ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಇಳಿಯುವುದು

ಹೇಗೆ? ಸರಿ. ಸ್ವಾಲು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ಜೇನು ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲನ್ನೊಂದು ಎಸೆಯಿರಿ. ಜೇನ್ನೊಣಗಳು ಹೇಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿಯುವುವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನೀವೂ ಕೆಳಗಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಪ್ರವಾಸದಷ್ಟೇ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುವ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಷ್ಟೇ, ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಎನಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳು ನನಗೆ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕು. ನಾನು ತಕ್ಕನುಟ್ಟಿಗೆ ಸುತೀಕ್ಷಿತನಿದ್ದೇನೆ, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸುತೀಕ್ಷಿತರ ವತಿಯಿಂದ, ಸುತೀಕ್ಷಿತರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದು ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ, ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ-ಎಂದು ನನ್ನ ದೊಂದು ಸೂತ್ರ; ಅಥವಾ ಬಾದರಾಯಣ ಕಾಲದಿಂದ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಡೆದುಬಂದುದರಿಂದ ಇದು “ಬಾದರಾಯಣ ಸೂತ್ರ” ವೆಂದೇ ಹೇಳೋಣ. ಇರಲಿ; ಇದರೊಳಗಿನ ಪ್ರವಾಸದ ಅವಶ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೂ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಂತೆಯೇ ಪರಲೋಕ ಪ್ರವಾಸದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಉಚ್ಚ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಘಾತ್ ಭೂಸುರರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಲೋಕ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭವಾದ ಮಾತಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಮೊನ್ನೆಕೈನೋ ಮುಟ್ಟಬಹುದು; ಆದರೆ ಮೊದಲು ಹೊರಡಬೇಕಲ್ಲ! ಫೋರ್ಡ್ ಮಾದರಿಯ ಮೋಟಾರುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ವಿನೋದವಿದೆ, It can do anything except start ಹೊರಡುವುದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಗಾಡಿ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲದು) ಅಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಪರಲೋಕ ಪ್ರವಾಸವೂ ಹಾಗೆಯೇ, ಬೇಸೆ ಬರುವುದು, ಎಲ್ಲ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರು ಬರುವರು, ಡಾಕ್ಟರನು ಬರುವನು, ಕೊನೆಗೆ ಮರಣ ಬರುವುದು; ಇಷ್ಟಾಗುವದೊಂದೇ ತಡ.

ಜಗತ್ತೇ ಬಯಲಾಗುವುದು. ಶವಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಯವನಿಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಜಾಡ್ಯವಾಗಿ ಅವನು ಮನೆಯಿಂದ ಕದಲಿ ಲಾರನು, ಪಾಪ! ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೆಂಡತಿ ಗರ್ಭಿಣಿ, ಮೂರನೆಯವನಿಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಜೀವದಿಂದಿರುವರಂತೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯವನು ಬರಲು ಉತ್ಸುಕನಾದರೂ ಬಹಿಷ್ಕೃತನಿದ್ದ. ದ ರಿಂದ ಅವನು ಬಂದರೆ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ! ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರೋಗ್ಯ ತೊಡಕುಗಳು ಒಡುವ ವರೆಗೆ, ಪಾಪ, ಸತ್ತವನ ದೇಹವು ಸತ್ತಲ್ಲಿಯೆ ಕೊಳೆಯಬೇಕಾ ಗುವುದು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ತಪ್ಪು ಯಮದೇವನದು ತಾನು ಜೀವವನ್ನು ಒಯ್ಯುವಾಗ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಯಮದೂತರನ್ನು ತಂದು ಅವರ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹಣವನ್ನು ಸಾಗಿ ಸಿದರೆ ಆಗದೆ? ಬೇಕಾದರೆ (extra luggage) ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮಾನು ಎಂದು ಚಾರ್ಜಮಾಡಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ಗಾಡಿಯಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಎಳೆಯಲು ತನ್ನ ಕೋಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ಯಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು; ಇಲ್ಲವೆ ನೆವಹೇಳಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತ ಮಿಕ್ಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತನ್ನ ನಾಯಿಗಳನ್ನು 'ಛೂ, ಬಿಟ್ಟು ಎಬ್ಬಿಸಲಿ. ಆದರೆ ಆ ಧರ್ಮರಾಯನು ಇಂತಹದೊಂದನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರರ ಬಿಲ್ಲ (bill) ನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಲು ಬಂದವನಂತೆ ಜೀವವೊಂದನ್ನು ಒಯ್ದನೆಂದರೆ ಮುಗಿಯಿತು ಅವನ ಕೆಲಸ. ಇನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೇನು? ಸರಕಾರದವರು ಒಂದು ಕಾಯಿದೆ ಪಾಸು ಮಾಡಬೇಕೆ, ಸಾಯುವವರೆಲ್ಲರೂ ಮೊದಲು ಸ್ವಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗಿದೆಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ನೋಡಿ ಕೊಂಡು ಆ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಗ್ಗುಲ ಲ್ಲಿಯೆ ಸಾಯಬೇಕೆಂದು? ಯಾವನು ಈ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಮುರಿಯುವನೋ ಅವನಿಗೆ ದೇಹಾಂತ ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ತೊಡಕೇ ಬಗೆಹರಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೇನು? ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಯಮ

ರಾಯನಾಗಲಿ ಸರ್ಕಾರವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲ; ಅದುದರಿಂದ ಈ ಶೋಡಕನ್ನು ನಾವಾಗಿಯೇ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. Town Planning ನಗರ ಯೋಜನೆ-ಅನ್ನುವ ರಲ್ಲಾ ಅಂತಹದೊಂದು ಮಾದರಿಯ ನಕಾಶೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು-ಎಂಬುದರ ಜ್ಞಾನವು ಈ ನಕಾಶೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮಗಾಗಬೇಕು- ಸರಮನೆಯವರಿಗೆ ಸಿಗಡಿ-ಕೆಮ್ಮುಗಳಿರಬಾರದು, ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿರಬಾರದು, ಬಹು ಸ್ವಾರಸಿರಬಾರದು, ಗರ್ಭವತಿ ಹೆಂಡತಿ ಇರಬಾರದು - ಇಂತಹರ ಮನೆಗಳ ಸಡುವೆ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಇರಬೇಕು. ಇದು ಒಂದು ಯೋಜನೆ. ಇಲ್ಲವೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರೋಗಿಯ ಕೋಣೆಯೂ ಉರುವಲ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನಿಡುವ ಕೋಣೆಯೂ ಒಂದೇ ಆಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವ - ಸಾಯುವಾಗ ಜೀವದ ಕೂಡದೇದವೂ ಹಾರಿ ಹೋಗುವಂತಹ ಯೋಗಸಾಧನೆಯಿರಬೇಕು. ನಾನೇನು ಕಿವಿಗೇಡಿತನವಿಂದಾಗಲಿ ಹೇಸಿತನದಿಂದಾಗಲಿ ಇದನ್ನು ಬರೆಯುವೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಗತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಉಚ್ಚಜಾತಿಯ ಶವಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡುಬರುವದು. *

* ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಾನೇನೊ ಜಾತಿಯ ದುರಭಿಮಾನಿ ಎಂದು ಮಿಕ್ಕ ಜಾತಿಯವರ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಬಹುದು. ಅದರಿ ಕೇವಲ ನನ್ನ ಜಾತಿಯದೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬರೆದಿಲ್ಲ, ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ ಇಷ್ಟೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರಿಗೂ ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಯವರಿಗಾಗಿ ಸ್ಪೇಶಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರೂ, ನನ್ನ ಅಡಿ ಇಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಒಂದು ದೇಹದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದರೆ ಮಿಕ್ಕ ಜಾತಿಯವರ ಮೂರು ದೇಹಗಳನ್ನೊಯ್ಯಬೇಕು-ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದರೂ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವೆ ದಿವಂಗತ ರ್ಯಾಮೋನ್ ವ್ಯಾಕೊಂಡೂರು ಪ್ರೇತನಿರ್ಣಯನನ್ನು (Funeral Award) ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಡೆಯುವುದು.

ಹೋಗಲಿ, ನಾನು ಬರೆಯುವುದು ಪ್ರದರ್ಶನದ ತತ್ವವನ್ನು
 ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರೇತ ಸಂಸ್ಕಾರದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇಳು
 ವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸ
 ತೊಡಗಿದನೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಕುಚೇಷ್ಟೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಹಿ
 ತ್ಯಕ್ಕೂ ಗತ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂಬ ತಲೆ ತಿರುಕ
 ತನದ ತತ್ವವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ..... ಎಂದು ಪ್ರಚಾರ
 ಗೊಳಿಸಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಒಂದಿತ್ತು.
 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥಾತ್ ತರುಣರು ಭಾರತದ ಭಾವೀ ಭಾಗ್ಯೋ
 ದಯದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭರೆಂದು ಮಹಾನ್ ಮಹಾನ್ ಮುಂದಾ
 ಳುಗಳೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸ್ತಂಭ
 ಗಳು ಅವಶ್ಯ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ
 ಗಳ ವರೆಗೆ ಕೂರ್ಮಾವತಾರದ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತ್ತು ನಮ್ಮ
 ದೇಶ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೂರ್ಮ ನಡೆದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶ ನಡೆಯು
 ತ್ತು. ಈ ಕೂರ್ಮ (=ಅವೆ) ಗತಿಯಿಂದ ದಾರಿ ಒತ್ತರ
 ನಾಗಿ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತು.
 ಈ ಕೂರ್ಮಗತಿಯಿಂದ ನಾವು ಮಿಕ್ಕ ದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದುಳಿ
 ದಿದ್ದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ದೋಷ, ಕೂರ್ಮದ ದೋಷವಲ್ಲ. ಇದ
 ಸ್ಮರಣೆ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಇಂದು ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ವಿದ್ಯಾ
 ರ್ಥಿಗಳ ಅರ್ಥಾತ್ ತರುಣರ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ
 ತರುಣರಿಗೆ ಈ ಸ್ತಂಭ—ತತ್ವದ ಅರ್ಥವಾದಂತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ
 ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ದೇಶವು
 ತಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಹೋದಲ್ಲಿ ಅದೂ
 ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಮರೆತಂತೆ
 ಕಾಣುವುದು. ತರುಣರು ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪೆಂಡಾಲು
 (Pandal) ಗಳಿಗೆ, ಅರ್ಥಾತ್ ನಮ್ಮ ದೇಶವೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ
 ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ತರುಣರಿಗೆ

ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ಶಟೆದು ನಿಂತು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸುವ ಹುಡುವು ಹೆಚ್ಚು. ಹೀಗೆ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ನಿಂತರೆ ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿದ್ದ ದೇಶವು ಜಾರಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸುವ ಹೆದರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲು ಒಂದು ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದರೆ ಒಳಿತಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಕಂಬ, ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಂಬ, ಎರಡನ್ನೂ ಒಂದರ ಬದಿಗೊಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಎರಡೂ ಕಂಬಗಳ ಸುತ್ತ ಅನೇಕ ತರದ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಕಗಳನ್ನೂ ತಗಣೆ-ತಂಡಗಳನ್ನೂ ಹರಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ವಧಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಂಬ ಸಡಿಲಾಗುವುದು, ಮೊಳ್ಳಾಗುವುದು, ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಯಾರನ್ನೂ ಬರಗೊಡದಂತಹದಾಗುವುದು. ಅರ್ಥವೇನು? 'ತರುಣರೇ' ನೀವು ಕಂಬಗಳೇನೊ ನಿಜ, ಆದರೆ ಕಂಬಗಳಾಗಿಯೆ ಉಳಿಯ ಬೇಕಾದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಂಬವಾಗ ಬೇಡಿರಿ, ಕಲ್ಲಿನ ಕಂಬವಾಗಿರಿ' ಎಂಬ ಸತ್ಯವು ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಕ್ಷಮೆ ಇರಲಿ. ನಾನು ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೆ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಿಕ್ಕೆ. 'ಈಗ ನೋಡಿದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಹುಚ್ಚು, ಎಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಬರೆದುದನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಲ್ಲಿಲ್ಲ "ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಜಾಣತನ" ಕಂಡು ಬಂದರೆ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವೆ ಎಂದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುವದನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವೆ. ಇದನ್ನೇ ದಿಸನರೂ ಇದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡಬಹುದು.

ಪರಿಚಯ.

ಶ್ರೀ ರಂಗರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಆರ್. ವಿ. ಜಾಗಿರದಾರ. ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ನಾಟಕಗಳ ಅಧ್ಯಪ್ರವರ್ತಕರು. ನಾಟ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. “ಅಹ್ವಾನ” ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರು ಸಮಾಜವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ತಮ್ಮ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಅಣೆ ಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಶೈಲಿಯ ಜೀವ ಜೀವಾಳ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯ. ಇವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ “ತಲೆತುಂಬ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ನಗೆ” !

ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಭಾಗ ‘ಸ್ವಲ್ಪದ್ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ’ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ದಿಂದ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆ ತರಗತಿಯ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಪ್ರವಾಸವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಸಕರದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯ ಮಯವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ಬರವಣಿಗೆ ಎಂತಹ ತಜ್ಞರನ್ನೂ ತಲೆದೂಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಇವರ ಪೂರ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ‘ನೆರಂಗ’ರು ಬರೆದ “ಶ್ರೀರಂಗ” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುವದೊಳಿತು.

ಅಭ್ಯಾಸ

(೧) ಈ ಲೇಖನು ಹರಟೆಯ ರೀತಿಯದು ರೂಪದ್ದು. ಹರಟೆ ಹೊಸ ಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ರೀತಿ. ಅದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾದದ್ದೂ ಮನೋರಂಜಕವಾದದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಹರಟೆಗಾರರಾದ ಶ್ರೀ ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ನಾ.ಕಸ್ತೂರಿ, ಬೇಂದ್ರೆ ಮೊದಲಾದವರ ಒಂದೊಂದು ಹರಟೆಯನ್ನು ಓದಿ.

(೨) ನೀವು ಓದಿತ್ತಿರುವ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಟೆ ಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಆ ಲೇಖಕರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಆ ಹರಟೆಯ ವಿಷಯ ಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ.

(೩) ಹರಟೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು—ಆತ್ಮಾನುಭವ, ವ್ಯಾಪಕ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಸುಲಭ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಗಂಭೀರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ

ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನೂ ತರುವದು' ಪರಿಚಿತವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನವೀನತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವದು, ಹಾಸ್ಯದ ಪ್ರಾಚುರ್ಯ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಿರಿ. ?

(೪) ಲೇಖಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತೂ ಸಿಡಿದು ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧಾನವು ಜಹಗೀರದಾರರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ?

(೫) ವಿನೋದದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖರು ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ವಿನೋದವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ ?

(೬) ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಲೇಖಕರು ಯಾವ ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ?

(೭) ಮೋಟಾರ ಪ್ರವಾಸ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಲನ, ಇವುಗಳೊಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹರಟೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

(೮) ಶ್ರೀ. ರಾಜರತ್ನಂರವರ 'ನಕ್ಕಳಾತಾಯಿ' ಎಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯನ್ನು ಓದಿ ಹಳಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಬಸವೇಶ್ವರರ ವಚನಗಳು

ಒಲೆ ಹತ್ತಿ ಉರಿದಡೆ ನಿಲ್ಲಬಹುದಲ್ಲದೆ, ಧರೆ ಹತ್ತಿ ಉರಿದಡೆ ನಿಲ್ಲಬಹುದೇ? ಏರಿ ನೀರುಂಬಡೆ, ಬೇಲಿಕೆಯಿ ಮೇವಡೆ, ನಾರಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳುವಡೆ, ತಾಯ ಮೊಲೆವಾಲು ನಂಜಾಗಿ ಕೊಲುವಡೆ, ಇನ್ನಾರಿಗೆ ದೂರುವೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ !

ತುಪ್ಪದ ಸವಿಗೆ ಅಲಗನೆಕ್ಕುವ ಸೊಣಗನಂತೆ ಎನ್ನ ಬಾಳುವೆ. ಸಂಸಾರ ಸಂಗವ ಬಿಡದು ನೋಡೆನ್ನ ಮನವು. ಈ ನಾಯಿತನವ ಮಾಣಿಸು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ಹೊಲಬುಗೆಟ್ಟು ಪಶುವಿನಂತೆ ಅಂಬಾ, ಅಂಬಾ, ಎಂದು ಕರೆವುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ; ಅಂಬಾ, ಅಂಬಾ, ಎಂದು ಒರಲುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಬಾಳು ಬಾಳೆಂಬನ್ನಕ್ಕು.

ಎನಸು ಕಾಲ ಕಲ್ಲು ನೀರೊಳಗಿದ್ದರೇನು , ನೆನೆದು ಮೃದು ವಾಗಬಲ್ಲದೇ ? ಎನಿಸು ಕಾಲ ನಿಮ್ಮ ಪೂಜಿಸಿ ಏವೆನಯ್ಯಾ ಮನದಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಲ್ಲದನ್ನಕ್ಕು ? ನಿಧಾನವ ಕಾಯ್ದಿದ್ದ ಬೆಂತರನಂತೆ ಅದರ ವಿಧಿ ಎನಗಾಯಿತ್ತು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡ ಹೋದ ನಾಯಿ ಮೊಲನೇನ ಹಿಡಿವು ದಯ್ಯಾ? ಇರಿಯದ ವೀರ ಇಲ್ಲದ ಸೊಬಗುವ ಹೇಳುವುದೇ ನಾಚಿಕೆ. ಆನು ಭಕ್ತನೆಂಬನಯ್ಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ!

ಚೆಕ್ಕೋರಂಗಿ ಚಂದ್ರಮನ ಬೆಳದಿಂಗಳಚಿಂತೆ. ಅಂಬುಜಕ್ಕೆ ಭಾನುವಿನ ಉದಯದ ಚಿಂತೆ. ಭ್ರಮರಂಗಿ ಪರಿಮಳದ ಬಂಡುಂಬ ಚಿಂತೆ. ಎನಗೆ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವರ ಚಿಂತೆ.

ಹೊಲಬುಗೆಟ್ಟ ಶಿಸು ತನ್ನ ತಾಯನರಸುವಂತೆ, ಬಲಿ ದಪ್ಪಿದ ಪಶು ತನ್ನ ಹಿಂಡನರಸುವಂತೆ, ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೆನಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಬರವನು. ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೆನಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತರ ಬರವನು. ದಿನಕರನುದಯಕ್ಕೆ ಕಮಳ ವಿಕಸಿತನಾದಂತೆ ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಬರವು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ!

ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮ ನೆನಹಾದಾಗವೇ ಉದಯ. ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮರಹಾದಾಗವೇ ಅಸ್ತಮಾನ. ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮ ನೆನಹವೇ ಜೀವ ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮ ನೆನಹವೇ ಪ್ರಾಣ ಕಾಣಾ ತಂದೆ, ಸ್ವಾಮಿ! ಎನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಚರಣದುಂಡಿಗೆಯನೊತ್ತಯ್ಯಾ! ನದ ನದಲ್ಲಿ ಷಡಕ್ಷರಿಯ ಬರೆಯಯ್ಯಾ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವಾ.

ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ತಂದ ಹರಕೆಯಕುರಿ, ತೋರಣಕ್ಕೆ ತಂದ ತಳಿರ ಮೇಯಿತ್ತು. ಕೊಂದಹರೆಂಬುದನರಿಯದೆ ಬೆಂದೊಡಲ ಹೊರೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಅಂದಂದೆ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು ಅಂದಂದೆ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಕೊಂದವರುಳಿದರೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವಾ?

ಆಡಿದರೇನು ಹಾಡಿದರೇನು ಓದಿದರೇನು, ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋ ಹವಿಲ್ಲವನ್ನಕ್ಕ? ಆಡದೇ ನವಿಲು? ಹಾಡದೇ ತಂತಿ? ಓದದೇ ಗಣಿ? ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರನೊಲ್ಲ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ.

ನೀರ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವರಯ್ಯ. ಮರನ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವರಯ್ಯ. ಬತ್ತನ ಜಲನ ಒಣಗುವ ಮರನ ಮೆಚ್ಚಿದವರು ನಿಮ್ಮನತ್ತಬಲ್ಲರು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ!

ಕುರಿವಿಂಡು ಕಬ್ಬಿನ ಉಲಿವ ತೊಟವ ಹೊಕ್ಕು ತೆರನ ನರಿಯದೆ ತನಿರಸದ ಪೊರಗಣ ಎಲೆಯನು ಮೆಲಿದವು, ನಿಮ್ಮ ನರಿವ ಮದಕರಿಯಲ್ಲದೆ ಕುರಿಬಲ್ಲದೇ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ?

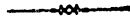
ಪರಿಚಯ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ, ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿನಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವು ಚಿಕ್ಕವಾಗಿ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ವಚನವೂ ಒಂದೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ದೇಸಿಯ ಚೆಲುವನ್ನು ನಾವು ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಗದ್ಯವಾದರೂ ಛಂದೋಬದ್ಧವೆಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇಲ್ಲವೆ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಗೀತ ಧಾಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಕಾಲ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗ.

ಅಭ್ಯಾಸ

- ೧ ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮನೋಭಾವವು ನಿಮಗೆ ಕೋರುತ್ತದೆ?
- ೨ ವಚನಗಳ ಶೈಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಗದ್ಯಕ್ಕೂ ಇವುಗಳಿಗೂ ಯಾವ ಭೇದವು ನಿಮಗೆ ಕೋರುವದು?
- ೩ ಒಂದೊಂದು ವಚನವು ಭಕ್ತನ ಒಂದೊಂದು ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವದು. ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
- ೪ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಉಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.
- ೫ ಈ ವಚನಗಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು 'ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ' ಇದರಲ್ಲಿಯ ವಚನಗಳ ಶೈಲಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರಿ.
- ೬ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಜೆನ್ನಬಸವ ಮೊದಲಾದವರ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ ಮತ್ತು ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

ತಪಸ್ವಿನೀ

ಊರ್ಮಿಳಾ:— ನಾಥ ! ಕಶಲಮೇ ?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ:— ನಿನ್ನ ಪಣ್ಯದ ಬಲದಿ, ಎನಗೆ ಕುಶಲವೆ. ದೇವಿ
ನಿನ್ನ ತಪ ಮುಗಿದುದೋ ?

ಊ:— ಈಗಲೇ ಸಿದ್ಧಿ .

ಲ:— ನಾ ಬದ್ಧನಾದೆನು ನಿನ್ನ ಸಿದ್ಧಿಯಲಿ. ಪರಿಶುದ್ಧನಾದೆ,
ಬಾ ದೇವಿ !

ಊ:— (ಎರಗುವಳು)

ಲ:— (ಪಿಡಿದೆತ್ತಿ) ಶುಭಿಯಾಗು; ಸುಖಿಯಾಗು. ಸುಖವನೀಡೆನೆಗೆ
ನಿನ್ನೊಲವ ಗೆಲವೆನ್ನ ಸಿದ್ಧಿ .

ಊ:— ಎನ್ನಿನಿಯ ! ಗೆಲುವು ನಿನ್ನದು. ಗೆಲವಿನಾನಂದ ಎನ್ನದು!
ಎನ್ನೊಲವು ನಿನ್ನ ಸಿದ್ಧಿಯಲಿ ಸಾರ್ಥಕಮಾಯ್ತು.
ಸುಲಭಮಾಗಿದುದೋ ? ಶ್ರಮವೆನಿಸಿತೋ ನಿನಗೆ

ಅಗಲಿಕೆಯ

ದೀರ್ಘಕಾಲವು. ಮನವು ಬಗ್ಗಿತೋ ?

ಲ:— ಬಗ್ಗಿಸಿತು ಕರ್ಮಬಲ.

ಊ:— ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪ ಬಲ. ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯಕೆ ಅಪೂರ್ವಕಳಿ
ಯೇರಿಸಿತು ನಿನ್ನ ಭಲ. ನಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲಮತಿಶಯವು

೬: ಎನ್ನ ಭಲಮಲ್ಲವದಾ. ನಿನ್ನ ಮನದುನ್ನತಿಯು. ನಿನ್ನ
 ಕ್ಷೈರ್ಯವು. ನಿನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆಯದ್ಭುತವು. ನಿನ್ನ ಧರ್ಮದ
 ಬಲವೆ

ಎನ್ನ ಜೀವದ ಕಳೆಯು. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಗೆಲುವೆ
 ಎನ್ನ ಪರ್ಮೆಯು ದೇವಿ. ಸಂಕಲ್ಪ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಗಲಿದೆನು
 ನಿನ್ನ. ನೇರಮೆನ್ನದು.

ಊ:— ನೇರಮಲ್ಲ. ಉಪಕಾರಮೇ. ಉಭಯ ಜೀವನದ ಔದ್ಧೇಯ
 ಗೊಂದು ಅವಕಾಶವಾಯ್ತು.

ಬ:— ಸೇವಾ ಸುಖದ ಅನುಭವವು ಆಯ್ತು.

ಊ:— ಎನು ಜೀವನದ ಸುಖದು:ಖಮಂತಿರಲಿಗ,
 ಏನಿನ ವಾಸದ ಕತೆಯನೊಂದಿಸಿತು ಪೇಳಾ.
 ಊಳಿಗಮೋ ? ಕಾಳಗಮೋ ? ಕಜ್ಜಮಾವುದು ವನದಿ ?

೭ ಕಾಳಗದಿ ಊಳಿಗದಿ ಬಿರೆದ ಕಜ್ಜವು ನಮಗೆ.
 ಬಡತನದ ಬಾಳ್ವೆಯೇನಿಮಿತ ಹಿತಮಾಗಿಹುದು ?
 ಸುಖದಿವಾಸರಸ ಜೀವನದ ಸುಖಸಾರವನು.
 ಶ್ರಮೆಯ ಮರೆಸಿತು ವನದ 'ಖಗಮಿಗದ ಸಾವಾಸ,
 ಮುನಿಜನರ ಮನವ ಮೆಚ್ಚಿಸುದೆ ಒಂದಾನಂದ.
 ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆಗಳ ಬಿನ್ನಾಣಕೆಡೆಇಲ್ಲ.
 ರಾಜ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಯಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ
 ಶುದ್ಧ ವಾದೊಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತದು ನಮಗೆ
 ವಿಕೃತಿಯೊಂದದ ಜೀವನದ ನಲವನರಿತೆವು.
 ಸುಖದೊಳಿದ್ದೆವು ಪಂಚವಟಿಯೊಳಾಶ್ರಮದಿ.
 ಕಾವಲಿದುರ್ವದು ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮ ಬಲವೆನಗಲ್ಲಿ.

ಊ:— ಮನವು ಎಣೆಯಿಲ್ಲವಾನಂದದೊಡವೆರಸಿಹುದು;
 ನುಡಿಸುತಿದೆ ನಿಮ್ಮನೀ ಪರಿಯೊಳಾ ಮೂತಿರಲಿ;
 ಪಂಚವಟಿ ಮಾತ ಮುಂದರಿಸಿ.

ಲ:— ಬಿತ್ತರಿಸೆ.

ಪಲಕಾಲ ನೂಕಿದೆವು ನಿರ್ವಿಚಾರದಲಿ.

ನಗೆಯ ಕಥೆಯೊಂದು ನಡೆದುದು. ಒಂದು ದಿನ ನಾವು

ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ, ಓರ್ವ ರಕ್ತಸಿಯು,

ಮಾಯಾವಿ ! ಜಿಲುಪಾಂತು ಬಂದೆಮ್ಮ ಬಳಿನಿಂದು,

ಕೊಂಕು ಬಯಕೆಯನೊಂದ, ತಿಳುವಿದಳು

ಊ:— ನಗೆಯೇಕೆ ?

ಏನ ಬಯಸಿದಳು ?

ಲ:— ಮದುವೆಯ.

ಊ:— ಆರನೊಲಿದು ?

ಮರೆಯಲಾದುದೆ ಎನ್ನ ?

ಲ:— ಮರೆವೆನೇ ಜೀವವನು ?

ಸಾಧ್ಯವೇ ? ವಿರಹ ಭ್ರಾಂತಿಯನುಳಿದೆ ನಿಜವು;

ಪ್ರೇಮ ಶೂನ್ಯದ ಬಗೆ ಇದಲ್ಲ.

ಊ:— ಮುಂದೇನಾಯ್ತು ?

ಲ:— ಇವಳರೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯೆ; ವರಿಸಿರೋರ್ವರೆನುತ್ತೆ

ಅಬ್ಬರಿಸಲಾ ದನುಜಿ, ಚತುರೋಕ್ತಿಯಲಿ, ರಾಮ,

ಸತಿಯಿರುವಳಿನಗೆ, ಸವತಿಯ ಕಾಟ ಬೇಡ;

ತಪ್ಪನನು ವರಿಸು; ಪೋಗಿಂದು ಅಟ್ಟಿದನು.

ಸೇವಕನು ನಾನೆಂದು—

ಊ:— ವರಿಸಲಿಲ್ಲವೋ ನಿನ್ನ ?

ಲ:— ಅಣ್ಣ ಚೆಲುವನು, ಪ್ರಭುವು; ತಕ್ಕ ವರನವ ನಿನಗೆ,

ಪೋಗಿಂದು ತೊಲಗಿಸಿದೆ.

ಊ:— ಅಣ್ಣ ವರಿಸಿದನೋ ?

ಲ:— ' ಅಣ್ಣ ನೆನ್ನಯ ಬಳಿಗೆ, ನಾನವನ ಬಳಿಗೆ,

ಅಟ್ಟಿ, ರಕ್ತಸಿಯ ಕಾಡಿ ಆಡಿದೆವು:

ಕಡೆಗವಳು ಬೇಸತ್ತು, ಕಡೆಗಾಣಿಸುವೆ ನಿಮ್ಮ
ನೆಂದು ಪಲ್ಟಿಸೆದು, ಚೀರಿದಳು. ಬೆದರಿದಳು
ಅತ್ತಿಗೆಯು. ಸಾಕೀ ವಿನೋದ; ದಂಡಿಸಿ ಇವಳ
ಸೊಕ್ಕ ಮುರಿದಿಲ್ಲದ ಸಾಗಿಸೆಂದನು ರಾಮ.

ಊ:— ಏನಾಯ್ತು ಗತಿ? ಅವಳಿಗೇನಗೈದಿರಿ ನೀವು?

ಲ:— ಮೂಗರಿದು ಅಟ್ಟಿದೆನು. ಹೋಯೆಂದು ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತೆ,
ಅಂಗಭಂಗಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲ ಉಣುವಿರೆಂದವಳು ಓಡಿದಳು.

ಊ:— ಮುಂದೇನು?

ಲ:— ಆಪದಗಳೇ ಮಿಗಿಲು ನಮಗೆ !

ಸರಸವಿದು ವಿರಸದಲಿ ಪರಿಣಾಮವಾಯ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಅಶ್ರಮದ ಮುಂದೆ ಪೊನ್ ಮಿಗವೊಂದು

ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರೆ ಕಂಡು, ಮೋಹಿಸುತ್ತೆ ಅವನು

ತಂದೀವುದೆಂದು ಬಯಸಿದಳು, ಜನಕಾತ್ಮಜೆಯು.

ಮಾಯೆ ಇದ; ರಕ್ಕಸರು ಪೊಂಚಿಹರು ವಂಚಿಸಲು

ಚಿನ್ನದೊಡಲಿನ ಚಿಗರಿ ದೈವ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಿಲ್ಲ.

ಬೇಡ ಬೇಡೆಂದೆನಿತು ಪೇಳಿದರು ಬಯಸಿದಳು.

ತೆರಳಿದನು ರಾಮ, ಹರಿಣವ ಪಿಡಿಯಲೆಂದು.

ಕಾವಲಿರಿಸಿದನೆನ್ನ.

ಊ:— ತಂದಿತ್ತನೇ ಮೃಗವ?

ಲ:— ಒಡನೆ ಬರ್ಪುದು, ಪಿಡಿಯೆ ಪೋಗಿ, ಮಿಂಚಿನ ತೆರದಿ

ಕಡುದೂರದಲಿ ಕಣ್ಗೆ ಕಾಂಬುದಾ ಮೃಗ; ಬಿಡದೆ

ಬಿನ್ನಟ್ಟಿದನು ರಾಮ. ನಡು ಹಗಲು ಬಿಸಿಲೇರಿ

ಬೇಗೆ ಮಿಗಿಲಾಯ್ತು. ಪಿಂತಿರುಗಲಿಲ್ಲಾ ರಾಮ.

ಕೇಳಿ ಬಂದುದು ನಮಗೆ ಮೊರೆಯೊಂದು ರಾಘವನ

ಪೋಲ್ವ ಕೊರಳಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ! ರಕ್ಷಿಸೆಂದು.

ಜಿಚ್ಚಿದಳು; ಕಂಗೆಟ್ಟು, ವತ್ಸ! ಪೋ; ಪೋಗೆಂದು

ಅಟ್ಟಿದಳು ವೈದೇಹಿ, ಎನ್ನ. ಇಬ್ಬಗೆಯ ಭಯ
ಬೆರೆದು, ನಿಲ್ಲಲು ಪೋಗಲಾಗದಿಹ ತಳಮಳವ
ಗೊಂಡುದೆನ್ನಯ ಮನವು. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಬಲವಂತ
ಮೆನ್ನ ನೆಳದೊಯ್ದ ದಲ್ಲಿಂದ.

ಊ:— ಬಳಿಕೇನು ?

ಲ:— ಕಂಡೆನಾ ಮೃಗದೊಡಲಿನಿಂದೊಗೆದ ಮಾರೀಚನೆಂಬ
ರಕ್ತಸನ ಮೃತದೇಹವನದರ ಬಳಿಯೇ,
ಬಲ್ಲನೆದೆಗೇರಿಸಿದ ರಾಘವನು ಕಂಡೆನ್ನ,
ಎನನೆಸಗಿದೆ ಪ್ರಮಾದವ ? ತಮ್ಮ ! ನಡೆ ಬೇಗ;
ಎನು ಬಂದಿದೋ ಹಾನಿಯೆಂದು, ಎನ್ನೊಡಗೂಡಿ,
ತನು ಮುಂದೋ, ಮನ ಮುಂದೋ, ಎಂದು ಬಂದು
ಕುಟೀರ

ದೆಡೆಗೆ; ಕರೆದನು. ಜಾನಕೀ ! ದೇವೀ ! ಎಲ್ಲಿರುವೆ ?
ಬಾರೆಂದು. ಜಾನಕಿಯ ಉತ್ತರವು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಊ:— ಏನಾಯ್ತು ಜಾನಕಿಗೆ ?

ಲ:— ಜಾನಕಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಊ:— ಇಲ್ಲವೇ ? ಏನಾದಳೆಲ್ಲಿ ಪೋದಳು ? ವನದಿ
ನೀಗಿದರೆ ? ಲೋಕಮಾತೆಯನು.

ಲ:— ಎದೆಗುಂದದಿರು.

ಅರಸಿದೆವು ವನವನದಿ, ತೊರೆ ತೊರೆಯ ಗಿರಿ ಗಿರಿಯ
ಬಳಿಯೆಲ್ಲ. ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವು ಮಾತೆ. ಪಗಲಿರುಳು
ಒಂದಾಗೆ; ಪಸಿವು ನಿದ್ರೆಗಳಣಗೆ; ತಿರುಗಿದೆವು;
ಕೊರಗಿದೆವು. ನಾಡುನಾಡುಗಳೆಲ್ಲ, ಬಳಸಿದೆವು;
ಬಳಲಿದೆವು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಜಾನಕಿಯ ಸುಳುವಿಲ್ಲ.

ಊ:— ಗತಿಯೇನು ? ಪಥವೇನು ?

ಲ:— ಯುದ್ಧವೇ ಗತಿಯಾಯ್ತು.

ಸಮನಿಸಿತು ಘೋರ ಯುದ್ಧ ಮದೊಂದು.

ಊಃ— ಆರೊಡನೆ ?

ಲಃ— ಲಂಕೆಯೆಂಬೊಂದು ದ್ವೀಪವು. ಅರಸನಾಗಿದ್ದ.

ನಲ್ಲಿ ರಾವಣನೆಂಬ ಬಲನೋರ್ವ. ಅವನೇ

ಕದ್ದವನು ಜಾನಕಿಯ. ಅಂದು ಬಂದೆಮ್ಮಿಂದೆ

ಭಂಗವೊಂದಿದ ಶೂರ್ಪನಖಿ, ಅವನ ತಂಗಿ.

ಊಃ— ಈಗಲರಿದನು; ಶೂರ್ಪನಖಿಗಾದ ಅಪಮಾನ
ದುರಿಯು ಸರ್ವಿದುದು; ಈ ತೆರದಿ ತನ್ನಯ ಭಲವ
ಸಾಧಿಸಿದವಳು.

ಲಃ— ಫಲಮೇನಾಯ್ತು? ಜಯದೊಡನೆ

ಹರಣಮಾಗಿದ್ದ ಜಾನಕಿಯು ದೊರೆದಳು ನಮಗೆ.

ತರಿದ ಮೂಗನು ಪಡೆದಳೇನವಳು?

ಊಃ— ನಗೆ ಸಾಕು.

ಲಂಕೆಯನು ಕುರುಸಿಟ್ಟುದೆಂತು? ರಣದೊಳಗಾರ

ಬೆಂಬಲವು ನಿಮಗೆ? ಪಡೆ ಎಲ್ಲಿ?

ಲಃ— ಕಥೆ ವಿಸ್ತಾರ

ಜಾನಕಿಯ ಶೋಧನೆಯೋಳಾಯ್ತು ನಾನಾ ಬಗೆಯ

ಜೀವಿಗಳ ಪರಿಚಯವು ಮನಕೆ ಅನುಭವವು

ಪಕ್ತಿಯೊಂದೆನುಗೆ ವೇಳ್ವುದು ರಾವಣನ ವಾರ್ತೆ

ಅವನಿರುವ ಗುರುತಿಸಿದ ವೀರ ಹನುಮಂತ.

ಊಃ— ಅರವನು?

ಲಃ— ವಾಯಿಸುತ, ನೂರು ಯೋಜನದ

ಸಾಗರವ ಹಾಯ್ದು ಸೀತಾದೇವಿ ಇರ್ದ ನೆಲೆ

ಯರಿದ ವೀರನು, ಬಂಧು, ಮಿತ್ರ, ಭಕ್ತನವ.

ಎನೆಂದೊಡದು ಸಲ್ಪದವಗೆ. ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯಲಿ

ದೊರೆದನೆನುಗವನು.

ಊ:— ಆ ಪುರವಾವುದು?

ಲ:— ಮಿಗಿಲು ರಮ್ಯದ ಬೀಡು ಗಿರಿಗುಹೆಗಳಾನಾಡು.
ವಾಸರರ ನೆಲೆವೀಡು. ಪಾಪಾ ಸರೋವರದ
ಮಧುವನದ ಮೈಸಿರಿಯ ಪೆಂಪೆಸೆವ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆ-
ಗರಸ ಸುಗ್ರೀವ. ಗೆಳೆತನವಾಯ್ತು ಅವನಲ್ಲಿ
ಅವನ ಮಂತ್ರಿಯು ವೀರಹನುಮ. ಇವರೆ ಸಹಾಯ
ಕಪಿದಳವನೊಳಗೊಂಡು, ತೆರಳಿ ಲಂಕಾಪುರಿಗೆ,
ಶರಧಿ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಿ, ಕಾಳೆಗದಿ ಅರಿಸಡೆಯ
ಬಲಮಡಿಸಿ, ರಾವಣನ ಸಿರಕೆಡಹಿ, ಅವನ
ಒಡವುಟ್ಟಿದ ವಿಭೀಷಣಗೆ, ಶರಣಾಗತಗೆ,
ಲಂಕೆಯೊಡೆತನವಿತ್ತು: ಕರೆತಂದೆವನ್ನಿಯನು
ಮೊಕ್ಕ ಪಾವನೆಯ, ಜಾನಕಿಯ.

ಊ:— ಏನೇನು?

ಅಗ್ನಿ ಸಂಸ್ಕಾರಮೇನಿದು ಲೋಕ ಪಾವನೆಗೆ?

ಲ:— ಅಹುದು ಸಂಶಯಗೊಂಡ ಪಾಮರರಿಗಾಗಿ,
ಅಣ್ಣಯ್ಯನೀ ಶಿಕ್ಷಾ ವಿಧಿಸಲೇ ಬೇಕಾಯ್ತು.

ಊ:— ಶಿಕ್ಷೆ ಜಾನಕಿಗಲ್ಲ; ಸಂಶಯಾತ್ಮರಿಗಾಯ್ತು.

ಲ:— ಆಯ್ತು ಜಗಕಾನಂದ, ಜಾನಕಿಯ ನೆವದಿಂದ

ಊ:— ಬಳಿಕೇನು ?

ಲ:— ಬಂದೆವಿಲ್ಲಿಗೆ, ಮುಗಿದುದೆಮ್ಮ ಕಥೆ.

ನಿನ್ನ ಕಜ್ಜಮಿದೇನು ? ತಪದಿ ಬಳಲಿದೆಯಾ ?

ಊ:— ಕಜ್ಜಮೇನುಂಟನಿಯ ? ಜೀವಭಾವಮದೆಲ್ಲ
ನೀನೇ; ಬಳಲಿದೆನಿಲ್ಲ; ವೇದನೆಯನರಿಯೆ;
ಭ್ರಮೆ ಇಲ್ಲ; ಬೇಸರಮೆ ಇಲ್ಲ. ಧರ್ಮವ ಬಗೆದೆ
ಪ್ರಕೃತಿಯಲಿ, ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮದಲಿ ಬೆರೆದನು ದೇವ.
ಇನಿತು ಕಾಲದ ನಿಯೋಗವು ದೀರ್ಘಮಾದೊಂದು

ದಿನದಂತೆ ಕಳೆದುದಾವುದೋ ಸುಖವ ಕಲ್ಪನೆಯ
ವಿಸ್ಮೃತಿಯಲಿತ್ತು ಸುಖದುಃಖಮೊಂದೇ ಸಮದಿ.
ಇನಿಯ! ರಣಕರ್ಮವಲಿ ತೊಳಲಿ ಬಳಲಿದೆ ನೀನು.
ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲ; ಕರ್ಮಯೋಗಿಯೆನಿಸಿದೆ ನೀನು.

ಲ:—

ಧರ್ಮದೇವಿಯು ನೀನು. ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳ
ಸಂಯೋಗದಲಿ ಜಗದ ಜೀವನವು ಸಾಧ್ವಿ.
ಶಾಂತಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಳ ತೊರೆದೆನ್ನ ಜೀವನದ
ಸಂಸ್ಕಾರಬಲ ಮಲಿನ, ಜೀವ ಬಲಿಯಿದೆ.
ಸಾಹಸದ ಬಾಳು ನಿಚ್ಚವಲ್ಲ. ಸ್ವಚ್ಛತ ಇಲ್ಲ.
ನೋವ ನೀಗುತೆ ಜೀವವನು ಕಾಪ ಸವ್ವಿಜಯ
ಜೀವನದ ಸಂಸ್ಕಾರ; ಸತ್ಯ; ನಿನ್ನದು ದೇವಿ!
ರಕುತ ಪಾನದ ತೋಳ ಗೆಲುವೊಂದು ಗೆಲುವೆ ?
ನಿನ್ನ ಗೆಲುವೆ ಚೆಲುವು. ಶಾಂತಿ ನೀಡಿನಗೆ.
ನಿನ್ನ ನೈರ್ಮಲ್ಯದಿಂದೆನ್ನ ಮಲಿನವ ನೀಗು.
ನಿನ್ನ ಬಗೆಯಿನಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮಂದಿರವು.
ಮತಿವೆರಸಿ ಹಿತವೀವ ಪ್ರಮನಿಧಿ ನೀನು.

ಪರಿಚಯ

‘ಭಾರತಿ’ ಎಂಬುದು ಶ್ರೀಮತಿ ತಿರುಮಲೆ ರಾಜಮ್ಮನವರ ಕಾವ್ಯ ನಾಮ. ಇವರು ಸರಳರಗಳೆಯಲ್ಲಿ “ತಪಸ್ವೀನಿ” ಯೆಂಬ ರೂಪಕವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಶೈಲಿಯು ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆದೆ. ಉರ್ಮಿಗಳ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಸುಖ ಸಲ್ಲಾಪವನ್ನು ಇವರ ‘ತಪಸ್ವೀನಿ’ಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

- ೧) ೧) ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತು ಉರ್ಮಿಗಳೆ ಇವರ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ಕೊಡಿರಿ.
- ೨) ‘ಕರ್ಮಯೋಗಿ’ ‘ಧರ್ಮದೇವಿ’ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಅವರಿರ್ವರ ರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಲ್ಲುವವು?
- ೩) ಉರ್ಮಿಗಳೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ವಿರಹಜೀವನದಿಂದ ಧ್ಯಾಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಯಾವ ಆದರ್ಶವು ಕಂಡುಬರುವುದು?
- ೪) ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗಾದ ವಿಸಿನವಾಸದ ಅನುಭವವೇನು?
- ೫) ಈ ಸಂವಾದವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಸೃಷ್ಟಿಕೇರಿಸಿರಿ:—

- ೧) “ ಶಿಕ್ಷೆ ಜಾನಕಿಗಲ್ಲ ಸಂಶಯಾತ್ಮರಿಗಾಯ್ತು”
- ೨) “ ರಕುತಪಾನದ ತೋಳಗೆಲುವೊಂದು ಗೆಲುವೆ ? ”
- ೩) “ ತರಿದ ಮೂಗನು ಪಡೆದಳೇನವಳು ? ”
- ೪) “ ನೋವ ನೀಗುತೆ ಜೀವವನು ಕಾವ ಸದ್ವಿಜಯ ಜೀವನದ ಸಂಸ್ಕಾರ ”
- ೨ (ಕ) ಇದರಂತೆ ಬೇರೆ ಜೋಡುನುಡಿ ಕೊಡಿರಿ: ಜಪ-ತಪ.
- (ಖ) ಮೇಳುನುಡಿಕೊಡಿರಿ: ಗೆಲುವು, ಅಟ್ಟು, ನೊರೆ.
- (ಗ) ತತ್ಸಮ ತದ್ಭವ ಹೇಳಿರಿ: ಸುಖ, ಬಿನ್ನಾಣ, ಬಿತ್ತರ, ರಕ್ಕಸ, ಮೃಗ, ಸಾಹಸ.
- (ಘ) ರೂಪ ಸಿದ್ಧಿ ಹೇಳಿರಿ: ಪರ್ಮೆ, ಪಂಪು.
- (ಙ) ಸಮಾಸ ಬಿಡಿಸಿ ಹೆಸರು ಹೇಳಿರಿ: ಪಲ್ಕಸೆ, ಮೂಗರಿಡು.
- ೪ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
ಸಾಹಸದ ಬಾಳ್ ನಿಚ್ಚವಲ್ಲ.

ಗುಡಿಯಿಲ್ಲದ ಮಹಾಲಿಂಗ

ಸುಳ್ಳವ ಬಳಿಯ ಕಗ್ಗಾಡಿನಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಭೇಟಿಯಾದ ಮಹಾ-ಲಿಂಗನ ಕಥೆಯಿದು. ಪಯಸ್ವಿನಿ ನದಿಯ ತೀರ. ನಾವು ಕೆಲವರು ಅಲಿಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನದಿಯಾಚೆಗಿನ ದಟ್ಟ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಿಂಗನ ಗುಡಿಯಿದೆ. ಗುಡಿಯೇಗ-ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತಿದೆ. ಮಹಾಲಿಂಗನೊಬ್ಬನು, ಅರೆ ಕೆಸರು ಕೊಳಚೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತಹ ಮಹಾಲಿಂಗರು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೂರಾರು ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಎಷ್ಟೋ ಮಹಾಲಿಂಗರು, ಇದೇ ರೀತಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದುದರಿಂದ, ಈ ಮಹಾಲಿಂಗನ ವಿಚಾರ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ನಾವು ಕೆಲವರು ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದೆವು. ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮೊಸರು ಕಡೆಯುವಂತೆ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಡೆದು ಕೊಂಡು ಪಯಸ್ವಿನಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪಯಸ್ವಿನಿ, ತಪಸ್ವಿನಿ ಅಹುದೋ ಎನ್ನೋ-ಕಾಡಿನೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ವಾಸ. ಪಯಸ್ವಿನಿಯ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದೆವು. ಉಂಡ ಮನೆಗೆರಡೆಣಿಸಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಅವಳ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಉಗುಳಿ, ಮುಂದಕ್ಕೂ ಸಾಗಿದೆವು. ತುಸು ದೂರ ಸುರಿದಿದ್ದೆನಪ್ಪೆ-ದರಿವ್ರವ ಮರಗಳನ್ನೊಂದು ಕಿರು ಚುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು — ಎಲಾ, ಚರಿ ಚರಿ ಚೀರುವವರು ಯಾರು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಮಾಸ್ತರರ ಹಾಗೆ ! ಯಾರು ಇದರ ಲೆಕ್ಕರು ಕೇಳುವವರಂತೆ !

ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬರು ಮಾಸ್ತರರು — (ಸಿಟ್ಟಾದರೋ ಏನೋ) ಅದು ಮರ ಕಪ್ಪೆಯಲ್ಲವೆ ? — ಎಂದರು.

ನಾನು — ಕಪ್ಪೆಯೆಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂತೆ. ನಾವು ಚಿಕ್ಕ ವರಿದ್ಧಿಗ ನಮ್ಮಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನೆನಪು. ಅವನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಏಪ್ರರನ್ನು ಕೊಂದಷ್ಟು ಪಾಪ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಗೆ ನಮ್ಮೂರ ಗಡೆಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ, ಅವು ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬ್ರೂಂಯಿಗುಟ್ಟುವದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡೆವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ರುದ್ರದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವೇರಿ, ತಿ ವೇದದ ಶುಕ್ಯ ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ಅವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅದರೆ — ಕಪ್ಪೆಗೆ ಮರ ಏರುವ ಕೆಲಸವೇಕೆ ? ಬಿಲ್ಲವರ ಕೆಲಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೇಕೆ ?

ಮಾಸ್ತರರು — ಛೇ, ಅದು ಇರುವದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮರದ ಮೇಲೆಯೇ. ಮರದಿಂದ ಮರಕ್ಕೆ ಹಾರುವದೂ ಉಂಟು.

ನಾನು — ಹಾಂ, ಈ ಜಾತಿಯ ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಕಂಡೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು 'ಹಾರುವ' ಎಂದದ್ದು. ಇರಲಿ ನೋಡಿಬಿಡುವ — ಹಾರುವನ ರೂಪವನ್ನಾದರೂ.

ಮಾಸ್ತರರು — ಪಡ್ಡ ಆಯಿತು, ಕಪ್ಪೆ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಂತರೆ, ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿತು ಆಲಿಟ್ಟು ಮುಟ್ಟುವಾಗ.

ನಾನು — ಅಲ್ಲ, ಆ ಕಪ್ಪೆ ಏನು ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ — ರುದ್ರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಾಗೆ ?

ಹೀಗೆಂದು ಭಾರೀ ಪತ್ತೇದಾರನಂತೆ, ಅದರ ನಿನಾದವು ಪೊರಮಟ್ಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬೀಜಯಂಗೈದೆ. ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಸದರಿ ಕಪ್ಪೆಯಿತ್ತು. ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಅದು ಬ್ರೂಂಯಿ ಗುಡುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು— ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶಿವಲಿಂಗದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು
ರುದ್ರಹೇಳಿದರೆ, ಇದು ಲಿಂಗದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತು.....

ಕಪ್ಪೆಗೆ ಅವಮಾನವಾಯಿತೋ? ಏನೋ— ಅದು ಅಲ್ಲಿಂದ
ಓಡಿತ್ತು.

ಮಾಸ್ತರರು— ಅಲ್ಲ, ಅದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಶಿವಲಿಂಗವೇ?
ಈ ಗುಡಿಯ ಹೆಸರೇನು? ನೋಡಿ ಅದರ ಪಾಣಿಸೀತ ಗುಡಿ
ಕಲ್ಲು ಎಲ್ಲಾ ಚೆದರಿಬಿದ್ದದ್ದು.....

ಅಲ್ಲಿ ಹಾಳು ಗುಡಿಯೊಂದರ ಭಗ್ನಾವಶೇಷಗಳು ಕಾಣಿಸು
ತ್ತಿದ್ದವು. ಮಹಾಲಿಂಗನು ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ; ಗುಡಿಗೆ ಮಾಡು
ಗೋಡೆಗಳೆರಡೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಏನೇನೋ ವಿಚಾರಗಳು ಸುಳಿದವು

ನಾನು— ಅಪ್ಪಾ, ಲಿಂಗಾ, ಯಾಕೆ ಈ ಜನರು ನಿನ್ನನ್ನು
ಅಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಿ, ಮಹಾಲಿಂಗನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು? ಈಗ ಹೀಗೆ
ನಿನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟು.....

ಮಹಾಲಿಂಗ—ನೀನಾರಯ್ಯ ಹೀಗೆ ಬಲು ಕರುಣೆಯಿಂದ....

ನಾನು—ನಾನೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನವನೇ : ಶಿವರಾಮ ಅಂತ
“ಶಿವ”ನ ಸಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾದೀತು ಎಂಬುದರಿಂದ ಪಚ್ಚ “ರಾಮ”
ನನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ದೋಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಅದು ಬಿಡು—
ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯೇನು? ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಲಿಂಗನಿದ್ದಾನೆ.
ಏನು ಅವನ ಶೀವಿ ! ಅವನು ಆಳೆತ್ತರದ ಆವಾಮಿ. ದಿನಕ್ಕೆ
ರಡು ಸಾರಿ ಅಭಿಷೇಕ (ಬರಿ ನೀರಲ್ಲವು); ಮಳೆದಿನವೂ ಸಹ
ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಒಬ್ಬ ; ಅವನ ವೈಭವವಂತೂ . ಹೇಳ
ತೀರದು.

ಮಹಾ—ಅದೇನು ವೈಭವವೋ ಅವರದ್ದು ! ಅವರಿಗಿಂತ
ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಇರುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಲೇಸು.

ನಾನು—ಬಾಲಾ ಹೋದ ನರಿ ಕಥೆಯಂತೆ.

ಮಹಾ— ಅಲ್ಲವಯ್ಯ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಹೆಸರಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನಾನು ಯಾವ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ನಾಕ್ಷಿಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು ಬಲ್ಲೆಯಾ ?

ನಾನು—ಅನ್ಯಾಯವೆಲ್ಲಿ ! ಜನರು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ ನಿನಗಾಗಿ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥ ಅನರಿಗೇ ತಿಳಿಯದು. ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಯಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿನಾದರೂ ಮಹಾಸಭೆಯಾದರೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅನ್ನವ ಆಸಾಹಿ ಗರ್ದಿಗೆ ಏರಿ ಕುಳಿತರೆ, ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ಏಳುವುದುಂಟೇ? ನಾಲಗೆ ಚಾಪಲ್ಯವಿರುವ ಆಸಾಹಿಗಳು ಕಿರುಚಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಚನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಯಾರೂ ಒದರು ವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಒದರುವ ಭಾವಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತ—ಅದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ನಿತ್ಯ ನಿನ್ನ ಸ್ತುತಿ.

ಮಹಾ—ಬೆಂಕಿ ಬಿತ್ತು ಆ ಸ್ತುತಿಗೆ ! ಬಾಯಿಘಾತ ಮಾಡಿ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಅವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಬೇಸರ ಬಾರದೇ ಕೆಲ ಒಡೆದು ಹೋಗಲಿ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾನು—ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಿಸಿದರೆ ನಷ್ಟವೇನು? ಮೂಜೆ, ಹೂವು, ಹಾರ, ಗಂಧ, ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ಬಹುವಾಗಿ ಸಿಗುವಾಗ

ಮಹಾ—ಅಯ್ಯೋ ಬೇಡಪ್ಪ ಆ ಪಿಷಯ; ಬಿಡು. ಕರಳು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ ನೆನೆವರೆ.

ನಾನು—ಕರುಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿಬಿಡು. ಕರ್ಮಲ ಹೊರುವ ಕರುಳಿದ್ದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಶೂಲೆಯಲ್ಲವೇ?

ಮಹಾ—ಮಾತು ಸರಿಯೇ. ಆದರೆ ಅವರ ವೈಭವ, ನನ್ನ ಹೀನಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲ !

ನಾನು—ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನ ವೈಭವ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಮಹಾ—ನಿಜ ಅದೇ ನನಗೆ ಬೇಡ ಎಂದೆ. ನೂರು ಜಪ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪೂಜಾರಿ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಡು

ತ್ತಾನೆ. ಹತ್ತು ಸಹ ಜಪವಿಲ್ಲ. ಸೈವೇದ್ಯ — ಅದು ಪಾವು ಅಕ್ಕಿ ಕೊಂಡು, ಎರಡು ಪಾವು ನೆನಸಿ, ಒಂದು ಪಾವು ತೋರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಅಯ್ಯೋ—ಅಯ್ಯೋ ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಟ್ಟ ನಂದೇ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಚಕನಿದ್ದ ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ನಂದಾದೀಪ ವನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಗುಡಿ ಮುಟ್ಟುವಾಗ ತಾನೇ ನಂದಿಸಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಂದಾಗ ತಿರುಗಿ ಹಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ.

ನಾನು — ಪೂಜಾರಿಯ ಮಾತು ಬಿಡು. ಅವನಿಗೂ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಬೇಸರ ಬರಲಾರದೆ? ಸರಕಾರಿ ಗುಮಾಸ್ತಿಕೆಯಂತೆ ಅವನು ಗೀಚಿದ್ದೇ ಗೀಚುವುದಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಬರುವ ಭಕ್ತರಿ ಗಾದರೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಇತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಮಹಾ—ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದವರೇ!

ನಾನು—ಹಾಗೆ ಹೇಳು ಮತ್ತೆ.

ಮಹಾ—ಹೇಳುವುದೇನು ನನ್ನ ಗೋಳನ್ನು? ಬಂದ ಬಂದ ವರು ನನ್ನಹತ್ತರ ಸ್ಥಿಯಾದಿ ವಿನಾ ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಂದಳು ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅತ್ತಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಾಲವಿದೆ ಯಂತೆ, ತೀರಿಸಿಯ್ಯಾ ಎಂದು ಅತ್ತ. ಮೂರನೆಯವನು ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು—ತನ್ನ ಕೋಣಕ್ಕೆ ಕಂಬಳದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವಾಗಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ನಾದು—ಕೋಣನೇ, ನಂದಿಯೇ?

ಮಹಾ—ನನ್ನ ನಂದಿಯೇ? ನೋಡಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಜೂರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದೆ.

ನಾನು—ಯಾರು? ಘಜನಿ ಮಹಮ್ಮದ ಬಂದಿದ್ದನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ!

ಮಹಾ—ಘಜನಿ ಯಾಕೆ? ಆ ಮಹಾಲಿಂಗಭಟ್ಟನ ತಮ್ಮ ನೊಬ್ಬನಿದ್ದ-ಇದು ಅವನ ಕೆಲಸ. ಎತ್ತಿ ಕಸರತ್ತು ಮಾಡಿ ನಂದಿಯನ್ನು ಕಡಹಿ ಜೂರು ಮಾಡಿದ. ಊರಲ್ಲಿ ಬೊಬ್ಬೆ ಬಿತ್ತು. ನಂದಿ ಜೂರಾಯಿತು, ಊರು ಸುಡುತ್ತದೆ-ಎಂದು. ಭಟ್ಟನ

ತಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು. ಅವನೇನು ಧೀರ—ನನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಅಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ. 'ನಾನು ಆ ದಿನ ಗುಡಿ ಗೇನೇ ಬಂದವನಲ್ಲ' ಎಂದು.

ನಾನು—ಸಂದಿಯ ವಿಚಾರ ಹಾಗೇನು? ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಪಾರ್ವತಿ, ಮಗ ಗಣೇಶ, ಶೃಂಗಿ ಭೃಂಗಿ ಮೊದಲಾದ ಪರಿವಾರಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ?

ಮಹಾ—ಎಂಥವನು ನೀನು! ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಬಂಗಾರದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು.....

ನಾನು—ಪಾರ್ವತಿ ಯೆಂಬವಳು ಚಿನ್ನಕ್ಕೆ ಸಮ..

ಮಹಾ—ಅವಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಚಿನ್ನದಿಂದ ಎಂದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪೂಜಾರಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಮಾಲೆಯವರು ಜೊತೆ ಸೇರಿ ನನ್ನ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು!

ನಾನು—ಪತ್ನಿಯನ್ನಗಲಿದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಗತಿ?

ಮಹಾ—ಅಗಲುವುದೆಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ, ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಆ ವೈಭವವೇನು?

ನಾನು—ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ವಿನಾಯಕ ?

ಮಹಾ—ಓಹೋ, ಮಗ ವಿನಾಯಕನೆ ? ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಸಾವಿರ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಗಳ ಮೂಡುಗಣಪತಿ ಹರಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು—ಈ ಕೊಬ್ಬರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿನ್ನಲು ನಿನ್ನ ಮಗ ನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ? ಏದೆ ನಿನ್ನ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲೂ ತೆಂಗಿನ ತೋಟ ವಿದ್ವಿತೇ ?

ಮಹಾ — ಮಗ ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ? ಕೊಬ್ಬರಿ ಅವರಿಗೆ ? 'ರಪ್', ಎಂದು ಹೊಸ್ತಲಿಗೆ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮೇಲೆ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಎಸೆಯುವರು—

ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕಾಲಿಗೆ ತಾಗಿ ರಕ್ತ ಸುರಿವ ಮೇಲೆಯೇ ಅವನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು.

ನಾನು — ಈಗ ತಾಜಾ ಕಲಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಎಷ್ಟು ವರುಷಗಳಾದವು ?

ಮಹಾ — ಮೂನ್ನೂರಾಯಿತೆಂದೆನ್ನೆಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ಪ್ರಾಜೆ ನಿಂತೇ ಅರುವತ್ತಾಯಿತು.

ನಾನು — ಮುನ್ನೂರು ವರುಷ ! ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂದಾಗಲೇ ಬಂದೆ ; ಅಂದರೆ ಅವರೇನು ನಿನ್ನನ್ನು ತರಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ಅದರೆ ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಲಿಂಗನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಪಾಂಡವರು ತಂದು ಇರಿಸಿದರಂತೆ.

ಮಹಾ — ನನ್ನ ವಿಷಯವೆಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ ಕಥೆಯಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಸಾಸವೆಲ್ಲ ಪಾಂಡವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿದರು.

ನಾನು — ಇರಲಿ, ನಿನಗೆ ಉಂಬಳಿ — ಗಿಂಬಳಿ ಇನ್ನಿರಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಮಹಾ — ಇತ್ತು. ಒಂದು ಹತ್ತು ವರುಷ ಭಾರಿ ಉತ್ಸವ, ಪ್ರಾಜೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಆದವು. 'ದೇವರೆಂದರೆ ಮಲೆಯೂರ ಮಹಾಲಿಂಗ' ಎನಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಕೊನೆಗೆ ಉಂಬಳಿಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾರೆ ಕೈಕೈ ಆಯಿತು ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ.....ಅನಂತರ ಉಂಬಳಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಂದರು, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದೆ.

ನಾನು — ಪ್ರಾಜೆ ಗೀಜೆ.....

ಮಹಾ — ಯತ್ರ ತಪದೀಕು ತತ್ರ ಭಕ್ತಿ !

ನಾನು — ಹೋಗಲಿ, ಬರಿಯ ಗುಡಿಯನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲವೇ ?

ಮಹಾ ಪ್ರಾಜೆ ಹೋಯಿತು, ಮಾಡಿನ ಹುಲ್ಲೂ ಕೊಳೆಯಿತು. ಬಾವಲಿಗಳು ಸಹ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟವು

ಒಂದೊಂದೇ ಮರ ಮೋಸುಗಳು ಕೊಳೆತವು. ಈಗ ನನ್ನ ಗುಡಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ಯಾರಾರ ಮನೆಯ ಬಚ್ಚಲು, ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ನಾನು—ಗಂಧವಿಲ್ಲ, ಅಭಿಷೇಕವಿಲ್ಲ, ಗುಡಿಯಿಲ್ಲ, ಗೋಪುರವಿಲ್ಲ.....

ಮಹಾ—ಎಲ್ಲಾ ಇವೆ. ಗಂಧ ಮೇಲಿಂದ; ಅಭಿಷೇಕ ಅಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಈ ಹಾದಿಯಾಗಿ ಸಾಗುವ ನಾಯಿಗಳಿಂದ; ಗೋಪುರ ನೀಲವಾದು ಇಲ್ಲ—ನಾನು ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯದೆ ಮೋಸವಾಯಿತು.

ನಾನು—ಅದು ಅಷ್ಟೆ! ಈಗ ನೋಡು ಬಬ್ಬರ್ಯ, ಪಂಜುರ್ಲಿ, ಕಲ್ಲುಟಿ, ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೇಮ ತಪ್ಪುವುದಿದೆಯೇ? ನೀನು ಗಾಂಧಿ ಪಾರ್ಟಿ ಸೇರಿದೆ. ಜಬರ್‌ದಸ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ದೇವರನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಣ್ಣ ಗುಜರಾತಿನ ಸೋಮ ನಾಥನು ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ—ನೀವು 'ದೇವರು' ಎಂಬ ಬಾಬುಗಳು ಹೀಗೆ ವೆಚ್ಚಾಗಿರಕೂಡದು. ಹಾಲು, ಉಂಡಕ್ಕು, ಕಡಬು, ಪಾಯಸ ಇವನ್ನು ವರ್ಜ್ಯಮಾಡಿರಿ. ಇನ್ನು ಬ್ರಾಂಚ್ ಗಿಲೇಟು, ರುದ್ರ ಅನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳು ಮಗ್ಗಿ ಅಂದಹಾಗೆ—ಪಟ ಪಟ ಸುರಿಯುವ ಲೆಕ್ಕಾ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ವಕರಾಗಬಾರದು.

ಮಹಾ—ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಲಿ?

ನಾನು—ಪ್ರೇಮಕಾಲದ ಮನುಷ್ಯ ನೀನಲ್ಲವೇ!

ಮಹಾ—ಫಣಿಗಣ್ಣು ತರೆಯುವುದೇ?

ನಾನು—ಪಡ್ಡೆ ಆಯಿತು. ಡ್ವೀಎಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟಿತೆಂದರೆ ಮತ್ತೇನು ಉಳಿಯುವುದು? ನಮ್ಮ ಸುಬ್ರಾಯ ಸೆಟ್ಟರಹಾಗೆ ಆಸ್ತಿ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದರೆ ನಾಳೆ ಏಕಾದರಿ. ಸುಡಬಾರದು—ಸುಟ್ಟಹಾಗೆ ಆಗಬೇಕು. ಪೂಜಾರಿ ಬಂದರೆ—“ಮೂಗು ಕೊಯ್ದು ಕೊಡು

ಎನ್ನು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರೋ— “ಹೆಚ್ಚು ದವರಿಂದ ಕಡ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿ” ಎನ್ನು. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಕಡಲೆಬೇಳೆ ತಂದರೆ “ಕುದುರೆಗೆ ಹಾಕಿ” ಎನ್ನು. “ನನಗೆ ಬಲಿ ಬೇಕು! ನಿಮ್ಮಂತಹ ತಲೆ! ಮಿದುಳಿಲ್ಲದ ತಲೆಗಳು ಬೇಕೆ”ಂದು ಘರ್ಜಿಸು.

ಮಹಾ—ಯಾರಾದರೂ ಆ ಶರ್ತದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂಪಾರಿಯೇ? ನನಗೆ ಗುಡಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟುರಿಯೇ?

ನಾನು—ಎಲಾ ಅಷ್ಟು ಗೊತ್ತಾಗದೆ? ಸ್ವಪ್ನ ಊರಿಂದೂರು ತಿರುಗಬಾರದೇ ನನ್ನ ಹಾಗೆ. ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಗುಂಡು ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿದ್ದೇ ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೀಗಾಯಿತು. ಹೊರಡು ಸರ್ಕಟಿಗೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಜನರು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾರೋ—ಬರಲಿ ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮರ್ಯಾದೆ ದೊರಕೇತೆ ?

ಅಷ್ಟನ್ನು ನುಡಿದೆ. ಮಹಾಲಿಂಗನು ಮತ್ತೆ ಮೌನನಾಡ ಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೊರಟೆ! ಆ ದಿನ ಸಂಜೆ ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ಮಹಾಲಿಂಗನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ‘ಹಾರುವ’ ತಿರುಗಿ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಮುಂದಿನ ಪರುಷ ಅದೇ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಕಾಟೆ ಕ್ಯಾಂಪ್ ಆಯಿತು. ಆ ದಿನ ಮಹಾಂಗನನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಪಯಸ್ವಿನಿ ಕಲ್ಲಿ ನಮೇಲೆ ಉರುಳಿಸಿ, ಅವನ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಚಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿದರು.

ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಲ್ಲಿ? ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತರೆ ದೇವರಿಗೂ ಮರ್ಯಾದೆ ಇಲ್ಲ. ಸಂಚಾರಿ ಯುಗಕ್ಕೆ ಸರ್ಕೀಟಿನ ದೇವರು ಬೇಡವೇ?

ಪರಿಚಯ.

ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ವಿನೋದಮಯ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಪುತ್ತೂರಿನ ಶ್ರೀ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಇವರದು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ತುಂಬಾ ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಭಾರತೀಯ ನೃತ್ಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ನೃತ್ಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜಾರ ಪ್ರಚೋದನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಸೈತ್ಯವ್ಯ. ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಬಿಟ್ಟದಜೀವ, ಹೆತ್ತಳಾತಾಯಿ ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ, ಗರ್ಭಗುಡಿ, ನವೀನ ನಾಟಕಗಳು ನೂದಲಾದ ನಾಟಕಗಳೂ, ಸ್ವಲ್ಪಲಿಕಲ್ಲಿನೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಲವನವನ್ನು ನೀರ್ಮಿಸಿ ಬಾಲ ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬ ವಿಶ್ವಕೋಶವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಶಬ್ದಕೋಶವೂ ಕನ್ನಡದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ನಿಲ್ಲುವವರು ಇಲ್ಲವೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವದು.

ಅಭ್ಯಾಸ

೧ ಇದೊಂದು ವಿಡಂಬನೆಯ ರೀತಿಯ ಪ್ರಬಂಧವು. ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರ "ಸ್ವಲ್ಪಲಿಕಲ್ಲಿನೊಡನೆ ಮಾತು ಕತೆಗಳು" ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಹತ್ತಾರು ಪ್ರಬಂಧಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

೨ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕುರತೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಮತ್ತು ಒಯಲಿಗೆಳೆಯುವ ಪರಿಣಾಮಕರವಾದ ವಿಡಂಬನೆಯ ರೀತಿಯು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಜನತೆಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವುದಲ್ಲವೆ ?

೩ ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಜಾಗಿರದಾರರ "ಜಾಣತನದ ಪ್ರದರ್ಶನ" ದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ವಿಷಯ, ವಿನೋದದ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಈ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಾಮ್ಯ ವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ.

೪ ಮಹಾಲಿಂಗನ ಕೀಳ್ವೆಸೆಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಯಾವ ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ತೋರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೇನು ?

೫ ಮಹಾಲಿಂಗನ ಕೀಳ್ವೆಸೆಗೆ ಯಾರು ಯಾರು ಹೇಗೆ ಹೊಣೆಗಾರರಿದ್ದಾರೆ ?

೬ ಮಹಾಲಿಂಗ ಶಿವರಾಮ ಮತ್ತು ಹಾರುವ ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ. ಇಂಥ ಬೇರೆ ಎರಡು ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

೭ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ಕುಂದುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೈಲಿಗಳೆದಿದ್ದಾರೆ ?

೮ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಮಹಾಲಿಂಗನ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿ ೩೦ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ

ಈ ದೇಹವು ಎನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿವಸ. ಈ ದೇಹವು ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ದಿವಸ, ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೆನಪಾಗುವುದು. ಅದೃಶ್ಯ ದಿಂದ ವೃಷಸ್ಥೈರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದ ನೆನಪಿದು. ಆದರೆ ಈ ನೆನಪಿನಿಂದನು? ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರವಕ್ಷಣೆ ಮುಗಿಸಿತು. ಮಹಾಭೀರುರು ಎಂತೆಂತದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಬಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಿರುವೆ? ದೇವಾ? ನಾನೇನು ಶತಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿರುವೆನೆಂದು ನೆನಪಿಬೇಕು ಈ ದಿವಸ ದೇವಾ? ತಿರುಗಿ ನೋಡಲು, ನಾನು ವರ್ಷದಲ್ಲೆ ರಡೆದ ಹಾರಿ ಎಷ್ಟು? ಇಂಥ ಪರಿ ಏಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಬಿಳಿಸಿದ ಎನ್ನನ್ನೇ ನ್ಯಾಯಿ? ಇಂಥ ಪರಿ ನನಗೆ ಈ ಹುಟ್ಟಿದ ನೆನಪೇಕೆ ಕೂಡುವೆ? ಆನಗೆ ಆನೆಯ ಶ್ವಿಯಾದರೂ ಅಡಿಗೆ ಅಡಿನ ಶಕ್ತಿ ಬೇಡವೇ? ಈ ಪರಿ ದುರ್ಬಲನನ್ನಾಗಿ ಬದುಕಿಸುವುದ ಕಿಂತ ಮುಗಿಸ ಬಡು ಈ ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆಯ! ನಿನ್ನ ಬಲದ ಭಾಂಡಾರವೇನು ಬಯಲಾಯಿತೇ? ಅಥವಾ ನೀನೇ ಈಗ ಕೃಪ ಉಸಾದೆಯಾ? ನಾನೊಲ್ಲನೊಲ್ಲನೀಪರಿಯ. ನೆನಪು—ಹುಟ್ಟಿನ ದಿನ ಸಾಕುವ ದಿನವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುವಂತಾಗಿದೆ ಎನಗೆ. ಎನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಬಾಳಿಸುವುದಿದ್ದರೆ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳು ಚಿಗಿಯು ವಂತೆ ಎನ್ನ ಶಕ್ತಿಗಿಲ್ಲ ಚಿಗಿಯಲು, ಅನುಗತ ಹೂ ಭೂಮಿ

ತಾಯಿಗಿರಗುವಂತೆ ಎನ್ನ ದೇಹ ಮನ ಪ್ರಾಣಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಲಿ; ಅವುಗಳ ಹಣ್ಣೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವಾಗುವಂತೆ, ಎನ್ನ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕುಸಕಾರಿಯಾಗಲಿ. ಈ ಪರಿ ಬದುಕಿಸು ಸ್ತುಭುವೇ, ಈ ಪರಿ ಬಾಳಿಸು ದೇವಾ. ಇವನ್ನೇ ಬೇಡುವ ಈ ದಿನ, ಎನ್ನ ಅಂತರಾತ್ಮಾ

X X X

ಎನ್ನೋರ್ವ ಬಂಧುವಿನ ಆಲಾಪನೇನೆಂದರೆ— 'ಅವೇನು, ಈ ಸಂಸಾರವಲ ನಿಜ ಸುಖವನರಸುವುದೇ ಜನ! ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕದು? ಹಾ, ನನ್ನ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ನಿರಾಸಂದನಾಯಿತಲ್ಲ! ಜಡವತ್, ಯಂತ್ರವತ್ ಈ ಸಂಸಾರ ಕರ್ಮಗಳನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ನಾನು. ಅ ಉತ್ತುಂಗ ಹಿನ್ನಾಚಲದ ಪನಿಕ್ರ ತಪೋ ಭೂಮಿಯತ್ತ ಇಲ್ಲವೆ ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಂಗದತ್ತ ಎಳಸುವದೇ ಮನ— ಅತ್ಮಬಂಧುವೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ನಿರಾಲೋಕ ? ಸಂಸಾರವನು ಕುಂತು ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೇಯಭಾವವೇಕೆ ? ಅದನ್ನೂ ಅನನೇ ಮಾಡಿಲ್ಲವೇ ? ಅವೇನು ಬಿಡಕೂಪವೇ ? ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಅನ್ಯತಮಯ ಮಾಡುವ ಮಾಟಗಾರಿಕೆ ಅತ್ಮನಲ್ಲಿಲ್ಲವೆ ? ನೀನು ಹುಡುಕುತ್ತಲಿರುವುದು ಅತ್ಯಾಸಂದ ಅದು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಮುಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಸತ್ಪುರುಷರ ವಾದವೆಡಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಅತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ನಿರ್ಮಲ ಚಿತ್ತದ ಕೊನೆಯ ಮೊನೆಯ ಧಾರೆಯದು. ಅತ್ಮನು ಅನಂದ ಮಯನು, ಅನಂದ ಸ್ವರೂಪನು. ಅತ್ಮವೇ ಅನಂದ ಅನಂದನ ಅತ್ಮ ನಿರಾಲಂಬ ಸ್ವಯಂಭು ಸುಖವೆ ಅನಂದ. ಈ ಜ್ಞಾನಾ ನುಭವದಿಂದಲೆ ಅನಂದಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಪೃಥವ್ಯಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಜ್ಞಾನದ ಸೆಲೆಯೊಡೆಯುವವಕ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೇನು ಬಂದರೇನು, ಅನ್ಯತದ ಅಲೆಯೇಕೆ ? ನಿಷ್ಕಾಮ ಸರ್ವಾರ್ಪಣ ಭಾವವೆ ಹೃದಯ ಕವಾಟದ ಕೈ. ಬಂಧುವೇ, ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಇದ್ದಹಾಗೆ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಅಂತರವಿಲ್ಲವೆ ಈ ಸಾಧನವನ್ನಾ ರಂಭಿಸುವ.

ನೀ ಅಂತರಾತ್ಮ, ಈ ಸಾಧನ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಬಲ ತೀಲ ಗಳಿಸು ದೊಡ್ಡವನು.

ನೀ ಹೇಳಿದುದು ಜನಸೇವೆ, ಜನತಾ ಜನಾರ್ಥನ ಸೇವೆ, ಸ್ವಾಮೀ. ಜನಸೇವೆಯೇ ನಿನ್ನ ಸೇವೆ ಎಂದು ಸಾರಿರುವಿ ನೀನು. ಅದರೇನು ? ನಾನೇನಾದನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ದೇವಾ, ನಾನೆಷ್ಟು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ದೇವಾ, ನಾನೆಂತು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ದೇವಾ ? ಅಯ್ಯೋ ! ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಮುಸುಕಿದ ಅಜ್ಞಾನವ, ಈ ದಾರುಣ ದಾರಿದ್ರ್ಯವ, ಈ ದುರುತ್ತರವ, ಈ ಮಹಾದ್ರೋಹವ ನಾನೇನು ಕಳೆಯಲಾರಿ, ಪ್ರಭುವೆ ? ತಮಂಥ ತೋಡಿಯಲು ಹೊನ್ನೀ ಹುಳಿ ಹೊರಟಂತಾಯ್ತು, ಪ್ರಭ್ವೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಇರುವ ಕಾಲಿಟ್ಟಂತಾಯ್ತು, ಮೂಢ ವೇದವನೋದಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಂತಾಯ್ತು ನಿನ್ನ ಈ ಪರಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಸ್ವಾಮಿ. ನಗೆಗೇಡು ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದೆಯಾ ಎನಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯವ ? ಎನ್ನ ಕೀರ್ತನವ ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸಲು ಬೆಸದಿದಿಯಾ ಎನಗೆ ಈ ಕೆಲಸವ ? ಎನ್ನ ತೂಕವ ನೋಡಿ ಹೇಳಬಾರದೆ ತಂದೆ, ನನಗೆ ನಾ ಮಾಡುವ ಮಾಟವ ? ಇನ್ನು ಹಾಡಿತೋರು ಅಂತರಾತ್ಮಾ, ಇನ್ನೋಗಿಂದ ಕದಿದಾಯಿಲು. ಪ್ರಭುವಿನಾಣತಿಯನು ಎಸಗಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ಎಂದೋ ಈ ಕತ್ತಲೆ ಹರಿದು ಬೆಳಗಾಗುವುದು ? ಎಂದೋ ಈ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮೋಗಿ ಪರಾರ್ಥ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದು ? ಎಂದೋ ಈ ಮೂಢತನ ಮೋಗಿ ಜ್ಞಾನತನ ಬರುವುದು ಈ ಮನುಜ ಮಂಡಲ ! ಎಂದೋ ನೀತಿ, ಸತ್ಯ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳ ತವರೂರು ಗುವುದು ಈ ಮಚ್ಚು ಸಮಾಜ ! ಈ ಭೂಮಿ ನೀನು ಧನಕನಕ, ಈ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಸಿರಿ-ಸಂಪತ್ತು ಇವೆಲ್ಲ ಸಮಾಜವು ! ನನ್ನ ಶಾರೀರಿಕ ಮಾನಸಿಕ ಸೈತಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಿ, ಬಲಿಸಿ ನಾನು ಈ ಸಮಾಜ ದೇವತೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು, ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟಿ ಪ್ರತಿ ಮಾನವನ ಮನೋ

ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಮನೆ ಮಾಡುವನಕ ಅಸಾಧ್ಯ, ಸಮಾಜ ಸುಸಂಘಟನೆ ಅಸಾಧ್ಯ, ದೇವಾ. ಹೀಗೆಂದು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವಿ ಹೀಗೆಂದು ಮಾಡಿ ಮಾನವ ಕುಲವನು ಸಲಹಬೇಕೆನ್ನುವಿ, ಅಂತರಾತ್ಮಾ.

X

X

X

ಅಹಾ ! ಅಕಾರದ ಈ ತಾರೆಗಳು, ಈ ಅಗಣಿತ ತಾರಾ ಗಣ—ಕರೇ ಕಾಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದೊಂದೆ ಬಂದೊಂದೆ ಮೂಡಿ ನಿರಾದೇವಿಯ ಮುಕುಟ ದುಣಿಗಳಂತೆ ನಭಮಂಡಲವ ತುಂಬಿ ಬಿಡುತ್ತಿರುವವು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರಿ ತೋಗುತ್ತ ಬೆಳಗುತ್ತ ಅನಂತ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರುವವು. ಅವುಗಳ ಮೂಡು ಮುಳುಗು ಗಳನು ನಾನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ. ಅವರೇನು, ಅವುಗಳ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳನಂತಪರುಂಟೆ ? ಅವು ಕಾಣುವುದೇಕೆ ಅಡ ಗುವುದೇಕೆ ಯಾರುಬಲ್ಲರು ? ಅವುಗಳ ಮಿಸುಗಿನಿಂದೇನು ಕತ್ತಲೆ ದರಿಯುವುದೆ ? ಇಲ್ಲ. ಪಥಿಕರಿಗೆ ದಾರಿ ಕಾಣುವುದೇ ? ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಬದವನ ಮನೆಯಾದರೂ ಬೆಳಗುವುದೆ ? ಸರ್ವಧಾ ಇಲ್ಲ. ಅದರೂ ವಿಶ್ವದೇವಿ ಘನನೀಲ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಲ್ಲಿ ಗೆಯ ದೂ ತುಂಬಿ ತುಂಬಿ ಶಾಂತ ನಿಶಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಗೂಢ ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ನಿಜ್ಜ ನಿಜ್ಜ ಎರಚುತ್ತಿರುವಳು. ಆ ಚಿಕ್ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮುಡು ದೇವಾ, ಆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ರಾರಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನೊಂದು ಅಡಸು-ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಡಿ ಇರಿಸು ಸ್ವಾಹಿ. ಎನ್ನ ಹುಟ್ಟು ನಾನರಿಯೆ, ಎನ್ನ ಸಾವು ನಾನರಿಯೆ. ಯಾಕೆಂದು ಹೋಗುವೆ, ಏನೆಂದು ಬರುವೆ, ನಾನರಿಯೆ. ಬಂದುದಿಲ್ಲೆಂದ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲೆಗೆ ನಾನರಿಯೆ. ಇಲ್ಲಿರುವನಕ ಮಿಣುಕಿ ಮಿಣುಕಿ ಒಪ್ಪೆಯಾದರೂ ನಿನ್ನೊಯ ನೋಡಿದರೆ ಅದೇ ಎನ್ನ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವು, ಜೀವದೊಡೆಯಾ. ಇದಕಾಗಿ ಯೆ ಮಿಡುಕುವೆ, ಇದನೆ ಬೇಡುವೆ, ಇದನೆ ಹಾಡುವೆ, ಕಾಡಿ ಕಾಡಿ ನಿನ್ನನು ಇದನೆ ಕೇಳುವೆ, ಅಂತರಾತ್ಮಾ ಕೊಟ್ಟು ಕಡೆಹಾಯಿಸು.

ಪರಿಚಯ.

‘ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ’ ಎಂಬ ವಚನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರೀ. ದಿನಾಕರ ರಂಗನಾಥರಾಯರು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ನುರಿತ ಲೇಖಕರೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತರೂ, ಸಿಸ್ತೀಮಾತ್ಮಿಗಳೂ ಎಂದು ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಭೆಯ ಮೂಲಕ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಇವರಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯಿದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಾರ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಾಣ್ಮಯ ಪ್ರಕಾಶನದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕಾರಣದಿಂದಂಟಾದ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸ ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದಂತೆ ಇವರಿಗೂ ಆಗಿದೆ. ಅಂತರಾತ್ಮದ ವಚನಗಳೆಲ್ಲ ಇವರು ಹಿಂಡಲಗಿ ಸೆರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ೧೯-೩-೨೨ರಿಂದ ೭-೭-೩೮ ರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದವುಗಳು. ಒಟ್ಟು ೫೭ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳು ನೂತನವಾದ ಶೈಲಿ, ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಆರ್ತಭಕ್ತಿಯ ಮನೋಭಾವ ಇವುಗಳಿಂದ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

೧ ಹಿಂದೆ ಓದಿದ ಪಾಠಗಳ ಶೈಲಿಗೂ ಇ ಪಾಠದ ಶೈಲಿಗೂ ಯಾವ ಅಂತರವಿದೆ? ‘ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಉದಾತ್ತ ಶೈಲಿಯೇ ಉಚಿತವಾದದ್ದು’ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಶೈಲಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿರಿ.

೨ ಈ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ನೀರ ಶೈವ ಶರಣರ ವಚನಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿರಿ. “ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾರ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ ರಹಸ್ಯ” ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

೩ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರ “ಗೀತಾಂಜಲಿ”ಯಲ್ಲಿಯ ವಚನಗಳನ್ನೋದಿ ಇವುಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿರಿ.

೪ ದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರ ಪ್ರವಾಹವೂ ಇದೇ ತೆರನಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಿ.

೫ “ವಚನಗಳ ಶೈಲಿ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದುದು” ಎನ್ನಬೇಕಾದರೆ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಯಾವ ಯಾವ ಗುಣಗಳು ಕಾಣುವವು?

- ೬ (ಅ) ವೊದಲನೆಯ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ 'ನಿರಾಶೆಯು' ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧನವಾಗಬಹುದು ?
- (ಬ) ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಎಂತಿರಬೇಕು ? ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನಂದ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ?
- (ಕ) ಜನಾರ್ದನ ಸೇವೆಗಿಂತ ಜನತಾಸೇವೆ ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವು ? ಅಂತಹ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ ?
- (ಡ) ಅದರ್ಶ ಸಮಾಜದ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವವು ?
- (ಇ) ಐದನೆಯ ವಚನದಲ್ಲಿಯ ಸದಲಾಲಿತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಯ್ದು ಬರೆಯಿರಿ.

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಒಂದಿರುಳು

ಸಂಜೆಗೆ ಮುನ್ನವೇ ಊಟ ಮಾಡಿದೆವು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಎರಡೆರಡು ಹೆಗ್ಗಂಬಳಗಳನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತೋಟಾ ಕೋವಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಕಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿವು. ನಮ್ಮ ಹಣ್ಣಿನ ಮರದ ಅಟ್ಟಣೆ ಮನೆಯಿಂದ ದೂರ ಅರಣ್ಯದ ನಡುವೆಯಿತ್ತು. ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದಾರಿ ಹುಡುಕುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಹೊರಟಿದ್ದೆವು.

ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿದ್ದರೂ ನೇಸರು ಇನ್ನೂ ಮುಳಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಬೆಟ್ಟವೇರಿದೆವು—ನೊಡಲು ಆಗ್ನೇಯ ಮುಖವಾಗಿ, ತರುವಾಯ ಈಶಾನ್ಯದ ಕಡೆಗೆ, ಬನಗಳೆಲ್ಲ ಬೈಗುಗೆಂಪಿನಿಂದ ತೊಯ್ದು ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೂರುವೇಸೆ ಪಾಲು ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಗೂತ್ತು ಸೇರಿದ್ದುವು. ಎಲ್ಲೆಯೋ ಒಂದೆರಡು ಕಾಚಾಣಿಗಳು ಆಲಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಪಡುವಣ ದೆಸೆಯ ಕೆಮ್ಮುಗಳು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾಲವಿಳಂಬವಾದರೆ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವೆವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಮುಂದೆಳೆದಿವು. ನಾವು ಮುಂಬರಿದಂತೆಲ್ಲ ಕಾಂತಿ ಹೀನವಾಗುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯ ಮಬ್ಬ ಕವಿಯಿತು. ಸೂರ್ಯನೂ ಮಲೆನಾಡಿನ

ಉನ್ನತ ಗಿರಿವನ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ಶಿಖರ ಪ್ರಾಂತವಿಂದ ನಡುಗಡಲಿಗೆ ಉರುಳಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಎಲ್ಲ ನಸುಗವ್ವಾಯಿತು.

ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ನಡೆದವು. ಅರಣ್ಯ ನಿಜಡತರವಾದಂತೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದವು. ಹೊದರುಗಳ ನಡುನೆ, ಇಲ್ಲದ ಪಾದಿ ಯನ್ನು ಊಹಿಸಿ ಧಾವಿಸಿದವು. ಬನಗತ್ತಲು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು, ಮುಡು ಗೆದರಿನಂತ ಎತ್ತರವಾದ ಹೆಮ್ಮರಗಳ ನಡುನಡುವೆ ತಾರಕಿತ ನೀಲಾಕಾಶ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೂರಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮುಳ್ಳು ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಎಡುವುತ್ತು ಗುಡ್ಡವೇರಿದವು. ಕಾಡಿ ನೊಳಗೆ ಹೋದಂತೆಲ್ಲ ತಿಮಿರದೊಡನೆ ನೆನಸುವೂ ಇಮ್ಮಡಿ ಯಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಭಯವೂ ಪ್ರೇತದಂತೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಳಿದಾಡಿತು.

ನಾವು—ನಾನು, ತಿಮ್ಮ, ಓಬು—ನಮ್ಮ ಗೊತ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಎಲ್ಲ ಕಸ್ಟಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಪಿಸುಮಾತುಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬೀಳ್ಕೊಂಡೆವು. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೇಳಿದವು. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದವು. ಆದರೆ ನಿಜ ನಾಗಿಯೂ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಧೈರ್ಯವಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಹಣ್ಣಿನಮರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಡು ಮಾನಿನ ಮರವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿವ್ವ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಣೆ ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ನನಗೂ ತಿಮ್ಮಗೂ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಗಜ ದೂರ; ನನಗೂ ಓಬುಗೂ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಗಜ ದೂರ. ಆದರೂ ಆ ಮಾರಿಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜೊತೆಯವರು ಒಂದು ಮಾರು ದೂರವಿದ್ದರೂ ಹರಿದಾರಿ ದೂರವಿದ್ದಂತೆಯೇ ಭಾಸ ವಾಗುವದು. ನಾನು ನನ್ನ ಅಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ಮರದ ಬುಡವನ್ನು ಸೇರಿ, ನೊದಲು ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಹು ಶ್ರಮ ದಿಂದ ಮೇಲೇರಿ ಅಟ್ಟಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮರಳಿ ಕೆಳಗಿಳಿದೆ. ಕೋವಿ

ಯಲ್ಲಿದ್ದ ತೋಟಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಜೀವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಬಂದೂಕನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆ ಕಂಕುಳಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮರವನ್ನೂ ಜೀವವನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಟ್ಟಣೆಗೇರಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಟ್ಟುಸಿರೆಳೆದು ಎದೆಯ ಬಡಿತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಾಸಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹೊದೆಯಲು ಇಟ್ಟಿ. ಜೀವನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಾಫಿಯ ಸೀಸೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿ. ಇಟ್ಟಿವನು ಹಾಗೆಯೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಸುರಿತುಕೊಂಡ. ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಗುರಿ ತಪ್ಪ ಮೂಗಿಗಷ್ಟೆ ಹೋಯಿತು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಗೆ ಮೋದಾಗ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ 'ಮರಸಿ'ಗೆ ಮೋದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸದ್ದು ಮಾಡಬಾರದು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರಿರುವ ಸೂಚನೆ ಹೊಳೆದರೆ ಸಾಕು ಆ ಎಡೆಗೆ ಕಾಲಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಒಳಾರವನ್ನು ಹಿರಿಯವರಿಂದ ಕೇಳಿಯೂ ಇದೆ. ಹಿಂದೆ ಅದುಭವದಿಂದ ಅರಿತೂ ಇದೆ. ಆದರೇನು ಮಾಡುವದು ? ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿದ ಕಾಫಿ ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ಮಾರ್ಗವನು, ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಸೀನು ಕೆಮ್ಮು ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದವು. ನಾನೂ ತಡೆದೇ ತಡೆದ ಕಡೆಗೆ ತಡೆದಷ್ಟೂ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಟಗರಿನಂತೆ ಸೀನು ಕೆಮ್ಮಿಯೂ ಬಿಟ್ಟಿ ! ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಿ ಮುರಿದರೂ ದೊಡ್ಡ ಸದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಮೌನ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಸ್ಪನಮಹಿಷವು ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿದಂತಾಗಿ ಒಂದುಸಾರಿ ಕಾಡೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿನ ಮಹತ್ತು ನನಗಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಓಬು ಕುಳಿತು ಎರಡು ನಿಮಿಷವಾಗುವದರೊಳಗೆ ಒಂದು ಕಣಹಂದಿಯ ಹಿಂದು ಹಣ್ಣಿನ ಮರಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಶ್ರಮದಿಂದ ಗುರಿಯಿಡುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ನಾನು ಸೀನಿದ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ದಿ ಹೇಳಬಿಟ್ಟುವಂತೆ. ಅವನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಕಪಿಸಿಬಿಟ್ಟನಂತೆ, ಮನದಲ್ಲೆಯೇ.

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಾಗಿ ಆಗಲೇ ಎರಡು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಆದ ರಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದ್ರನು ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಏರಿ ಮೇಲೆ ಬರುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯಾಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಂತೂ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ಕವಿದಿತ್ತು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ಎಂದರೆ ಹೇಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದರೆ ಸಾಲದು. ಗಿಡಮರಗಳೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋಗಿದ್ದುವು. ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವವೂ ತಿಮಿರಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದಂತಿತ್ತು. ದೇಹದ ಅನುಭವಕ್ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. 'ನಾನು' ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರಭಾವವೊಂದೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆ ಮೌನವೂ ಕೂಡ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಮುಟ್ಟು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು ಎಂಬಂತಿತ್ತು. ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ವಿಷಣ್ಣ ಗಭೀರ ಧ್ವನಿಯೂ ಕೂಡ ಮೌನವನ್ನು ಮತ್ತಿನಿತು ಕೇಣಕಿ ರೇಗಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಬಹುದೂರ ಕೆಳಗಡೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಗುಳುವ ನಾಯಿಯ ಕೂಗಿನಿಂದ ಮೌನ ಮಿಂಚಿವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೂರ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುಳ್ಳಕ್ಕಿಯೊಂದರ ವಿಕಟ ನಿರ್ಘೋಷ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಕೇಳಿಬಂದು ಭಯವನ್ನು ಭಯಂಕರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಏನೇನೋ ವಿಕಾರ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಕಾಣಿಸಿದಂತಾಗಿ ಪುನಃ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕರಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೋವಿಗೆ ಪುನಃ ತೋಟಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ, ಮೌನದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛೆ. ಹೋಗಿದ್ದ ವನಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ನೋಡಿಸನಗೂ ಬೇಸರವಾಯಿತು; ತಲೆ ಚಿಟ್ಟು ಹಿಡಿಯಿತು; ತುಂಬಾ ರೇಜಿಗೆಯಾಯಿತು. ಚಂದ್ರ ಮೂಡುವವರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಲಗುವೆನೆಂದು ಬಗೆದು, ಕೋವಿಯನ್ನೇ ತಲೆದಿಂಬನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿತು.

ತುಸುದೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸದ್ದಿನಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಕಣ್ಣೆರೆದೆ ಅದೇ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ; ಕಣ್ಣಿರಿಯುವಂತಿತ್ತು. ಅವೇ ಮೌನ; ಮೂರ್ಛಗೊಳಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿದೆ. ನಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸರಸರ ಸದ್ದಾದಂತಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಭಯಂಕರವಾದ ಹೊಂಕೃತಿಗಳು ಕತ್ತಲೆಯ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ತರಂಗತರಂಗವಾಗಿದ್ದುವು. ಮೊದಲು ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಿ ಯಾವುದೆಂದು ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ರಕ್ತನಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ವೇಗದ ಪ್ರವಾಹ ಸಂಚರಿಸಿತು. ಮೆಲ್ಲನೆ, ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸನ್ನಮಾಡದೆ ಅಟ್ಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಂದೂಕನ್ನು ಕೈಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಪ್ರಾಣಿ ಮಾನವ ಹಣ್ಣನ್ನು ಅಗಿಯುವ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಸೆಲವನ್ನು ಮೂತಿಯಿಂದ ಉಳುವ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಜಂತು ವನವರಾಹವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಅದರ ಆಘೋಸದಿಂದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಊಹಿಸಿದೆ. ನನಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಡಿಗಳ ದೂರವಿರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ನಾನು ಕುಳಿತ ಅಟ್ಟಣೆ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಮೂವತ್ತೈದು ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿದ್ದರೂ ಬೆಟ್ಟ ಇಳಿಜಾರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಓರೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಸೂಕರ ನಿಕಟಸ್ಥವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ನನಗಿದ್ದ ನಯನೇಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಯ ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸದ್ದಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ ಘನೀ ಭೂತವಾದ ಘೋರಾಂಧಕಾರ ಕಾಳಪಾಷಾಣಭಿತ್ತಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನೆದುರು ನಿಂತಿತ್ತು. ವಸ್ತುಮಾತ್ರವಾದರೂ ಗೋಚರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವುವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ತಿಲಮಾತ್ರವಾದರೂ ಬೆಳಕಿದ್ದರೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಏನಾದರೊಂದು ಸೂಚನೆ

ಸಿಗಬಹುದೆಂದು ಹಾರೈಸಿ ಕಣ್ಣು ದಣಿಯುವಂತೆ ಈಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹತಾಶನಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಯ್ಯೋ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ತರುವಾಯ ಈ ರೀತಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಪ್ರಾಣಿ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸುಡಬಹುದು, ಎಂದು ತುಸು ಹೊತ್ತು ಕಾದೆ. ಮನಸ್ಸು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರರ್ಥವನ್ನು ಬೇಟೆಗಾರರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದೂಕಿರುವಾಗ, ಜಂತು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಎಂತಹ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಬೇಟೆಗಾರನಾದರೂ ಕುದಿಯದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಕ್ಷೋಗುಣ ಉದ್ವೇಗವನವಾಗಿ ವಿಲಯರುದ್ರಸ್ವಭಾವ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಹಾರಲೋಲುಪತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಇಮ್ಮಡಿಸುತ್ತದೆ. ಧಮನಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೈರವರಕ್ತಧುನಿ ಬೆದಿ ಗಾಲದ ಹೆಬ್ಬಲಿಯಂತೆ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಶ್ವಶಾನದ ಕಾಪಾಲಿಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೂ ನನಗೆ ತಾಳ್ಮೆ ತಪ್ಪಿತು. ಸದ್ಗು ಬರುವ ತಾವನ್ನು ಊಹಿಸಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಈಡು ಹಾರಿ ಸುವೆನೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳುಕಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಗುಂಡು ಹೊಡೆದು ಎಷ್ಟೋಜನ ಬೇಟೆಗಾರರು ಕೊಲ್ಲಬಾರದ ಜಂತುಗಳನ್ನೂ, ಗೋವುಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ, ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ತಿಂಗಳು ಮೂಡುವ ಚಿಹ್ನೆಯಾದರೂ ಇದೆಯೋ ಎಂದು ಗಗನ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಮೇಲೇರಿದ ಗಿರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಎಲ್ಲ ತಿಮಿರ ತಲ್ಲಿನವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಗಾಳಿ ಹಿಡಿಯುವ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಿಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸಗಳು ತಿದಿಯೊತ್ತಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿದುವು. ಮನುಷ್ಯರ ವಾಸನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಸಾರಿ ಹೊಂ

ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಮುರಿಮುರಿದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ನೆತ್ತಿ ಯಿಂದ ತಪ್ಪಲಿಗುರುಳುವ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯಂತೆ ಆ ವನಸೂಕರವು ಧಡಧಡ ಎಂದು ಧಾವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದು ಅಡಿಯಿಟ್ಟ ರಭಸಕ್ಕೆ ಕಾಡುಗುಡ್ಡವೆಲ್ಲ ವಿಕಂಪಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಸದ್ದು ಬರು ಬರುತ್ತ ದೂರವಾಗಿ, ಮರಳಿ ಬಂದಿರುಳು ಸದ್ದಿ ಲಿಯಾಯಿತು.

ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆ. ದೂರದಿಂದ ಗೂಬೆಯ ಕೇಚುವನಿಯೊಂದು ಸ್ತುಶಾನ ಪ್ರೇತದ ಕರ್ಕಶ ವಿಕಟ ಧ್ವನಿಯಂತೆ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಶುನಕಕಂಠ ನಿರ್ಘೋಷಣ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಕಲ್ಲಿಸೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲವೂ ಏನೋ ಒಂದು ಭೀಷಣರಹಸ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ನನಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ನಿದ್ರೆಯೆಲ್ಲ ಪಲಾಯನವಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಶೂನ್ಯಮನಸ್ಸು ನಾಗಿ ಕುಳಿತೆ. ಅಲೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ನೆನೆನೆದು, ಹೊದಿಕೆಯೊಳಗೆ ಹುದುಗಿ, ಮೈ ಅಲ್ಲಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ದೆವ್ವಕ್ಕೆ ನಾನಿರುವುದುಗೊತ್ತಾಗಿ ಬಿಡುವುದೋ ಎಂದು ಹೆದರಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬೆವರುತ್ತ ಮಲಗುವ ಮಗುವಿನಂತೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆ.

ಕುರುಡು ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ; ಭೀಷಣ ನೀರವತೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಮತ್ತೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಕಾಲದ ನಡಿಗೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸುವಂತಿತ್ತು. ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ, ಇರುಳುಕಂಡ ಬೆಳಕಿನ ಕನಸಿನಂತೆ ಮೂಡಣ ಬಾನೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದಿನಿತು ಹೊಳಪು ಮೈದೋರಿತು. ತಿಂಗಳು ಮೂಡಿಬರುವನೆಂದು ನನ್ನೆದೆ ಹಿಗಿತು. ಆ ಮೌನ ತಿಮಿರಗಳ ಗುರುಭಾರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ ನೆಲಸಮವಾಗಿದ್ದ ಮನಸ್ಸು ಟ್ಪುಸಿರಳೆದು. ನನು ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ, ಕನಸು ನನೆಕೊನೆಯೇರಿತು. ಕಾಂತಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಹೊಂಬಣ್ಣವಾಯಿತು. ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣವೇರಿತು, ಪರ್ವತಶಿಖರಶಿರೋರೇಖೆಯಲ್ಲಿ

ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಭೀಮಭೂರುಹರಾಜಿಗಳು ಜೋತ್ಸ್ನಾ ಪ್ರದೀಪ್ತವಾದ ನೀಲಾಕಾಶಪಟದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾದಂತೆ ತೋರಿದುವು. ಉತ್ಕಂಠಿತ ಭಾವದಿಂದ ಅತ್ತಕಡೆ ಉನ್ಮೀಲಿತನಯನನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ದೃಶ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾಗಿತ್ತು ! ಬೇಟೆಗಾರ ಕಬ್ಬಿಗನಾಗಿ ನೋಡಿದನು. ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕತ್ತಲು ಹಿಂಜರಿಯತೊಡಗಿತು. ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಪೂರ್ವಾಕಾಶ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಯಿತು. ಶೀತಲಚಂದ್ರಕಿರಣಸ್ನಾತ ಶ್ವೇತೋರ್ಣಸದೃಶ್ಯಖಂಡ ನೀರದಗಳು ನಭೋ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೆರೆದುವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಕಾಶಪಟಸ್ಥ ಸ್ವಲ್ಪವಿರಳವೃಕ್ಷ ಮಾಲೆಗಳ ಹಿಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಶಶಾಂಕನು ಗೋಚರವಾದನು. 'ಜೋನ್ಮದ ಬಣ್ಣದಿ ತುಂಬಿದ ಬಿಂಬದ ಹೊನ್ನಿನ ಸೊನ್ನೆಯು ಮೂಡಿದುದು.' ಹೊಂಗದಿರುಗಳು ಒಯ್ಯೊಯ್ಯನೆ ಅರಣ್ಯಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದುವು. ಕತ್ತಲು ನಿಬಿಡ ವೃಕ್ಷವಾಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಮೌನ ಎಂದಿನಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಚಂದ್ರ ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಡುವ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಸದ್ದು ಕೂಡ ಕೇಳಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಘೋರ ವಿಷಣ್ಣಳಾಗಿದ್ದ ನಿಶಾವನಿತೆ ಮಧುರಪ್ರಸನ್ನಳಾದಳು. ರುದ್ರವಾಗಿದು ದೆಲ್ಲ ರಮಣೀಯವಾಯ್ತು. ಚಂದ್ರ ಮೇಲೇರಿದನು. ಗಿರಿಶಿಖರವನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದನು. ಗಗನದಿಂದೈತರುವ ಜೋತ್ಸ್ನಾ ತುಷಾರವೃಷ್ಟಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಾಮಲಪರ್ಣಾರ್ಣವವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಣವರ್ಣಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಂದುಗೊಂದುಗಳಲ್ಲಿ ತೂರಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬನದ ಸಣ್ಣಮುಟ್ಟು ಗಿಡಬಳ್ಳಿ ಹೊದರುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿತು. ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳ ಸೋನೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸುರಿಯಿತು. ಮರದ ನೆರಳುಗಳು ಮಾತ್ರ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನಗಳಾದವು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರೀಭೂತವಾದ್ದ ಮಧುರ ಕವನದಂತಿತ್ತು.

ಪ್ರಕೃತಿ ಉಪಾಸಕನಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಗೆ ತೊಡಗಿದೆ. ಬೇಟೆಗಾರನಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಕಬ್ಬಿಗನಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಯಿತು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಕೋವಿಯನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಿಡುಗಡ್ಡೆ ನಾಗಿ ನೋಡತೊಡಗಿದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಅತಃಕರಣಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವ ರತಿ ತನ್ನ ಅನಂತ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಮುಕ್ತಹಸ್ತಿಯಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಬೀಸಿದ್ದಳು. ಸೊಬಗು ಸೂರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾರು ? ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಬಗು ಸೂರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ! ಎಷ್ಟು ಜನ ನೋಡಿ ಅನುಭವಿಸಿದಾರೆ ? ಈ ಕಾಡಿನ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳು ಎನಿತೆದೆಗಳನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಿರುವುದು ? ಈ ವಿಸಿನಚಂದ್ರಿಕೆ ಯಾರ ಆಹ್ವಾನದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತು ದಿನದಿನವೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೆ ನಲಿಯುವಳು ? ಬಹುಶಃ ನನ್ನ ಆಗಮನವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿರಬಹುದೆ ? ಇದರ ತಪಸ್ಸು ಇಂದು ಫಲಿಸಿತೇ ? ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೀಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಲೋಚಿಸಿದೆ. ತರುವಾಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದ ಚಂದ್ರೋದಯಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದೆ. ಮಾತಿನ ಮಂಕುತನವು ಮೇಲೆದ್ದು ತೋರಿತು. ಕಬ್ಬಿಗಳ ಬಡತನವು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ನೋವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಈ ಚಂದ್ರೋದಯದ, ಈ ವಿಸಿನಗಳ, ಈ ಚಂದ್ರಿಕೆಯ, ಈ ದೃಶ್ಯದ ವರ್ಣನೆಮಾಡಲೆಳಸುವವನೇ ಹುಚ್ಚು; ಮಾಡಿದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿಬಿಟ್ಟನೆಂದುಕೊಳ್ಳುವವನು ಶುದ್ಧ ಮೂರ್ಖ ! ಹೀಗೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ತರುವಾಯ ಈ ಮಲೆನಾಡಿನ ಕಾಡುಗಳ ಸಿರಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯವರ ಎದೆಯ ಬಡತನವನ್ನು ನೆನೆದು ಮರುಗಿದೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕಟ್ಟು, ಒಂದು ಎಲ್ಲೆ, ಒಂದು ನಿಯಮ, ಒಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ತಂಗಾಳಿ ಕುಳಿಗಾಳಿಯಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಜೊನ್ನದ ಸೋನೆಯೊಂದಿಗೆ ಇಬ್ಬನಿಯ ಸೋನೆಯೂ ಒಯ್ಯೊಯ್ಯನೆ ಇಳೆಯ

ತೊಡಗಿತು. ಗಗನದಲ್ಲಿ ತುಂಡುವೋಡಗಳು ತುಂಟ ಹುಡುಗ ರಂತೆ ತಿಂಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಕಾಟ ದಿಂದ ಬೆಳ್ಳಿಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಮುಬ್ಬಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಕಲ್ಲು ಗಿಡ ಹೊದರುಗಳು ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಚಲಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಚಲನೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಅವರಣವಿಕ್ಷೇಪಶಕ್ತಿಗಳು ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನೂ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಎರಡು ಮೂರು ಸಾರಿ ಯಾವದೋ ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೋವಿ ಯನ್ನೆತ್ತಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟೆ. ಅದರೆ ಮೋಸದೋಗಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗನೆ ಮಾಯೆಯ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಏನೇನೋ ಮಾಯಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರೆ ಮನಸ್ಸು ಅವುಗಳೆನ್ನೆಲ್ಲ ಖಂಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆಯೇ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು ಕಾದೆ. ಎಲ್ಲ ನಿರವನಾಗಿತ್ತು; ಎಲ್ಲ ರಮಣೀಯ ನಾಗಿತ್ತು; ಯಾವದೊಂದು ಜೀವ ಜಂತುವೂ ಸಂಚರಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೋವಿಯನ್ನು ತಲೆದಿಂಬು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹೊದೆದುಕೊಂಡು, ಅಂಗಾತನೆ ಮಲಗಿ, ಅನಂತಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ಬಿಂಬದಿಂದ ರಂಜಿಸು ತಿದ್ದ ಸ್ಥಿಗ್ಧೋಜ್ಜಲಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕುಡಿಯ ತೊಡಗಿದೆ. ಕುಡಿದು ಕುಡಿದು ಮತ್ತೇರಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋದೆ.

ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದೆನೋ ತಿಳಿಯದು ಇದ್ದ ಕೈದ್ದ ಹಾಗೆ ನಿದ್ರಾಭಂಗವಾಯಿತು. ಕಾನನದ ನಿರವತೆಯನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಈಡಿನ ಡಂಕಾರವೊಂದು ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿದ್ದ ಪರ್ವತಕಂದರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗಿ ಮರಳಿ ಮಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಯಿತು ಅರಣ್ಯ ಶ್ರೇಣಿಗಳು ಕಂಪಿಸಿದುವು. ನನ್ನ ಅಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ಒಂದೇ ಮಾದರಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುತ್ತು

ಗದ ಮರದಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಟಪಟ ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು. ಕೋವಿ ಯಿಂದ ಸಿಡಿದ ದೊಡ್ಡ ಚರಗಳು ಮೃತ್ಯುವೇಗದಿಂದ ಧಾವಿ ಸಿದುವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ಕುಳಿತೆ. ಮಂಕು ಹಿಡಿದವನಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ಮಿಳ್ಳಿಳನೆ ನೋಡಿಸೆ. ಅದೇ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳು; ಅದೇ ಸದ್ದಿಲಿಯರುಳು; ಅದೇ ನಿಬಿಡ ಕಾನನ; ಅದೇ ಹೆಮ್ಮರಗಳು; ಅದೇ ಛಾಯೆಗಳು; ಅದೇ ಬೆಳ್ಳುಗಿಲು; ಅದೇ ಇಬ್ಬನಿ ಸೋನೆ. ಛಂಕಾರ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಯಿತು. ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ಬೆವರಿದೆ. ಚರಗಳು ಒಂದು ಮಾರು ಈ ಕಡೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನಗತಿ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನನಗೆ ಬಿಡಿದುವೋ ಏನೋ ಎಂದು ಮೈಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಗುಂಡು ಬಡಿದಕೂಡಲೆ ಅವರ ಅನುಭವವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದಕೂಡಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲಯೂ ನನಗೆ ತಗುಲಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಎದೆಯ ಬಡಿತ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ದಿಕ್ಕು ಕೆಟ್ಟವನಂತೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟೆ. ಯಾವ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಂಡು ವಿಚಾರ ಮಾಡ ಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಈಡನ್ನು ಹೊಡೆದವನು ಓಬುವಾಗಿರಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಕಡೆ ಏಕೆ ಹೊಡೆದರು ? ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಹೊಡೆದದ್ದು ? ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯೆ ಮರಸಿಗೆ ಕೂತಾಗ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕರೆಯಬಾರದೆಂದು ಬೇಟೆಯ ಕಟ್ಟು. ಅದರೂ ಕರೆದು ನಿಜವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯ ಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಕರೆಯಬೇಕು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಳಿಯ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಎಟುಬಿದ್ದ ನೋವಿನಿಂದ ಒದ್ದಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಅಲಿಸಿದೆ. ಹೌದು ! ಗುಂಡಿನೇಟು ಬಿದ್ದ ಜೀವಿಯೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ, ಕರೆಯು

ವುದು ತರವಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಗಾಯವಾದ ಜೀವಿ ಹುಲಿ ಚಿರತೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳ ಗೊತ್ತಾಗಿ, ಮೇಲೆ ನೆಗೆಯ ಬಹುದು. ಹೀಗೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಾದ ತರುವಾಯ ಸದ್ದು ನಿಂತಿತು. ಪ್ರಾಣಿ ಸತ್ತು ಹೋಯಿತೆಂದು ಊಹಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ಕರೆಯಲು ಧೈರ್ಯ ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಭಾತ ಸೂಚಕವಾದ ಮಣ್ಣು ಸಸಿರ ತಣ್ಣನೆ ತೀಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಚಂದ್ರ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಗಂತಾಭಿ ಮುಖನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಬೇಗ ಬೆಳಗಾಗುವುದೆಂದು ಬಗೆದು ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಒರಬರುತ್ತಾ ಇಬ್ಬನಿಯ ಸೋನೆ ಪ್ರಬಲ ವಾಯಿತು. ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳು ನಸು ಮಬ್ಬಾಯಿತು. ಚಂದ್ರನು ಒಂದಿ ಸಿತು ಕಾಂತಿಹೀನನಾದನು. ಮರದಲೆಗಳಿಂದ ಹನಿಗಳು ತಪ್ಪಾ ಪಟ್ಟ ಎಂದು ವಿಷಣ್ಣರವದಿಂದ ಬೀಳತೊಡಗಿದುವು. ಸಕ್ಕತ್ತ ಗಳು ಮುಸುಕಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಂಜಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋದುವು. ಮುಗಿಲಿನಿಂದ ಜೊನ್ನದ ಸೋನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹಿಟ್ಟಿನ ಸೋನೆಯೂ ಇಳಿದಂತಾಯಿತು. ದೂರ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಊರು ಕೋಳಿಗಳ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು. ಜಗತ್ತಿನ ಉನ್ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯ ಸೂಚನೆ ತೋರಿ ಒಂದಿತು. ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೋನಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತೆ.

ಪರಿಚಯ.

ಕುಪ್ಪಳ್ಳಿ ಸುಟ್ಟಪ್ಪ—ಮಲೆನಾಡಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಗೈಂದ್ರಜಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ. ಮೈಸೂರಿನ ಮಾಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ಕಾನೂರ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡತಿ' ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿಯು ಇವರ ಶೈಲಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. 'ಸಣ್ಣ ಕತೆ,'ಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವರದು ಪಳಗಿದ ಕೈ. ಇವರದು ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶೈಲಿ. ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಯವಾದರೂ, ಲಲಿತ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವ ರೀತಿಯದು.

'ಮಲೆನಾಡಿನ ಚಿತ್ರಗಳು' ಎಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಆಯ್ದು ಕೊಂಡ ಭಾಗವಿದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾಡಿನ ವರ್ಣನೆ. ಬೆಳದಿಂಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

- ೧ ನೀವು ನೋಡಿದ ಒಂದು ಕಾಡನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.
 - ೨ ಓಬು, ತಿಮ್ಮ ಮೊದಲಾದವರು ರಾತ್ರಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದರೇಕೆ?
 - ೩ ಕಾಡು ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಂಡಿತು?
 - ೪ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಯಾವವು?
 - ೫ ಬೇಟೆಗಾರನು ಬೇಟೆ ಹಿಡಿಯಲು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕು?
 - ೬ ಚನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ ಚಂದ್ರೋದಯದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಓದಿರಿ.
 - ೭ 'ನನ್ನ ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರವಾಸ' ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.
-

ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಬಯಲಾಟ

ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಭೆಯವರು ಒಂದು ಆಟವನ್ನು ಆಡುವ ವಿರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದರು. ಆಟ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕತೆ. ಆಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಲು ಸಾಬಿಯ ಮುಖಂಡ. 'ಸಾಬನಿಗೂ ಭಾಗವತರ ಆಟಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧ ?' ಎನ್ನು ಬೇಡಿ. ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಸಾಬಿಯು ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಮುಖಂಡ. ರಥೋತ್ಸವದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಇತರ ಉತ್ಸವಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಾಲಾಸಾಬಿಯು ಬೇಗಿನಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲದ ವರೆಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿಯೇ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ. ದೇವರ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ವಾಹನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿ; ರಥವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವನ್ನು ವಿಧವಿಧವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ದೇವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೂವು ಹಾರಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಅಡ್ಡಕಾರರನ್ನು ಕರಸಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅವನು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಇದು ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆ, ತಾನು ಮುಸಲ್ಮಾನ, ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ತನಗೆ ಆಗದು, " ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಊರ ಇತರರಿಗೂ ಆ ಭಾವನೆ ಹೊಳೆದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಉತ್ಸವದ ಮುಂದೆಯೂ ಕೆಂಪು

ಶಾಲನ್ನು ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು, ಸಾಬಿಯು ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಲು ಯಾರಿಗೂ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಊರ ಪಟೇಲರು ಎಷ್ಟು ಸಲ ಹೋಗಿ ಕರೆದರೂ ಬಾರದ ಅಡ್ಡೆಕಾರರು, ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಾಬಿಯ ಶಾಲನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಬಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಳು ಆರಡಿ ಎತ್ತರ, ವಿಶಾಲವಾದ ಎದೆ, ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಮಾಂಸ ಖಂಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೈ ಕಾಲು, ಪರು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅಗಲವಾದ ಹಣೆ, ಹುರಿಮಾಡಿದ ಮೀಸೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆರೆತ ಕೂದಲು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಗಡ್ಡ. ಅವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹುಡುಗರು ಹೆದರುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡವರು ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಊರ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಒಬ್ಬ ಪಾಳೆಯಗಾರ. ಯಾರಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎನೇನು ಕಲಹ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರ ಜಗಳವೇನು, ದಾಯಾದಿಗಳ ಜಗಳವೇನು, ಎಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಅವನು ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಿಡುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ದೂರೂ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬರಬೇಕು. ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಧೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಬೇಕು. ಈಗೀಗ ಜನರು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಬಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಎರಡು ಪಕ್ಷದವರಿಗೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗುವಂತೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತತೆಗೂ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ಸಾಬಿಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಭಾವನವರು ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಂಡವರು. ಅವರಿಗೆ ಶಾಲ ಸಾಬಿಯ ನ್ಯಾಯ, ಪಂಚಾಯ್ತಿ

ಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಅವರು “ಸಾಬಿಯ ನ್ಯಾಯವೆಲ್ಲಾ ಬರಿಯ ಬುರಡೆಯ ನ್ಯಾಯ, ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತಿದೆ ?” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದುಸಲ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತು ಪೇಟೆಯ ತಿಮ್ಮನಿಗೂ ಹನುಮನಿಗೂ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಿಂದ ಒಂದು ಕುರಿಯು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹನುಮನ ಒಂದು ಕುರಿಯು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲೋ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹೋಯಿತು. ಅದರ ಕೆಲಸ ತಿಮ್ಮನ ಮನೆಯವರು ಪೂರೈಸಿಬಿಟ್ಟರೆಂದು ಹನುಮನಿಗೆ ಅನುಮಾನ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಿಂದ ಮನಸ್ತಾಪ. ಹನುಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಯುವಂತಹ ಕುದುರೆ ಇದ್ದಿತು. ಅದು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಕೆರೆಯ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಜೊಂಡಿನ ನಡುವೆ ಸತ್ತುಹೋಯಿತು. ಹನುಮನು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಆ ಕುದುರೆಯ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿ, ತಿಮ್ಮನ ಹೊಲದೊಳಗೆ ತಂದು ಹಾಕಿ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಗೋಡೆಯ ಚೀಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂದು ಹಾಕಿರುವರೆಂದು ತೋರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನು. ಮರುದಿವಸ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹನುಮನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಿಮ್ಮನು ತನ್ನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿ ಗುದ್ದಿ ಕೊಂದುಹಾಕಿರುವ ವರ್ತಮಾನ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿತು. ಹನುಮನ ಕುರಿಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಜನರು ಹೇಗೆ ಹೇಗೂ ಗಂಟುಹಾಕಿ, ತಿಮ್ಮನು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು.

ಸರಿ, ಶಾಲು ಸಾಬಿ ತಾನೇ ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಧರ್ಮಾಪತಾರ. ಅವನನ್ನು ತಿಮ್ಮನ ಹೊಲದ ಬಳಿಗೆ ಬರಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದೆವು. ನೋಡೋಣವೆಂದು ನಮ್ಮ ಭಾವನವರೂ ಬಂದರು. ಶಾಲು ಸಾಬಿಯು ಹನುಮನನ್ನೂ ತಿಮ್ಮನನ್ನೂ ವಿಚಾರಣೆ

ಮಾಡಿದನು. ಮೊದಲ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯು ತಿಮ್ಮನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ತಾನು ನೋಡಿದನೆಂದು ಹನುಮನು ಹೇಳಿದನು. ಶಾಲಸಾಬಿಯು ಹೊಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಊಹನೆಯೇ ಮಾಡಿತು. ಶಾಲಸಾಬಿಯು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನೆರದಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ, ಕುದುರೆಯು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಾಯಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಸತ್ತ ಮೇಲೆಯೇ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿತೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಹನುಮನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಹನುಮನಿಗೂ ಅವನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಅಂದಿನಿಂದ ನಮ್ಮೂರಿನವರು “ಸತ್ತ ಕುದರೆ ಹೊರುವವರು” ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಈಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾವನವರೇನೋ ಒಂದು ದಿವಸ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ “ಪರವಾಯಿಲ್ಲಯ್ಯ. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಸಾಬಿಯು ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ”—ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಸಾಬಿಯು ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶಾಲ ಸಾಬಿಗೆ ಓದು ಬರಹ ಬಾರದು. ಕಠಾರಿ ಗುರ್ತಿನವರು ಜುವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. “ನಾವು ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನನ ವಂಶದವರು. ಶೂರರು. ಅದುವರಿಂದ ಕಠಾರಿಯೇ ನಮ್ಮ ರುಜುವಿನ ಗುರುತು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೂಗಳಾದ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅವನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಅವನಿಗೆ ಕುರಾನಿಗಿಂತ ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತಗಳ ಕತೆಗಳೇ ಚನ್ನಾಗಿಗೊತ್ತು. ಅವನ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಾರತದ ಕತೆಗಳನ್ನೇ ಉದಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹೇಗೆ ವಿದ್ಯಾವಂತನಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಹಣವಂತನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೇಗೋ ವರ್ಷಕ್ಕಾ ಗುವಷ್ಟು ವೈರನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಆಟವಾಡಲು ನಮ್ಮ ಊರಿನವರು ನಿಶ್ಚಯ ಸಿದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳಿದನಷ್ಟೆ. ಆ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ಊರ ಪೇಟೆಯ ಆಟಗಾರರ ಸಂಭ್ರಮ ಕೇಳಬೇಡಿ. ನಮ್ಮ ಊರಿಸಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟ ವೆಂದರೆ ಸುತ್ತು ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನರು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರೆದುರಿಗೆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸತಕ್ಕ ನಮ್ಮ ಊರ ಆಟಗಾರರನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯರಿಗೂ ತಾಯಂದಿರಿಗೂ ಬಹಳ ಹೆಮ್ಮೆ. ಆ ದಿವಸ ಆಟಗಾರರಿಗೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಂದು ಅವರಿಗೆ ವಿರಾಮವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆಟದ ದಿವಸ ನಮ್ಮೂರಿಸಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವವಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸುವವರಿಗೇ ಆ ದಿವಸ ಹಾಲು ಮೊಸರನ್ನು ನೀಡಲಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ತಾಯಿಯೂ “ ಈ ದಿವಸ ನನ್ನ ಗಂಡ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕುಣಿತಾನೆ; ಇವತ್ತು ನನ್ನ ಮಗಚಂದ್ರಮತಿ ಆಡ್ತಾನೆ ” ಎಂದೂ ಮುಂತಾಗಿ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮೂರ ಆಟದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕುಣಿಯುವವೆಂದರೆ ನಿಶ್ಚಯವ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ. ಪೇಟೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನಿಗೂ ತಾನೂ ಒಂದು ದಿವಸ ಆಟದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತೇನೆಂಬುದೇ ಕನಸಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆವತ್ತಿನ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ನಾಯಂಕಾಲ ಏಳು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ದನಗಳನ್ನು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ಅವುಗಳ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆದು, ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹಾಕಿ ಆಟದ ಚಸ್ಪರದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರು. ಆಟದ ಬಯಲು ಅವರ ನಗುವಿನ ಗೆಲುವಿನ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ, ಕಡಗಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ

ಅವರು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಗಿಯುತ್ತಾ, ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಕಾಚಿನ ಪುಡಿ ಹೊಗೆಯ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಹುದೂರ ಕೇಳುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು ಅಗಾಗ್ಗೆ ರೈತರ ಬಾಲಕರೂ ಯುವಕರೂ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವರಿಂದ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದೆರಡು ವಿನೋದವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾ ಹುಡುಗಿಯರಿಂದ ಜೈಯಸಿಕೊಂಡು ನೂಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಯುವತಿಯರು ಹಾಡುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧೆ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಬಹಳ ಆರೋಗ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಂಡಸುತನವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯೊಳಗಾಗಿ ಮುನ್ನೂರು ನಾನೂರು ರೈತರ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಸೇರಿದರು. ಸಾಬಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಗ ಬರಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಆಟದ ಬಯಲಿಗೆ ಹೋದೆನು. ಹಳ್ಳಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಆನಂದಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಗುಂಡನೂ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಂದನು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಗುಂಪು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ಮನಬಂದಂತೆ ನಲವ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಂಡನು “ ಇವರ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ ಆನಂದದಿಂದ ಇದ್ದಾರೆ, ” ಎಂದನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದನಂತರ “ ಈ ಜನರ ಆನಂದವು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವಾದುದು. ನನಗೂ ಇವರಂತೆ ಹಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆಟವನ್ನು ನೋಡೋಣ ಬಾ ”- ಎಂದನು. ನಾನು “ ಸಾಬಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ನೀನೇ ಹೋಗು ” ಎಂದೆ. ಗುಂಡನು “ ಆ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಮುಖವ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಹೇಗಿದೆ ನೋಡು” ಎಂದನು. ನಾನು “ಆಯೋ ಮಂಕೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗಬೇಡ” ಎಂದೆ.

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಾಲಾಸಾಯಿ ಬಂದನು. ಅವನು ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಹೆಂಗಸರ ಸದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಸಾಯಿಯು ಬಂದಕೂಡಲೆ ಅಟಗಾರರಿಲ್ಲ ಚಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಪರದೆಯ ಮುಂದುಗಡೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನತನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡನು. ಚಂದ್ರಮತಿಯು ಪೇಷವಾರಿಯಾದಳು. ಮೂವನು ಜೋಡಿದಾರರ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಬಂದು ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ಎರವಾಗಿ ತಂದನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಶಾಲಾಸಾಯಿಯ ರುಮಾಲನ್ನೇ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಂದ ತೆಗೆದು ತನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಶೀನವನ್ನು “ಇದು ಸಾಯಿಯ ರುಮಾಲ” ಎಂದನು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಪಾತ್ರವನ್ನು ಎಹಿಸಿದವನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಗಡ್ಡವೊರೆಯದೆ ಪೇಚಾಟವಾಯಿತು. ಶಾಲಾಸಾಯಿಗೆ ಗಡ್ಡವೇನೋ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಗುಂಡನ ಮಾಕಿಂಗ್ ಸ್ಟುಕ್ಕೆನ್ನೂ ಕನ್ನಡಕವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಆ ಮೇಳಿಗೆ ಜೋಡಿದಾರರು, ಅವರ ಹೆಂಡತಿ, ನಾಣಿ, ಕಿಟ್ಟು, ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎರಡು ಮೂರು ಬೆಂಚುಗಳನ್ನು ವಾಕಿ ಕೂರಿಸಿರುವಾಯಿತು.

ಹತ್ತುವರೆ ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಜನ ನೆರೆದು ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನೋಡಿದರೂ ಮನುಷ್ಯರ ತಲೆಗಳ ಸಮುದ್ರ. ಅಟವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಜನರಲ್ಲಿ ಗುಜುಗುಜುಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಸಾಯಿಯು ರಂಗಸ್ಥಳದ ಮುಂದೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಚಾಪೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಸೂಜಿ ಹಾಕುವದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಜಾಗನಿಲ್ಲದಂತೆ ಅವನ ಸುತ್ತ ಜನ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಗುಂಡನು ಶೀನ

ಪುನ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪುನ “ನಾವೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸಾಬಿಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೋಣ” ಎಂದನು. ನಾನು “ಬೇಡ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಜನ ಮೈಮೇಲೆ ಬೀಳ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರ ತಂಟೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲೇ ಇರೋಣ” ಎಂದನು. - ಗುಂಡನು “ಅವರಿಲ್ಲಾ ಅಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳ ಬಹುದು. ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದಲೂ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ತಲೆಗಿಡದ ಅವರ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯು ಅಟದ ಸರಿಯಾದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದೆ” ಎಂದನು. ಅವನು ಹೇಳಿದುದರ ಅರ್ಥವೆನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯ ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸಾಬಿಯ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆನು. ನಮ್ಮ ಎಡಗಡೆ ಹೆಂಗಸರೂ ಬಲಗಡೆ ಗಂಡಸರೂ ಅಟದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳ ವಿಷಯ ವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಟವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗದಿದ್ದು ದನ್ನು ಕಂಡು ಶಾಲಾಸಾಬಿಯು ರಂಗಸ್ಥಳದ ಕಡೆಗೆ ಧ್ವನಿವಾಡಿ “ಫರದೆ ಎತ್ತಿರೋ, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು” ಎಂದನು. ಅನಂತರ ಒಳಗಡೆ ಗಣಪತಿಗೆ ಮಂಗಳಾ ರುತಿಯಾದ ಗಂಟೆಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಹೊರಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಫರದೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದರು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ದರ್ಬಾರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬತ್ತು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಸಾಬಿಯ ರುಮಾಲನ್ನೂ ಗುಂಡನ ಕನ್ನಡಕವನ್ನೂ ಧರಿಸಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡನ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಫರದೆ ಎತ್ತಿದಕೂಡಲೇ ಅವನು “ಅರರೆ ಎನ್ನಯ ಸಮಾನನಾರು” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಸ್ವಂತ ನೆಚ್ಚದಿಂದ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಊರು ಬ್ಯಾಂಡಿನವರು, ಅವನ ದರ್ಬಾರು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಡನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಪಾತ್ರವು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಪಾತ್ರಗಾರ ಮೂದನ ಹೆಂಡತಿಯು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇದ್ದವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಫರದೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಫರದೆಯ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಬರುವುದು, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಹೋಗುವುದು. ಇವೇ ಪದ್ಧತಿ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಚಂಡಾಳ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಂದರು. ಅವರು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಎದುರಿಗೆ ನಾಟ್ಯವಾಡಿದರು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ “ನೋಡಿ ನೃಪ ಮೆಚ್ಚಿದನು ನಾಟ್ಯವ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಾಡಿದನು. ಗುಂಡನು “ಎನೋ ಇದು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಪಾತ್ರ ಪಹಿಸಿದವನೇ ‘ನೋಡಿ ನೃಪ ಮೆಚ್ಚಿದನು ನಾಟ್ಯವ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ.” ಎಂದನು. ನಾನು “ಹೌದು ಯಾವುದೋ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕತೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿದ ಹಾಡದು. ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವರ ಅನೇಕ ಹಾಡುಗಳು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ತೆಗೆದವು” ಎಂದೆ.

ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಆಟದಲ್ಲಿ ಕುಣಿತವು ಬಲು ಮುಖ್ಯ. ಈಚೆಗೆ ಯಾರೋ ನಾಗರಿಕರು “ಕುಣಿತ ಬೇಡ, ನಾಟಕವ ಹಾಗೆ ಆಡೋಣ. ಈ ಕುಣಿತ ಅನಾಗರಿಕತೆಯ ಗುರುತು ” ಎಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸಾಬಿ ಒಂದು ದಿನಸ ಆಟಗಾರರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಗೂಡಿಸಿ “ ನೀವು ಕುಣಿತ ಬಿಡಬೇಡಿ. ಕುಣಿತ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಿಮ್ಮ ಆಟದ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೆ. ಆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಂಪನಿಗಳಂತೆ, ಬಟ್ಟೆ ಒಡೆವೆ ನೀನು ಇವುಗಳ ಆಟ ಆಡೋಕೆ ನಮ್ಮ ಹಣೇಲಿ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಕುಣಿತ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಆಗುತ್ತೆ ” ಎಂದನು. ನಾವೂ “ ಕುಣಿತ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ನಾವೂ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ” ಎಂದೆವು. ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ಕುಣಿತವು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ.

ಬಯಲಾಟದ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವೇ ಕುಣಿತ. ಪಾತ್ರಗಳ ‘ ಧೈ ತಕಥಿಂ ಥಿಂ ಥಿಂ ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕುಣಿದಾಗ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಹೃದಯಗಳು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಇರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಾ

ಪಾತ್ರಗಳೂ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು 'ನರ್ತನ' ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷ ಪಾತ್ರಗಳು ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿರುವ ಹಲಗೆ ಒಡೆದು ಹೋಗುವಂತೆ, ಕಾಲು ಮುರಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರೂ ಕೂಡ, ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುಣಿಯುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ರಾಜತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಗಡ್ಡಕ್ಕು ನೆರೆಬಂದಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುಷಿಯೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕುಣಿದನು. ಚಂದ್ರಮತಿಯು ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ತಾನೆ—

“ಬಂಧಾಳೋ ಚಂದ್ರಮತಿ ಬಂಧಾಳೋ ”

ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಕುಣಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಅವಳು ಬಂದಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರು “ ಮಾತಾಯಿ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕೋ ” ಎಂದರು. ಜನರಿಗೆ ತಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಟವೆಂಬುದೇ ಮರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪು, ಮಾತನಾಡದೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಮರೆತು, ಅಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಒದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬನು “ ದೊರೇನ ಒಬ್ಬಿಟ್ಟೆಲ್ಲ ಬಡಜೋಗಿ ” ಎಂದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು “ ಅಂತಾವನ್ನೇ ಹಾಂಗಾಯ್ತಂತೆ ನಮ್ಮ ಪಾಡೇನು ಮಹಾ ” ಎಂದನು. ಸುಹೇಬನು ಹಿಂದುಗಡೆಯ ಜನದ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿ “ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಹಿಂದುಜನ ಎಷ್ಟು ಸೇರಯ್ತೆ ನೋಡಿದ್ಯಾ ” ಎಂದನು. ಗುಂಡನು “ ಹಿಂದೂಜನ ಅಂದರೆ ನಾವೇನು ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲವೆ ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ನಾನು “ ಹಾಗಲ್ಲ ಸಾಬಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನೂ ಹೊರತು ಉಳಿದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದುಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೂಗಳೆಂದರೆ ಹಿಂದುಳಿದವರೆಂದು ಇವನ ಅರ್ಥ. ಇದು ಇವನ ಸ್ವಂತಪದ ” ಎಂದೆನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸುಹೇಬನು “ ಕರ್ನಾಟಕ್ಕೆ ಜನ್ನೆ ಈ ಅಟ ಭಾರಿ ಕುಸಿ ” ಎಂದನು. ಗುಂಡನು ಮತ್ತೆ “ ಕರ್ನಾಟಕ್ಕೆ

ಜನ್ನೆ ಅಂದರೆ, ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅಂತಲೋ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ನಾನು “ಅಲ್ಲ ಸಾಬಿಯ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ನಿನಗೆ ಒಂದು ನಿಘಂಟುಬೇಕು. ಅವನ ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತಿಯೇ ಬೇರೆ. ‘ಕರ್ನಾಟಕ ಜನ’ ವೆಂದರೆ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅವಿದ್ಯಾವಂತರೆಂದು ಅರ್ಥ” ಎಂದನು. ಗುಂಡನು “ಸರಿ ಹೋಯ್ತು” ಎಂದು ನಕ್ಕನು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಮತ್ತೆ ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅವನಿಗಂತೂ ಅವತ್ತು ಕುಣಿದು ಕುಣಿದು ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಬಂದವನೇ “ಅಥಳ ವಿಥಳ ರಸಾಥಳ ಪಾಠಾಳಾದಿ ಭಪ್ಪನ್ನೈವ ತ್ತಾರು ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಅಂಗ ವಂಗ ಕಳಿಂಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಾದಿ ಪಂಚ ಮಹಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನನ್ನಂತಹ ದುರದೃಷ್ಟಶಾಲಿ ಇದ್ದಾನೆಯೇ ?” ಎಂದನು. ಗುಂಡನು ಸಾಹೇಬನನ್ನು ಕುರಿತು “ಅತಳ ವಿತಳ. ರಸಾತಳ ಪಾತಾಳಾದಿಗಳು ಲೋಕಗಳಲ್ಲವೆ ? ಅವುಗಳನ್ನು ಭಪ್ಪನ್ನೈವತ್ತಾರು ದೇಶಗಳು ಎಂದು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವಲ್ಲ?” ಎಂದನು. ಸಾಹೇಬನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಯೋಚಿಸದೆ “ಹಿಂದೆ ಅವು ಲೋಕಗಳಾಗಿದ್ದು, ಈಗ ಅವು ಭಪ್ಪನ್ನೈವ ತ್ತಾರು ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ” ಎಂದನು. ಗುಂಡನು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಆಟವು ಬೆಳಗಾದರೂ ಮುಗಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯೋದಯ ವಾಗಿ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು ಸಭೆಯನ್ನೂ ರಂಗಸ್ಥಳವನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿದ ಕೂಡಲೇ, ನಾಟಕವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಾಬಿಯು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ತಾನೇ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ದೇವತೆ ಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಲು ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಿಷ್ಣು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಪ, ವಿಷ್ಣುವು ಸಾಯಂಕಾಲದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಸರದಿಯು ಬರುವದೇ ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು “ತರುಣ ತುಲ ಸಿಯಮಾಲೆಯೊಪ್ಪಲು” ಎಂಬಂತೆ ಒಂದು ತುಳಸಿ ಮಾಲೆ

ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಅಟವು ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ
ಪುಕ್ಕಕರೆಲ್ಲಾ ಏಳುವದರಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಷ್ಣುವು ರಂಗ
ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು “ ನಾನು ವಿಷ್ಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದ್ಗಲಿಗೆ
ಇದ್ದೊಂಡು ನಾನು ಅಡೋಡ್ನ ನೋಡ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ”
ಎಂದನು. ಎದ್ದಿದ್ದ ಸರೆಲ್ಲಾ ನಗುತ್ತಾ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡರು. ವಿಷ್ಣುವು
ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ,

“ ತರುಣ ತುಲಸಿಯ ಮಾಲೆಯೊಪ್ಪುವ

ಗರುವ ದೇವನ ಬರವ ಕಂಡನು ಬಾಗಿಲಲಿ ಜನಪಾ ”
ಎಂಬುದಾಗಿ ಪದೇ ಪದೇ ತುಳಸೀ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ
ನಗುತ್ತಾ ಸರ್ತನ ಮಾಡಿದನು. ಗುಂಡನು “ ಇವನು ಬಲಾತ್ಕಾ
ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕುಣಿದೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಏನು ಉಳಿದು
ಹೋಗಿತ್ತು ” ಎಂದನು. ಸಾಹೇಬನು “ ಹಾಗಲ್ಲ ಗುಂಡಪ್ಪ,
ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಕುಣಿಯೋಕೆ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡ
ಡದೆ ಮಿಟ ಮಿಟನೆ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದೊನ್ನ ಕುಣೀಬೇಡ
ಅಂದ್ವಿಟ್ರು ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂಕಟ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟ
ಜನ್ಮ ಇದು ಗೊತ್ತು. ಅದ್ಕೆ ಅನರೊಬ್ಬರೂ ಕದಲದೆ ಕೂತು
ಬಿಟ್ಟು. ” ಎಂದನು. ಅಟ ಮುಗಿಯಿತು ಜನರಿಗೆ ಯಾವ
ನಾಟಕದಿಂದಲೂ ಆಗದ ಸಂತೋಷ ಇವರಿಂದ ಉಂಟಾದಂತೆ
ತೋರಿತು. ಊರಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಯಾರ
ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅಟದ ಮಾತೇ ಮಾತಾಗಿತ್ತು.

ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿ ಕೊಂಡು ಬರೋಣವೆಂದು ನದಿಗೆ ಹೋದವು. ನಮ್ಮೂರ
ನದಿಯನ್ನು ನೀವು ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕು. ಅಸಕ್ಕ
ಸಮನಾದ ನದಿಯು ವ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು
ಒಪ್ಪಿಯೇ ಒಪುತ್ತೀರಿ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೂರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಭೆ
ಸೇರಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಎದೆಯದ್ದ ತಂಪಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು
ಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀರಿನ ಅಲೆಗಳು

ನೆಗೆನೆಗೆದು ಅವರ ಆವಯವಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ ಅವರ ತಲೆಗೂವಲೂ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗೂ ಸೀರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಪಾಡಿಯಂತೆ ತೇಲಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ವಿಸ್ಮಯದ ಮಾತುಗಳು ನಡೆದು ಅವರು ನಗುವದು ಹೊಳೆಯ ಮಾವಿನ ತೋಪಿದಲ್ಲಿ ಇಂಪಾಗಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಎರಡು ಮಾರು ಕೆಳಗಡೆ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹೆಂಗಸರು ಗಡಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿಯ ಆಟವನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಾ ನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾದನ ಹೆಂಡತಿಯು— “ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಬಾರಿ ವೈನಾಗಿ ಕುಣಿದ. ದರ್ಭಾರು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕೊ ಹಂಗಿತ್ತು. ಬ್ಯಾಂಡ ಸಲು ಚಂದಾಗಿತ್ತು” ಎಂದಳು. ವಿಸ್ತಾನಿನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ನಿಂಗನ ಹೆಂಡತಿಯು— “ವಿಸ್ತಾ ಭಾರಿ ವೈನಾಗಿ ಪಾಡಿದ. ಹೋರ್ದೋಕೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಿದ್ದ ಜನಾ ಎಲ್ಲಾ ಅವನ ಕುಣಿತ ನೋಡಿ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೂತೇಬಿಟ್ಟು” ಎಂದಳು. ಚಂದ್ರಮತಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದ ಚಿನ್ನನ ತಾಯಿಯು ನಮ್ಮ ಚಿನ್ನ ಧರ್ಮಾವರದ ಸೀರೇಲಿ ರಾಣಿ ಹಂಗಿ ಕಂಡ. ಕಣ್ಣೀಟು ಹೊಳಸು, ಕೆನ್ನೆ ಎಂತಾ ಬಣ್ಣ, ತುಟಿ ಎಷ್ಟು ಕೆಂಪು, ಹೊಸೂರ ಮೇಳದ ಹುಡುಗಿ ಹಂಗಿ ನಾಜೂಕಾಗಿ ಕುಣಿದ. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಕರದ ಹಸಿನ್ನಲು ಮೂರು ಪಾವು ಅವನ್ನೇ ಹಾಕಿದೆ. ಮನೇಲಿ ಇನ್ನೂರೂ ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿಲ್ಲ. ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಬೋರಾ ಕೂಡ “ಈವತ್ತು ಚಿನ್ನನ್ನೆ ಹಾಲು ಹಾಕ್ಸಿಡು, ರಾತ್ರಿ ಯೆಲ್ಲಾ ಆಟ ಕುಣಿತಾನೆ ಎಂದ” ಎಂದಳು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಾವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳ ಕುಣಿತಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆವು.

ಪರಿಚಯ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಸವಾದ ವಿಷಯವಾಗಬಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿದ ಶ್ರೀಯುಕ್ತ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರರಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಇವರ 'ನಮ್ಮೂರಿನ ರಸಿಕರ' ನ್ನು ಓದುವಾಗ ನಾಣಿ ಶೀನಪ್ಪನವರು ನಾವು ಕಂಡ ಚರಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಂತೆಯೆ ತೋರುವರು. ಎಂತಹ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಾದ ಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಇವರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ವ್ಯುಗೂಹಿತ ವಿಷಯ. 'ವೈಯಾರಿ' 'ಗರುಡಗಂಬದ ದಾಸಯ್ಯ' 'ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡುಗಳು', ಮೊದಲಾದ ಕತೆ, ಹರಟೆ, ಜನಪದ ಗೀತಾಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂದಿನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಸುಖ ಸಮಾಧಾನದ ಜೀವನ ಹೇಗೆ ಕೆಡುತ್ತಲಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಬಳ್ಳಿ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಮ್ಮೂರಿನ ರಸಿಕರಲ್ಲಿಯ ಭಾಗವಾದ 'ನಮ್ಮೂರಿನ ಬಯಲಾಟ' ವನ್ನು ಓದಿದರೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಜೈಲಾಟದ ಪ್ರಸಂಗವು ತಾನೆತಾನಾಗಿ ನೆನಪಾಗುವದು.

ಅಭ್ಯಾಸ.

೧ ಶಾಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ. ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿರುವರಲ್ಲವೆ? ನಿಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಅವನ ಸ್ವಭಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.

೨ ನೀವು ನೋಡಿದ ಒಂದು ಜೈಲಾಟವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

೩ ಇಂದಿನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಜೈಲಾಟದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ?

೪ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಜೈಲಾಟವೆಂದರೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಾರಂಭವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸುವಿರಿ?

೫ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದ ಸರಳತೆಯನ್ನೂ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನೂ ತೋರಿಸುವ ಕೆಲಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

೬ 'ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾತ್ರೆ', 'ಹಳ್ಳಿಯ ರಘೋತ್ಸವ' ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.

ಸ್ವಪ್ನೀಕರಿಸಿರಿ—

‘ಸಾಜೆ ನ್ಯಾಯವೆಲ್ಲ ಬುರಡಿಯ ನ್ಯಾಯ’ ಅವನಿಗೆನು ಗೊತ್ತು ?

‘ನಾವು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸುತ್ತಾನೆನ ವಂಶದವರು. ಶೂರರು. ಅದುದರಿದ ಕಠಾರಿಯೆ ನಮ್ಮ ರುಜುವಿನ ಗುರುತು.

‘ಇವರ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಹೊಸ್ತಿ ಕಿಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.’

ಜನಾಂಗದ ವಿಕಾಸ.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಸಲುವಾಗಿ, ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಹೋರೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು ; ಹೋರಾಡುವದನ್ನು ಕಲಿತನು ; ಉದ್ಯೋಗಿಯೂ ಆದನು. ದನ ಗಾರಿಕೆ, ಒಕ್ಕಲಿತನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಹಾರದ ಚಿಂತೆಯು ಎಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಹಾಗೆ ಬಿಡುವು ದೊರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಚಿಗುರಿತು ; ಪ್ರತಿಭೆಯು ಉದಯವಾಯಿತು. ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಗಳು ಮೊಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಅಂಕುರಿಸಹತ್ತಿದುವು. ತುರುಕಾರ (ಗೋವಳ) ನ ಕೊಳಲು, ಸುಗ್ಗಿಯ ಕುಣಿತ, ಹಂತಿಯ ಹಾಡುಗಳು ಹಳ್ಳಿಗರ ಹೃದಯದಿಂದ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳ ಆರಂಭದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇದೇ ಬಗೆಯದು. ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಮಾಜದ ಆರಂಭದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಜೀವನ ಚಿತ್ರವು ಒಡಮೂಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗರ ಹಾಡು, ಕಥೆ, ಪ್ರಾಚೀನ ವಸ್ತುಗಳು, ಪರಂಪರೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನರಿಯದೆ ಯಾವದೊಂದು ಜನಾಂಗದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ತೋಟ-ಪಟ್ಟಿಗಳೂ ಹೊಲಗಳೂ ಉರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು, ಬಳಿಕ ಪಟ್ಟಿ (ಹಟ್ಟಿ) ಗಳೇ ಪಟ್ಟಣಗಳಾದವು. ಕುಡುವನಿಂದ ಬಣಜಿಗನು ಮುಂದಾದನು. ಇವನೇ ಈಗ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ನಾಗರಿಕತೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ (Culture) ಪ್ರವಾಹವು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ (Civilization) ಬಂದು ಕೂಡಿತು. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಂದಡಿ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಾನವ್ಯ (Humanism) ದ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅರುಹಿದುವು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮದೂ ಇವೇ ಹೆಗ್ಗುರಿಯೆಂದು ಈಗ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರ ನಡಿಸಿವೆ! ಹೀಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಮುಗರಿಸುತ್ತ ಮೇಲೇಳುತ್ತ ಮಾನವನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಗತಿಯ ಇತಿಹಾಸವು.

ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಾಗತಿಯ ಕಾಲ್ಪೊಡಕೂ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಪ್ರಗತಿಯೆಂಬುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಶೋಕನು ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದನು. “ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಹಾರಾಜನು ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ; ಈತನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆದರ್ಶ”ನೆಂದು ಯುರೋಪಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಹೊಗಳುವರು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಇನ್ನೂಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಅಹಿಂಸಾಪ್ರತದ ಗಂಭೀರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ಅಂತಹರ ಬಾಯ್ಗೆ ತುತ್ತಾಯಿತೆಂದು ಕೆಲವು ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ, ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ; ಇಲ್ಲವೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅದರ ಮನದ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಮುಂದೋಡುವುದಕ್ಕಾಗದೆ, ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗುವವುದು, ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಹಿಂದೆ ಬೀಳಬೇಕಾಗುವ ಸಂದರ್ಭವೂ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಖಗಳು ಕೇವಲ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ; ಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸ್ಥೂರ್ಯವುಂಟಾಗಲಾರದು.

ಸ್ವಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದ ಜಾತಿಯಿಲ್ಲ ; ಜನಾಂಗವಿಲ್ಲ. ‘ಅಂ-
 ‘ಹಂ’ ಎಂಬುದು ಮನುಷ್ಯನೊಡನೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಇದ
 ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿ : ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ, ಜಾತಿ,
 ಜನಾಂಗವು ತಾನು ಮಾತ್ರ ಮೇಲು ; ಉಳಿದವರು ಕೀಳು ಎಂದು
 ಹೇಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳದಾಗಿದೆ ! ‘ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ
 ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ.....’ ಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬೇಕು ಎಂದೇ ಎಲ್ಲರು ಹೇಳು
 ವುದು ! ತಮ್ಮ ಜಾತಿ, ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದವರು ಮಾತ್ರ ಸ್ವರ್ಗ-
 ಪೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ; ಉಳಿದವರು ಸರಕಭಾಜನರು !
 ಈ ಬಗೆಯ ಅನಿಚಾರತನವೂ ಮಾನವ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಗತಿ
 ಯಲ್ಲಿ ಅಡೆಗಡೆಗೆ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತಲಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪ
 ತ್ತುಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಲೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಮೂಲ ಸ್ಥಿತಿ
 ಯನ್ನು ಮರೆಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ ; ತಾನು, ತನ್ನ ಕುಲ, ತನ್ನ
 ಜಾತಿಗಳು ದೇವಾಂಶ ಸಂಭೂತವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ
 ಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಆ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ
 ಪಡುತ್ತಾನೆ ! ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುಂಬ ಹುರುಳುಳ್ಳ ನಾಣ್ಣು
 ಡಿಯಿದೆ ; ಋಷಿಯ ಕುಲ, ನದಿಯ ಮೂಲನ್ನು ನೋಡಬಾರ
 ದೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವರು. ‘ನದಿಯ ಮೂಲ’ ವೆಂಬಲ್ಲಿ
 “ಜನಾಂಗದ ಮೂಲ” ವೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡರಾಯ್ತು.
 ಈ ಲೋಕೋತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಅನುಭವವು ಬಹಳ
 ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವು ದೊಡ್ಡ
 ದಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ಸೌಂದರ್ಯವು ಉಗಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರು
 ವದಿಲ್ಲ.

ಒಂದೇ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟೋ
 ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗಡಗಳಾಗುವದುಂಟು. ನಾಡುಗಳು ಬೇರೆ
 ಬೇರೆಯಾಗಿ ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಗಳು ಆಗುತ್ತಲೆ ಆ ಗುಂಪುಗ

ಇಲ್ಲಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು ಕಡಿದು ಹೋಗಿ ಅನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸುವರು; ತೆಂಕ, ಬಡಗ, ಮುಲಕನಾಡು, ಮೊದಲಾದುವು ಈ ಬಗೆಯ ಉದಾಹರಣಗಳು. ಉಪಜೀವನದ ಉದ್ಯೋಗಭೇದದಿಂದಲೂ ಒಂದೇ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿಯೆ ಒಳ ಬಣಗಳಾಗಿವೆ; ಕಲ್ಲು ಒಡ್ಡರು, ಮಣ್ಣು ಒಡ್ಡರು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಬೇರೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿಯುವದರಿಂದಲೂ, ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಜಾತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿಯೆ ಸ್ಮಾರ್ತ, ವೈಷ್ಣವ, ಶ್ರೀಮೈಷ್ಣವಾದಿ ಭೇದಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಒಂದು ಧರ್ಮದವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಜನಾಂಗ (race) ದವರೇ ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಜನಾಂಗವೆಂಬುದು ಜಾತಿ, ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಜನಾಂಗವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೀರ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದು ಬೆಳೆದ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜ. ಈ ಬಗೆಯ ಕೆಲವು ಜನಾಂಗಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುವೆಂದು ಒಲ್ಲವರು ಹೇಳುವರು. ಆರ್ಯಜನಾಂಗ, ನಿಗ್ರೋಜನಾಂಗ, ಮೊಂಗೋಲಿಯನ ಜನಾಂಗ ಇತ್ಯಾದಿ. 'ಜನಾಂಗ' (Race) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಂಶವೆಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಬಳಸಬಹುದು. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಜನಾಂಗ (Race) ದವರೆಂದು ಭಾವಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದು. ಅದರಂತೆ ವೀರಶೈವ ಮತದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಜನಾಂಗದವರೂ ಶಿವಶರಣರಾಗಿ ಅತಿವರ್ಣ ಪಡಾಶ್ರಮಿಗಳಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ಒಂದು ಧರ್ಮದವರೆಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಒಂದೇ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ದವರಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಲಾಗದು.

ಪರಿಚಯ.

ಕನ್ನಡನಾಡು ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯವರೆಗೆ ಇದ್ದಿತೆಂದು ನೈಋತ್ಯಾಂಗನು ಹೇಳಿದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮೂಲ ನರ್ಢದೆಯ ಹತ್ತಿರವೆಂದೂ ಕನ್ನಡನಾಡು, ಕನ್ನಡಿಗಲೇ ಸರಿಯಾದ ಶಬ್ದಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಿ ನುಡಿಯ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಶಂ. ಬಾ. ಜೋತಿಯವರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದವರು ವಿರಳ. ಛಾರನಾಡದಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಈಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಫಲನೆ ಕನ್ನಡದ ನೆಲೆ, ಕನ್ನಡದ ಜೀವಾಳ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮೂಲ, ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ನೊದಲಾದ ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ನೀತಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ದಾರಿಯುಂಟಿ, ಅಸಂಪೋಷಣೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲ, ನೊದಲಾದ ಕಿರಿಹೊತ್ತಿಗೆಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಪೋಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ತೈಲಿ ತಿಳಿಯಾದುದು. ವಿಚಾರ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದುದು. ಮಾತು ಮಾರ್ಢಿಕವಾದುದು. ಕರ್ನಾಟಕ ವೀರಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾಗವನ್ನು ಅಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

೧ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಲೇಖಕರು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೨ ಜಾತಿಗಳ ಗೊಂದಲವು ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ?

೩ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಇವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಭೇದವು ಯಾವದು?

ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವದರಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕೇಡಾಗುತ್ತದೆ?

೪ ಜನಾಂಗವೆಂದರೇನು? ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳಾವವು?

೫ ಪ್ರಗತಿಯೆಂದರೇನು? ಮಾನವ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಯಾವವು?

೬ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ:—

(ಅ) 'ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿಯ ಸರಾಗತಿಯ ಕಾಲ್ಪೊಡಕೂ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ.'

(ಬ) ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಾಗುವ ವರೆಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸ್ಥೈರ್ಯವುಂಟಾಗಲಾರದು.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದು.

ಮಗಳಿಗೆ ತಂದೆಯ ಓಲೆಗಳು ಎಂಬ ಕುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ನೊದಲನೇ ಓಲೆಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

ಅಗ್ರಪೂಜಾ ವ್ಯತಿಕರ.

ಕೊಂಕುಕೊಸರುಗಳಿಲ್ಲದ ಯಾಗಸಮಾರಂಭವು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಂಡುದು. 'ದಯೆ ದನುಂ ದಾನಂ ತಪಂ ಶೀಲ' ವೆಂಬ ಪಂಚಾಂಗಗಳಿಂದೊಡವೆರೆದ ಧರ್ಮಶೇಷಸ್ಸು ಧರ್ಮರಾಜನ ಮೆಯ್ಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತುಳುಕಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೊಸರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಭಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ತಲೆವಾಗಿದನು. 'ಪೇಳಿಂ—ಈಸಭೆಯೊಳಗ್ರಪೂಜೆಗಾರ್ ತಕ್ಕವರು' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ವಿದ್ವಾಂಸರು, ವೈದಿಕರು, ಆಚಾರವಿಚಾರವೇತ್ತ್ಯಗಳು, ಮನುಜಾಧೀಶ್ವರರು, ಮನ್ನೆಯರು ಮೆಯ್ಯಲಿಗಳೆಂಬವರಿಂದ ತಿರುಳ್ಗೊಂಡ ಮಹಾಸಭೆಯದು. ಕೇಳಿದವನಂತೂ ತಾನೇ ಧರ್ಮರಾಜನು. ಹಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮರುಮಾತುಗೊಡುವದೆಂದರೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವೇ? ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಸಭೆ ತಣ್ಣಗಾಗಿತ್ತು. ನಾಯಕರೆಂಬವರ ಮೋರೆಗೆ ಮೋರೆ ತಿರುಗಿತು; ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣುಕೂಡಿತು; ಹುಬ್ಬಿಗೆ ಹುಬ್ಬು ತಬ್ಬಿತು. ಅದರೂ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಮಾನದೇವತೆ ಸಭಾಂಗಣವನ್ನಾಳುತ್ತಿತ್ತು. ಉತ್ತರಾಪೇಕ್ಷಿಯಾದ ಧರ್ಮರಾಜನ ನಸುನಗೆಯೊತ್ತಟ್ಟು: ಉಸಿರಾಡದಿದ್ದ ಸಭೆಯೊತ್ತಟ್ಟು, ಈಯೆರಡನ್ನು ಕಂಡು ಬಗೆಗೊಂಡ ಭೀಷ್ಮನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಆಸನದಿಂದೆದ್ದು ನಡುವಣ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನೇರಿದನು; ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನು ಬೀರಿ

ದನು; ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದ 'ಬಲಿಯಂ ಕಟ್ಟಿದನಾವ'ನು? ರಕ್ಕಸನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಿದ 'ಈ ಧರಣಿಯಂ ವಿಕ್ರಾಂ ತದಿಂದಂ ರಸಾತಲದಿಂದೆತ್ತಿದನಾವ'ನು? ಅಂದು ನರಸಿಂಹಾಕಾರದಿಂದ ದೈತ್ಯನಂ ಚಲದಿಂದ ಸೀಳಿದವನಾವ'ನು? ಅಬ್ಬಿ ಮಥನ ಪ್ರಾರಂಭದೋಳ್ ಮಂದರಾಚಲಮಂ ತಂದವನಾವ'ನು? ಈ ಸಭಾಗ್ರಸೂಚಿಗೆ, 'ಆತನೆ ವಲಂ ತಕ್ಕ'ನು, ಪೆರರ್ ತಕ್ಕರೇ—ಎಂದು ಕಾರಣದೊಡನೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ ಗಾಂಗೇಯನು ತನ್ನ ಸನವನ್ನೊಂದಿದನು. ತನ್ನ ಮನದೊಳ್-ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದಂತೆ ನುಡಿದ ಹಿರಿಯನ ಮಾತನ್ನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮನಗೊಂಡನು. 'ಅನಂದಂಬರಸು ಅಂತೆ ಗೆಯ್ಪನೆಂದು' ಪುರುಷೋತ್ತಮಂಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಮೆತ್ತಿದನು. ಎತ್ತಿದ ಪಾತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯಜಲವು ಬಂದು ಬಂದುವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಭಾಸೀನನಾದ ಶಿಶುಪಾಲನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ, ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಕಿಡಿ ಕಿಡಿಯಾಗಿ ಸಿಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಾದನು; ಉರಿದಿದ್ದನು. 'ಸಭೆಯೊಳಗೆ ಮಹಾಪ್ರಳಯ ಜಳಧಿ ನಾದದಿಂದ' ಉಚ್ಛಲಿಸಿದನು. ಧರ್ಮಸುತಾ ಕಳೆಕಳೆ ಹರಿಗೆತ್ತಿದ ಅನರ್ಘ್ಯದರ್ಘ್ಯಮು! ಎಂದು ಅರ್ಭಟಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ ಜೈದ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆಲವರು ಒಳಗೊಳಗೆ ಹೊಗಳಿದರು; ಹಲವರು ತೆಗಳಿದರು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಎತ್ತಿದ ತಲಗೆಯೊಡನೆ ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತನು. ಸಾತ್ವತೀಸುತನ ಮಾತು ಮರುಳ್ಳೊಂಡುದು; 'ಕುರುವೃದ್ಧನೂ ಕುಲವೃದ್ಧನೂ ಆದ ಸರಿತ್ಸುತನು ತಕ್ಕವನೆಂದು ನೀನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಸಭೆಯೇ ನಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು, ಎನ್ನುವ. ಆದರೆ, ಒಂದು ನೆನಪಾದರೆ ಒಂಬತ್ತನ್ನು ಮರೆವ ಮುತ್ತಮುದುಕನವನು. ಹೀಗೆ 'ದೊರೆಗಿಡಿಸಿ ನುಡಿದೊಡೇ'ನು? ಅದು ಆ ಮುದುಕನ 'ಒಲವರ' ವೆಂದೆಣಿಸಿ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಬಲ್ಲಿದನಾದ ನೀನು ಮನ್ನೆಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ 'ಮನದೊಲವರವೂ ಹಾಗೇ ಆದರೆ ಮನೆ

ಯೋಳ್ ಹರಿಗ್ರಪ್ರಾಜೆಯ' ನೊಪ್ಪಿಸು. ಅದನ್ನಲ್ಲಗಳೆಯುವವರಾರು ? ಇದು 'ಮನುಜಾರ್ಥೀಶ್ವರ ಸಭೆ' ; ಇಲ್ಲಿ 'ನೆನೆಯಲುಂ ಆಗದ ದುರಾತ್ಮನೀತನು. ಇಂಥ 'ಪಡ್ಡಪಸಿಯ ತುರುಕಾರಂಗಿ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯನೆ ಮಾಡಿ' ನೀನೂ 'ಭೂಪರಿಸುರ ಕೊರಲ'ಲ್ಲಿ ಪಳಿಯಂಕಟ್ಟಿದೆಯೋ !' ಕಾಲದೋಷವು ಕಣ್ಣನ್ನೂ ಕುರುಡಾಗಿಸಿ ತೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. 'ದೇವರನಡಿಗರಗಿಸಿದ ಸಕಲಾವನಿತಳದ ಅದಟರಂಪಡಲ್ಪಡಿಸಿದ,' ನಾನೇನು ನಿನ್ನ ಈ ತಮ್ಮದಿರ ತೋಳ್ಳಲ ದೊಳಗೆ ನುಸುಳಿ ನುಗ್ಗದವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೆಯಾ ? ಬಿಡು ಆ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗತಕ್ಕ ದೆಂಬ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದಷ್ಟೆ ಕಪ್ಪವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಗಂಟಿಕ್ಕು. ಅಂಥ ಸದ್ಭಾವನೆಯ 'ಕಾರ್ಯಾವಷ್ಟಂಭದ' ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿರಿದಿರನಲ್ಲಿಯೂ ಈ 'ಗೋವಳಿಗಂಗೆ—ಅಗ್ರಪ್ರಾಜೆಯಂ ನೀಂ ಕುಡುವೆಯ ? ಇಂಥ ಯಜ್ಞದಿಂದೊದಗುವ ಫಲವಾದರೂ ಏನು ?—ಮೊದಲು ಅವೃತವನ್ನು ತಣಿಯುಂಡು 'ಗೋಮೂತ್ರ ದಿಂದೆ ಬಾಯ್ಪೊಸಿದಂತಾಗುವದೆ ? ಹೀಗೆಂದರೂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾಪಾಡುಗಾಣದೆ ಸಭೆಯತ್ತ ಕಣ್ಣನ್ನಿರುಳಿಸಿದನು. ಕೊಡಹೇಳಿದವನ ಕೊಡುವವನ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಪಡೆವವನ ಮೋರೆಗಳನ್ನೀಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಇವರ 'ಪೆಂಪೆಂ ನೆಗಕ್ಕೆ' ನಡೆವುದೋ ! ಇರಲಿ; 'ಪೇಳ್ವಂ ಕುಡುವೇಳಲಿ, ಕುಡವಣ್ಣಂ ಕುಡಲಿ' 'ಕುಡ ಕೊಳ್ಳ' ಕಲಿಯನ್ನರಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವೆನೆ ?—ಎಂದು ಗಜರಿದ 'ಗೀರ್ವಣಾರಿಯಸುರಾರಿ' ಗಭಿಮುಖನಾದನು. ಗುಡುಗಿನಂತೆ ನುಡಿಗುಟ್ಟಿದನು.

ಮುದುಕನ ಮಾತಿಗೆ ಮಂಕಾಗಿ 'ನಿನಗೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅರ್ಘ್ಯವ' ನೆತ್ತಿದರೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ನಿನ್ನ ಆಸೆಯೂ ಕುಲದಂತೆ ಮಲಿನವಾಗಬಹುದೆ ! ಇದೋ 'ಶಂಖದೋಳ್ ಪಾಲೆರೆದಂತೆ ಮಲಿನಮಿಲ್ಲದೆ—ಒಳ್ಳೆಲದ ಅರಸುಗಳಿ'ರುವಲ್ಲಿ 'ನೀನುಂ—

ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನೊಂದುವುದೆ ? ' ಆದರೆ ' ಮತ್ಸ್ಯಸ್ಥಿಧಿಯೊಳ್ ' 'ಯಮತನಯ' ನು ' ಕುಡುವಗ್ರಪೂಜೆ ' ಯೆಂಬುದು ' ನಿನಗ ಶನಿಯ' ಪೂಜೆ, 'ಮಿಳ್ತುವಿನೋಜೆ, ' 'ಸಂಜನ' ಹೂಜೆ, ಎಂದೆನಿಸು. 'ಮನೆ ನಿನಗೆ ನಂದ ಗೋಪಾಲನ ಮನೆ; ತುರು ಗಾರ್ತಿ ನಿನಗೆ ಮನೆವೆಂಡಿತಿ; ಪಚ್ಚನೆ ಪಸಿಯ ಗೋವಸ್ಥೆ ನೀನು, ಎಂಬುದೇನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಸಿಹೋಯಿತೆ' ಅದೇನು ?—ಉದ್ದುಬ್ಬಿದರೆ ಮದ್ದ ಳೆಯಾಗುವದೆ ? 'ಮುರನಡಸಿ ಬಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿದ ಪರಿಭವನುಂ ಮರದೆ' ಯೇನು ? ಮರೆತರೆ 'ನಿನ್ನ ಪೆಡಗಯ್ಯೆ ಟ್ಟಂ ಶರದಿಂ ಬಿಡಿಸಿದ' ಈ ಗಾಂಗೆಯನನ್ನೂ ಮರೆತೆಯಾ ? ಭೇ, ಮುಪ್ಪಿನ ಭ್ರಾಂತನಲ್ಲವಾದರೆ ಗಾಂಗೆಯನೇ ಅಂಥ ಹೇಡಿಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನೀಯಬೇಕೆನ್ನುವನೆ ? ಅದಿರಲಿ; ಕಾಲಯವನನಿಗೆ ಹೆದರಿ 'ಮುಚುಕುಂದನೆಂಬವನ ಮರೆವೊಕ್ಕು ದ'ನ್ನು 'ಜರಾಸಂಧಂಗಂ ಬಿರುತು-ಬಿಡಿದುನ' ನ್ನು ನೀನು ಮರೆತರೂ ಭೂತಳಂ-ಅರಿಯದೆ ? ' ಯಾವುದು ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, 'ನೆನೆ ನೆನೆಯಲವೋ, ಗೋವುಗಾದುದು ಮಸಿಯೇ' ಹೇಳು. 'ಮೊನ್-ಅವೆ ಪಂದಿಯೆಂದು-ಎನಿತಾನುಂ ' ತೆರದಿಂಜೆ ಡೊಂಬವಿದ್ದೆ ಯನಾಡಲ್ ನೀನರಿವೆ' ! 'ನಿನ್ನ ನಿಲ್ಲಿದೆಸೆವಲಿಗೆಯ್ಯ'ಲು ನಾನಾರಿವೆನು. ಹೋಗಲಿ; ಅರಿಯದಿದಂ ಮಾಡಿದೆನು; : ಎನ್ನ ರಿಯಮಿಕೆಗೆ ಸೈರಿಸು ಎಂದು ಸಭೆಯೊಳ್ ಕಾಲ್ಗೆರಗು ಎರಗು. ಕೊಲ್ಲೆನೆಂದು ಶಿಶುಪಾಲನಾರ್ಭಟಿಸಿದನು.

ಸಭೆಯೊಳ್ಗೆ ಒಬ್ಬರೂ ಮಿಟ್ಟೆಂದು ಮಿಡುಕಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನ ವಧರಿಸಿದ 'ನಾರಾಯಣಂ ಶಿಶುಪಾಲನ'ನ್ನವಲೋಕಿಸಿದನು; ನಸುನಕ್ಕನು. 'ನಿನ್ನಯ ತಾಯಾ'ದ ಸಾತ್ವತಿ ಶಿಶುವಾಗಿದ್ದ 'ನಿನ್ನಂ ತಂದೆನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿ'ಟ್ಟುದನ್ನು, ಒಡನೆ 'ನಿನ್ನ ಲಲಾಟದ ಕಣ್ಣಿದು' ಮಾಸಿಹೋದುದನ್ನು, ಮುನಿಗಳಿಂದಂತೆ ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯುವೆನ್ನಯ ಕೈಯ್ಯೊಳ್ ನೆರೆದು'ದೆಂದು ಆಕೆ

ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟದನ್ನು 'ಈ ಕಿರಿಯವನರಿಯದೆ ಕೆಡಿ ನುಡಿದನಪ್ಪೊಡಂ
ನೂರುವರಂ' ಸೆರಿಸುವುದೆಂದಾಕೆ ಬೇಡಿದುದನೆಲ್ಲ ನೀನರಿಯದಿ
ದ್ದರೂ ನಾನೆಂತು ಮರೆಯುವದು? ಬಯ್ಯ ಬಯ್ಯ ನೂರಾಗಲಿ!—
ಎಂದೊಮ್ಮೆ ಗಾಂಗೇಯ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳ ಮುಖವನ್ನು
ನೋಡಿದನು. 'ನೂರುವರಂ ಮುನಿಯಲೆನಗಾಗದು; 'ಗಾಂಗೇಯ
ನಿರ್ದಂ-ಇರ್ದಂ ಘಟೋದ್ಭವ'ನು; 'ನೆಗಲ್ದ ಪೃಥಾತನಯರುಂ-
ಇರ್ದರು; 'ದುರ್ಯೋಧನಂ-ಇರ್ದ'ನು; ಆ ಬಲ್ಲವರೊಡನೆ ಕೇಳು;
ಹೇಳುವರು, .ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆರಳಿ, 'ಬಾಯ್ಗಂ ಬಂದನಿತುಮಂ-
ಅಮರಾರಿ ಬಯ್ದ'ನು ನೂರೆಂಬನಿತುವರಂ' ಅಸುರಾರಿ 'ನಸುಕಿ
ನಿಸದೆ ಮನ್ನಿಸಿ'ದನು. ನೂರಾದೊಡನೆ 'ನಸುಕಿನಿಸಿ, ತನಗರ್ಘ್ಯ
ಮೆತ್ತಿದ ತಳಿಗೆಯೊಳ'ಟ್ಟನು. 'ತಿರಿದ ತೆರದೆ ತಲೆ ಪರಿದು'ದು!-
ತಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಳಕಳಿಸಿ ನಗುತುಮಿದುದು ! ತಳಿಗೆಯದು
ಯಮನಿಗೆಂದೆತ್ತಿದ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳ ತಳಿಗೆಯಾಯಿತು. 'ಅದಂ
ಕಂಡು-ಅಳಲ್ದು ಆತನ ನಂಟರಪ್ಪ ಅಶ್ವಗ್ರೀವ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿ
ನೀಲಾದಿಗಳಪ್ಪ ಪ್ರಭುಗ'ಳು ಬಂದು ಮುರಾಂತಕನಿಗಿರಾಗಿ,
ಮೆಯ್ದೊರೆದರು. ಸಭಾಸ್ಥಾನವು ತಣ್ಣಗಾಯಿತು. ಮುಗಿಲ
ಮಸಕವು ಗಾಳಿಗೆ ಮಾಸಿಹೋಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
'ಅಗ್ರಪೂಜೆಯಂ ನಾರಾಯಣಂಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅವಭೃಥಸ್ಥಾನವ
ನ್ನೆಸಗಿ 'ಯಾಗ ವಿಧಿಯಂ ನಿವರ್ತಿಸಿದನು. ನೆರೆದ ರಾಜಕುಲ
ವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮನ್ನಿಸಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಿದನು. ಅತ್ತಣ ತಂದೆಯ
ಮೊಗರಾಗ, ಇತ್ತಣ ಮಕ್ಕಳ ಮನೋರಾಗ, ನಡುವೆ ನಾರದನ
ವೀಣಾರಾಗಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಅದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಗೀತವು
ಏಕತಾನವಡಿದುದು. ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಜರಾಸಂಧ ಸನ್ನಿಪಾತ
ವನ್ನು ನಿಪಾತನಗೆಯ್ಸಿ, ಕಟ್ಟ ಕಡೆಗೆ ಶಿರುಪಾಲರಾಜಯಕ್ಷ್ಮ
ವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣನು ಮುಂದಿನ ದುರ್ಯೋಧನನ

ಜ್ವರ ಬಾಧೆಗೆ ಮದ್ದರೆವುದು ಸುಲಭವೆಂದು ನಸುನಗುತ್ತಾ,
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನೀಕ್ಷಿಸಿದನು; ತದನಂತರ ಕೆಲ ದಿವಸವಿದ್ದು ದ್ವಾರಾ
ವತಿಗೆಯ್ದಿದನು. ಅನುಜರಿಯದೊಡಗಿದ 'ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ'ನ್ನು
ಅವರೊಡನನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಧರ್ಮಜನು ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು.

ಪರಿಚಯ.

ವಿದ್ವಾನ್ ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು. ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಬ್ಬ ನೇಪಂಪನಿದ್ದಂತೆ, ಪಂಪನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಇವರೊಬ್ಬರೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇವರು ಪಂಪಭಾರತ ಮತ್ತು ಅದಿಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಸಾರರೂಪವಾಗಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಡು ಗ್ರಂಥಗಳು ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳಷ್ಟೇ ಸೊಗಸಾಗಿವೆ. (ಇವರು ಸೆಂಟೆಲೂಸಿಯಸ್ ಕಾಲೇಜದಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಈಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.) "ಅಗ್ರಪೂಜಾನ್ಯ ತೀರ್ಥ" ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಇವರ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತಸಾರದಿಂದ ಆಯ್ದು ಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

೧ ನೀವು ಓದಿದ ಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨ ಧರ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಶಿಶುಪಾಲ ಇವರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ.

೩ ಈ ಕತೆಯು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ರೀತಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ನಾಟಕದಂತೆ ಬರೆದು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ. ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕರ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪಾಠದಲ್ಲಿಯ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

೪ "ಬಲಿಯಂ ಕಟ್ಟಿದನಾವ" ಇತ್ಯಾದಿ ಅವತರಣಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೫ ಶಿಶುಪಾಲನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗಳಿದ್ದಾನೆ ? ಇವುಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆಯಾ ಕತೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರಿ.

೬ ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಪಂಪಾಭಾರತದಿಂದ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಂಪನ ಶೈಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಡಿಗಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿರಿ. ಅವನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:- 'ಉದ್ಬುಧ್ವಿದರೆ ಮಳೆಯಾಗುವದೆ ?'

'ತಳಿಗೆಯದು ಯಮನಿಗೆಂದೆತ್ತಿದ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ
ಗಳ ತಾಳವೆಯಾಯಿತು' .

ಕೃತಿಣ ಶಬ್ದಗಳು:—

ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಾಗು; ಕಾತರಗೊಳ್ಳು. ಒಲವರ; ಪಕ್ಷಪಾತ. ಕಾಂಕ್ಷಾ ವಸ್ತುಂಭದ; ಕಾರ್ಯವಲಂಬನದ. ಅಶನಿ; ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧ-ಕೆಡೆನುಡಿ ತಿಳಿಗೇಡಿತನದ ಮಾತು. ಅವಭೃಥಸ್ಸಾನ; ಯಜ್ಞಾನಂತರ ಯಜ್ಞ ಕರ್ತೃವು ಯಜ್ಞ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ತಾನು ಶುದ್ಧನಾಗುವ ಸ್ನಾನ.

ಪಡೆನುಡಿಗಳು:—

ದೊರೆಕೆಡಿಸು, ಕುರುಡಾಗಿಸು, ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಗಂಟಕ್ಕು, ಬಾಯಿಬಿಡು, ಮೈದೊರೆ, ಇವುಗಳ ಅರ್ಥ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿರಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ನಾಕೃಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.

ವ್ಯಾಕರಣ:—

ಮನಗೊಂಡನು. ತುರುಕಾರ ಪಡಲ್ವಡಿಸು ಇವುಗಳ ಸಮಾಸ ಹೇಳಿರಿ. ತುರುಗಾರ್ತಿ, ಆರಿಯಮಿಕೆ, ಅಸೆನ್ನಿಡಂ, ನೂರು:ವರಂ, ಪೆಂಪು, ಆಗ್ಗಲಿಕೆ, ಗೋವಳಿಗ ಇವುಗಳ ರೂಪಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

—

ಪದ್ಮಭಾಗ

ಪರಿವಿಡಿ

ಬರಹ	ಬರಹಗಾರರು	ಪುಟ
೧ ಬಸವಣ್ಣ ನವರು ಸಂಗಮೇಶ್ವರನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದ.	ಹರಿಹರ	೧
೨ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುದು	ರಾಘವಾಂಕ	೫
೩ ಮಯೂರಧ್ವಜನ ಸತ್ಯಸಂರಕ್ಷೆ	ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ	೧೩
೪ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಪೌರುಷ	ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ	೨೧
೫ ಶಸ್ತ್ರಪೂಜೆ	ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ	೪೦
೬ ಎಕ್ಕಲನ ವರ್ಣನೆ	ಷಡಕ್ಷರದೇವ	೪೫
೭ ಕೊಳಲಗಾನ	ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು	೫೨
೮ ಯುಗಾದಿ	ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ	೫೬
೯ ಕಾರಿ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಮಗಳು	ಶ್ರೀ.	೫೯
೧೦ ತಂಗಿ	ವಿನಾಯಕ	೬೪
೧೧ ಬೇಂವೈಯವರನ್ನು ಕುರಿತು	ಶ್ರೀನಿವಾಸ	೬೭
೧೨ ಕೋರಿಕೆ	ಈಶ್ವರ ಸಣಕಲ್ಲ ರಬಕವಿ	೭೦
೧೩ ಬಾರಕೂರು	ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾವ	೭೩
೧೪ ಕೊಡಗು	ಸಾಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು	೭೭
೧೫ ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆ	ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ	೮೨
೧೬ ನಾವು ಭಾರತೀಯರು	ಆನಂದಕಂದ	೮೪
೧೭ ತಂಗಿ ಗೌರಮ್ಮನಿಗೆ	ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ	೮೬
೧೮ ಕಸ್ಮೈದೇವಿಯ	ವಿ. ಸಿ.	೮೮

೧. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಂಗಮೇಶ್ವರನನು

ಪೂಜಿಸಿದ್ದು.

ಒಲವಿಂದ ನಡೆತಂದು ಶಿವಸಿಂಹಯಮಂ ಪೊಕ್ಕು
ನಲಿನಲಿದು ನೇಡವಂಕುರಿಸುತ್ತಿರೆ ಕೈಮಿಕ್ಕು
ಲಿಂಗ ಶರಣೆನುತಗ್ಗುವಣಿಯ ನೂಲವಿಂದಿಳಿಸಿ
ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ಹತ್ತಿರೆ ಹದುಳದಿಂದಿಳಿಸಿ
ಬಸವನೇಳಸಿದ್ಯಯ್ಯ ದೇವ ತಳುವದೆನೆಂದು
ಉರವಣಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ ತಂದೆ ಮುಳಿಯದಿರೆಂದು
ಎನ್ನಯ್ಯ ಎನ್ನರಸ ಎನ್ನ ಬಂಧುವೆ ಎನುತೆ
ಎನ್ನ ಕಣ್ಣು ಗತಿಯ ಮತಿಯ ಕರುಣಿಸುದೆನುತೆ
ಅಲ್ಲಿ ಕತ್ತುರಿಯ ತ್ರೀಗಂಧಂಗಳೆಂ ಪೊರೆದ
ಸುಲಲಿತದಿರವಂತಿ ಸಂಪಗೆಗಳೆಂ ಪೊರೆದ
ನುತ ಶೀತಳಂಗಳೆಂ ಪೊಂಗಳಸದೊಳು ತೀವಿ
ಅತಿಶಯಾನಂದಾಶ್ರವಂ ಕಣ್ಣೊಳೊಳು ತೀವಿ
ಕೊಂಡಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆರೆವುತಂ
ಮುಂಡಾಡಿ ಮುಂಡಾಡಿ ನೊಸಲೊಳಚ್ಚಿತ್ತುತಂ
ಚಂದ್ರಚೂಡಂಗೆ ಸಿರಿಗಂಧಮನಲಂಕರಿಸಿ
ಸಾಂದ್ರ ಸೌರಭ್ಯಮಯ ಮಸ್ಪದಿಂ ಸಿಂಗರಿಸಿ
ಪೂಜೆಯಂ ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚದೆ ಪೂಜೆಯಂನೂಡಿ

ಓಜೆಗೆಟ್ಟರುಹುಗೆಟ್ಟತಿಲಲ್ಲಿಯಂ ಮಾಡಿ
 ನಯನಂಗೊಳು ಪೂಜೆ ಬರೆದಂತೆ ನೋಡುತಂ
 ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂ ಪೂಜೆ ಮೆರೆವಂತೆ ಮಾಡುತಂ
 ಚಿತ್ತದೊಳು ಪೂಜೆಯಚ್ಚೊತ್ತಿದಂತರ್ಪಿಸುತೆ
 ಚಿತ್ತದೊಳು ಪೂಜೆ ಪುಟ್ಟಿದಂತೆ ಈಕ್ಷಿಸುತೆ
 ಧೂಪಧೂಮದ ತಿರುಳ ಪರಿಮಳಮನೊಲಿದಿತ್ತು
 ದೀಪದೊಳು ಕಣ್ಣೆಳಗನೆತ್ತಿ ಸುಖಮಂ ಹೊತ್ತು
 ರನ್ನದಡಣಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಗಂ ಕರೆವ
 ಹೊನ್ನ ಪರಿಯಾಣದೊಳಗನ್ಮತಾನ್ನಮಂ ಮೆರೆವ
 ನವಘೃತಂ ನವಶಾಕ ಪಾಕಂಗಳಂ ಬಡಿಸಿ
 ನವ ಮಧುರರಸವೊಸರ್ವ ಪಕ್ವಾನ್ನಮಂ ಬಡಿಸಿ
 ನಡುವೆ ಜವನಿಕೆವಿಡಿದು ಪೊರಗೆ ಕೈಮುದಿದುರ್ವ
 ಕಡುಲಲ್ಲಿಯಿಂ ಭೀತಿಯಿಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಿದುರ್ವ
 ದೇವ ಚನ್ನನ ನಿಧಿಯೆ ಆರೋಗಿಸಲೆ ಸಂಗ
 ದೇವ ಜೋಳನ ಸುಧೆಯೆ ಆರೋಗಿಸಲೆ ಸಂಗ
 ಆರೋಗಿಸಯ್ಯ ನಿಜಲಿಂಗ ಸಂಗಮದೇವ
 ಆರೋಗಿಸೈ ಉಪಾಧಾಂಗಳ ಸಂಗಮದೇವ
 ಎನ್ನ ಸುಖನಿಧಿಯೆ ಗುಣನಿಧಿಯೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗ
 ಎನ್ನ ಭುಜಬಲವೆ ಮನದೊಲವೆ ಕೂಡಲಸಂಗ
 ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ(ವಾ)ರೈಸಲರ್ಪಿಸುತೆ
 ಬಂದು ಜವನಿಕೆಯೊಳಗೆ ನಿಂದು ಮನವಿಕ್ಕುತ್ತೆ
 ವೃದುವೃದಂಗಂ ಬಹಳ ಕಹಳಾರವದ ನಡುವೆ
 ಪದೆದು ಪೊಣ್ಣುವ ಶಂಖಭೇರಿರವದ ನಡುವೆ
 ತಿಳಿದಗ್ಗುವಣಿಯಿತ್ತು ಕೈಘಟ್ಟಿಯುನುನಿತ್ತು
 ಬಳಸಿ ಕಂಪಿಡುವ ಕರ್ಪುರದ ವೀಳೆಯವಿತ್ತು

ಮಂಗಳಾರತಿಯಿತ್ತು ಚವರಸೀಗುರಿಯಿಕ್ಕ
 ಅಂಗಜಹರಂಗೆ ಮುಕುರಂ ದೋರಿ ಮೈಯಿಕ್ಕ
 ನಿಂದಿದು ಕೈಮುಗಿದು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು ತೊರೆಯಿ
 ಸಂದಣಿಸಿ ಮೈಯೊಳಗೆ ರೋಮಾಂಚತತಿ ನೆಗೆಯಿ
 ಗುರುಸಂಗ ಶಿವಲಿಂಗ ಸತ್ಯಶರಣರ ಸಂಗ
 ವರಸಂಗ ಲಿಂಗ ಶರಣಾಗು ಒಪವನ ಸಂಗ
 ಕರುಣರಸನಿಧಿ ಘನತರಂಗ ಸಂಗಮದೇವ
 ಗಿರಿಸುತೆಯ ಸಮಸುಖಾಲಿಂಗ ಸಂಗಮದೇವ
 ಸುಕುಮಾರ ಶತಿಕಳಚೂಡ ಕೂಡಲಸಂಗ
 ಸಕಲ ನಿರ್ಮಾಯಿಕ ಕ್ರೀಡ ಕೂಡಲಸಂಗ
 ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಳನೆ ನಿಃಕಳನೆ ಕೂಡಲಸಂಗ
 ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಭಯನೆ ನಿರುಪಮನೆ ಕೂಡಲಸಂಗ
 ಹೊಗಳ್ವ ವೇದಾಳಿಗತಿಗೂಢ ಕೂಡಲಸಂಗ
 ಸೊಗಯಿಸುವ ಘನವೃಷಾರೂಢ ಕೂಡಲಸಂಗ
 ಎನ್ನನತಿ ಕರುಣದಿಂ ನೋಡು ಕೂಡಲಸಂಗ
 ಎನ್ನ ಮನದೂಕ್ಕರೊಳು ಕೂಡು ಕೂಡಲಸಂಗ
 ಎನ್ನ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಪರಿದಾಡು ಕೂಡಲಸಂಗ
 ಎನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ಕುಣಿದಾಡು ಕೂಡಲಸಂಗ

— ಹರಿಹರ

ಪರಿಚಯ

ಈ ಭಾಗವು ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಬರೆದ ಬಸವರಾಜ ರಗಳೆಯಿಂದ ಉದ್ಭೂತವಾಗಿದೆ. “ಶರಣರ” ರಗಳೆ “ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆ” ಮುಂತಾದ ರಗಳೆಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯವನ್ನೂ, ಪಂಪಾ ಶತಕ, ರಕ್ಕಾಶತಕ, ಎಂಬ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯ ಅರ್ಧಭಾಗವು ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ, ಅರ್ಧ ಭಾಗವು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಇವನು ಬರಿಯ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಇವನು ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ-ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಜನರು ಆತನನ್ನು ರಗಳೆಯ ಕವಿಯೆಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದರೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದನೆಂದೂ ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ.

ಹರಿಹರನು ರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬರೆಯದೇ ಇದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈತನು ಸುಮಾರು ೧೧೬೫ ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು.

ಅಭ್ಯಾಸ.

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಅ) (೧) ಬಸವೇಶ್ವರನು ದೇವರಿಗೆ ಏನು ಅರ್ಪಿಸಿದನು ?

(೨) ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಏನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು ?

(೩) “ಅತಿಶಯ ಅನಂದಾಶ್ರವಂ ಕಣ್ಣೊಳು ತೀವಿ” ಎಂದು ಕವಿಯು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ?

(೪) ಸಂಗಮದೇವನನ್ನು ಕವಿಯು ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ?

(೫) ಕೂಡಲಸಂಗಮನೆಂದು ದೇವನಿಗೆ ಏಕೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ?

(ಆ) ಇದು ಯಾವ ಗರಳೆಯಲ್ಲಿದೆ ? ಅದರ ಲಕ್ಷಣವೇನು ?

೨. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುದು

ಪೊರಮಾಡುವ ಭೂಪಾಲನಂ ಕಂಡು, ಕಣ್ಗೆಟ್ಟು
ಮರುಗಿ ಬಸುರಂ ಹೊಸೆದು, ಬಸವಳಿದು ಬಿಸುಸುಯ್ದು
ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು, ಬಾಯ್ತಿಟ್ಟು, ಕೈನೀಡಿ ಕರೆದು ಕೊಟ್ಟೂರಲಿ
ಸ್ವೈರಿಸಲಾರದೆ ||

ನೆರೆ ಸಿನ್ನ ನಂಬಿ ನೆಚ್ಚಿದ ಪರಿವಾರಮಂ
ಮರೆದೆಯೋ, ತೊರೆದೆಯೋ, ಮಾರಿದೆಯೋ, ವೆಳುನೇ-
ಸರ ಕುಲಜ ಎಂದೆಂದು ನುಡಿನುಡಿದು ಮಿಡುಮಿಡುನೆ ಮಿಡು
ಕಿತ್ತು ಪೌರಜನವು ||೧||

ದಂತಿಯಿಂದಿಳಿದು ನಡೆದರಿಯದವ ಬರಿಗಾಲೊ
ಳೆಂತಡಿಯನಿಡುವೆ, ಹಾಸಿನೊಳು ಪವಡಿ ಕುವಾತ
ನೆಂತು ಕಲುನೆಲದೊಳೊರಗುವೆ, ಸಿತಚ್ಚತ್ರ ತಂಪಿನೊಳು
ಬಪ್ಪಾತ ನೀನು ||

ಎಂತು ಬರಿಬಿಸಿಲನಾನುವೆ, ಮರದೊಳಿಪ್ಪಾತ
ನೆಂತರಣ್ಯದೊಳಿಪ್ಪೆ, ಜನವನಗಲ್ಲ ರಿಯದವ
ನೆಂತು ಪೇಳೇ ಕಾಕಿಯಾಗಿಪ್ಪೆ, ಎಂದು ಬಾಯ್ತಿಟ್ಟುದು
ಸಮಸ್ತ ಜನವು ||೨||

ಹೊರಗೆ ದಾನವ ಬೇಡುವವರುಂಟೆ, ಕೊಟ್ಟು ಬೇ
ಸರದ ಮುಗುದರಸು ದೊರಕಿದನಲ್ಲ ಎಂದು ಕ-
ಟ್ಟರೆಗಂಡ ಪಾಪಿ ನಿಷ್ಕರುಣೆ ನಿರ್ವಯ ಮೂರ್ಖ ನೀಚ ನೀರಸ

ನಿಗುಣ ||

ನೆರೆ ಕೊಂದೆ ನಂಬಿ ನಚ್ಚಿರ್ವರೆನ್ನೊಡಲೊಳ
ಳ್ಳಿರಿಯುತಿಪ್ಪಳಲ ಬೇಗೆಯ ಬೆಂಕಿಯುರಿ ನಿನ್ನ
ನಿರಿಯದೇ ಹೇಳು ವಿಶ್ವಾಮೃತ್ಯುವಾದೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ
ಎಸುತಿರ್ವರು ||೩||

ಜಡೆಗಳೆದು ಮುಕುಟಮಂ, ನಾರಸೀರೆಯನು ತೊರೆ
ದುಡಿಗೆಯಂ. ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯಂ ಕಳೆದು ಮಣಿ
ದೊಡಿಗೆಯಂ, ಕಂದಮೂಲವನ್ನೊಲ್ಲದೊಟಮಂ, ದರ್ಭೆಯಂ
ಬಿಟ್ಟುಸಿಯನು ||

ಅಡವಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು ನಗರಿಯ, ಭಸಿತಮಂ ಬಿಟ್ಟು
ಕಡು ಸುಗಂಧಂಗಳ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ಸವ ಬಿಟ್ಟು
ಮಡದಿಯರ ಜಗವರಿಯೆ ಕೂಡಲು ವೃತಕ್ಕೆ ಮುಪ್ಪಾಯ್ತೆ
ಮುಪ್ಪಿ ನೊಳೆಂದರು ||೪||

ಮಲೆತು ಬೆನ್ನಟ್ಟುವ ಮಹಾರಿಷಡುವರ್ಗಮಂ
ಗಲಲರಿಯದನಾವ ಹಗೆಗಳಂ ಗೆಲುವೆ, ನಿ
ನ್ನೊಳಗೆ ಕರುಣವ ಸಂತವಿಡಲರಿಯದನ ನಾವದೇಶವಂ
ಸಂತವಿಡುವೆ ||

ಸಲೆ ತಪಸ್ತೇಜದಿಂ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕೋಶಮಂ
ಬಳಸಲರಿಯದನಾವ ತೇಜದಿಂ ಕೋಶಮಂ ?
ಬಳಸಿದವೆ, ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕಡುಪಾಪಿ ಮೂರ್ಖ ಕೌತಿಕಕೇಳು
ಕೇಳೆಂದರು ||೫||

ಪುರಗ ಪುಣ್ಯಂ ಪುರುಷರೂಪಿಂದೆ ಪೋಗುತಿದೆ,
ಪರಿಜನದ ಭಾಗ್ಯವಡಪಿಗೆ ನಡೆಯುತಿದೆ, ಸಪ್ತ
ಶರಥಿ ಪರಿವೃತ ಧರೆಯ ಸಿರಿಯ ಸೊಬಗಜ್ಞಾತವಾಸಕ್ಕೆ
ಪೋಗುತಿದೆಕೋ ||

ಎರವ ದೀನಾನ್ಯಾಥರಾನಂದವಡಗುತಿದೆ
ಪರ ಮುನೀಂದ್ರರ ಯಾಗರಕ್ಷೆ ಬಲವಳಿಯುತಿದೆ
ನಿರುತವೆಂದೊಂದಾಗಿ ಬಂದು ಸಂದಿಸಿ ನಿಂದ ಮಂದಿ ನೆರೆ
ಮೊರೆಯಿಟ್ಟುದು ||೬||

ವಸುಧೆ ಬಾಯ್ಬಿಡೆ, ದೆಸೆಗಳವಳಿದು ಮರುಗಿ, ನಿ
ಟ್ಟೆಸಲಾರದಂಬರಂ ಕಂಬನಿಯನುಗುಳೆ ಶೋ
ಕಿಸುವ ಪರಿಜನದಳಲನಾಲಿಸುತ ಪಾಲಿಸುತ ಸರದೋರಿ
ಸಂತವಿಡುತ ||

ಹುಸಗಿ ಪುರಮಂ ಮೀರಿ ಹೋಗುತ್ತ ಹಿಂದೆ ಸಂ
ದಿಸಿ ಬಪ್ಪ ಕೌಶಿಕನ ಕಂಡು ನಿಂದವನೀಶ
ನೊಸೆದು ನಿಲಿಸುವ ಭರದೊಳೊಂದೆರಡು ಮಾತವಾಡಿದ
ನದೀವಣ್ಣಿ ಸುವೆನು ||೭||

ಹಿಂದೆ ರಾಜ್ಯಾಂಗೆಯ್ವ ಗರ್ವದಿಂ ಹೊಲತಿಯರ
ತಂದು ಕುಲವಂ ಕೆಡಿಸಲಾರದಳಲಿಂ ನಿಮ್ಮ
ನೊಂದೊಂದು ವಿಧದಿ ದಟ್ಟಿಸಿ ಜರೆದು ಮಾರುತ್ತರಂಗೊಟ್ಟು
ಕೆಟ್ಟು ನುಡಿದು ||

ನಿಂದೆಗೆಯ್ದನ್ಯಾಯ ಘಾಪಿ ಚಂಡಾಲನೆ
ನ್ನಿಂದಧಮರಾಯ್ತ ಸರ್ವಾಪರಾಧಿಯಾಂ
ತಂದೆ ಕರುಣಂಗೆಡದಿರೆಂದು ಮುನಿಯಂ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ||೮||

ಮನದೊಳಗೆ ಮರುಗದಿರಿ ಚಿಂತಿಸದಿರಲದಿರಿ
ಮುನಿಯದಿರಿ ನೋಯದಿರಿ ಧೃತಿಗಡದಿರಿಗಳರ
ಡನೆಯ ಶಿವನೆನಿಸ ಕೌಶಿಕನೊಡೆಯನಾದನಾತನ ಪಾದ

ಸಂಕಜಕ್ಕು ||

ಎನಗೆ ಬೆಸಕೆಯ್ತಂತೆ ಬೆಸಕೆಯ್ತುವಂಜುವುದು
ವಿನಯಮಂ ಸುಡಿವುದೋಲೈ ಸುತಿಹುದೆಂದು ಪರಿ
ಜನಕ ಕೈಮುಗಿದೆಯ್ದೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡಂ ಧೈರ್ಯನಿಧಿ
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ನೃಪನು ||೯||

ಧರಗಧಿಕವೆನಿಸ ರವಿವಂಶದಿಕ್ಷಾಕು ಭೂ
ವರನು ಮೊದಲಸ್ವಯಾಗತನಾಗಿ ಬಂದುದೀ
ಪರಿವಾರವೀ ದೇಶವೀ ಸಗರನಿಂದುತನಕಾನೆರಡು ಬಡತನ
ವನು ||

ನೆರೆವರಿಯದೈಯ್ಯ ನೀವಿನ್ನಿದಂ ರಕ್ಷಿಸುದು
ಹೊರೆವುದಿನಿತಂ ಬೇಡಿ ಪಡೆದೆ ನಾ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ
ಕರುಣಿಸನೆಗೆಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಮುನಿಗಪ್ಪಯಿಸ ಕೊಟ್ಟನು
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ||೧೦||

ಒಪ್ಪದೀನ ತೆರಕಾರನಾರಾತನಂ ನಿಯಾ
ಮಿಸು ತಂದೆ ಎನೆ, ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯಾಳಯೊಳು ನೋಡಿ
ಹುಸಿಯಸೂಯಾ ನೀಚವೃತ್ತಿ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ನಿಷ್ಕರಾಣ ನೀತಿ
ಗಳಿ ||

ಹೆಸರುಳ್ಳ ಹಿರಿಯ ನಕ್ಷತ್ರ ಕನೆನಿಸ್ವ ಮಾ
ನಿಸನನೆಕ್ಕಟ ಕರೆದು ಕೈವಿಡಿದು ಕಿವಿಯೊಡ್ಡಿ
ವಸುಧಾಧಿಪತಿಯ ಬಳಿವಿಡಿದು ಕಳುಹಲು ಬುದಿ ಗಲಿಸಿದ
ನದೇಪೊಗಕ್ಕನು ||೧೧||

ಕೊಡುವೊಡವೆ ಬರಲಿ ಬಾರದೆ ಕಡಲಿ ಕಾನನದ
ನಡುವೆ ತಗಲಿನಲಿರಿಸಿ ಕೆಲವು ದಿನವುಸವಾಸ
ಬಡಿಸಿದು ಕೆಲವು ದಿನ ದೇಹವನುಪಲ್ಲಿಂದು ನೆವವೊಡ್ಡಿ
ಕೆಲವು ದಿನಸ ||

ನಡೆವಾಗ ದಾರಿತಪ್ಪಿಸಿ ತಿರಿಪಿ ಕೆಲವು ದಿನ
ಪಡೆಯ ಬೇಯಕ್ಕಾಣೆಯಿಂಟೈಂತು ಕೆಲವು ದಿನ
ಕಡಿಸಿ ನುಡಿದವಧಿಯಾಯ್ತಂದು ಧರೆಯರಿಯೆ ಸೃಪನಂ
ಹುಸಿಕನೆನಿಸೆಂದನು ||೧೨||

ಕರುಣಿಸದಿರನುಗೊಡವಿರಗಲದಿರು, ಅನುಸರಿಸಿ
ದಿರು, ಬಟ್ಟೆಯೂರಲೆಡೆಗೆಯ್ದಿದಿರು ಕಡೆಗಾವ
ಪರಿಯೊಳಾವನ ನಿಗ್ರಹ ನಿರೋಧಾಯಾಸಪಡಸುವಂದದಿ
ಮಾಳ್ವುದು ||

ಗುರುಭಕ್ತನಾದಡತಿಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದ
ಡರಸನಂ ಕಡಸಿ ಹುಸಿ ತೋರೆಂದಡೆನಗವಂ
ಕರಗುವನೆ ದೇವ ಎನೆ ನಮುಕ್ಕೆ ನೀನಿರಾಂ ಬಂದು ಕಾಡುವೆ
ನೆಂದನು ||೧೩||

ಬಿಸಿಲಾಗಿ ಬರುಗಾಳಿಯಾಗಿ ಕಲುನೆಲನಾಗಿ
ವಿಸಮಾಗ್ನಿಯಾಗಿ ನಾನಾ ಕ್ರೂರ ವ್ಯಥೆಗವಾಗಿ
ಮಸಗಿ ಘೋರಾರಣ್ಯವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಕವಿವ ಭೂತಬೇತಾಳ
ರಾಗಿ ||

ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆ ನಿದ್ರಾಸ್ಯವಾಗಿ ನಿಂ
ದಿಸಿ ಹೋಗಿ ಹೊಕ್ಕಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಧಾವತಿಗೊಳಿಸಿ
ಹುಸಿಗೆ ಹೂಂಕೊಳಿಸುವೆಂ ಭೂಭುಜನನೆನ್ನಿಂದ ಬಲ್ಲಿದರ .
ದಾರೆಂದನು ||೧೪||

ಬೇರೊಬ್ಬ ನಲ್ಲಿತನೀ ಬಂದನಾಯಾಸ
 ಕಾರನತಿಗರುವನತಿಸುಖಿಯೀತನೆಂದುದಂ
 ಮೀರದಿರು ಧನವಕೊಡು ನಡೆಯರಸ ಹೋಗನಲು ಮುನಿ
 ವರನ ಚರಣಕೆರಿಗಿ ||

ನೀರೆ ಸತಿ ಸುತ ಮಂತ್ರಿವೆರಸಿ ರಿಸುಬಲಸೂಟಕಿ
 ಕಾರನೊಲವಿಂ ತಿರುಗಿ ನಡೆವಾಗ ಮಂದಿ ಬಾ
 ಯಾರುತ್ತ ಚೀರುತ್ತ ಗೋಳಿಡುತ್ತಳುತದ್ದು ನಡೆದುವೇ
 ವಣ್ಣಿ ಸುವೆನು ||೧೫||

ಜನನಿ ಹಿಂಗಿದ ಶಿಶು ಗೆ, ಸಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಕುಮುದಕ್ಕೆ,
 ದಿನನಾಥನುಳಿದ ಕಮಲಕ್ಕೆ ನೆರೆ ಸಿರಿ ಸನೇದ
 ಪುನೇಗೆ, ಜೀವಂ ತೊಲಗಿದೊಡಲಿಂಗೆ, ತೈಲವಿಂಗಿದ
 ದೀಪ್ತಿಗುದಕವರತ ||

ಘನತಟಾಕಕ್ಕೆ ಫಲವಿಳುಹಿದ ಮರಕ್ಕೆ ನೆ
 ಟ್ಪನೆ ಜೋಡಿಯಾದುದಾ ಪುರಜನಂ ಪರಿಜನಂ
 ಜನಸತಿ ಹರಿಚ್ಚಂದ್ರನೆಲ್ಲವಂ ಮುನಿಗಿತ್ತರಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಡೆವಾ
 ಗಲು ||೧೬||

— ರಾಘವಾಂಕ.

ಪರಿಚಯ

ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ರಾಜನಾದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ನಿಶ್ಚಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ವೊಪ್ಪಿಸಿ, ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗಿನ ದೃಶ್ಯವಿದು. ಇದನ್ನು “ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ” ದಿಂದ ಅಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿ ರಾಘವಾಂಕನು. ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ, ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಚರಿತೆ, ಶರಭಚಾರಿತ್ರ, ಹರಿಹರ ಮಹತ್ವ ಇವು ಈತನ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಅವನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವೇ ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪಟ್ಟದಿಕಾವ್ಯಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪಟ್ಟದಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯ. ಇವೆರಡನ್ನು ಬೆರಸಿದ ಮೆಲ್ಲರಗತಿಯ ಕಥನಕೃತಿ, ರಸವತ್ತಾದ ಕಥನಕ್ರಮ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಪಾತ್ರಪ್ರದರ್ಶನ, ನೈಜವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಇವೆ.

ರಾಘವಾಂಕನದು ಹಳಗನ್ನಡ ಹೊಸಗನ್ನಡಗಳ ಸಂಧಿಕಾಲದ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಶೈಲಿ. ಅವನು ಪಂಡಿತನಾದರೂ ಜನಭಾಷೆಯ ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ತನ್ನ ವಾಣಿಯನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಾನೆ. ನಾಟ್ಯಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳ ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಕುವಾರವ್ಯಾಸರ ಜೊತೆಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಇವನಿಗೂ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

ಈತನ ಕಾಲದ ನಿಷಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವೆಂದು ಶ್ರೀ. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರೂ, ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯೆಂದು ರೆ. ಕೆಟಲ್ ನೊದಲಾದವರೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೆ. ತಬ್ಬಗಳು.

೧೭. ಪರಿವೃತ = ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದ;

೧೮. ಅಸವಳಿ = ದಿಕ್ಕೆಡು;

೨೦. ಎಡರು = ಕಷ್ಟ;

೨೩. ತಗಹು = ಬಂಧನ;

೨೪. ನಿಗ್ರಹ = ಹಿಡೆ;

= ಸುಂದರಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ:-

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

(೧) ಪುರಜನವು ಮಿಡುಕಲು ಕಾರಣವೇನು ? (೨) ವಿಶ್ವಾ ಮಿತ್ರನು ತೆಲಕಾರನಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದನು ? (೩) “ವಿಶ್ವಾ ಮಿತ್ರ ವಿಶ್ವಾಮೃತ್ಯುವಾದೆ” ಪುರಜನರ ಈ ಮಾತು ಸರಿಯೇ ? (೪) ಪುರ ಜನರು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದರು ? (೫) ಹರಿ ಶ್ಚಂದ್ರನು ಹೊರಡುವದನ್ನು ಕುಳಿಯು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ?

ವೃಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ:-

(೧) ವ್ರತಕ್ಕೆ ಮುಪ್ಪಾಯ್ತೆ ಮುಸ್ಸಿನೊಳು.

(೨) ಪುರದ ಪುಣ್ಯಂ ಪುರುಷರೂಪಿಂಢೆ ಸೋಗುತಿದೆ.

(ಅ) ತತ್ಸನು ತದ್ಭವ ಹೇಳಿರಿ.

ಸಸಿ, ಯಾಗ, ವ್ರತ, ಮುಗುಡ, ಬೀಯ, ರಕ್ಷೆ.

(ಬ) ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಅಱು, ಅರಿ; ಅಱುಸು, ಅರಿಸು, ? ಕಮಲ, ಕುಮುದ; ಮಱಗು, ಚಿಂತಿಸು.

(ಕ) ರೂಪಸಿದ್ಧಿ ಹೇಳಿರಿ.

ತೆಲಕಾರ, ಸೂಟಿಕಾರ, ಹುಸಿಕ, ಬಪ್ಪ

ಅನುಪ್ರಾಸವೆಂದರೇನು ? ಅದರ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಓದಿದ ಭಾಗದಿಂದ ಆಯ್ದು ತೋರಿಸಿರಿ.

೩. ಮಯೂರಧ್ವಜನ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ.

ಜನನಾಥ ಕೇಳ್ಮಯೂರಧ್ವಜ ಮಹೀಶ್ವರಂ |
 ದಿನನಾಥನುದಯದೊಳ್ಳಿಮಲ ಸಂಧ್ಯಾವಿಧಿಯು |
 ನನುಕರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣ ನಿವೃತ್ತಿಗೆ ತಾಂ ಪೋಗಿ ಕಂಡೆನೆಂಬ
 ಕಾರಿಯವನು ||

ಮನದೊಳಗೆ ನಿಶ್ಚಿಸಿ ಪೊರಮಡುವನಾಗಿ ನಿಜ |
 ತನುಜನಂ ಕರಿಸಿ ಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲರಂ ಬರಿಸಿ |
 ವಿಸುತ ಭೂಸುರ ನೃಪಾಲಸ್ತೋಮದೊಡಗೂಡಿ ಕುಳ್ಳಿದ
 ನೋಲಗದೊಳು ||೧||

ಅನ್ನೆಗಂ ಪೃಥ್ವಿ ವಿಪ್ರಾಕಾರಮಂ ತಳೆದು |
 ಪನ್ನಗಾರಿಧ್ವಜಂ ನಿಜ ಶಿಷ್ಯ ಪಾರ್ಥನಂ |
 ತನ್ನೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ ಹಯವೃದ್ಧಿಯದಿಂದೆ
 ಪತ್ತಿಸಹಿತ ||

ರನ್ನದೊಡವುಗಳ ಕತ್ತರಿಯ ತಿಲಕದ ನೊಸಲ |
 ಮನ್ನೆಯರ ಗಡಣದಿಂದ್ವಿಜ ನಿಕರದಿಂದ ಸಂ |
 ಪನ್ನ ದೀಕ್ಷೆಯೊಳೆಸೆವ ಭೂಪನೆಡೆಗೆಯ್ದಿಕೇಳ್ ಸ್ವಸ್ತ್ರಸ್ತು
 ನಿನಗೆಂದನು ||೨||

ಮತ್ತೆಲಿ ಮಹೀಪಾಲ ಶಾದೂಲ ನಿನಗಾಗ |
 ಉತ್ತರೋತ್ತರಮೆಂದು ತನಗೆ ನೀಂ ಬೇಡಿದುವ |
 ನಿತ್ತಪೆ ಮಹಾದಾನಿಯಂದು ಶಿಷ್ಯಂವೆರಸಿ ಬಂದೆನು ನೀಗ

ನಿನ್ನೆ ||

ಉತ್ತಮಾಧ್ಯರಶಾಲೆಗೆಂಬ ದ್ವಿಜನಂ ಕಂಡು |
 ಚಿತ್ತದೊಳ್ಳಿದರಿ ನೃಪನಿರಿದಿದ್ದು ಸದಕೆರಗಿ |
 ದತ್ತಾತ್ರೇಯ-ಪಾದಾಶ್ರಯಸಂಗಳೆಂದುಪಚರಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸು
 ತಿಂತೆಂದನು ||೩||

ಎಂದು ಪರಿಯಂತಂ ದ್ವಿಜರ್ಗವಜ್ಜೆಯನೆಸಗ |
 ರಂದು ಪರಿಯಂತ ಮೈಸಲೆ ನರರಬಾಳ್ವನಿಂ |
 ಬಂದು ಪರಸಿದೊಡಾದುದಿಂದುತ್ತರೋತ್ತರಂ ತನಗೆ ನಿಶ್ಚಯ
 ಮಿಳೆಯೋಳು ||

ಸಂಧಿಸಿದ ಜನದ ವಂದನೆಗೆ ಮೊದಲೇಸ್ವಸ್ತಿ |
 ಯೆಂದೊಡಾ ಭೂಸುರಂ ಪ್ರಿಯದೊಳಾ ಪ್ರಾಣಿಯಂ |
 ಕೊಂದನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಶಾಪಮೇತಕೆ ವಿಸ್ತರ ಪೇಳೆಂದೊಡಿಂ
 ತೆಂದನು ||೪||

ಪರಸಲಾಗದು ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೆ ಭೂ |
 ಸುರರನ್ಯರಂ ತನ್ನ ಸಂಕಟ ನಿಮಿತ್ತದಿಂ |
 ದರಸಂಗೆ ಬಿನ್ನಪಂಗೆ ವನಾಶೀರ್ವಾದಮಂ ಮೊದಲೆ
 ಮಾಡದಿಹನೆ ||

ಧರಣಿಸತಿ ವಂದ್ಯನಲ್ಲವೆ ದೋಷಮೇನಿವಕೆ |
 ಪಿರಿದಾತನಾಗಿ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ನಾಂ ಬಂದೆನ |
 ಧ್ವಂಶ ಶಾಲೆಗೆಂದು ಕಪಟದ್ವಿಜಂ ನುಡಿಯಲ್ಕೆ ನರನಾಥ
 ನಿಂತೆಂದನು ||೫||

ದ್ವಿಜತೀಲಕ ನೀನನುಗ್ರಹಿಸೆನಗೆ ಧನ್ಯ ನಾಂ |
 ನಿಜವಿಷ್ಣುನಂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮುಖ ಮುಂಟುಸಕೆ |
 ಬಿಜಯಮಾಡಿದ ಕ್ಷಮಾವುದೇತರೊಳಾಸೆ ನಿನಗಾತಳ
 ಮೇನಿದರೊಳು ||

ತ್ಯಜಿಸಬೇಡೊಂದುಮಂ ಪೆಳ್ಳೊಡಾನೀವೆನಾ |
 ರಜಮಿಲ್ಲದೆಲ್ಲಮಂ ವಾಚಿಸೆಂದಾ ಶಿಖಿ |
 ಧ್ವಜನಾಡಲಾ ವಿಪ್ರಸಂತೆಂದು ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ
 ವಿವರಿಸಿದನು. ||೬||

ಉರ್ವೀಂದ್ರ ಕೇಳಾದೊಡಾಂ ಧರ್ಮಪುರದೊಳ್ಳಿ |
 ಸರ್ವಡೆದಿಹೆಂ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮನೆಂದೆನಗೆ ಸುತ |
 ನೂರ್ವನುಂಟಾತನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ತನ ಪುರೋಹಿತ
 ಸತ್ಯತೀಲನಲ್ಲಿ ||

ಒರ್ವಕನ್ನಿಕೆ ಮದುವೆಗಿಹಳೆಂದೊಡಲ್ಲಿಗ |
 ಕೃವೇರಸಿ ಮಗನನೊಡಗೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರ್ವೆಂ ಪೊ |
 ದರ್ವಡೆದಡವಿಯ ಸಥದೊಳ್ಳಿಡಿದುದೊಂದು ಕೇಸರಿ ತನ್ನ
 ನಂದನನನು ||೭||

ಆಸಿಂಗಮತಿಭರದೊಳೆರಗಲಾ ಭೀತಿಗೆ ನೈ- |
 ಕೇಸರಿ ಸ್ಮರಣೆಯಂ ಬಿಡದೆ ನಾನಕಟಿ ಹಾ |
 ಹಾ ಸೂನು ಹಾಯೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಲದು ತನ್ನ ಘೋರ ನಖ
 ದಂಷ್ಟದಿಂದೆ ||

ಗಾಸಿ ಮಾಡದೆ ಪುತ್ರನಂ ಪಿಡಿದುಕೊಂಡಟ್ಟಿ |
 ಹಾಸದಿಂ ಮಾನವರ ತೆರದಿಂದೆ ನುಡಿದುದೆಲೆ |
 ಭೂಸುರೋತ್ತಮ ತನ್ನ ಮಾತನಾಲಿಸು ಬರೆದೆ ಹಲುಬಲೇ
 ನಪ್ಪುದೆಂದು ||೮||

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಲೋಕಮಿಲ್ಲೆಂಬುದೇ |
 ನಕ್ಕಜವೆ ನಿಖಿಳ ನಿಗಮಾರ್ಥಮಿದು ತನಗಿಗ |
 ಸಿಕ್ಕಿದನಲಾ ನಿನ್ನ ತನು ಸಂಭವಂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ತಾ ಪರಾರಿ
 ಬರಿದೆ ||

ಕಕ್ಕಲಿತ ಬೇಡ ನಡೆ ತಿಪ್ಪನಂ ಕರೆಕೊಂಡು |
 ಮಿಕ್ಕ ಸುತರುಳ್ಳೊಡಾರೈವುದೆನೆ ಮಗನ ಮೇ |
 ಲಕ್ಕರಾವರಿಸಿ ಕಡುತೋಕದಿಂದುಗ್ರಕೇಸರಿಗೆ ತಾ
 ನಿಂತೆಂದನು ||೯||

ಆತಿಪ್ಪದ್ವ ಸ್ವದಿನವಿಪರ್ವಂ ಪುತ್ರ ವ |
 ಜಿತನಿನ್ನು ತಾನಿರ್ಮ ಮಾಳ್ಪುದೇನೆನ್ನನಾ |
 ಹುತಿಗೊಂಡು ತನಗೆ ಗತಿಗುಡುವಸುತನಂ ಬಿಡುವುನೆಂದು
 ನಾಂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ತಾ ||

ಮೃತಿಯ ಬಯಸುವ ಮುಖಿಗಾವ ಕಂಟಕಮಿಲ್ಲ |
 ಹತನಹುದು ಸುಖವಿದೆ ಬಾಳ್ವೆಂಗೆ ಕಾಲ ಕ |
 ಲ್ಪಿತದಿಂದ ಮೊರಕಿದನಿವಂ ನಿನ್ನನೊಲ್ಲನಾಂ ಪೋಗಿಂದು
 ಹರಿ ನುಡಿದುದು ||೧೦||

ಆ ನುಡಿಗೆ ನಡುಗಿ ತನಯನ ಮೇಲಣಾಸೆಯಿಂ |
 ದಾನೆಂದೆನಾ ಸಿಂಹಕೆಲೆ ಮೃಗಾಧಿಪ ತನ್ನ |
 ಸೂನುವಂ ಕಾವಿಲ್ಲವೆ ಧರೆಯೊಳುಗ್ರತಪದಾನ ಧರ್ಮಂ
 ಗಳೆಂದೆ ||

ಎನುಪಾಯಂ ಗೆಯ್ಯನೆಂದು ಮರುಗಲ್ವೆ ಪಂ |
 ಚಾನನಂ ಬಳಿಕ ತನಗೊಂವಾಸೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು |
 ಭೂನಾಥ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಕಳುಹಿದೊಡೆ ಬಂದೆನನಲವನೀಶ
 ನಿಂತೆಂದನು ||೧೧||

ವಿಸ್ತೇಂದ್ರ ಕೇಳೆನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರವೊಳ್ಳಾರಸಂ ।
 ಹ ಪ್ರಸರ್ತನಮಲ್ಲವಲ್ಲಯಂ ಕ್ಷುದ್ರಸಂ ।
 ಹ ಪ್ರಸಂಗವನರಿಯನಿನ್ನೆಗಂ ನಿನ್ನ ಸುತನಂ ಪಿಡಿದ
 ಸಿಂಹಮುಂಟೆ ॥

ಅಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ತ್ರೋತ್ರಮಿದು ಸಿಂಹಕನ್ನಿಂದ ।
 ಹ ಪ್ರಯೋಜನವಾದೊಂ ಮಾಜದಂಜದೆ ತನಗೆ ।
 ಕ್ಷಪ್ರದಿಂ ಪೇಳೆಂದು ಭೂವರಂ ಬೆಸಗೊಂಡಾಪಾರ್ವ
 ನಿಂತೆಂದನು ॥೧೨॥

ಎನ್ನೊಳಾ ಸಿಂಹವಾಡಿದ ನುಡಿಯನಿಗಳಾಂ ।
 ನಿನ್ನೊಳೆಂಬದು ನೀತಿಯಾದುದೆ ಸುತಹೀನ ।
 ಮಿನ್ನೇನು ದಾರುಣವೂ ಪೇಳಬೇಕಾಗಿಹುದು ನೃಪ ಕೆಳದರ
 ಮಾತನು ॥

ಮುನ್ನೆ ಮುದಿಗೂಡು ತಪದಿಂದೊಣಗಿತಿದನೊಲ್ಲ ।
 ನುನ್ನಿವದಿರಾಪೂರ್ಣವು ದಿನ್ಯಮಗ್ಧ ಸಂ
 ಪಕ್ಷ-ಫಲಪುಷ್ಪಮಾಗಿಹ ಮಯೂರಧ್ವಜನ ಪೈಯೋಳ
 ಧವನೊಂದುದು ॥೧೩॥

ಈ ಮಗನ ಮೇಲೆ ನಿನಗಾಸೆಯುಳ್ಳೊಡೆ ಬಡುವೆ
 ನಾ ಮಯೂರಧ್ವಜನ ದೇಹಾರ್ಥಮಂ ಕೊಂಡು
 ಬಾ ಮಹಿಷಾಲನಲ್ಲಗೆ ಪೋಗು ಕೊಲ್ಲೆ ನಾನನ್ನೆಗಂ
 ನಡೆಯನಲ್ಲೆ

ಭೂಮೀರನಿತ್ತಪನೆ ತನ್ನ ತನು ಭಾಗಮಂ
 ಭ್ರಾಮಕಮಿದೆಂದು ಜರೆದಾಂ ತಿರಸ್ಕರಿಸೆ ಮು ॥
 ತ್ರೀ ಮಾತನಾಡಿದುದು ತನ್ನೊಳಾಕೇಸರಿ ನರೇಂದ್ರ ಕೇಳ್ತಾ
 ತುಕವನು ॥೧೪॥

ಎಲೆ ಮರುಳೆ ವಿಪ್ರ ಪರಮರುಷಾರ್ಥಕೇಸುರಂ |
 ನೆಲದ ಮೇಲಣ ಬಾಳ್ವೆಯಂ ನಿಜ ಶರೀರಮಂ |
 ನೆಲೆಯೆಂದು ನೋಡುವನೆ ಕವಚಮಂ ಕರ್ಣಂ ದದೀಚಿ
 ತನ್ನಸ್ಥಿಗಳನು ||

ಒಲಿದಿತ್ತು ಕೀರ್ತಿಯಂ ತಳೆದುದಿಲ್ಲವೆ ನಿನ್ನ |
 ಕುಲಮುಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಪೋಗಿ ನೀಂ ಬೇಡಿದೊಡೆ |
 ಸಲೆ ಕರುಣದಿಂದಾನೃಪಂ ಕಾಯಮಂ ಕೊಯ್ದು ಕುಡದಿರಂ
 ಪೋಗಿಂದುದು ||೧೫||

ಸುತ್ತಾಗಿ ಶುಚಿ ಶೂರನುಪಕಾರಿ ಕಮಲಾಕ್ಷ! |
 ಭೃತ್ಯಸನಸೂಯಂ ಕೃಪಾವನಧಿ ಭುವನ ಜನ |
 ಸ್ತುತ್ಯಂ ಮಯೂರಧ್ವಜಂ ತನ್ನ ಜೀವನವನಾದೊಡಂ
 ಬೇಡಿದರ್ಗೆ ||

ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷದಿಂದಿತ್ತ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯನ |
 ನಿತ್ಯ ಸಂಸಾರದೊಳ್ಪಡೆದಲ್ಲದಿರ್ಪನೆ |
 ಸತ್ಯನಿದು ಪೋಗಿಂದು ಸಿಂಹಮೆನ್ನಂ ಕಳುಹಿದೊಡೆ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ
 ಬಂದೆನು ||೧೬||

ರಾಯನಾಂ, ಮೂಢನಲ್ಲವೆ ಸಕಲ ವೈಭವ |
 ಶ್ರೀಯುಕ್ತಮಾಗಿದರ್ ನಿನ್ನ ಘನಸೌಂದರ್ಯ |
 ಕಾಯಮಂ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನಾತ್ಮಜ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು
 ಸಿಂಹದಮಾತಿಗೆ ||

ವಾಯದಿಂ ಬಂದೆನಿಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಕದಂತಿರಲ |
 ವಾಯಕೊಳಗಾಗಿದರ್ ತನ್ನ ಸುತನುಳಿವುದಕು |
 ವಾಯಮಂ ಕಾಣೆನೆಂದಾ ಕಪಟ ಭೂಸುರಂ ಸುಯ್ಯ
 ಮತ್ತಂತೆಂದನು ||೧೭||

ಭೂಸುರಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಯೋಳಿದೃ ಪುತ್ರಂ ಗ |
ತಾಸುವಾದೋಡ ರಾಮಚಂದ್ರಂಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು |
ಡಾಸುತನ ಜೀವಮಂ ಬರಿಸನೇ ಪೌರುಷದೋಳಾ

ರಾಘವೇಶ್ವರಂಗೆ ||

ಪಾಸಟಿಯಲಾ ನೀನುಮದರಿಸೆನ್ನ ತೃಜಂ |
ಕೇಸರಿಯ ಬಾಯತುತ್ತಾದನೀ ಮುಖದಿಂದಾ |
ಯಾಸಮಂ ನಿನಗೊರೆದೆನಿನ್ನು ಬಿಡು ಮಾಣೆಂದು ಕಪಟ-

ದ್ವಿಜಂ ನುಡಿದನು ||೧೮||

ಕೇಳ್ವ ನವನೀಶ್ವರಂ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಭೂಸುರಂ |
ಪೇಳ್ವ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಕೀರ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿದು ನರರ |
ಜಾಲ್ದಿಟಮಿದಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಲಿಸಿ ವಿಪ್ರನಂ ಕರೆದು ನಿನಗೀ

ತನುವನು ||

ಸೀಳ್ವ ಕೊಟ್ಟವೆನೆಂದಭಯಮಿತ್ತು ಬಳಕ ತಾ |
ನಾಲ್ದಿಳಿಯನಾತ್ಮಜಂಗಪ್ಪಿಸಿ ಹರ್ಷಮಂ |
ತಾಳ್ವ ನಿಬರೆಲ್ಲರಂ ಮಂಟಪದೋಳಿಹುದೆಂದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ

ಮೊರಮಟ್ಟನು ||೧೯||

ತರಿಸಿ ಗಂಗಾತೋಯಮಂ ಮಜ್ಜ ಸಂಗೈದು |
ಪರಮ ಸಾಲಗ್ರಾಮತೀರ್ಥಮಂ ಕೈಕೊಂಡು |
ತರುಣ ತುಲಸೀದಳದ ಮಾಲೆಯಂ ಕಂಧರದೊಳಾಂತು

ಮಂಟಪಕೆ ಬಂದು ||

ನೆರೆದ ಭೂಸುರ ಸಭೆಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗದಿಂದೆರಗಿ |
ಕರಯುಗಳಮಂ ಮುಗಿದು ನಿಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿದಂ |
ಧರಣೀಶ್ವರಾಗ್ರಣಿ ಮಯೂರಧ್ವಜಂ ಜನಾರ್ದನ

ಕೆಳ್ಳಾತುಕವನು ||೨೦||

ಈ ಮಹಾಸ್ಥಾನದೊಳ್ಳೆರೆದಖಳ ಭೂಸರ
 ಸ್ತೋಮಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದೆಂದು ಬಲಿಯಧ್ವರಕೆ
 ವಾಮನಂ ಬಂದಂತೆ ತನ್ನ ಮುಖಕೀದ್ವಿಜಂ ತಾನೇ ಬಿಜಯಂ
 ಗೈದನು ||

ತ್ರಿಮೂಢವ ಸ್ವರೂಪದೊಳಿಗಳರಿದು ತ
 ನ್ನೀವೈಯೋರ್ಧವಂ ಕೊಯ್ವ ಕೊಟ್ಟಪೆನತಿ
 ಪ್ರೇಮದಿಂದೀತಂಗೆ ಬದುಕಲೀತನ ಸುತಂ ಮೊಸತಾಗ
 ಲಿಳೆಗಂದನು ||೨೧||

ಭೂನಾಥನೆಂದ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವು ಸಕಲ ಪ್ರ
 ಧಾಸಿಗಳುಮರಸನ ಪುರೋಹಿತರುಮಾದ್ವಿಜರು
 ಮೇನಿದೆತ್ತಣ ಕೃತ್ಯಮೀ ವಿಪ್ರನಂತಕೋಪಮನೆಂದು
 ಭೀತಿಯಿಂದೆ ||

ದಾನಮೆಂದೊಡೆ ರಾಜ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಧನ ಕನಕ ಮಣಿ
 ಧೇನುಗಳನೀವರೀಕಾಯನುಂ ಕೊಯ್ವ ಕುಡು
 ವೀ ನಿಮಿತ್ತನಸರಿಯೆನೆಂಬೆಲ್ಲರುಂ ಕಂಪಿಸಲ್ಪುವತಿ
 ಯಂತೆಂದನು ||೨೨||

ಯಾಚಿಸಿದನಂಗಮಂ ಸುತನನುಳುಹೆಂದೆನಗೆ
 ಸೂಚಿಸಿದನೀದ್ವಿಜಂ ತಾಂ ಕೊಡುವೆನೆಂದೊತನೆ
 ವಾಚಿಸಿದನಿಂತಿದಕೆ ತಪ್ಪಿದೊಡೆ ಲೋಕಸೂತ್ರನ್ನಂ ಸಮಸ್ತ
 ಜನರು ||

ನಾಚಿಸಿದೆ ಮಾಣ ಪರೆ ಪುಸಿದೊಡಂತಕನವ
 ರ್ಪಾಚಿಸರೆ ಸರಕದೊಳ್ಳೈಯನರಿದೀಯ ಲಾ
 ಳೋಜಸಲದೇಕಿನ್ನ ತೂಲಗಿ ನೀವೆಂದು ನೃಪನಿಬರಂ
 ಸೈತಿಟ್ಟನು ||೨೩||

ಆ ಮಯೂರಧ್ವಜ ಬಳಿಕೆಲ್ಲ ವಿಸ್ತರಂ
ಹೇ ಮು ಮುಣಿ ಗಜ ತುರಗ ವಪ್ರ ಭೂಷಣ ಧೇನು
ಭೂನು ದಾಸಂಗಳೆಂ ತಣಿಸಿ ನಡಿಸಿದನೆರಡು ಕಂಬಮಂ
ನಡುವೆ ತನ್ನ ||

ಕೋಮಲ ಶರೀರಮಂ ಪುಗಿಸಿ ಕಾಂಚನಮಯ ಪು-
ದಾಮದಿಂ ತೋಳ್ತೊಡೆಗಳಂ ಬಿಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂ
ದಾಮಹೀಸುರನ ಪದಕಮಲಂಗಳೆಂ ತೊಳೆದು ಸಾವರ
ದೊಳಿಂತೆಂದನು ||೨೪||

ಭೂಪುರೋತ್ತಮ ನಿನಗೆ ತಾಂ ಕುಪುನ ದೇಹಾರ್ಥ
ದೀ ಮನಾನದೊಳಬಿಲ ಯಜ್ಞನಾಯಕನಾದ
ಪಾಪುದೇವಂ ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ ಸ್ತುತ್ಕಲೋದ್ಭವರಾದ
ಜೀವಿಗಳೊಳು ||

ಲೇಸಿದೆ ವಾರ್ವಂಗೆ ತನು ಧನವನೀವೆಡೆಯೊ
ಕೋಪರಿಸಿದಿರಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಗಳೆಂದು ಸ್ವಪತಿಕ
ಟ್ಟುಪುರದ ಕೊಯ್ಲಾರಂ ಕರೆಸಿ ತೆಗೆಸಿದಂ ಮಸೆದ
ಕೊಯ್ಗತ್ತಿಗಳನು||೨೫||

ಕುಡವನಿರೆ ತನಗೆ ಬೇಕಾಮದಂ ಬೇಡುವಂ
ಬಡುವನೇ ಬೇಡುವಂ ಬರೆ ತನ್ನೊಳ್ಳಿದುರ್ದಮಂ |
ತಡೆದಪನೆ ಕುಡುವವಂ ಕುಡುವ ಬೇಡುವರೊಳಗೆ ಕುಡನೆಂಬ
ತೆರದೊಳು ||

ಎಡೆತದಿಗಳಿಲ್ಲೆಂಬ ನಾಣ್ನಡಿಯ ನೀ ಪಾರ್ವ-
ಮೊಡವೀಶರೊಳ್ಳುಂಜೆವೆಂದು ನಡನಡುಗಿ ಮೊರೆ
ಯಿಡುತಿದುರ್ದವನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನಂ ಬೆದರಿ ಕುರೋಗಣಂಗಳ
ತೆರದೊಳು ||೨೬||

ಪ್ರಜೆಗಳಿರ ನೀವಿದಕೆ ದುಃಖಿಸರೆ ಧನ್ಯನಾಂ |
 ನಿಜ ಶರೀರದೊಳರ್ಥಮಂ ಕೊಯ್ದು ಕುಡುವೆನಿ |
 ದ್ವಿಜನ ಹಸ್ತದೊಳಿವಂ ಸೃಹರಿಯಂದೀತನಡವಿಯ ಸಿಂಹ
 ಕೀಯಲಿದನು || ೨೧ ||

ಗಜಬಜವಿದೇತಕೆ ಪರೊಪಕೃತಿಗಲ್ಲದ ಮ
 ನುಜನ ಬಾಳ್ವಣಬುರಿದ ಬೂದಿಯಂತಸ್ಪದಾ |
 ರಜವಿಲ್ಲದೀಕ್ಷಿಸುದು ಕೌತುಕವನೆಂದೊಡಂಬಡಿಸಿದಂ
 ನರನಾಥನು || ೨೨ ||

ಮತ್ತೆ ಮನುಜೆಂದ್ರನಾವಿಸ್ರನಂ ಕರೆದು ನಿನ |
 ಗಿತ್ತನಿದೇಹಾರ್ಥಮಂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸೆಂದು |
 ಚಿತ್ತದೊಳ್ಳಗೆ ಹರ್ಷಮಂ ತಾಳ್ಪು ಪೊರೆಯೊಳಿಹ ಸೂನ-
 ಕರ್ಮಜ್ಞರೊಡನೆ || ೨೩ ||

ಮೊತ್ತು ಕಳೆಯದೆ ತನ್ನ ತನುವನೆರಡಾಗಿ ಮಸೆ |
 ವೆತ್ತ ಕರಪಪತ್ರದಿಂ ಸೀಳ್ವದೆಂದಾಜ್ಞಾಪಿ
 ಸುತ್ತರೆ ಶಿಖಿಧ್ವಜನ ಕುಮುದ್ವತಿ ನುಡಿದಳತಿವಿನಯ
 ದಿಂದೆ ಪತಿಗೆ || ೨೪ ||

ನೀಂ ತಿಳಿದುದಿಲ್ಲರಸ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರನರಿಯಂ ನ |
 ನಾಂತರದೊಳಾಸಿಂಹಮೆಂದ ನುಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿ |
 ದ್ಧಾಂತಮಂಗನೆ ಪುರಷನರ್ಥಾಂಗಮಂಬುದಕೆ ನಿನ್ನ
 ವಾಮಾಂಗಿಯಾದ || ೨೫ ||

ಕಾಂತೆಯಂ ಬೇಡಿದೊಡೆ ಕೊಯ್ದು ಕಾಯವನೀವ |
 ಭ್ರಾಂತಿಯೇತಕೆ ತನ್ನಯಸುವೆರಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳೆ |
 ತಾಂ ತಳಿವೆನ್ನೆದೆತನದಿಂದೆ ಸದ್ಗತಿಯನೆಂದಾಕುಮುದ್ವತಿ
 ನುಡಿದಳು || ೨೬ ||

ಸಮ್ಯಕ್ತನುಗಹುದೆಂದರೆಲ್ಲರುಂ ಭೂವರಂ |
 ಸಮ್ಯಕ್ಸಿರೆ ಕಂಡನೀತರನಂ ದ್ವಿಜತ್ವಮಂ |
 ನೆಮ್ಮಿದ ಮುಕುಂದನೆಲೆರಾಯ ನಿನ್ನರಸಿ ನುಡಿದುತ್ತರವ
 ನೊಪ್ಪಬಹುದು ||

ಸುಮ್ಮಾನದಿಂ ಜನೇಶ್ವರನ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗ |
 ಮುಮ್ಮಲೈನೆಂದು ಪೂಕ್ಕಣಿಸಿತಲ್ಲದೆ ಸಿಂಹ |
 ನೆಮ್ಮೊಡನೆ ವಾಮಾಂಗಮೆಂದಾಡಿತಿಲ್ಲಿ ನಲ್ಲುಪನಸುತ
 ನಿಂತೆಂದದು ||೩೦||

ಕರುಣಿಸಲೆ ವಿಪ್ರ ನಿನ್ನಂ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ ನಾಂ |
 ತರುಣಂ ಸುಪುಷ್ಪವಮ ತುಷ್ಟಿ ಮೃಗಪತಿಗಾಗ |
 ದಿವದು ತಾತನ ಪುಣತ್ರಯಕೆ ಹರಿವಹುದು ರಾಘವ ಭೀಷ್ಮ
 ರಂತೆ ಕೀರ್ತಿ ||

ಸಿ ರವಹುದು ಪಿತನ ಭಾಷೆಗೆ ನಿಲ್ಲುನಕನವ |
 ತರಿಪನಾತ್ಮಜನಾಗಿ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳಿವರೊಳ |
 ಗೆರನಿಲ್ಲ ತನ್ನಂಗಮಂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆಂದು ತಾಮ್ರಧ್ವಜಂ ||
 ನುಡಿದನು ||೩೧||

ಭೂಪಾಲ ಕೇಳವನ ಮಾತಿಗೆ ಮಹೀಸುರಂ
 ಕಾಪಟ್ಟುಮಿಲ್ಲಿಲೆ ಕುಮಾರ ನೀನೆಂದ ನುಡಿ |
 ಪಾಪಿ ಕೇಸರಿ ತನ್ನೊಳವನಿಪನ ಸತಿಯೆಂದು ಸುತನೆಂದು
 ಪೇಳ್ವುದಿಲ್ಲ ||

ಅಮೋಡ ಮಯೂರಧ್ವಜನ ದಕ್ಷಿಣಾಂಗಮಂ |
 ತಾ ಮುತ್ರನಂ ಬಿಡುವೆನೆಂದೊಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ |
 ನೀಪರಿಯೊಳಕುವರೆ ಕುಡಬೇಡ ಪೋಪೆನೆನೆ ನರನಾಥ
 ನಿಂತೆಂದನು ||೩೨||

ರಾಣಿಯಂ ಕುಡುವುದಿಲ್ಲಾತ್ಮಜನೀವುದಿ
 ಲ್ಲೋಕೆಯಂ ತನ್ನ ಭಾಷೆಗೆ ಬಾರದಂತಲ್ಲ
 ಪಾಣಿ ಮೆಚ್ಚುವೊಲರ್ಥದೇಹನುಂ ಕೊಯ್ತು ಕೊಟ್ಟನೆ
 ನೀಗ ಸೈರಿಸೆನುತ ||

ಸಾಣಿವಿಡಿದಿರ್ತ ಕರಪತ್ರನುಂ ಕುಡಿಸಿದಂ ||
 ಪ್ರಾಣನಾಥಯ ಕೈಯೊಳಿನ್ನುತ್ತ ಮಾಂಗಮಂ
 ಕೇಣಮಿಲ್ಲದೆ ತನುಜನಂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನೀಂ ಸೀಳೆಂದು
 ನೇಮಿಸಿದನು ||೨೩||

ಬಾಲಲೀಲೆಗಳೆಂದೆ ನಂದನಂ ತರುಣಿ ರತಿ
 ಕಾಲದೊಳ್ಳುಖದಿಂದೆ ಸೀಳಲ್ವೆ ನೋವುವೆ ನಿ
 ಶಾಲಾಕ್ಷಿ ತನಗಿದು ವಿನೋದಮಸಿಸತ್ತದಿಂ ಕೂನು ಸೀ ತೀಗ
 ನೀನು ||

ಅಲಸ್ಯನುಂ ಮಾಡದರಿವುದೀ ಮಸ್ತಕದ
 ಮೇಲಣೆಂದಿಳಿಯೆ ಮುಂತಾಗಿ ತನ್ನಂಗಮಂ
 ವಾಲೆರಡು ಸಮನಾಗೆ ಗರುಡ-ಹನುಮಂತರ್ಗೆ ಚಕ್ರ
 ಪಣ್ವಂಜದಂತೆ ||೨೪||

ಆ ಮಹೀಪಾಲನೀ ತೆರದೊಳ್ಳು ಮುದ್ದತಿಗೆ
 ನೇಮಿಸೆ ಕುಮಾರನಂ ಕೂಡಿಕೊಂಡವನತಿ
 ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕರಪತ್ರನುಂ ಕೊಂಡು ಮುನ್ನ ದೈತ್ಯನ ನಿಂತು
 ಸೀಳ್ದನೆಂದು ||

ಆ ಮಹಾಸಭೆ ನಾರಸಿಂಹನಂ ನೆನೆವಂತೆ
 ರಾಮರಾಮೆಂದು ಜಪಿಸುತೆ ಕೊಯ್ತುಳವನಿಪ ತಿ
 ರೋಮಣಿಯ ಮಸ್ತಕವನರಡಾಗಿ ಸರಿಸದಿದ್ದೋರೆ
 ಕೋರೆಗಳೆಲ್ಲದೆ ||೨೫||

ಪೆಂಡಿತಿಯೊಳಾತ್ಮಜನೊಳರಸನೊಕ್ಕಿಗೆ ನೋಡಿ |
 ಕಾಡುವಿಲ್ಲೊಂದಿನಿಸು ಖುಯು ಖೋಡಿಯಂ ಬಳಕ |
 ಮಂಡರಿಕಾಂಬಕಂ ನೃಪನ ವಾಮಾಕ್ಷಿಯೊಳ್ಳಂಬನಿಗಳೊಸರು
 ತಿರಲು ||

ಅಂಡಲೆಯೊಳಳುತಳುತೆ ಕುಡುವವನ ದಾನಮಂ |
 ಕೊಂಡಸರೆ ಬುಧರಕಟೆ ಶೋಕದೊಳ್ಳೊಡುವಂ |
 ಭಂಡನೆನುತೊಡಮುರಿದು ತಿರುಗಿದಂ ತನಯನಂ ತಿನಲಿ ಹರಿ
 ಬನದೊಳೆನುತ ||೨೬||

ಬಿರಗಾದಳಾ ಕುಮುದ್ವತಿ ನುಡಿದಳರವಂಗಿ |
 ಬರಿವೆಕೊಯ್ದೆವೆ ನಿನ್ನ ಮುಪ್ಪ ಕವನೆಡಗಣ್ಣೊ |
 ಳೊರೆವ ಕಂಬನಿಗಳಂ ಕಂಡಾದ್ವಿಜೋತ್ತಮಂ ನೀನಳುತೆ
 ಕುಡುವೆಯೆಂದು ||

ಪೊರಮಟ್ಟು ಪೋದನಲ್ಲದೆ ವಿಫಲಮಾದುವ |
 ಕ್ಕರೊಳಿತ್ತ ದಾನವಿವಕೆಂತೆನಲ್ಪುವರಂ |
 ಮರುಗಿ ಕರೆಸಾತನಂ ತಿಳಿಸುವೆಂ ಪೋಳ್ಳಳಿರಡಂ
 ಕೂಡಿ ಪಿಡಿಯೆಂದನು ||೨೭||

ಬಳಿಕಾ ಕುಮುದ್ವತಿ-ನರೇಂದ್ರ ಮುಪ್ಪಕವ ಪೋ |
 ಳ್ಗನೊಂದುಗೂಡಿ ಪಿಡಿವಾಗ ನಿಜತನಯನಂ |
 ಕಳುಹಲವನಾ ಪಾಮಾನಂ ತಡೆದೊಡಂಬಡಿಸಿ ವಿಸಯದಿಂ
 ಕರೆತರಲ್ಕೆ ||

ತಿಳಪಿದಂ ಭೂಪನೇಲಿ ವಿಪ್ರ ಕರಪತ್ರಹತಿ |
 ಗಳುಕಿತಿಲ್ಲುಸಕಾರಕಾಯ್ತು ದಕ್ಷಿಣಭಾಗ |
 ಮುಳಿದುದು ನಿರರ್ಥಕಂ ವಾಮಾಂಗಮೆಂದೊಸರಿತೆಡಗಣ್ಣು
 ಜಲಮೆಂದನು ||೨೮||

ಮೆಚ್ಚಿದಂ ನೃಪನೆಂದ ಮಾತಿಗೆ ಮುರ್ದ್ವಂಸಿ |
 ಹೆಚ್ಚಿದ ರಾಯನ ಕಳೇಬರದ ಪೋಳ್ಗಳಂ |
 ಬೆಚ್ಚು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಮೈದಡವಿತಕ್ಕೈಸಿ ನಿನ್ನಂ ಪರೀ
 ಕ್ತಿಸಿದೆನು ||

ನಿಚ್ಚಟದ ಭಕ್ತಿಯಂ ಕಂಡೆನಿವನರ್ಜುನಂ |
 ಮುಚ್ಚು ಮರೆಯೇಕಿನ್ನು ತಾನೀಗ ಕೃಷ್ಣನೆಂ |
 ದೆಚ್ಚರಿಸಿ ನಿಗಮದರಿಕೆಯ ತನ್ನ ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಯಂ
 ತೋರಿಸಿದನು ||೨೯||

ವರ ಸುಪ್ರಸನ್ನವದನದ ಕಮಲನೇತ್ರದ ಮ |
 ಕರಕುಂಡಲದ ಲಲಿತ ನಾಸಿಕದ ಪಣೆಯ ಕ |
 ತ್ತುರಿಯ ತಿಲಕದ ಮುರಿದ ಸುಬುರ್ಗಲ ಸುಳಿಗುರುಳ
 ಮಣಿ ಮಕುಟದಿಳದೊಳಸಿಯ ||

ಕೊರಲ ವನಮಾಲೆಗಳ ಕೌಶ್ತುಭ ಶ್ರೀವತ್ಸ |
 ದುರದ ಚಂದನದ ನಳಿತೋಳ್ಗಳ ಘನಾಂಗ ಸೌಂ |
 ದರಿಯದವಯವದ ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತದ ಹರಿ ನೃಪನ
 ಮುಂದೆಸೆದನು ||೪೦||

ನೋಡಿದಂ ಕಣ್ತುಣಿಯೆ ಬಳಿಕಿಳಿಗೆ ತನುವನೀ |
 ಡಾಡಿ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮಂ ಗೈದು ಭೂವರಂ |
 ಮಾಡಿದಂ ನಿಗಮಾರ್ಥದನುಪಮ ಸ್ತುತಿಗಳಂ ಮುರ-
 ಹರನ ಮುಂದೆ ನಿಂದು ||

ಕೂಡಿ ತಾವ್ರಧ್ವಜ ಕುಮುದ್ವತಿಗಳೆರಗಿದ |
 ಝಾಡಿದಾನಂದದಿಂ ತಮತಮಗೆ ಕೈಮುಗಿದು |
 ಬೇಡಿಕೊಳುತಿದುರು ಮಹಾಸಭೆ ಮುಕುಂದನಂ ಜಯ
 ಜಯ ನಿನಾದದಿಂದೆ ||೪೧||

ಪನ್ನಗಾರಿಧ್ವಜಂ ಬಳಿಕಾ ನೃಪಾಲನಂ |
 ಮನ್ನಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥನಹೆ ನೀನರ್ಥದೇಹಮಂ |
 ನನ್ನಿಯಿಂದೀಯೆ ಮೆಚ್ಚಿದನೀಗ ನಿನಗೆ ಸಂಗ್ರಾಮಮೋ
 ಛತ್ತಪ್ರಕೇತು ||

ನಿನ್ನೆ ಪಡೆಯೆಲ್ಲಮುಮನೀ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯುಮ |
 ನೆನ್ನವಂ ಮೂರ್ಛಗಾಣಿಸಿ ಕೆಡಹಿ ಬಂದುದಕೆ |
 ಮುನ್ನೆ ಹರ್ಷಿತನಾದೆನಿನ್ನು ಸತಿಸುತರೊಡನೆ ಮಾಡು
 ಯಜ್ಞವನೇಂದನು ||೪೨||

—ಲಕ್ಷ್ಮೀತ.

ಪರಿಚಯ

ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕವಿವರನ ಜೈಮಿನಿಭಾರತ ಸಂಧಿ ೨೬ ರಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ಪಂಡಿತನು. ಪಂಪನಂತೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಗ್ರಾಹಕ. ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಕತೆಗಾರ. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸವಿಯನ್ನು ಅನೇಕರು ಉಂಡು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿವ್ವಾರೆ. ಅಗುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಕಾಲದೇಶಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಇವನು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಈತನು “ಕರ್ನಾಟ-ಕವಿಚೂತವನ ಚೈತ್ರ” ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳವನೆಂದೂ ದೇವಪುರದ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನ ಭಕ್ತನೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ಇವನ ಕಾಲದ ವಿಷಯವು ಇನ್ನೂ ಚರ್ಚೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೮೦ ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಭ್ಯಾಸ:-

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

(೧) ಕೃಷ್ಣನು ವಿಪ್ರನೇಷದಿಂದ ಏಕೆ ಬಂದನು ? (೨) ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು “ಸ್ವಸ್ತ್ಯಸ್ತು” ಅನ್ನಲು, ಮಯೂರಧ್ವಜನು ಗಾಬರಿಯಾದ ಕಾರಣವೇನು ? (೩) ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಂವಾದವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. (೪) ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಧಾರ್ತನಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು ? (೫) ಮಯೂರಧ್ವಜನು ಕನ್ನ ಶರೀರಭಾರವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಲು ಯಾವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು ? (೬) ದಾನ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ ? (೭) ಮಯೂರಧ್ವಜನ ಯಾವ ಯಾವ ಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ ?

ಸ್ವಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ:—

(೧) ಬಲಿಯಧ್ವರಕೆ ನಾನುನಂ ಬಂದಂತೆ.

(೨) “ಅಂಡಲೆಯೊಳಳುತಳುತ ಕುಡುವನನ ದಾನವಂ ಕೊಂಡ ಪರೆ ಬುಧರ್ ”

(೩) ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರ್ಗೆ ಲೋಕವಿಲ್ಲ.

(೪) ಪರಪುರುಷಾರ್ಥಕೆಳಸುನಂ ನೆಲದ ಮೇಲಣ ಬಾಳ್ವೆಯಂ ನಿಜಶರೀರಮಂ ನೆಲೆಯೆಂದು ನೋಡುವನೇ ?

(೫) ಕೀರ್ತಿ ನಿಲ್ಲುದು ನರರ ಬಾಳ್ವೆಟಮಲ್ಲ.

(೬) ಪರೋಪಕೃತಿಗಲ್ಲದ ಮನುಜನ ಬಾಳ್ವಣಬು ರಿದ ಬುದಿ ಯಂತಪ್ಪು.

(೭) ‘ಸಮೂಹ’ ಈ ಅರ್ಥದ ಸಮಾನ ಪದಗಳು ಯಾವವು ?

(೮) ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಈ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

ಸಮಾಸ.

ಪನ್ನಗಾರಿಧ್ವಜ, ಕರಪತ್ರ, ಮುರಧ್ವಂಸಿ, ಮುಂಗಾರ, ಮೈದಡವಿ
ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಧಧೀಚಿಯ ತ್ಯಾಗ, ಋಣತ್ರಯ.

ತತ್ಸಮ ತದ್ಭವ ಹೇಳಿರಿ.

ಸಂಧ್ಯಾ, ಕತ್ತರಿ, ಸಿಂಗ, ನಿಜ್ಜ, ರಾಯ, ಇಳೆ,

ಕೌರಿಣಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥ.

೩೦ ಅವಜ್ಞೆ = ಅವನಾನ, ೩೧ ಮಖ = ಯಜ್ಞ, ಶಿಖೆ =
ಮಯೂರ; ೩೨ ಅಕ್ಕಜ = ಅಶ್ವರ್ಯ; ೩೩; ಪ್ರೋಕ್ತ = ಮಾತು,
ಮಾಜು = ಬಚ್ಚಿಡು; ೪೫ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ = ವೇಷಧಾರಿಯಾದ; ೪೯ ಸೈತಿಡು =
ಸುತ್ತಿಸು; ೫೦ ಸುದಾನು = ಸರಸಳಿ; ೫೧ ಕಟ್ಟಾಸುರ = ಕಠೋರ,
ನಿರ್ಘಯ; ೫೨ ಕುರರೀಗಣ = ಕುರಿಹಿಂಡು; ೫೩ ಬೆಗಡುಗೊಂಡು,
ಅಂಜಿ; ೫೫ ಸೂದಕರ್ಮಜ್ಞ = ಕೊಲೆಗಡಕ; ೫೬ ಮೊಕ್ಕಣಿಸು = ಹೇಳು;
೬೦ ಕೇಣಿವಿಲ್ಲದೆ = ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೆ, ಉತ್ತಮಾಂಗ =
ತಲೆ; ೬೪ ಬಯಖೋಡಿ = ದೋಷ.

೪. ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಪೌರುಷ.

ಅ ಮಹಾ ಮೋಹರವನೊಡೆಯಲು |
 ಸೋಮಕುಲಜರು ಭೀತರಾದರು |
 ಹಾ ಮಹಾದೇವನುತ ಧರ್ವಜ ನೋಡಿ ತಲೆದೂಗಿ ||
 ರಾಮನರಿವನು ಕೃಷ್ಣ ನರಿವನು |
 ಸೀಮೆಯಲಿ ಕಲಿಪಾರ್ಥನರಿವನು |
 ಭೂಮಿಪತಿಗಳೊಳುಳಿದ ಸುಭಟಿರಿಗರಿವುದಿಲ್ಲಿಂದ ||೧||

ಹೊಗಲು ಬಲ್ಲನು ಹೊಕ್ಕವೊಲು ಹೆರ |
 ದೆಗೆಯಲರಿಯನು ವೀರ ಪಾರ್ಥನ |
 ಮಗನು ಮತ್ತಯ್ದನೆಯ ಸುಭಟಿರ ಕಾಣೆ ನಾನೆನುತ ||
 ಅಗಿವ ಚಿಂತೆಯೊಳರಸ ಕದನದ |
 ದುಗುಡ ಭಾರದಲಿರಲು ಮುಂಗೈ |
 ನಿಗಳವನು ತಿರುಹುತ್ತ ನಸುನಗುತ್ತೆದ್ದ ನಭಿಮನ್ಯು ||೨||

ಜನಪನಂಘ್ರಿಗೆ ಮಣಿದು, ಕೈಮುಗಿ |
 ದೆಸಗೆ ಬೆಸಸೈ ಬೊಪ್ಪ ತಾ ಬ |
 ಲ್ಲಿನು ಮಹಾಹವದೊಳಗೆ ಸದ್ಯವ್ಯೂಹ ಭೇದನವ ||
 ಅನುವರವನ ಗೆಲುವನು, ಕೃತಾಂತನ |
 ಮನೆಗೆ ಕಳುಹುವೆನಹಿತರನು, ನೀ |
 ನಿನಿತು ಚಿಂತಿಸಲೇಕೆ ಕಾಳಗಕೆನ್ನ ಕಳುಹೆಂದ ||೩||

ಹಸುಳೆಯದಟ್ಟಿನ ನುಡಿಯ ಕೇಳಿದ |
 ನಸುನಗುತ ಧರ್ಮಜನು, ಘನ ವೌ |
 ರುಷವು ನಿನಗುಂಟೆಂದು, ಕಂದನ ತೆಗೆದು ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿ ||

ಶಿಶುವು ನೀನೆಲೆ ಮಗನೆ ಕಾದುವ |
 ರಸಮು ಬಲರು ಕಣಾ ಮಹಾರಥ |
 ರೆಸುಗೆಯನು ನೀನೆಂತು ಸೈರಿಸೆಲಾಪೆ ಹೇಳೆಂದ ||೪||

ಸುಳೆಯಬಹು ದಂಬುಧಿಯ ನಡುವಣ |
 ಸುಳೆಯೊಳಗೆ, ಸಂವರ್ತಕನ ಕೊರ |
 ಳೊಳಗೆ ಕುಣಿಯಲುಬಹುದು, ಮೃತ್ಯುವಿನಣಲಹೊಳ

ಲೊಳಗೆ ||

ಹೊಳಕಬಹುದಹಿಸನ ಫಣಾ ಮಂ |
 ಡಳದೊಳಾಡಲುಬಹುದು, ಕಾಣೆನು |
 ಗೆಲುವ ಹದನನು ಮಗನೆ ಪದ್ಮವ್ಯೂಹದೊಡ್ಡ ಣೆಯ ||೫||
 ಬಿಡು ಮರೀಚಿಯ ತೊರೆಗೆ ಹರುಗೋ |

ಲಿಡುವರುಂಟೇ ಲೆಪ್ಪದುರಗನ |
 ಹಿಡಿವಡೇತಕೆ ಗರುಡ ಮಂತ್ರವು, ಚಪಲನೆನ್ನದಿರು ||
 ಕೊಡನ ಮಗನ ಕುಮಂತ್ರದೊಡ್ಡಿನ |

ಕಡಿತಕಾನಂಜುವೆನೆ, ವೆಗ್ಗಳ |
 ನಡಿಯಲಮ್ಮನು, ತನ್ನನೀಗಳೆ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡೆಂದ ||೬||

ಅವರೊಳಗಲಕೆ ನಿಂದ ರಿಪುಗಳ |
 ಜವನ ಬ್ಲೋನವ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ |
 ಅವನಿಯನು ಗೆಲದೇ ಮಹಾರಥರೆನಿಸ ನಾಯಕರ ||

ಅವನಿಯೊಳಗೊಂಕಿಸದೆ, ಮಾರಾಂ |
 ತವರ ನುಂಗದೆ ಮಾಡೆನ್ನದರೆ |
 ದಿವಿಜ ಪತಿ ತನಯಂಗೆ ತಾ ಜನ್ನಿದವನಲ್ಲೆಂದ ||೭||

ಕಂದ ವೈರಿವ್ಯೂಹವಸದಳ |
ವೆಂದೆನಿಸುದದರೊಳಗೆ ಕೃಪಗುರು- |
ನಂದನರು ರಾಧೇಯ ಭೂರಿಶ್ರವ ಜಯತ್ರಥರು ||

ಇಂದುಧರನಡಹಾಯ್ದರೊಮ್ಮಿಗೆ |
ಹಿಂದುಮುಂದೆನಿಸುವರು ನೀ ಗೆಲು !
ವಂದವೆಂತೈ ಸಮರವಿದು ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲಂದ ||೮||

ಗಾಳಿ ಬೆವುರುವದುಂಟೆ, ವಹ್ನಿ- |
ಜ್ವಾಲೆ ಹಿಮಕಂಜುವದೆ, ಮಂಜಿನ |
ಮೇಲುಗಾಳೆಗವುಂಟೆ ಬಲು ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲೊಳಗೆ ||

ಬಾಲನಿವನೆನ್ನದಿರು, ದುಗುಡವ |
ತಾಳಲಾಗದು ಬೊಪ್ಪ ನಿಮ್ಮಡಿ |
ಯಾಲಿಗಳಿಗಾತಣವನಿಕ್ಕುವೆನೊರಸಿ ರಿಪು ಬಲವ || ೯||

ಅಹುದು ಮಗನೆ ಸಮಗ್ರ ಬಲ ನೀ |
ನಹೆ ನಿಧಾನಿಸಲಿಂದು ಪವನಜ |
ನಹವ ಮುರಿದರು, ಕಾಯ್ದು ಬಿಟ್ಟರು ನಕುಲ ಸಾತ್ಯಕಿಯ ||
ಸಹಸ್ರ, ದ್ರುಪದ, ವಿರಾಟರುಗಳು |
ವ್ಯೂಹವ ಸೆಳೆದರು ವಿಜಯ ಗರ್ವದ |
ಲಿಹ ಬಲವ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ||೧೦||

ಧರಣಿಪತಿ ಕೇಳುಳಿದ ಮುಷ್ಠದ |
ಪರಿಮಳವು ಪಥಿಸಿದರೆ ಸಂಪಗೆ |
ಯರಳ ಪರಿಮಳ ಪಥ್ಯವೇ ತುಂಬಿಗಳ ತಿಂತಿಣಿಗೆ ||

ಅರಿಭಟರು ಭೀಮಾದಿಗಳ ಗೆಲಿ |
ದಿಶಲಿ ಹೊಲ್ಲಹವೇನು ಘನ ಸಂ |
ಗರದೊಳಗೆ ನನ್ನೊಡನೆ ತುಡುಕಿದಡರಿಯ ಬಹುದೆಂದ ||೧೧||

ಕೈದುಕಾರರ ಬಿಗುಹು ಘನ, ನೀ |
 ಹೊಯ್ದು ಮೊದಲಲಿ ಬಿಡಿಸು ಬಳಿಕಾ |
 ಮೈದಿ ನಿನ್ನನು ಕೂಡಿಕೊಂಬೆವು ಹೊಕ್ಕು ಬಳಿ ಸಲಿಸಿ ||
 ಎಯ್ಗೆ ಹಗೆಯಲಿ ಹೂಣಿ ಹೊಗದಿರು |
 ಮೈದಿಗೆದು ಕಾದುವುದು ಜಯ ಸಿರಿ |
 ಐದೇತನ ನಿನ್ನಿಂದ ಮೆರೆವುಮ ಕಂದ ಕೇಳೆಂದ ||೧೨||

ಕೆತ್ತುಕೊಂಡಿರೆ ಬಿಡಿಸುವೆನು ರಥ |
 ವೆತ್ತಲುರುಬಿದರತ್ತ ಕಣನೊಳು |
 ಮತ್ತ ಗಜ ಮುರಿದಂತೆ ಕಡಡುವೆನಂತ ಮೋಹರವ ||
 ಹೊತ್ತಿ ಹೊಗೆವ ಪರಾಕ್ರಮಾಗ್ನಿಯ |
 ತುತ್ತ ಪದ್ಮಪೂಜ, ದೇವರು |
 ಚಿತ್ತಯಿಸುವುದು ಹೊತ್ತುಗಳೆಯದೆ ಎನ್ನ ಕಳುಹೆಂದ ||೧೩||

ಶರನಿಧಿಯ ವಡಬಾಸಳನ ದ |
 ಳ್ಳುರಿಯ ವರ್ಮವ ತಿವಿವ ತುಂಬಿಗೆ |
 ಮರಳುದಲೆಯುಂಟಾದಡದು ಭವ-ಭವದ ಮುಣ್ಯಫಲ ||
 ಅರಿಬಲವ ನೀ ಖಂಡಿಗಳೆ, ಮೋ |
 ಹರ ಸಹಿತ ನಾ ಬಹೆನು ನಡೆಯೆಂ |
 ದರಸನಭಿಮನ್ಯುವಿಗೆ ನೇಮವ ಕೊಟ್ಟನಾಹವಕೆ ||೧೪||

ಶಿವ ಶಿವ ಶಿಶುವಿವನು ರಿಪುಗಳು |
 ಜವನ ಜೂಜೆನಿಸುವ ಮಹಾರಥ |
 ನಿವಹಕೊಬ್ಬನೆ ಗಡ ಸಮಾಹಿತವಲ್ಲ ಸಮರಂಗ ||
 ಅವನಿಪತಿ ನಿರ್ದಯನಲಾ ಕಂ |
 ಡೆವು ಕುಮಾರನನಿಕ್ಕಿ ಬಹ ರಾ |
 ಜ್ಯವನು ಸುಡು ಸುಡಲೇತಕೆಂದುದು ನಿಖಿಳ ಪರಿವಾರ ||೧೫||

ಲಲಿತ ಚಂದ್ರಿಕೆಗೇಕೆ ದಾವಾ |

ನಳನ ಖಾಡಾಖಂಡಿ ಸುಲತೆ |

ಯೆಳೆಯ ಕುಡಿ ಮುರಿದೊತ್ತಲಾಪುದೆ ವಜ್ರಧಾರೆಗಳ ||

ನಳನ ನಾಳವು ಗಜದ ಕೈಯೊಡ |

ನಳನಿಗೊಡಲಂತರವೆ ಪಾಪಿಗ |

ಳೆಳಮಗನ ನೂಕಿದರು ಕಾಳಿಗಕೆಂದುದಮರಗಣ

||೧೬||

ಬಿಗಿದ ಗಂಡುಡಿಗೆಯಲಿ ಹೊನ್ನಾ |

ಯುಗದ ಹೊಳೆವ ಕಠಾರಿಯನು ಮೊನೆ |

ಮಗುಚಿ, ಸಾಧು ಜವಾಜಿ ಕತ್ತರಿ ಗಂಧ ಲೇಪದಲಿ ||

ಮಗಮಗಿಪ ಹೊಂದೊಡರ ಹಾರಾ |

ದಿಗಳಲೊಪ್ಪಂ ಬಡೆದು ನಸು ನಗೆ |

ಮೊಗದ ಸೊಂಪಿನಲಾಹವಕ್ಕನುವಾದನಭಿಮನ್ಯು

||೧೭||

ಉಲಿನ ಘಂಟೆಯ, ಕುಣಿವ ತುರಗಾ |

ವಳಿಯ, ಗಗನದೊಳಗಿನ ಬಿರುದಿನ |

ಪಳಹರದ, ತೆತ್ತಿಸಿದ ಕನಕದ ಚೌಕ ಸತ್ತಿಗೆಯ ||

ಘುಳುಘುಳಿಪ ಚೀತ್ತಾರ ಕೋಳಾ |

ಹಳದ ಸೂತನ ರೇಖೆಯಲಿ ಭಟ |

ಕುಲ ಲಲಾಮನ ತೇರು ಬಂದುದು ತೀವಿದಸ್ತ್ರದಲಿ

||೧೮||

ತುರಗ ತತಿಗಭಿನಮಿಸಿ, ರಥವನು |

ತಿರುಗಿ, ಬಲವಂದೆರಗಿ ಚಾಪಕೆ |

ಕವನ ನೊಸಲಲಿ ಚಾಚಿ ಭಾರಿಯ ಭುಜವನೊದರಿಸುತ ||

ಅರಸಗಭಿನಂದಿಸುತ, ಭೀಮನ |

ಹರಕೆಗಳ ಕೈಕೊಳುತ, ನಕುಳಾ |

ದ್ಯುರಿಗೆ ಪ್ರೇಡವಟ್ಟಡರಿದನು ನನ ರತುನಮಯ ರಥವ

||೧೯||

ಸೂಳವಿಸಿದವು ಲಗ್ನೆಯಲಿ ನಿ |
 ಸ್ನಾಳ ತತಿ, ಸಿಡಿಲೆರಗಿತೆನಲು |
 ಬ್ಬಾಳು ಮಿಗೆ ಕೈನೆಗಹಿ ಕೈವಾರಿಸುವ ಗಮಕಿಗಳು ||
 ಸಾಲ ಹೆಗ್ಗ ಹಳೆಗಳು ರಿಪು ಭೂ- |
 ಪಾಲಕರ ಬೈಬೈದು ಗಜರಿದ |
 ವಾಳುತನದಾಳಾಪ ಬೀರಿತು ಬೆರಗನಹಿತರಿಗೆ ||೨೦||

ಒಡನೆ ಕಳುಹುತ ಬಂದನಾ ನೆಲ |
 ದೊಡೆಯನನುಜರು ಸಹಿತ, ನಯನದಿ |
 ಬಡುವನಿಯ ಸಾಲಿನಲಿ ನನೆದರು ಬಂದು ಕಿರಿದೆಡೆಯ ||
 ನಡೆ ವಿಜಯನಾಗೆಂದು ತನುವನು |
 ತಡವಿದರು ಕಡು ಮೋಹವೆಡೆಯಲಿ |
 ಘಡುಘಡಿಸೆ ಶಿಶು ಬೀಳುಕೊಂಡನು ಪಿತ್ರು ಚತುಷ್ಟಯವ ||೨೧||

— ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ.

ಪರಿಚಯ.

ವರಕವಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮದ ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆತದವನು. ಇವನು ಗದುಗಿನ ಶ್ರೀ. ವೀರನಾರಾಯಣನ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ.

ಈತನ ಕವಿತಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬಹು ಹಿರಿದು. “ಹಲಗೆ ಬಳ ಪವಪಿಡಿಯದೊಂದಗ್ಗಲಿಕೆ, ಪದವಿಟ್ಟುಕುದೊಂದಗ್ಗಲಿಕೆ, ಪರರೊಡ ವದ ರೀತಿಯ ಹಿಡಿಯದಗ್ಗಲಿಕೆ ಬಳಸಿ ಬರೆಯಲು ಕಂಠಸತ್ತವನುಲಿ ಹುಗೆಡದಗ್ಗಲಿಕೆ” ಎಂದು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನಷ್ಟೇಯಲ್ಲ ಅಚರಂತ್ರಿ ಬರೆದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಮೇಲು ಮಟ್ಟದ ಕವಿ. ಅವನವೇ ಆದ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳು ಅವನಲ್ಲುಂಟು. ವಸ್ತುರಚನೆ, ಪಾತ್ರಶೋಷಣೆ, ವರ್ಣನೆ, ಶೈಲಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರೌಢಕಾವ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹಿಡುವುದರಿಂದ ಭಾರತದ ಚಿತ್ರವು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ “ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಹಾಡಿದನೆಂದರೆ ಕಲಿಯುಗ ದ್ವಾಪರವಾಗುವುದು, ಮೈಯಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಹೊಳೆ ತುಳು ಕಂಡುವುದು” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಕುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಯಥಾರ್ಥವಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲ ೧೬ನೇ ಶತಮಾನ.

ಸಂಧರ್ಬ.

ಸಂಸತ್ತಕರ ಜೊತೆಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಅರ್ಜುನನು ಹೋದುದನ್ನರಿತು, ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು ಚಕ್ರವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಅಪನ್ನ ಹೊಕ್ಕು ಮುರಿಯುವ ಕೆಲಸವು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಧರ್ಮರಾಜನು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿರಲು, ಅಭಿಮನ್ಯುದ್ಯವು ತನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿರೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಕವಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾಭರತ ದ್ರೋಣೀಪರ್ವ, ಸಂಧಿ ನಾಲ್ಕರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಅಣಲ = ಬಾಯಿ ; ಲೆಪ್ಪ = ಚಿತ್ರ ; ಉರಬು = ಮುತ್ತು
 ವರ್ನು = ತುದಿ ; ಅಯುಗ = ಹಿಡಿಕೆ ; ಮಗುಚು = ಸಾಣೆಹಿಡಿ ;
 ಸೂಳವಿಸು = ಜೋರಾಗಿ ಸಪ್ಪಳಮಾಡು.

ಅಭ್ಯಾಸ.—

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:—

(೧) ಪದ್ಮವ್ಯೂಹದ ಒಡ್ಡಣೆಯ ಕುರಿತು ಧರ್ಮರಾಜನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
 ವೇನು?

(೨) ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿ
 ದ್ದಾನೆ?

(೩) ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ತೇರನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

(೪) “ಪಾಪಿಗಳೆಳ ಮಗನ ನೂಕಿದರು ಕಾಳಗಕೆಂದುದಮರಗಣಿ”
 ಈ ಮಾತನ್ನು ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ ?

(೫) ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಯಾವ ಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ?

(೬) ಧರ್ಮರಾಜ ಮತ್ತು ಅಭಿಮನ್ಯು ಇವರ ಮಾತನ್ನು ಕವಿಯು
 ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(೭) ಕೃಪ, ಗುರುನಂದನ, ರಾಧೇಯ ಕೊಡನಮಗ, ಜಯ;
 ದ್ರಥ, ಭೂರಿಶ್ರವ ಇವರು ಯಾರು ?

(ಅ) ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ:—

(೧) ಮರೀಚಿಯ ತೊರೆಗೆ ಹರುಗೋಲಿಡುವರುಂಟೆ ?

(೨) ವಹ್ನಿಜ್ವಾಲೆ ಹಿಮಕಂಜುವುದೇ ?

(೩) ಸಂಹಿಗಳೆರಳ ಪರಿಮಳ ಪಥ್ಯವೇ ತುಂಬಿಗಳ ತಿಂತಿಣಿಗೆ?

- (ಅ) “ ಕೃತಾಂತನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹು ” ಇದೇಅರ್ಥದ ಜೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (ಇ) ತಲೆದೂಗು, ತಲೆತುರಿಸು, ತಲೆಕಾಯು, ಮೈತೆಗೆ, ಮೈಗರೆ, ಮೈತೋರು, ಹಿಂದುಮುಂದೆನಿಸು ಈ ಪಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
- (ಈ) ಕೆಳಗಿನ ಕೂಡು-ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- ದಳ್ಳುರಿ, ಹೊಂದೊಡರು, ಹೆಗ್ಗಹಳೆ, ಮೈತೆಗೆ
- (ಉ) ಚಿಕ್ಕ ನಿಬಂಧವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೧) “ವಯಂ ವಿಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣಮಲ್ಲು” (೨) “ ನೂರು ವರುಷ ಕುರಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೂರು ವರುಷ ಹುಲಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವದು ಲೇಸು. ”

೫. ಶಸ್ತ್ರಪೂಜೆ.

ಅರೆಯಿರುಳಿನ ಸನ್ನೆಯಾಯ್ತಾಗ ಜಿನವಿದ್ದ | ಶರಣೆನುತನವಿ-

ಶನೆವ್ವಾ ||

ವರಮಂತ್ರಿಸೇವಕರೊಡಗೂಡಿ ಶಸ್ತ್ರಮಂ | ದಿರಕೆ ಬಂಜನು

ಗಮಕದೊಳು ||೧||

ಬಲು ತೆರಪಿನ ಶಸ್ತ್ರಶಾಲೆಯೊಳೊರೆಯುಚ್ಚಿ | ವಲಗುಗಳೆಲ್ಲ

ಸಾಲಾಗಿ ||

ಬಲಿಪುಷ್ಪಗಂಧ ಮುಂತಾದ ಪೂಜೆಯೊಳು ನೆ | ಗ್ಗಳಿಸು

ತಿದ್ವನು ವೀರರಸವಾ ||೨||

ರಕ್ತಚಂದನದಲ್ಲ ಸಾರಣೆ ಕಾರಣೆ | ರಕ್ತಚಂದ್ರಿಕೆಯ

ಮೇಲ್ಗಟ್ಟು ||

ರಕ್ತವರ್ಣದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯಿಂದಾ ಶಾಲೆ | ಯುಕ್ತಿಗೊಪ್ಪಿತು

ಸಂಜೆಯಾಯ್ತು ||೩||

ಪಂಚವರ್ಣದ ಕೂಳರಾಸಿ ಖಜ್ಜಾಯವ | ಕೆಂಚಕರಿಕಿನಿಡು

ಗುಡ್ಡೆ ||

ಅಂಜಿನೊಳುರಿವ ತುಪ್ಪಗಳ ಹೆಜ್ಜೊಡರಿಂದ | ಸಂಚಿಸಿದ್ದು

ಶಸ್ತ್ರಪೂಜೆ ||೪||

ಹುಗ್ಗಿ ಕಿಚ್ಚಡಿಯೆರೆಯಪ್ಪ ಸೇವಗೆ ಹುಂಡಿ | ಗುಗ್ಗರಿ ಸೂಸಲುಂಡ
ಲಿಗೆ ||

ಬೊಗ್ಗದ್ದ ರೊಟ್ಟಿಯಿಡ್ಲಲಿಗೆ ದೋಸೆಯ ಸಬ್ಬ | ಲಗ್ಗೆ
ಯಾಹುತಿಯೊಪ್ಪಿ ತಲ್ಲೆ ||೫||

ಚುರ ಚುರನುರಿವ ಹೆಜ್ಜೊಡರು ಚೀರ್ಚಿಟಲೆಂಬ | ತಾರಿಗೆಂಡ
ಗಳ ಹೋಮಕುಂಡಾ

ತರಿದೊಡೆದೊಟ್ಟಿವ ಕಬ್ಬು ತೆಂಗಾಯಿಂದ | ಮೆರೆವುತಿದ್ದುದು
ಖಡ್ಗಪೂಜೆ ||೬||

ಹೊಗೆಯೇಳ್ವ ಧೂಸ ಹೊಂಗಿಡಿ ಗೆದರುವ ದೀಪ | ಬಗೆ ಬಗೆ
ವಣ್ಣದ ಪುಪ್ಪ ||

ಚಿಗುರೆಲೆ ಕೆಂಗೂಳು ಪಣ್ಣಾಯ ಮೆದೆಯಿಂದ | ದಿಗುಬಲೆ
ಗೊಟ್ಟಿದುರ್ದಲ್ಲೆ ||೭||

ಅಲತಿಗರಸವಲ್ಲ ಕಲಸುಗೂಳ್ಳಟ್ಟಿ ಗೂ | ಳೊಲೆದುರಿ ನಿಮಿರ್ವ
ಧೂಪಘಟಾ ||

ಮಿಳಿಮಿಳಿ ಸುವ ಸಾಲುಗೈದಿಂದ ರಕ್ಕಸ | ಪ್ರಾಳಲಂತೆ ಮೆರೆ
ದುಡಾ ಸದನಾ ||೮||

ಭಲ್ಲೆಯ ಕತ್ತಿ ಕಠಾರಿ ಮುಸ್ಪಿಡಿ ವಂಕಿ | ಸಲ್ಲೆಹ ಗದೆ ಲಾಡಿ
ಸಬಳ ||

ಬಿಲ್ಲಂಬು ಜನನಾಡಿ ಕಿರಿಸಗಳಾ ಗೃಹ | ದಲ್ಲಿದ್ದ ವುರಿಮಾರಿ
ಯಂತೆ ||೯||

ಖಂಡೆಯ ಪಟಲಿಟ್ಟಿ ಗದೆ ಚಂದ್ರಹಾಸ ವಿ | ಚಂಡಿ ಮೊಗ್ಗರಣೆ
ಕೃಪಾಣಾ ||

ದಂಡರತ್ನಾಯುಧಾಸಳಿಗಳಿದ್ದುವು ಸರ್ವ | ಮಂಡಲನೆನೆ
ಭುಗಿಲಿಡುತ ||೧೦||

ಸುರಗಿ ಕರಾಚೂರಿ ಕಡಿತಲೆ ಪಟ್ಟಸ | ಪರಶು ಕೊಡಲಿ ಶಕ್ತಿ
ಡಾಣೆ ||

ಸಿರಿಮುರಿ ಕಕ್ಕಡ ಚುಂಚುಲೆ ರನಿಹಾಸ | ಉರಿಯನುಗುಳು
ತಿರ್ದುವಲ್ಲಿ ||೧೧||

ಎಂದಿಗೀ ದೊರೆ ದಂಡು ನಡೆವನೊ ರಿಪುಗಳ | ತಿಂದು ತೇಗುವೆ
ನೆಂದು ವೃತ್ಯು ||
ಇಂದೆ ನಾಲಗೆ ನೀಡಿದಂತಿರ್ದುದಲ್ಲಿ ಸಾ | ನಂದಕನೆಂಬಿಸಿ
ರತ್ನಾ ||೧೧||

ಕಾಲನ ದಾಡೆಗಳಂತೆ ಕರಾಳ ಖ | ಡ್ಗೊಳಿಗಳಿರೆ ಮತ್ತೆ ನಡುವೆ ||
ಜ್ವಾಲಾರ್ಕನಂತೆನೆದುರು ಚಕ್ರರತ್ನ ಭೂ | ಪಾಲ ನೊ ಡಿದ
ನದನಿಂದು ||೧೨||

ಚಕ್ರಿ ಬಿನ್ನಹವಿಸು ಮುಟ್ಟು ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ | ಚಕ್ರರತ್ನದ
ಪೊಜೆಯಾಯ್ತು

ವಿಕ್ರಾಂತ ಲಗ್ನದೊಳಗೆ ನಾಳ ಪಯಣ ಯ | ಧಾ ಕ್ರಮ
ನೆಂದನಾ ಮಂತ್ರಿ ||೧೪||

ಅ ನುಡಿಗೇಳುತ ನೃಪತಿ ಚಕ್ರದ ಮೇಲೆ | ತಾನೊಂದು ಕಮ
ಲವನಿಟ್ಟು ||

ಭಾನುವಿಗಬ್ಬ ಸಾದುದುರ್ದ ದೇವ ನಿನಗಿದು | ತಾನೆ ಲೇಸಿಹ
ಚಿಹ್ನವೆಂದಾ ||೧೫||

ಧಾತ್ರೀಶನಲ್ಲಿಂದ ಮಗುಳ್ಳನಾ ಮಂತ್ರಿಯ | ನೇತ್ರಲೀಲೆ
ಯೊಳು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ||

ಸೂತ್ರಿಸಿ ತನ್ನ ರಮನೆನ್ನೇ ಕೃನಿದು ನವ | ರಾತ್ರಿಯ ಸಂಧಿ
ಸುಗಂಧಿ ||೧೬||

ಪರಿಚಯ

“ಶಸ್ತ್ರಪೂಜೆ” ಇದನ್ನು ಭರತೇಶ ವೈಭವದ ‘ನವರಾತ್ರಿ’ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಭರತೇಶ ವೈಭವದ ಕರ್ತನು ರತ್ನಾಕರ-ವರ್ಣ. ಈತನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾನ್ಯಾಲಂಕಾರ-ಲಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನಿಗೆ ‘ಶೃಂಗಾರಕವಿಹಂಸರಾಜ’ನೆಂದು ಬಿರುದಿದ್ದಿತೆಂದು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವರು. ಈತನು ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರ ಶತಕ, ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರ ಶತಕ, ತ್ರಿಲೋಕ ಶತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಭರತೇಶ ವೈಭವವು ಮೃದುಮಧುರನಾದ ಪದರಚನೆಯಿಂದಲೂ, ಕಥಾಕೌತುಕದಿಂದಲೂ, ವರ್ಣನಾಚಮತ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಆನಂದಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಧುರ್ಯ, ಸೌಕುಮಾರ್ಯ, ಕಾಂತಿ ಮೊದಲಾದ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಮಾತಿನ ಇಂಪೂ, ನುಡಿಯ ಬೆಡಗೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕಥಾಸರಣಿ, ಬಣ್ಣನೆಯ ಬಿನ್ನಾಣ, ಬಗೆ ತೀರುವಷ್ಟು ನವರಸ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಕಾಣ ಬಹುದು.

ಇಡೀ ಗ್ರಂಥವು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕವಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ.೧೫೫೬.

ಅಭ್ಯಾಸ:-

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

(೧) ಭರತೇಶನ ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರವನ್ನು ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಹೇಗೆ ಶೃಂಗರಿಸಿದ್ದರು ?

(೨) ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಯಾವವು? ಅವು ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದವು? ಇಂದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ?

(೩) ಸಾನಂದಕನೆಂಬ ಅಸಿರತ್ನ ಮತ್ತು ಚಕ್ರರತ್ನವು ಹೇಗೆ ಕಂಡವು?

(೪) ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಎಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಏಕೆ?

೪೪

ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಹಾರ

ಸವಾಸ ಬಿಡಿಸಿರಿ.

ಹೆಜ್ಜೆಡರು, ಕೆಂಚಕರಿಕೆ, ನಿಡುಗುಡ್ಡೆ, ಹೊಂಗಿಡಿ, ಕೆಂಗೂಳು,
ಜವದಾಡೆ.

ನಿಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.

ನವರಾತ್ರಿಯ ಉತ್ಸವ, ಇಂದಿನ ನಾಡಹಬ್ಬ.

೬ ಎಕ್ಕಲನ ವರ್ಣನೆ

ಚಂ||

ಅತಿಬಳ ಮೂಕದಾನವನೆನಪ್ಪವನೋರ್ವ ನಖರ್ದ ಗರ್ವಸಂ |
ಯುತನವನೀಧರೇಂದ್ರದನಿತಂಬದಿರುಂಬಿನೋಳರ್ದು ನಿರ್ಜರ ||
ಪ್ರತತಿಯ ಪರ್ಬಿದಬ್ಬರಮನಾಲಿಸಿ ತಿಂದಪನೀಸು ಪರ್ವಸಂ |
ತತಿಯನೆನುತ್ತಿ ತಾಳ್ವ ಪೊರಮಟ್ಟಿಸುದಗ್ರ ಪರಾಹರೂಪಮಂ||೧||

ಚಂ||

ಇದು ಶಿರದಲ್ಲಿ ಕೋಡೊಗೆಯದಂತಕ ಸೈರಿಭವೋ, ಬಳಿ
ಕೈಮಿಂ ||
ತಿದು ಬರಿಕೈಯನಾನದ ಮಹಾಗಜವಾನವನೋ, ವಿಚಾ
ರಿಪಂ ||
ದಿದು ನಡೆಗಲ್ಲು ಸಂಚರಿಪ ಮೇಚಕ ಕೈಲವೋ, ಸಾರ್ವ
ನೋಳ್ವೊಡಿಂ|
ತಿದು ಪೃಥುಕಾಯ ಸೂಕರನೋ, ಪೇಳನೆ ತೋರಿದುದಾ
ವರಾಹಕಂ ||೨||

ಮ||

ಬಡಬ ಜ್ವಾಲೆಯ ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗತತಿಯೆಂಬಂತಿರ್ಪ ಕಣ್ವಕ್ರದಿ |
ರ್ಕಡಿಯಂ ಬಾಯೊಳಿರುಂಕಿದಂತೆ ಪೊಳಪಿಂ ಕೊಂಕಿದ್
ಕೂರ್ದಾಡೆ, ಬ ||

ಲ್ನಿಡಿಲುದ್ಯವ್ರನ ಮಾಳ್ವ ಭೀಕರ ಮುಖಂ ಕಲ್ಪಾಬ್ಧಮಂ
 ಮೋಲ್ವ ಕಾ |
 ರೊಡಲತ್ಯದ್ಭತನಾಗೆ ಬಂದುದು ಮಹಾ ರೋಷಾಕರಂ
 ಸೂಕರಂ ||೩||

ಚಂ||

ಖರ ಖುರಘಾತದಿಂದೆ ಸುಡಿಯೇಳಿ ಶಿಲಾತಲನೊತ್ತಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಮೈ |
 ಯೊರಸೆ, ಬೃಹತ್ತು ಜ ಪ್ರತತಿ ನುರ್ಗೆ, ವಿಜೃಂಭಣಮಾಳ್ವ
 ಗರ್ಜಿಸು ||
 ತ್ತುರುತರ ಪರ್ವತ ಪ್ರತಿವಂಗುವಡೆ, ಬೇರ್ಚಿಸಿ ತನ್ನಗೇಂದ್ರ
 ಕಂ |
 ಧರ ಮೃಗರಾಜಯಂಜನದಿನೇಳ್ತರುತಿರ್ದುದು ಸೊಕ್ಕಿವೆ
 ಕ್ಕಲಂ ||೪||
 ವ|| ಆ ಕಟಕದೊಳಿಂತು ಬರ್ಪ ಕಿಟಿಯಂ ಕಳ್ಳನೆ ಕಂಡು ||೫||

ಚಂ||

ಎಲೆಯಲೆ ಪಂದಿ ಪಂದಿ ಮಿಗೆ ಬಂದುದು ಬಂದುದು, ಭಲ್ಲರೆ
 ಳ್ಲರಂ |
 ಬಲಿಗೊಳಲೆಂದು ಮೃತ್ಯು ಕಿಟಿರೂಪಮನಾ ಪೊಲೊತ್ತು
 ಪತ್ತು ನಿ ||
 ಶ್ತೊಲಗದಿರಟ್ಟು ಕುಟ್ಟು ತಿವಿ ಕೊಲ್ತರಿ ಗೊಣ್ಣುರಿ ಕುತ್ತು
 ಶೀಳ್ವಳಂ |
 ಚಲಸವೆ ಪೊಯ್ಕರುತ್ತಿರಿಯೆನಿಸ್ಪ ರವಂ ಪಿರಿದಾಯ್ತು ಬೇಡ
 ಶೋಳಾ ||೬||

ವ|| ಎಂದು ಸಂರಂಭದಿಂ ಮುಟ್ಟಿ ಮೂದಲಿಸುತೊಟ್ಟ
ಜೆಯಂ ತೊಟ್ಟುಸಿಟ್ಟಿಗಳಂ ತಾಳ್ವ ಕಟ್ಟು ಬಟ್ಟಿಯಂ ಕನಿದ ದಟ್ಟ
ಜೆಯನು ಪರ್ಜಿದಟ್ಟರಮನಾಲಿಸಿ ಕನಲ್ಮೆ ಮಿಗೆ ದಾಡೆಯಂ ಮಸ
ದಂಡುಗೊಂಡು ತ್ಯಣಮಂ ತುಂಡಿಸಿ ಬಾಲಂ ನಿಮಿರೆ ಕಾಲಂ
ತೂಗಿ ಪಟುತರ ಶಾರ್ಯದಿಂ ಪುಳಿಂದ ನಿಳಿಂಪರ್ದ ಭಿಮುಖಮಾಗ
ಸಿಂದು ||೨||

ಚಂ|| ನಡುಗೆ ಧರಿತ್ರಿ, ನಿಕ್ಕರಿಗಳಳ್ಳೆ, ಜಯಂಗೊಳೆ ಸತ್ತ್
ಸಂಕುಳಂ, |
ಪಡಲಡೆ ಶೈಲದ್ವಂಗ ತತ್ತಿ, ತುಳ್ಳ ಮಹಾವಿ ಕರಾಳ ಘೋಷದಿಂ ||
ಘುಡಿಘುಡಿಸುತ್ತೆ ದಾಡೆಗಡಿದುರ್ಜಿ ಕಡಂಗುತೆ ಕಾಯ್ತು
ನೆತ್ತು ಕ |
ಇಡ ಕಿಡಿಸೋಸೆ, ನೋಡಿದುದು ಸಿಂದು ಪುಳಿಂದರನುಗ್ರ
ಸೂಕರಂ ||೩||

ಚಂ|| ಪೊಗೆ ಪೊರಪೂಸೆ, ಘೂರ್ನಿಸುವ ಮೂಗಿನೋಳಿಕ್ಷಿಸ
ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಿಯಿಂ |
ಭುಗಿಲನೆ ಪೊಣ್ಣೆ ದಕ್ಕುರಿ, ಕರಂ ಮಸದಗ್ಗದ ದಾಡೆಯ
ಗ್ರದಿಂ ||
ಉಗುತಿರೆ ತೋರೀರ ಕಂಗಡಗಳುಗ್ರತೆಯಂ ತಳದುರ್ಕಿ
ಸೊಕ್ಕಿನಿಂ ||
ದಗಲದೆ ನುಂಗತಾವಳಿಸಿದತ್ತು ವರಾಹಕನಾ ಕಿರಾತರಂ ||೨||

ಚ|| ಕುಸಿದ ಶಿರಂ, ಕೆಲಕ್ಕೂರಲೆದ ಬಲ್ಲು, ಸುಡುರ್ದಿದ ಮೈಯ
ರೋಮ, ಮೂ |
ಪೆಸೆವ ಮನಂ, ಮರಲ್ದ ಕಿನಿ, ಮಿಳ್ಳರಿವಾಡುನ ಬಾಲಮುರ್ದಿ
ಪೊ ||

ಯ್ವುಸುರೊಡನೆಳ್ಳ ಬೆನ್ನಲಿದ ಗೋಣ್ಣಡಿ ಪಾರುಪವಾಡೆ
ತಳ್ತಗು |

ವಿಫಸಿ ಮಲೆದುರ್ಕಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಕರಂ ಪರಿತಂದುದು ಪಂದಿ
ಕಾಯ್ವಿನಿಂ ||೮||

ಚಂ|| ಬೋಣವನರೊಡ್ಡ ಕೂರ್ಗಣೆಗಳಂ, ಮಿಗೆ ಮುತ್ತಿದ
ಜಾಯಿಲಂಗಳಂ |

ಕ್ಷಣದೊಳೆದಿರ್ಚಿ ತುಂಡಿಸಿ ಕರುತ್ತಿರಿಪಿಟ್ಟಿಯನಂಡಗೊಂಡು
ಬಿಂ |

ನಣವೆ ಬದಿರ್ಚಿ, ನಿರ್ದರದೆ ಪೇರ್ಬಲೆಯಂ ಪರಿವಿಕ್ಕಿ, ಕೇಣದಿಂ |
ಕೇಣಕಿದ ಧೀವರಾಮರರ ನೆಕ್ಕಲನುರ್ಬತ ಸೀಳ್ದದಾ
ವಿಫಸಿಂ ||೯||

ವ|| . ಮತ್ತಂ,

ಚಂ|| ನೆರದಿರಿದೊಡಟ್ಟುಪ, ಪೊದಳ್ಳರಿಯಟ್ಟಿದೊ
ಡಂಡುಗೊಳ್ಳ, ಪಾ|

ಯ್ತರೆ ಮುಸುಡತ್ತಿಗರ್ಜಪ, ಕೆಲಂದೊಡಗುತ್ತಿರೆ ದಾಡೆ
ಗುಟ್ಟಿನಿ ||

ಭರದೆ ಪಳಂಚಲವ್ವಳಿಪ, ಜೊಬ್ಬರೆವುತ್ತಿರೆ ಮೈಯರೋ
ಮಮು |

ಬ್ಬರಿಸಿ ಕಡಂಗಿಸಿಲ್ವ, ಬಗೆಮೊಕ್ಕಳಮಾದುದು ಸೂಕ
ರೆಂದ್ರನ ||೧೦||

ಚಂ|| ಮಲೆದ ಮಾಲ್ವರೊಪ್ಪುವ ಮಲಂಗುವ ಪೊಂಗುವ
ತಳ್ತು ಪಾಯ್ವ ಕೆಂ |

ಗಲಪ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದಡರಿ ನೋಡುವ ಕಾಡುವ ದಾಡೆಗುಟ್ಟುವ ||

ಗಲಿಸಿ ತೊಡಂಕುವಬ್ಬರಿಸಿ ಪತ್ತುವ ಸುತ್ತವ ಘೂರ್ಮಿಸುತ್ತಿ ಸಂ |
ಚಲಿಸ ಧರತ್ರಿಯಂ ಟೊಣೆವ ಸೂಕರನಾಟಮದೇನ

ಳುಂಬನೋ ||೧೧||

ಕಂ || ತಿರುಗುತ್ತೊಂದೆರಡಡಿಯಂ |
ಭರದಿಂದೋಡುತ್ತಿ ನಿಲುತೆ ಘೂರ್ಮಿಸುತಂ ಕೊ ||
ಕ್ಕರಿಸುತಿದಿರಾಂತು ವಿಸಟಂ |
ಬರಿಮಮ ಸುರದಿರೊಳರರೆ ಘೋರ ವರಾಹಂ ||೧೨||

—ಷಡಕ್ಷರದೇವ

ಪರಿಚಯ

ಈ ಪದ್ಯಗಳು “ಶಬರಶಾಕರ ವಿಲಾಸ”ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಉದ್ಭವವಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿ ಷಡಕ್ಷರದೇವನು. ಈತನು ಯಳಂದೂರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಗೂರಿನ ಚಿಕ್ಕವೀರದೇಶಿಕನೆಂಬ ಶಿವಾಚಾರದ ಗುರುವಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದನು. ಬೀದರದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿರಕ್ತಮಠಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಶೈವರಾಜನ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಈತನು ‘ಉಭಯಕವಿತಾ ವಿಶಾರದನು’ “ಕವಿಕರ್ಣರಸಾಯನ, ಶಿವಾಧಿಕೃ, ಭಕ್ತಾಧಿಕೃ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ, “ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ, ವ್ಯಾಖ್ಯೇಂದ್ರವಿಜಯ, ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸ ವೀರಭದ್ರ ದಂಡಕ ಳೆಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ಈತನೇ ಬರೆದ ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅನೇಕ ಭಾಗವು ಕನ್ನಡದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಈ ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಣನೆಯ ರೀತಿ ಅದ್ಭುತವಿದೆ.

ಸಂದರ್ಭ.

ಶಿವನಿಂದ ಪಾರುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಜುನನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಇಂದ್ರಕೀಲಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅವನ ಘೋರ ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಶಿವನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಿಟಿಯೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಆದರೆ ವರ್ಣನೆಯು, ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಕೌಠಿಣ ಶಬ್ದಾರ್ಥ.

ಅಖರ್ವ = ಹೆಚ್ಚಾದ; ನಿತಂಬ = ತಪ್ಪಲು; ಸುಪರ್ವ = ದೇವತೆ
ಅನದ = ಧರಿಸಿದ; ಮೇಚಕ = ಕಪ್ಪಾದ; ಇರ್ಕಡಿಯಂ = ಎರಡು
ತುಂಡನ್ನು; ಖರ = ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ; ಕಳ್ಳಗೆ = ಬೇಗನೆ; ಪತ್ತು =
ಮೇಲೆಯೇರು; ತರಿ = ಹರಿಯುವಂತೆ ಕೊಯ್ಯು; ಕರುತ್ತು = ಸಿಟ್ಟು

ನಿಂದ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ; ಕಡಂಗುಡೆ = ತವಕವದುತ್ತು ; ಅಗ್ಗಿದ = ಸಮರ್ಥ
ವಾದ ; ಮರಲ್ದ = ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿದ ; ಕಾಯ್ವು = ಸಿಟ್ಟು ; ಇಟ್ಟು =
ಕೋಲು ; ಕೇಣು = ಶಕ್ತಿ, ಕೆಟ್ಟು ; ಅಂಡುಗೊಳ್ = ಹೋಗದೆ
ಕುಳಿತುಕೊ ; ರೊಸ್ಸುವ = ಬಡಿಯುವ ; ತೊಡುಕು = ತೊಂದರೆ
ಗೊಳಿಸು.

ಅಭ್ಯಾಸ:—

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಒರೆಯಿರಿ.

- (೧) ಕಿಟಿಯು ಭಿಲ್ಲರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಂಡಿತು ?
- (೨) ಎಕ್ಕಲನ ಫೋಷವು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ?
- (೩) ಕಾಡಹಂದಿಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
- (೪) ಕಾಡಹಂದಿಯ ಅಟವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೫) ಕಾಡಹಂದಿಯ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಕವಿಯು
ಬಳಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು ಯಾವವು ?
- (೬) ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾಡಹಂದಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ
ವಿಕ್ರಮಾದರ್ಶನ ವಿಜಯ ಅಶ್ವಾಸ ಅ ಮತ್ತು ಚನ್ನಬಸವ
ಪುರಾಣ ಕಾಂಡ ೪ ಸಂಧಿ ೧೩ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರ್ಣನೆ
ಯನ್ನೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿರಿ.
- (೧) ತತ್ಸಮ ತದ್ಭವ ಕೊಡಿರಿ:—
ದಾಡೆ, ವೃತ್ತ, ಅಬ್ಬಿ, ಅಗ್ಗ, ಇಟ್ಟು.
- (೨) ಕೆಳಗಿನ ಕೂಡುನುಡಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಹೆಸರು ಹೇಳಿರಿ:—
ಬಾಂಬ್ಲಿಟ್ಟು, ಕಟ್ಟಿಲ್ವಲು, ಕೂರ್ಗಣೆ, ಬಲ್ಮಸುಡ,
ಇರ್ಕಡಿ.
- (೩) ವ್ಯಾಕರಣ ವಿಶೇಷವೇನು ?
ಪಂದಿ ಪಂದಿ, ಬಂದುದು ಬಂದುದು.
- (೪) ೨, ೩ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾರಹಾಕಿ ವೃತ್ತ ಯಾವುದು ಹೇಳಿರಿ.

೨ ಕೊಳಲಗಾನ

ರಂಗ ಕೊಳನೂದಲಾಗಿ, ರಂಗಯ್ಯ ಕೊಳಲ

ನೂದಲು || ಪ ||

ಮಂಗಲನುಯವಾದಿತು ಧರೆ ಜ-
ನಂಗಳು ಜೀವನ ಜೀತನ ಮರೆದು
ರಂಗ ಧ್ಯಾನ ಪರರಾದರು

||ಅ. ಪ||

ಬಾಡಿದ ಬಳ್ಳಿ ಮರಾ ಗೊನೆಯೊಡೆದವು
ತೀಡುವ ಮಂದ ಮಾರುತನ ಕೂಡ ತೂ
ಗ್ಯಾಡುವ ವನದ ಫಲದ ಗೊಂಚಲವಿ
ಪಾಡಲೊಲ್ಲವಳಿ ಕುಲಗಳು ||

ಹೇಡಿಗೊಂಡವು ಜಾಣ್ವಕ್ಕಿ ಗಿಳಿಯು ಮಾ-
ತಾಡದೆ ಕಳೆಗುಂದಿದವು ಕೋಕಿಲ
ಓಡ್ಯಾಟ ವೈರಾಟ ಜರೆದು ಖಗವ್ಯಗ
ಗಾಢನಿದೈ ವಶವಾದವು

||೧||

ಕೆಚ್ಚಲು ಬಿಗಿದ ತೊರೆದ ಮೊಲೆಯು
ವತ್ಸವಗಲಿಸಿ ಅರೆದೆಳೆ ಹುಲ್ಲು
ಕಚ್ಚಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತವು ತಲೆಯು
ಪುಚ್ಚುವ ನೆಗಹಿ ನೀಂಟಿಸಿ ||

ಅಚ್ಚುತನ ಕೃತಿ ನೋಡಲು ಸುರರಿ
ಗಚ್ಚುರವಾಯಿತು ಅವು ಕಂಡಾನಂದ
ಮೆಚ್ಚಿ ಮುಕುಂದನ ಲಿಲಾ ವಿನೋದಕೆ
ಅಚ್ಚು ಕುಸುಮವ ಸುರಿದರು

||೨||

ತೆಗೆನೋದಕ ಉಕ್ಕೇರಿ ಬಂದವು
ತುಳುಕಿ ಚಲ್ಲಾಡಿ ನಿಂತಳು ಯಮುನೆ
ಮೇಲೆ ಮೋಡೊಡ್ಡಿ ಮೇಘಾಳಿ ಭೋರಿಟ್ಟವು
ಕಲ್ಲು ಕರಗಿ ನೀರಾದವು ||

ಸಳಿನ ಚಂಪಕ ನಾಗ ಪನ್ನಗ ಪಾ-
ಟಲ ಶಾವತಿಗೆ ಕುಂದ ಬಕುಲವು
ಮಾಲತಿ ಜಾಜಿಯ ಪರಿಮಳಂ ಗೂಡಿ
ನೀಲಾಂಗನಂಘ್ರಿಗೆ ಎರಗಿದವು

||೩||

ಮುದ್ದು ಮೋಹನ್ನನ್ನ ಮಂಜುಳ ಸಂಗೀತ
ಸದ್ದು ನಾಲಿಸಿ ಗೋಪಾಂಗನೇರೈಲ್ಲರು
ಬದ್ದಿ ಸೂರಾದಿದರಂಗಜ ಶರಕೆ
ಬಿದ್ದು ಪರವಶರಾದರು ||

ಸಿದ್ಧ ಮುನಿಜನರಿದ್ದ ಸಮಾಧಿಯೋ-
ಳಿದ್ದೆದ್ದು ಕುಣಿದು ಎದೇ ತಾವರೆ
ಗದ್ದು ಗೆಯರಸನೊಲಿಸಿಕೊಂಡರು
ಗಿದ್ದರು ಭವ ಸಮುದ್ರವ

||೪||

ಶ್ರೀಮನೋಹರ ಮೂರುತಿ ಗೋಪಾಲನು
ಆ ಮಧು ಮಧುಕುಂಜವನಾದಿ ತ್ರಿಭಂಗಿಸಿ

ಹೇಮಾಂಬರುಟ್ಟು ಗೀರ್ಗಂಧ ಕಸ್ತೂರಿಯು
ನಾಮ ಕುಂಡಲವ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ||

ದಾಮ ವನಮಾಲಿ ರತನಾಭರಣದ
ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ ಕೃಷ್ಣನ
ನಾಮುಕ್ತಿ ಗುಂಡಕ್ರಿ ಮೇಘರಾಗವ ಮಾಡಿ
ಸಾಮಗಾಯನದಿ ನಮೋ ಎಂದರು.

||೫||

—ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರು.

ಪರಿಚಯ

ಇವರು ಘನವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಅಸರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಗಿಲುಕೋಟೆಯೇ ಇವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ. ಇವರ ಪೂರ್ವಜರು ಕಾಖಂಡಿಕೆಯಿಂದ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿಯಿಂದ 'ರಾಯರ' ಪುಣ್ಯತಿಥಿಯು ಇಂದಿಗೂ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸ, ವಿಜಯದಾಸ, ಗೋಪಾಲದಾಸ-ಇವರ ತರುಣಾಯ ಪ್ರಸನ್ನ-ವೆಂಕಟ ದಾಸರೇ ಸುವಿಖ್ಯಾತರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಧಾರವಾಡ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಹಾಡುಗಳು ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಕೇಳ ಬರುತ್ತವೆ. ಇವರ ತಂಬೂರಿಯು ಇಂದಿಗೂ ಬಾಗಿಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ ಇವರ 'ಗೀತ'ವು, ಶ್ರೀಮಾನ್ ದಿನಾಕರ ರವರಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾದ 'ಹರಿಭಕ್ತಿಸುಧೆ'ಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೊಳಲುಗಾನದಿಂದ ಜಡ ಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹದೊಂದು ತನ್ಮಯತೆ ತುಂಬಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ದಾಸರು ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ:—

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- (೧) ರಂಗನು ಕೊಳಲನ್ನು ಉದಲು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಚಮತ್ಕಾರವಾದವು ?
- (೨) ಕೊಳಲ ಗಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರು ಏನು ಮಾಡಿದರು ?
- (೩) ದಾಸರು ಕೃಷ್ಣನ ರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ ?
- (೪) ಶ್ರೀಮತಿ ಪರೋಜಿನಿ ನಾಯಿಡು ಇವರ.

“Flute player of Brindavan” ಓದಿರಿ.

೮ ಯುಗಾದಿ

ಯುಗ ಯುಗಾದಿ ಕಳೆದರೂ
ಯುಗಾದಿ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ.
ಹೊಸ ವರುಷಕೆ ಹೊಸ ಹರುಷನ
ಹೊಸತು ಹೊಸತು ತರುತ್ತಿದೆ.

ಹೊಂಗೆ ಹೂವ ತೊಂಗಲಲ್ಲಿ
ಭೃಂಗದ ಸಂಗೀತಕೇಲಿ
ಮತ್ತೆ ಕೇಳ ಬರುತ್ತಿದೆ.
ಬೇವಿನ ಕಹಿ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ
ಹೂವಿನ ನಸುಗುಂಪು ಸೂಸಿ
ಜೀವಕಳೆಯ ತರುತ್ತಿದೆ.

ಕಮ್ಮನೆ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಸೋತು
ಜುಮ್ಮನೆ ಮಾಮರವು ಹೂತು
ಕಾಮಗಾಗಿ ಕಾದಿದೆ.

ಸುಗ್ಗಿ ಸುಗ್ಗಿ ಸುಗ್ಗಿ ಎಂದು
ಹಿಗ್ಗಿ ಗಿಳಿಯ ಸಾಲು ಸಾಲು
ತೋರಣದೊಲು ಕೋದಿದೆ.

ವರುಷಕೊಂದು ಹೊಸತು ಜನ್ಮ
ಹರುಷಕೊಂದು ಹೊಸತು ನೆಲೆಯು
ಅಖಿಲ ಜೀವ ಜಾತಕೆ!

ಒಂದೆ ಒಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ
ಒಂದೆ ಬಾಲ್ಯ ಒಂದೆ ಹರೆಯ
ನಮಗದಷ್ಟೆ ಏತಕೆ?

ನಿದ್ದೆ ಗೊಮ್ಮೆ ನಿತ್ಯ ಮರಣ
ಎದ್ದೆ ಸಲ ನವೀನ ಜನನ
ನಮಗೆ ಏಕೆ ಬಾರದೋ?
ಎಲೆ ಸನತ್ತುಮಾರ ದೇವ!
ಸಲೆ ಸಾಹಸಿ ಚಿರಂಜೀವ!
ಸಿನಗೆ ಲೀಲೆ ಸೇರದೋ?

ಯುಗ ಯುಗಾದಿ ಕಳೆದರೂ
ಯುಗಾದಿ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ.
ಹೊಸ ವರುಷಕೆ ಹೊಸ ಹರುಷವ
ಹೊಸತು ಹೊಸತು ತರುತ್ತಿದೆ
ನಮ್ಮನಷ್ಟೆ ಮರೆತಿದೆ !

— ಅಂಬಿಕಾತನಯ ದತ್ತ

ಪರಿಚಯ

ದತ್ತಾತ್ರೆಯ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೇಂದ್ರೆ ಇವರು ಈಗಡಿ. ಎ. ವಿ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅಂಬಿಕಾತನಯ ದತ್ತ (ಬೇಂದ್ರೆ) ಅವರ 'ಗಂ' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆ ಯವರು ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಇವರು ಬರೀ ಕವಿಗಳಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಮೇಲ್ವರಗತಿಯ ವಿಮರ್ಶಕರು, ತತ್ವಜ್ಞರು, ವಾಗ್ಮಿಗಳು. 'ಗಂ' 'ನಾದಾಲಿಲೆ' 'ಉಯ್ಯಾಲಿ' 'ಸರ್ವಗೀತ' 'ಮೂರ್ತಿ' ಮೊದಲಾದವು ಇವರ ಕವನಸಂಗ್ರಹಗಳು. 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶ, "ನಿರಾಭರಣ ಸುಂದರಿ" ಮೊದಲಾದವು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು. ಇವರ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀಮಾಸ್ತಿಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

"ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿ ತೀವ್ರವಾದುದು. ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಗದ್ದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದು. ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಜೀವನ ಅವರಿಗೆ ತೀವ್ರವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇವೇ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮೂಡಿವೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಬಣ್ಣ ಲೋಕದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬಣ್ಣವಾಗಿದೆ"

ಅಭ್ಯಾಸ:— ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- (೧) ಯುಗಾದಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೊಸತನವು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ ?
- (೨) 'ಕಾಮಗಾಗಿ ಕಾದಿದೆ' ಎಂದರೇನು ?
- (೩) ಅಖಿಲ ಜೀವ ಜಾತಕ್ಕೂ, ನಮಗೂ ಯಾವ ಭೇದವಿದೆ ಎಂದು ಕವಿಯು ಮಿಡುಕುತ್ತಾನೆ ?
- (೪) ನಮಗೆ ಎಂಥ ಸ್ಥಿತಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಕವಿಯು ಆಸೆ ಇದೆ ?
- (೫) ಯುಗಾದಿಯ ಚಿತ್ರವು ಕವಿಯ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ?
- (೬) ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೯ ಕಾರಿ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಮಗಳು

ಪಶುವ ದಿಬ್ಬದ ಗೌಡನೊಬ್ಬನು
ಬಿಡದೆ ತೊರೆಯನ ಕೂಗಿಕೊಂಡನು;
ತಡೆಯದೀಗಲೆ ಗಡುವ ಹಾಯಿಸು,
ಕೊಡುವೆ ಕೇಳಿದ ಹೊನ್ನನು.

ಆರು ನೀವೀ ಕರುಗಿ ಮೊರೆಯುವ
ನೀರ ಕಾಯಲ ಹಾಯುವವರು ?
ಪಡುವದಿಬ್ಬದ ಗೌಡ ನಾನೀ-
ಮಡದಿ ಕಾರಿಯ ಕುವರಿಯು.

ಓಡಿ ಬಂದೆವು ಮೂರುದಿನಸ;
ಜಾಡ ಪಿಡಿಮ ಹಿಂದೆ ಬಂದರು;
ನಮ್ಮನೀ ಕಣಿವೆಯಲಿ ಕಂಡರೆ
ಚಿಮ್ಮಿ ಹರಿವುದು ನೆತ್ತರು.

ಹತ್ತಿ ಕುದುರೆಯ ತರುಬಿ ಬರುವಮ,
ಮುತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಕೊಲುವರು;
ಘೋರುದುಃಖದ ನಾರಿಯನ ಬಳಿ-
ಕಾರು ನಗಿಸಲು ಬಲ್ಲವರು ?

ಆಗ ಅಂಜದೆ ತೊರೆಯನೆಂದನು;
ಬೇಗ, ಜೀಯಾ, ಓಡ ತರುವೆನು,
ಕಡಲು ನೊರೆಗಡದೆದ್ದು ಕುದಿಯಲಿ
ಗಡುವ ಹಾಯಿಸಿ ಬಿಡುವೆನು.

ತೂರು ಗಾಳಿಗೆ ಕಡಲು ಕುದಿಯಿತು,
ನೀರದೆವ್ವ ಗಳರಚಿಕೊಂಡವು.
ಹೆಸು ಮೋಡದ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಗೆ
ಕಪ್ಪುಗಾದವು ಮುಖಗಳು.

ಕೆರಳಿ ಕೆರಳಿ ಗಾಳಿ ಚುಚ್ಚಿತು ;
ಇರುಳು ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದು ಮುಚ್ಚಿತು ;
ಕಣಿವೆಯಿಳಿವರ ಕುದುರೆ ಕತ್ತಿಯ
ಖಣಿಖಣಿ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿತು !

ಎಳು, ಬೇಗೇಳಣ್ಣ, ಎಂದಳು :
ಹೂಳಿಕೊಳಲಿ ನನ್ನ ಕಡಲು,
ಮುಳಿದ ಮುಗಿಲ ತಡೆಯ ಬಲ್ಲೆ,
ಮುಳಿದ ತಂದೆಯ ತಡೆಯನು.

ಇತ್ತ ಕರೆ ಮೊರೆ ಹಿಂದಕಾಯಿತು ;
ಅತ್ತ ತೆರೆ ಮೊರೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿತು ;
ಆಳ ಕೈಯಲಿ ತಾಳಬಹುದೇ
ಎಳು ಬೀಳಿನ ಕಡಲದು !

ಅಲೆಗಳಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಮೀಟಿ
ಮುಳುಗುತಿಹರು, ಎಳುತಿಹರು-

ಕರೆಗೆ ಬಂದ ಕಾರಿಹೆಗ್ಗಡೆ,
ಕರಗಿ ಮುಳಿಸು ಅತ್ತನು !

ತೊಂಡು ತೆರೆಗಳ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ,
ಕಂಡು ಮಗಳ, ಕರಗಿಹೋದ-
ಒಂದು ಕೈ ನೀಡಿದಳು ನೆರವಿಗೆ,
ಬಂದು ತಬ್ಬಿತು ನಲ್ಲನ !

ಮರಳು, ಮರಳು ಮಗಳೆ ಎಂದ,
ಮೊರೆವ ಕಾಯಲ ಗಂಟಲಿಂದ;
ಮರೆತೆ ಒಪ್ಪದೆ ನಿನ್ನ ನಲ್ಲನ ,
ಮರಳು ಕಂದಾ ಎಂದನು.

ಮರಳ ಬಹುದೆ ? ಹೋಗ ಬಹುದೆ ?
ಕರೆಯ ತೆರೆಯವ್ವಳಿಸಿ ಹೊಯ್ದು
ಹೊರಳಿ 'ಹೋದುವು ಮಗಳ ಮೆಲೆ,
ಕೊರಗಿನಲಿ ಅವನುಳಿದನು.

- ಶ್ರೀ.

ಪರಿಚಯ

ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀಗೆ ತಾವು 'ಶ್ರೀ'ಕಾರ ವಾಗುವೆವೆಂಬದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಇವರು ಶ್ರೀಎಂಬ ಕಾವ್ಯ ನಾಮ ವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಶಾಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಿ ಕೊಂಡುಬಂದ ಕಣ್ಣುಮುಷಿಗಳು ಎಂದು, ಇವರನ್ನುಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ ಇವರ ಪೂರ್ಣಹೆಸರು ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ಎಂದು ಕನ್ನಡ, ಅಂಗ್ಲ, ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಘನವೆತ್ತ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಇವರದು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷುಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ದುಡಿದು ನಿವೃತ್ತರಾದರೂ ಕನ್ನಡ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನು ಸಮಗ್ರವಾದವು. ಇವರು ತಮ್ಮ ವಾಚ್ಛೆಯ ತಪ್ಪಿನ ಮುಣ್ಯಫಲವಾಗಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ನೀಡಿದ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತಗಳು' ಕನ್ನಡದ ನೂತನ ಛಂದಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇವರ 'ರನ್ನನ' ಗದಾಯುದ್ಧ 'ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ' 'ಪಾರಸಿಕರು ಎಂಬ ಹಳಗನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಮರ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಗೀತವನ್ನು ಇವರ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತಗಳು' ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಅರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ತಿಳಿದುಗನ್ನಡದ ಶಬ್ದಗಳ ಚೆಲುವಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ Campbell ಎಂಬ ಅಂಗ್ಲ ಕವಿಯ Lord Ullin's Daughter ಎಂಬ ಕವಿತೆಯ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ:-

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

(೧) ಪಡುವಣದ ಗೌಡನು ಮತ್ತು ಕಾರಿಯ ಮಗಳು ಕಡಲು ದಾಟಲು ಎಕೆ ಆತುರಗಿದ್ದರು?

(೨) ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಡಲು ಯಾವರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು?

(೩) ಮಗಳು ಸಂಕಟದಲ್ಲಿವ್ವದನ್ನು ಕಂಡು ತಂದೆಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಾಯಿತು ?

(೪) ಕಾರಿ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಮಗಳ ಈ ಕೃತಿಯು ಯೋಗ್ಯವಾದುದೇ ?

(೫) ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಕತೆಯನ್ನು ಸುಂದರವಾದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕತೆಯಾಗಿ ಬರೆಯಬಹುದೇ ?

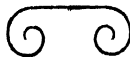
ವೃಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.

(೧) ಘೋರ ದುಃಖದ ನಾರಿ ಯನ್ನು ಯಾರು ನಗಿಸಲು ಬಲ್ಲರು ?

(೨) ಹೆಸು ಮೋಡದ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಗೆ ಕಪ್ಪಗಾದವು ಮುಖಗಳು.

(೩) ಮುಳಿದ ಮುಗಿಲ ತಡೆಯ ಬಣ್ಣ ಮುಳಿದ ತಂದೆಯ ತಡೆಯಿಸು.

(೪) ಅಳ ಕೈಯಲಿ ತಾಳಬಹುದೆ ಏಳು ಬೀಳುವ ಕಡಲದು.

೧೦ ತಂಗಿ !

ಬಾಳಿನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು ತಂಗಿ !
ನಿನಗದನುಸುರಲು ಒಲ್ಲೆನು ತಂಗಿ !
ನೋಡಿದವರ ಕಣ್ಣು ಹೋದವು ತಂಗಿ !
ಕೇಳಿದವರು ಕಿವುಡಾದರು ತಂಗಿ !

ಬಯಲೆಂದು ಕೆಲವರು ಬಾನೆಂದು ಕೆಲವರು
ಹೊನಲೆಂದು ಕೆಲವರು ಅಂದರು 'ತಂಗಿ !
ಕನಸೆಂದು ಕೆಲವರು ನನಸೆಂದು ಕೆಲವರು
ಮನಸೆಂದು ಕೆಲವರು ಅಂದರು ತಂಗಿ !

ಏನಿದ್ದರೇನದು ? ಜೀವವಿರುವ ತನಕ
ಇದ್ದು ಹೊದರಾಯ್ತು ಎಂದರು ತಂಗಿ !
ಗಳಿಗೆಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಯುಗಗಳ ತರ್ಕದ
ಸಂಪರ್ಕ ಬೇಡೆಂದು ಎಂದರು ತಂಗಿ !

ದೇಶ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರೀತಿ ರೀತಿಯ ಭಾಷೆ
ಮಾಡುವವರು ಗ್ರಂಥ ಬರೆದಾರು ತಂಗಿ !
ಸಾವಿನ ಸಮಯದಿ ಒಂದನ್ನು ಅರಿಯದೆ !
ಹಳ್ಳದ ದಾರಿಯ ಹಿಡಿದಾರ ತಂಗಿ !

ಜೀವನವೆಂದರೆ ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ,
ಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲಿನ ಘಸರಸ ತಂಗೆ !
ಕುಡಿಯಲಾರವೆ ಕುಡಿದು ಕಂಠದಿ ಧರಿಸುತ
ನೀಲಕಂಠರೆಲ್ಲ ಸಂತಾರ ತಂಗೆ !

ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ಬುತ್ತಿಯ
ಗಂಟೆ ಬಿಟ್ಟ ಉಣಬೇಕವ್ವ ತಂಗೆ !
ಎಡವುತ ಮುಗ್ಗುತ ಬೀಳುತ ಎಳುತ
ಊರಿನ ದಾರಿಯ ಹಿಡಿಬೇಕ ತಂಗೆ !

ಸುತ್ತಲಿದ್ದವರನ್ನು ಮತ್ತರಾಗದೆ ನೋಡಿ
ಎತ್ತ ಹೋದರು ಸ್ತ್ರೀತಿ ಇರಬೇಕು ತಂಗೆ !
ದೇವನ ಪಾದವ ಭಜನೆಯ ಮಾಡುತ
ಅವನ ನಾಮವ ನಂಬಿ ಇರಬೇಕು ತಂಗೆ !

ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಲಿ ? ನಿನ್ನ ಜೀವನ ಮಾಡು
ಅನನಿಗೇರಿಸಿದಂಥ ಹೂವಾಗಿ ತಂಗೆ !
ಅವರ ಚಂದನ ಪೊಂದಿ ಆನಂದನ ಹೊಂದಿ
ಬಾಳೆಂದು ಹರಸ್ಯಾಸ ನಿನ್ನಣ್ಣ ತಂಗೆ !

— ವಿನಾಯಕ

ಪರಿಚಯ

ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದವರು ಪ್ರಿ. ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ. ಗೋಕಾಕ ಬಿ. ಎ. ಆರ್ಟ್ಸ್. ಇವರು ಕೆಲಕಾಲ ನಿಲಿಂಗ್ಡನ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿದ್ದರು. ಈಗ ವೀಸನಗರ (ಬಡೋದಾ) ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ದ್ದಾರೆ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆ ಯವರ ಜೊತೆಗಾರರು. 'ಪಯಣ' 'ಸಮುದ್ರಗೀತೆಗಳು' ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ 'ಇಜ್ಜೋಡು ಎಂಬ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ, 'ಜನನಾಯಕ' ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಂದು ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಇವರದಾಗಿದೆ. 'ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಒಳ್ಳೇ ಮನನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕವನವನ್ನು 'ಪಯಣ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಜೀವನದ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಜಾನಪದ-ಗತದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ:-

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

(೧) "ಬಾಳಿನ ಗುಟ್ಟನ್ನು, ಉಸಿರಲು ಒಲ್ಲಿನು ತಂಗಿ" ಎಂದು ಕವಿಯು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?

(೨) ಬಾಳಿನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಚಾರಗಳು ಏನಿವೆ ?

(೩) ಉತ್ತಮ ಬಾಳು ಹೇಗೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಇವರ ಆಶೆಯಿದೆ.

ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.

(೧) ಗಳಿಗೆಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಯುಗಗಳ ತರ್ಕದ ಸಂಪರ್ಕ ಬೇಡೆಂದು ಎಂದರು ತಂಗಿ.

(೨) ಕುಡಿಯಲಾರದೆ ಕುಡಿದು ಕಂಠದಿ ಧರಿಸುತ ನೀಲಕಂಠ ರೆಲ್ಲ ನಿಂತಾರ ತಂಗಿ.

೧೧ ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತು

ಮಳೆಯ ಹಸಿಗಳ ನಡುವೆ ತೂರಿಬಹ ಹೊಂಬಿಸಿಲ
ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬೆಳಕ ಬಲುಮೆಯೊಳ್ಳುಡಿಯಿಂದ,
ನಿನಗಲ್ಲದಾರಿಗೂ ಬರದ ಗಾರುಡಿಯಿಂದ,
ಹಕ್ಕು ಹಾರಿದ ತೆರನ ಹಾಡಿ, ಕವಿತೆಯ ಹೊಸಲ
ನೀ ದಾಂಟಿ ಸಂತೆ ಗೆಳೆಯ. ನಿನ್ನ ನುಡಿ ಕುಶಲ;
ಊಹೆ ಸುಂದರ, ಭಾವ ಜಗದಂತೆ ವಿಸ್ತಾರ;
ನಿನ್ನೆಣಿಕೆ ಮಾನವನ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ;
ಕಗ್ಗಲ್ಲ ಗಿರಿ ನಿನಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಮಲದ ಎಸಳು.

ಮನುಜನಾತ್ಮದ ವೀರಗಾರ, ಧೈರ್ಯದಿ ಬದುಕು-
ಕೇತಕಿಯ ಹೊಕ್ಕು ಕೇಸರವ ಮೂಸಿದ ತುಂಬಿ
ತಲೆ ತಿರುಗದಂತಿರುವೆ; ಇಳೆಯ ಪಾಪವ ಕೆದಕಿ
ಅದರ ಹೆಡೆ ಹರಡ ತೋರಿಸುತ ನಿತ್ಯತಂದ್ರ
ಮಾಂತ್ರಿಕನು, ಬನ್ನಿ ಇದ ಬಡಿದು ಬದುಕಿರಿ, ಎಂಬ
ಮೋಡಿಯನು ಹಿಡಿದು ಜನನನು ಕರೆಯುತ್ತಿಹೆ ಬೇಂದ್ರೆ.

- ಶ್ರೀನಿವಾಸ.

ಪರಿಚಯ

ಈ ಪುಸ್ತಕ ಸಣಕಲ್ಲರು ರಬಕನಿಯವರು. ಈಗ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಗಳು. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಗೀತಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಇವರ ಸರಳ ಸುಂದರ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇವರ 'ಕೊರಿಕೆ' ಕವನಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು ರಾ. ಬ. ಘ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರಿಂದ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಇವರು 'ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ—ಮೇಸಕ' ಎಂಬುವಿರ್ಮಿತ್ರನ ತಪಸ್ಸಿನ ಕತೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟಪಟ್ಟದಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅನುವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಕೊರಿಕೆ' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಇವೇ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕವಿಯ ತ್ಯಾಗ ಭಾವವು ಈ ಚಿಕ್ಕ ದಾದ ಸಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕೊರಿಕೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆದರೆ ದೇಶದ ಸುಖಕ್ಕೂ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೂ ವಿಲಂಬವೇ ಆಗದು.

ಅಭ್ಯಾಸ:—

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:—

- (೧) ಕವಿಯ ಕೊರಿಕೆ ಏನಿದೆ?
- (೨) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಬೇಡಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ಬೇಡಿಕೆಯು ರೀತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು?
- (೩) ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು?

ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.

- (೧) ಪೊಡವಿಯೇ ಮೈಯಳಿಯೇ ಮಾಡಲೇನು?
- (೨) ಹೇ ತಂದೆ ಎನಲೆನ್ನನವನೆ ಕಾವಂ-

ಪ್ರಾಕರಣ

ತತ್ಸಮ ತಥ್ವನ ಕೊಡಿರಿ:—

ಕಳಶ, ಧ್ಯಾನ, ಅಚ್ಚರಿ, ಅಗಸ, ಏಸಿರಿ.

ಸಮಾಸ

ಕೈಯೊಡ್ಡು, ಮೈಯಳಿ, ನಾಲ್ವೆನೆ.

ರೂಪಸಿದ್ಧಿ ಹೇಳಿರಿ.

ಕೋರಿಕೆ, ಅಗ್ಗಲಿಕೆ.

೧೩ ಬಾರ್‌ಕೂರು

ತೌಳವ ವಿಭವದ ವಸನವನುಟ್ಟು
ಬಿಂಕದಿ ನಿಂತಿದೆ ಬಾರ್‌ಕೂರು.
ಭೂಸತಿ ಪಾಂಡ್ಯ ದಿಗುಂಬರ ಜೈನರ
ಮಾತೆಯು ವಿಜಯದ ತೌರೂರು
ನಾಡಿಗರೊಲುಮೆಯ ಸೂಗದೂರು

ಕಲಿಗಳಲಿ

ಕಲೆಗಳಲಿ

ಕಾಂತಿಯ ಕಲರವು ಬಾರ್‌ಕೂರು.
ತಿಲ್ಲದ ಹುಟ್ಟೂರು !
ಕಲಕಲ ನಾಡದಿ ನಲಿಯುವ ನೀತೆಯ
ದಡದೆಡಿ ಜನ ಜೈತ್ಯಾಲಯವು
ಕಲ್ಲಲಿ ಕಾವ್ಯವ ಕೆತ್ತಿರುವಂತಹ
ನೆತ್ತಿಯನೆತ್ತಿಹ ಮಂಟಪವು
ಬಸದಿಗಳಿಂದ್ರರ ಗುರುಮಠವು

ಸ್ತಂಭಗಳು

ಬೆಂಬಗಳು

ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಿಲ್ಲದ ಹಬ್ಬಗಳು
ಕಲ್ಲಿನ ಕಬ್ಬಗಳು !

ಕಾಲದ ಪರವೆಯು ಮೇಲಕ್ಕದ್ದಿತು
ಈಗದು ಹಿಂದಿನ ಚೆಲು ಕನಸು
ಶತಮಾನಾಂತ್ಯದಿ ಮರೆತಿಹ ಲೋಕಕೆ
ಗತವೈಭವಗಳ ಸವಿನೆನಸು
ಭಾವನೆಯೂಟಕೆ ಸವಿ ತಿಸಿಸು

ನಿಜಧರ್ಮ

ಸತ್ಯಧರ್ಮ

ಮುಳುಗಿಹುದಂದಿನ ಜಲಧಿಯಲಿ
ಕತ್ತಲೆಯೊಳದಲಿ.

ತುಳುವರ ಕೀರಿಯ ಭೇರಿಯುಮೊಳಗಿನ
ಬಾರ್ಕೂರೆಂಬುದು ಸುಡುಗಾಡೆ !
ಮಮತೆಯಲಾಡಿಸಿ ಭಾಗ್ಯದಿ ಬೆಳೆಸಿದ
ಸೀತೆಯ ಶಿಶುವಿಗೆ ಈ ಪಾಡೆ !
ನಾಡಿನ ಸೋಲಿಗೆ ಈ ಬೀಡೆ !

ಈಗತಿಯ

ಅವನತಿಯ

ಕಾಣುತ ಕನಿಗಳು ಕೊರಗುವರು
ಕಲಿಗಳು ಮರಗುವರು.

ಕಾಲದ ಕಡಲಿನ ತೆರೆಗಳ ಹೊಡೆತಕೆ
ಬಳಲುತ್ತ ಮುಳುಗಿದೆ ಬಾರ್ಕೂರು
ಕೂಗಿನ ತಾನಕೆ ಕುಣಿಯುವ ಅಳವಿನ
ಕಾಲಡಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ಈಯೂರು.

ಬಾಳಿನಲಿ

ಬೀಳಿನಲಿ

ಇದು ತುಳುನಾಡಿನ ವಂವೆ
ಈಗಿದು ಕೊಳೆ ಕೊಂಪೆ.

— ಪೇಜಾನರ ಸದಾಶಿವರಾವ.

ಪರಿಚಯ

ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಮಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯವರು. ಉತ್ತಮ ಕವಿಗಳು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕತೆಗಾರರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ 'ಮಿತ್ರ ಮಂಡಳಿ'ಯೆಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಕಟ್ಟಿದ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಇನ್ನೂ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಸಾಹಸಿಗಳೂ, ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಾಲಿಗಳೂ ಆದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಕಾಶಿಯ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವಿಜ್ಞಾನದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ದಿನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಮುಂದೆ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವಿಷಯದ ಪ್ರೌಢ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಟಲಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕರುಳು ಜೀನೆಯಿಂದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದರು. ಇವರ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಇತರ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಉಜ್ವಲವಾದ ಅಭಿಮಾನವು ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರಿಗೆ ಉಜ್ವಲವಾದ ಭವಿಷ್ಯವಿತ್ತು. ಇವರ ಅಕಾಲ ಮರಣದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ, ನಾಡಗೂ ತುಂಬಿಬರದ ಹಾನಿಯಾಗಿದೆ.

‘ಬಾರಕ್ಕೂರು’ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನ ‘ಮಿತ್ರ ಮಂಡಳಿ’ಯವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ‘ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳು’ ಎಂಬ ‘ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ’ದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪುರಾತನ ವೈಭವವನ್ನೂ ಕೆಚ್ಚನ್ನೂ ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಬರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ:-

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- (೧) ಬಾರಕೂರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೆ?
- (೨) ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಗತವೈಭವದ ಕುರುಹುಗಳು ಯಾವವು?
- (೩) “ಕಲ್ಲಿನ ಕಬ್ಬುಗಳು” ಯಾವವು? ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಬ್ಬುಗಳೆಂದು ಹೇಳುವ ಔಚಿತ್ಯವೇನು?
- (೪) ಬಾರಕೂರಿನ ಈಗಿನ ಅವನತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕವಿಗೆ ಏನು ಅನಿಸುವದು?
- (೫) ಬಾರಕೂರು ತುಳುನಾಡಿನ ಹಂಪೆಯೆಂದು ಕವಿಯು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?
- (೬) ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಬರೆದ “ಹಂಪೆ ವಿಜಯನಗರದ ದರ್ಶನ” ವನ್ನು ಓದಿರಿ.

ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ:-

- (೧) ಕಾಲದ ಪರದೆಯು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಿತು.
- (೨) ಕೂಗಿನ ತಾನಕೆ ಕುಣಿಯುವ ಅಳಿವಿನ ಕಾಲಡಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ಈಯೂರು.

೧೪ ಕೊಡಗು

ಕೊಡಗು ಬೆಡಗಿನ ಬೇಡು ! ಪೌಂದರೈದಮೃತಮಂ |
 ಕುಡಿಯಿರಲೆ ಕಣ್ಣಿಳಿರ ! ಇದೊ ಮಂಜು ಬತ್ತರಿಸಿ |
 ಕಡಲವೋಲ್ ತೋರ್ದಪುದು ಮೇಲೇಳ್ವ ಗಿರಿಸಾನುಗಳ್
 ದ್ವೀಪ ನಿವಹಮಾಗೆ ||

ಅಡಿಯಿಂದೆ ಮುಡಿವರಂ ಬೆಟ್ಟುಗಳ್ ನೀಳ್ವೆಸೆವ |
 ಗಿಡುಗಳಿಂ ಪಸುರೇರಿ ಪೌಂದರೈದಧಿದೇವಿ |
 ಯೆಚಿಯಾಡುವೊಳ್ವ ವೆತ್ತೆಡೆಗಳಾಗಿತ್ತಲಿದೊ ಸೊಗಯಿಸುವು
 ಸೊಂಪುವೆತ್ತು ||೧||

ಬಿಸಿಲೆಲೆಗಳೊಳಗಿಂದೆ ಸೋಸಿ ಬರ್ಪುದು ಮತ್ತೆ |
 ಪಸುರ ಮೇಲ್ ನೀರ ಮೇಲಲೆವೆಲರ್ ಸುಳಿದಪುದು |
 ಬಿಸುಪಳಿಯದಿದ್ವಪುದೆ ? ಕೊಡಗು ತಣ್ಣೆಳಲ ತವರೂರಲೇ
 ತಣ್ಣೆನಿಂಬು ||

ಪೊಸತರದ ಬಗೆವಗೆಯ ವಿಹಗಂಗಳೆತ್ತಲುಂ |
 ಮಸುಪ ಮೈವಣ್ಣದಿಂ ಮನವೊಲಿಸ ಮಾಟದಿಂ — |
 ದೆಸೆದು ನುಣ್ಣುನಿಗುಡುತೆ ನಲಿದಪುವು ಮನಮಿಲ್ಲಿ
 ನಲ್ಲಗೆಗಳೆಡೆಯಾದುದು ||೨||

ಪರಿವ ಕಾಳ್ಪರದ ಮೆಲ್ಲಲಿಯಿಂದೆ ಬಗೆಗೊಳಿಸ |
 ದರಿಯಿತ್ತುಲುತುಂಗ ತಿಖರಂಗಳಿಂದೆಸೆವ |
 ಗಿರಿಯತ್ತಲೇಂ ಪೆಂಪೊ ! ತಂಜೆಲರ ಸೊಗಯಿಸುಮಸೋಂಕಿನಿಂ
 ಸೊಗಮಿದೆನೀತೊ ||

ಬಿರಿವೂಗಳನಿಗಂಪಿಗನಿತೊಂದು ತುಂಬಿಗಳೋ |
 ಸುರ ಯುವತಿಯರ್ ನಲ್ಲರೊಡನಿಲ್ಲಿ ಸಾತ್ಯಂದು |
 ಸರಸವಾಡಲ್ಕುಚಿತಮಾದ ನೆಲಮಿದು ! ಕೊಡಗು ಕರುನಾಡ
 ಮುದ್ದು ಗೂಸು. || ೩ ||

ಚೆಲುವಿನೀ ಕಡಲೊಳಗೆ ಸಾಲ್ಪಿಡಿದು ಸೊಂಪೆಸೆವ
 ಮಲೆಗಳಿವು ಸವಿಕಂಪ ತರುಣಜಿಗಳಿನದೇ—
 ನಲೆವಲೆವ ತೆರೆಗಳಿಂತೆಸೆದಪುಪ್ಪೊ ! ನವಸೃಷ್ಟಿಯಿಂ ಸೃಷ್ಟಿಗೆಂ
 ಕಾಂತಿಯೊ ! ||

ನೆಲಮಾಗಸಂ ದಿಕ್ಕುಗಳ್ ರಾಮಣೀಯಕದ
 ನಿಲಯಂಗಳಿವನೆನಿತು ನೋಡಿದೊಡಮಕ್ಕಿಗಳ್
 ತೊಲಗಲೊಲ್ಲವು ಮನಂ ತಣಿಯದೊಲಾಡಿ ಸೌಂದರ್ಯದೀ
 ಜಲಧಿಯಲ್ಲಿ. || ೪ ||

ಬಂದೆ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆನ್ನಕ್ಕರಿನ ತಾಯ್ನಿಲವ |
 ಚಂದಮಂ ನೋಡುತುಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ನಲ್ಮೈ - |
 ಯಿಂದೆ ಸುಖದಿಂದೆ ಸಂಚರಿಸುತುಂ ಬಹುಕಾಲದಿಚ್ಛೆ
 ಕೈಗೂಡಿತಂದು ||

ಎಂದು ಕಣ್ತುಂಬೆ ಕರುನಾಡ ಚೆಲುವಂ ಕಾಣೈ — |
 ನೆಳದು ಮನದೊಳನಿಶಮಾಗೆ ಚಿಂತಿಸುತಿದೇ —
 ನಂದು ತಿಳಿದಿದರಾರಿಂತು ಸೊಬಗಿನ ಸುಗ್ಗಿಯಿದಿರೊಳಾಂ
 ನಿಲ್ಲಿನೆಂದು || ೫ ||

ಎನ್ನ ನಾಡಂದಮಿಂತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ ನಿ —
 ಲ್ಲಿನ್ನೆಗಂ ! ಭಾವನೆಗೆ ಚಂದಮಿದು ನಿಲಕುವುದೆ ?
 ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಮಿದು ನಿನ್ನಪರ್ಮೆಯ ಕುರುಪು !
 ಕರುನಾಡೆ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ||

ಇನ್ನರಿವುದರಿವಲ್ಪು ನಿರ್ಮಳಾಂತಃಕರಣ —

ರುನ್ನತ ಗುಣೋದಯರ್ ಮಂಗಳ ಸಿಕ್ಕೇತನರ್

ನಿನ್ನೊಡಲೊಳಿಂತುದಯಿಸಿದರೆಂದು ! ಕರುನಾಡು

ದೇವರಳ್ಳರಿನ ನಾಡು. ||೬||

ದರಿಗಳಿರ, ಗಿರಿಗಳಿರ, ಝರಿಗಳಿರ, ಮೃಗಪಕ್ಷಿ —

ತರುಗಳಿರ, ಪೂಗಳಿರ, ತಂಬೆಲರೆ, ಬೆಳ್ಳಂಜೆ,

ಸರುಗಂಪೆ, ಇಂಚರವೆ, ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳಿಸೈ ! ನಮೋ ! ನಿಮ್ಮ

ಸೌಹಾರ್ದಮೆನಿತೊ ! ||

ಇರಿಸಿದಿರ್ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾರ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ

ತೆರೆದೆನ್ನ ಮುಂದೆ ನೀಮ್ ! ಪೂರಗಣ್ಗೆ ನೀಮಿನ್ನು

ಮರೆಯಾದೊಡಂ ಹೃದಯ ಭಿತ್ತಯೂಳ್ ಚಿತ್ತಿತ್ತರ್

ನಿಮ್ಮನಾಂ ಮರೆವುದೆಂತು ? ||೭||

— ಸಾಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು.

ಪರಿಚಯ

ಸಾಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳು. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಶೋಧಕರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಶ್ರೀ. ಸಾಲಿಯವರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ :-

“ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಯವರೆಂದರೆ ಕವಲು ದಾರಿಗಳ ಕೈಯೊಳಗಿರುವಂತೆ. ಅವರ ಲೇಖನಿ ಹಳದಾರಿಗೂ ಚಾಚಿದೆ, ಹೊಸದಾರಿಗೂ ಚಾಚಿದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದೇವಿ ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸಬಳೇ ಆದರೂ ತೀವ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಹಳಬಳು. ಅವಳಿಗೆ ಹಳೆಯ ಭಂದವುಗಳ ಉಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚು, ಪ್ರಾಸದ ತೊಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆಚ್ಚು.

ಇವರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕವಿಗಳು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆಗಳು ಇವರ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸೂಸುತ್ತವೆ.

ಇವರು ಧಾರವಾಡದವರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಈಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳೂ, ಕವಿತೆಗಳೂ ‘ಚಿತ್ರಸೃಷ್ಟಿ’ ಎಂಬ ಸುಂದರವಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಇವರು ‘ಸಂಪೂರ್ಣ’ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಸುಲಭವಾದ ಶೈಲಿಯು- ‘ಹಾಡುಗಬ್ಬ’ ದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟವಾದ ‘ಬಾಲಕಾಂಡ’ ‘ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ’ ದ ಪ್ರತಿಗಳು ಎಲ್ಲರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿವೆ.

ಈಗ ಆಯ್ದ ಕೊಂಡ ಸುಂದರವಾದ ಕವಿತೆಯು ‘ಚಿತ್ರಸೃಷ್ಟಿ’ ಎಂಬ ಮತ್ತೆ ಕವಿತೆಯಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಂದರ್ಭ್ಯವನ್ನು ನೋಗಿಸಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಪಟ್ಟದಿಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ. ಸಾಲಿಯವರು ತಮ್ಮ ಪಳಗಿದ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ:—

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- (೧) ಕೊಡಗಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
- (೨) ಕೊಡಗನ್ನು ಕಂಡು ಕರುನಾಡ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕವಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಭಾವನೆಗಳು ಯಾವವು ?
- (೩) ಕೊಡಗನ್ನು ಬಿಟ್ಟೊಳ್ಳುವಾಗ ಕವಿಯು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಯಾವವು ?
- (೪) ಪಂಪನ ಬನನಾಸಿ ವರ್ಣನೆ, ರತ್ನನ 'ಮಡಿಕೇರಿಲಿ' ಮಂಜು ಇವುಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

ಸೃಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ:—

- (೧) ಸೌಂದರ್ಯದಧಿದೇವಿಯೆಡೆಯಾಡುವ ಒಳ್ಳುವೆತ್ತಡೆಗಳಾಗಿ ಇತ್ತ ಇದೋ ಸೊಗಯಿಸುವು.
- (೨) ಮನಮಿಲ್ಲಿ ನಲ್ವಗೆಗಳಿಗೆಡೆಯಾದುದು.
- (೩) ಕರುನಾಡು ದೇವರಳ್ಳರಿನ ನಾಡು.
- (೪) ಪೊರಗಣ್ಣೆ ನೀಮಿನ್ನು ಮರೆಯಾದೊಡಂ ಹೃದಯಭಿತ್ತಿಯೊಳ್ ಚಿತ್ತಿತರ್ .

ಕೆಳಗಿನ ಕೊಡುನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ.

ತಂಪು ನೆಳಲು, ಮೃದು ಉಲಿ, ಕಾಡಿನ ಪುರ, ತಣ್ಣಗಿನ ಎಲರು,
ಬಿಳಿಯ ಮಂಜು, ಇನಿದು ಸರ
ಈ ಕೊಡುನುಡಿಗಳು ಯಾವವು ?

ನಿಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ:—

ನಾನು ಕಂಡ ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯ.

೧೫ ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆ

ಭಾರತ ಸಿನ್ನಯ ಭಾರವ ನಿಳುಹುವ
ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಿಂದಿಗೆ ಬಹುದೋ !

||ಪ||

ಬರುವದು ಬರುವದು ಎನ್ನುತ ಎಸಿತೋ
ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸಾರುತ ಸಾರಿದವೋ ! ಅ. ಪ.

ಹೊಮ್ಮುವ ತಿಳಿಸಿಗೆ ತುಂಬಿದ ಹೊಂಗಳೆ
ಮೈ ಮನನೂಟದ ಬೆಳೆ ತೀವಿದ ಇಳೆ
ಜೀವರ ಎಲ್ಲರ ಜೀವನ-ಪೂರ್ಣಿಮೆ
ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಿಂದಿಗೆ ಬಹುದೋ !

ತೇಜದ ನಿಜ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕ್ಷತ್ರದ
ತೇಜಯನೇರಿದ ಭಾರತ ರಾಜರ
ನೊಗ ನೊಗದಲಿ ಬಿಳಿ-ಹೊಳೆಯೊಲು ನಿರುಗಿದ
ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಿಂದಿಗೆ ಬಹುದೋ !

ಕಾಲವು ಮರೆತರು ಮರೆಯದ ಕಾಲದಿ
ದೇವನ ಉಸಿರಿನ ಉಯ್ಯಲೆಯಾಗಿ
ಬಾಳಿದ ಧೀರರ ತಿಳಿವಿನ ಹುಣ್ಣಿಮೆ
ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಿಂದಿಗೆ ಬಹುದೋ !

ಈಗಿದೆ ಮರನಿಗೆ ಸಾವಿಗೆ ಸೋಲಿಗೆ
ಬಾಗಿದ ಚಿತ್ತದ ಬಡತನ ಹುಣ್ಣಿಮೆ !
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲಿ ತೋರುವ ಹರಿಗತ್ತಲೆ !
ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಿಂದಿಗೆ ಬಹುದೋ !

ಪರಿಚಯ

ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳ ಅವರು ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇ ಬಿಹಾಳದವರು ಎಂ. ಎ. ಬಿ. ಟಿ. ಪದವೀಧರರು. ಸಾಂಗ್ಲಿಯ ವಿಲಿಂಗ್ಡನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕವಿಗಳೂ ಉತ್ತಮ ಗನಕಿಗಳೂ, ಪ್ರಭಾಸ್ಥಿತ ಭುಷಣಕಾರರೂ, ನುರಿತ ವಿನೂರ್ಣಕರೂ ಆಗಿರುವರಲ್ಲದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೂ, ಉತ್ತಮ ನಾಟಕಕಾರರೂ, ಪ್ರಬಂಧ ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಅದರ ಅಳವಡ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಮೂಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಹಂಬಲ ಇವರಲ್ಲಿದೆ.

‘ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿನೆ’ ಎಂಬುದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುವ ಗೀತೆ. ಇದನ್ನು ‘ಬಾಸಿಗ’ ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ :-

ಕೆಳಗಿನ ಪಠ್ಯಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- (೧) “ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿನೆ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕವಿಗಳು ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ?
- (೨) “ಈ ಹುಣ್ಣಿನೆಯ ದಿನ ಕಾಣುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಪದಗಳು ಯಾವವು ?
- (೩) ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ-ಗತ ವೈಭವವು ಹೇಗೆ ಮೂಡಿದೆ ?
- (೪) ಇಂದಿನ ಭಾರತದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
- (೫) ಈ ಪದ್ಯದ ತಿರುಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಇದೇ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುವ ಕೆಳಗಿನ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.
ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರ “ನಾಡಿನಹಾಡು” ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿಯವರ “ಕಾರಣ ಪುರುಷ.

೧೬ ನಾವು ಭಾರತೀಯರು

ಭಾರತೀಯರು ನಾವು ಭಾರತೀಯರು;

ಮಲೆತು ನಿಂತ ವೈರಿಗಳನು
ಗೆಲಿದು ನನ್ನಿ ನಲುಮೆಯಲಿಯೆ
ಚೆಲುವಿನಿಂದೆ ಇಳೆಯನಾಳಿ
ಬಲುಹುಗಾರರೆಂದು ನಲಿದ
ಭಾರತೀಯರು ನಾವು ಭಾರತೀಯರು.

ಭೋಗಗಳಿಗೆ ನೀರನೀಡಿ
ತ್ಯಾಗದಲೆಯೆ ಭೋಗ ನೋಡಿ
ಯೋಗೀಶ್ವರನೊಡನೆ ಬೆರೆಯೆ
ಯೋಗಪಥವ ಕಂಡುಹಿಡಿದ
ಭಾರತೀಯರು ನಾವು ಭಾರತೀಯರು;

ಜಗದೊಡೆಯನ ನೆಲೆಯರಿಯದೆ
ಜಗದ ಜನರ ಜಂಗುಳಿಗಳು
ವಿಗಡವಾಗಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರಲು
ಬಗೆಯ ಮುಗಿಲೊಳಗೆಯೆ ಕಂಡ
ಭಾರತೀಯರು ನಾವು ಭಾರತೀಯರು;

ಭಾವನೆಗಳ ಕೊಳಲನೂದಿ
ಭಾವರಾಗಗಳನೆ ಹಾಡಿ
ದೇವರಾಯನೊಡನೆ ಅಡಿ
ಸಾವನೋವ ತುಳಿದುನಿಂತ
ಭಾರತೀಯರು ನಾವು ಭಾರತೀಯರು.

ಪರಿಚಯ

‘ಆನಂದಕಂದ’ ಎಂಬುದು ಇವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ. ಬೆಟಗೇ ಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ ಎಂಬುದು ಇವರ ನಿಜನಾಮ. ಇವರಿಗೆ ‘ಕವಿ ಭೂಷಣ’ ಎಂದು ಕರೆದು ನಾಡು ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಇವರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕರೂ, ಉತ್ತಮ ಕವಿಗಳೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕತೆಗಾರರೂ. ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತ ಕಾದಂಬರಿ-ಕಾರರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರು ಧಾರವಾಡದವರು. ಈಗ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ‘ಜಯಂತಿ’ ಎಂಬ ಉತ್ತಮವರ್ಗದವ ಶಾಸಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪರಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೇ ಕನ್ನಡದ್ದೇ ಆದ ಒಂದು ಸಹಜ ಸುಂದರವಾದ ಶೈಲಿ ಇವರದಾಗಿವೆ. ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿಯೂ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವರಿಗೆ ಹಿರಿಯದಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ “ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತ”ವನ್ನು ‘ಮಿಂಚಿನಬಳ್ಳಿ’ ಯವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ‘ನಾಡಹಾಡುಗಳ’ ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಹವಿಂದ ಆಯ್ದಿದೆ.

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ಭಾರತೀಯರ ಹಿರಿಮೆಗಳು ಯಾವವು ?
- (೨) ಭಾರತೀಯರು ಸಾಧಿಸಿದ ಯೋಗಸೂತ್ರ ಯಾವುದು ?
- (೩) “ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ”ನ್ನ, ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೪) ಮಿಂಚಿನ ಬಳ್ಳಿಯ “ನಾಡಹಾಡುಗಳು” ಎಂಬ ಗೀತಸಂಗ್ರಹ

ವಿಸ್ತರಿಸಿರಿ:—

ದೇವರಾಯನೊಡನೆ ಅಡಿ

- (೧) ಸಾವನೋವ ತುಳಿದು ನಿಂತ ಭಾರತೀಯ ನಾವು.

ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಬಲಹುಗಾರ, ಮಲೆತು. ಬೆರೆಯ.

ಕೆಳಗಿನ ಸಮಸ್ತ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರು ಹೇಳಿರಿ

ಯೋಗಸೂತ್ರ, ಭಾವರಾಗ, ಸಾವನೋವ.

ದಲ್ಲಿ ಭಾರತದೇಶದ ವಿಷಯಕ್ಕೆರುವ ಗೀತಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

೧೭ ತಂಗಿ ಗೌರಮ್ಮನಿಗೆ.

ಜಲದೇವತೆ ವನದೇವತೆ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ
ಬನದಿಸುತಿಕ ಹೊಳೆ ಮಡುವಿಗೆ ನೀನೀಸಲು ಹಾರಿ.
ತಾಯೊಡಲನು ಕೂಸಾಟಕೆ ತಾಯ್‌ಮಡಲಿಗೆ ಬೀರಿ
ತೀರಲು ಜಡವಾಗಳೆ ಕಾವೇರಿಯೆ ತಂಪೇರಿ.

ನೆನೆದರೆಯೇ ನಾನಡಗುವೆ ಇದು ಅದು ದುದೆಂತೋ !
ಎಲ್ಲಿಂದೀ ಎಳೆ ಜೀವಕೆ ಸಾವೆಂಬುದು ಬಂತೋ !
ಸತಿಯೊಲವಿನ ಸುತನೊಲವಿನ ಕೆಳೆಯೊಲವಿನ ತಂತು
ಜಗದೆ ನಿನ್ನನು ಮೇಲಕೆ ನೀ ಮುಳುಗಿದೆಯೆಂತೋ.

ಗೌರವಸ್ತ್ರ ಗೌರಸ್ಥಿತ ಗೌರವದೀ ಗೌರೀ
ಮಿಂಚೆದಳೋ ಬಾಸಂಚಿಗೆ ಕಾವೇರಿಯ ಕುವರಿ.
ಬೆಳುದಿಂಗಳೆ ಕರುವಿಟ್ಟಿತೋ ಈ ನಿರ್ಮಲಮೂರ್ತಿ
ಮೊದಲಿಲ್ಲೆಯೆ ಕುಡಿಬಿಟ್ಟಿತು ಮುಗುಳಿಟ್ಟಿತು ಕೀರ್ತಿ.

ಉಷೆ ಸುರಿಸುವ ಇಬ್ಬನಿಯೊಲು ಕರುಣೆಯ ಕಂಬನಿಯ
ಬಾಳ್ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಬೀರಿದೆ ನೀ ಮಧುಹಾಸ್ಯದ ಹನಿಯ,

— ಅಂಕಾತನಯ ದತ್ತ.

ಅಭ್ಯಾಸ:-

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- [೧] ಗೌರಮ್ಮನು ಈಸಲು ಹೋದ ಹೊಳೆಮಡುವು ಹೇಗಿತ್ತು ?
- [೨] ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯು ಅವಳನ್ನು ಉಳಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕವಿ ಯು ಅಶಿಸುತ್ತಾನೆ ? ಮತ್ತು ಅದು ಹೇಗೆ ?
- [೩] ಗೌರಮ್ಮನೆಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿತ್ತು ?
- [೪] ಗೌರಮ್ಮನ ಜೀವನವು ಯಾವರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು ?
- [೫] ಈ ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತನಾದ ಭಾವವು ಯಾವದು ?
- [೬] ಗೌರಮ್ಮನವರ ಪರಿಚಯಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ದ. ಬಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಇವರು ಬರೆದ “ನಾನು ಕಂಡ ಗೌರಮ್ಮ” ಈ ಚಿಕ್ಕಹೊತ್ತಿಗೆ ಯನ್ನು ಓದಿರಿ.

- [೭] ದಿವಂಗತರಾದ ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣಯ್ಯನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಬರೆದ ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಓದಿರಿ.
ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಚಿಕೆ ೪ ಸಂಪುಟ ೨೦, ವರ್ಷ ೧೯೩೯
- [೮] ಸಾಲಿರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು ಬರೆದ “ತಿಲಾಂಜಲಿ” ಓದಿರಿ.

ವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸಿರಿ.

- [೧] ಉಷೆ ಸುರಿಸುವ ಇಬ್ಬ ನಿಯೋಲು ಕರುಣೆಯ ಕಂಬನಿಯ,
ಬಾಳ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಬೀರಿದೆ ನೀ ಮಧುಹಾಸ್ಯದ ಹನಿಯ.

೧೮ ಕಸ್ಮೈದೇವಾಯ ?

೧

ಅಂದಿನಾ ದೇವರುಗಳೆಲ್ಲ ಮಡಿದುರುಳಿಹರು
ಇಂದ್ರ ವರುಣರು ಧನದ ಮಿತ್ರ ಪೂಷಣರು—||
ಸಂದಿದ್ಧ ದೈವತ್ವದಗ್ಗಲಿಕೆ ಹೋಗಿಹುದು
ಅಂದಿನವರುನ್ನತಿಯ ಕಳಶ ಕೂಲಿಹುದು. ||

ಮಾನವರ ಸುಪ್ರಖರ ಮನದ ಮೊನೆಯಲುಗಿನ
ಘಾತದಲಿ ಕಡುನೊಂದು ಸೋಲನೊವಸ್ಪಿದರು
ಧ್ಯಾನಪೂಜೆಗಳೆನ್ನು ತಮಗೆ ಸಲ್ಲವು ಎಂದು
ಮಾತಿನೊಪ್ಪಿಗೆಯಿತ್ತು ಶರಣು ಬೇಡಿದರು.

ಅಚ್ಚ ರಿಯ ಮೋಹದಲಿ ಆಗಸವ ನೋಡುತ್ತೆ
ಉಚ್ಚಕಂಠದಿ ಹಾಡಿದಾ ಭಕ್ತರಳದಿಹರು
ನಯದಿಂದ ಭಯದಿಂದಲವರ ನೊಲಿಸುವ ಪಾಡು
ಭುನಿಯಿಂದ ಜನದಿಂದ ತೊಲಗಿ ಹೋಗಿಹುದು.

ಸಾಗರನ ಸುರನೀಲ ನೀಲಿಮತೆಯನು ನೋಡಿ
ಭೋಗರೆಯುತುರ್ಕುವಾರ್ಭಟೆಯ ಕೇಳಿ
ನಾಲ್ಕೆಸೆಯೊಳೊಡ್ಡಿರುವಪಾರ ಗಂಭೀರತೆಗೆ
ಬಾಗಿ ಗೈಯುವ ವರುಣ ಪೂಜೆ ಕಾಣಿಸದು.

ಸಭದಿಡೆಗೆ ಮೊಗವೆತ್ತಿ ಪೂ-ಪತ್ರವೆರಚುತ್ತೆ
ಕರುಣಿಸ್ತೆ ಪರ್ಜನೈ ಎಂಬುದಿಲ್ಲಾಯ್ತು.
ಗುಡುಗು ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿ ನಡುಗಿ ಬಲಿಯೊಪ್ಪಿಸುತೆ
ಒಡೆಯ ರುದ್ರನ ರೌದ್ರವಿಳಪ ಪರಿ ಪೋಯ್ತು.

ಗೋಧನವನುಳುಹೈಯ ಹೆಚ್ಚಿಸೈ ಹೇ ಪೂಷ
ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳೇಯೋ ದೇವ ದೇವೇಶ !
ಧನಕನಕ ವಾಹನವ ಕುರುಣಿಸೈ ಧನದ, ಭೋ
ಘನರನಘರೆ ಎಂಬ ಮೊರೆಯು ಕೇಳಿಸದು.

೨

ಅನ್ಯದೇವರ್ಕಳು ದಾಳಿಟ್ಟರೆಂದರು
ಸುಮನಸರು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಹರಿ ಹರಾದಿಗಳು
ಇನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ವರುಷವಾಳಿದರಿವರು
ಇಂದಿವರ ಅಳಿಕೆಗು ಚ್ಯುತಿಯು ಬಂದಿಹುದು.

ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ತಂದೆ ತಾತದಿರ ದೇವರುಗ-
ಳಳಿದು ಹೋಗುವ ಕಡಿದು ಕಾಲ ಬರುತಿಹುದು
ಇಳಿದಿಹುದು ಕಡುನಿಡಿದು ನೆಳಲೊಂದು ಮೇಲಿಂದ
ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುತಲಿಹವು ಅವರ ಮೂರ್ತಿಗಳು.

ಪೋಷವರ ಪದವಿಗಳಿಗಿನ್ನಾರು ಬಂದವರೊ
ಕೋಟಿಗಳೊ ಕರುಣಿಗಳೊ ತಿಳಿಪ ಕೋವಿದರೊ
ಆರನರಸುತೆ ಹೋಗಿ ಹವಿಸನೀಯಲು ಬೇಕೊ
ಆವ ಶೀಲವನವರು ಜಗದಿ ಬಿತ್ತುವರೊ !

ಇಲ್ಲದಿರೆ ಬೇರಾವ ದೇವರೇ ಬಾರರೊ
ಇಲ್ಲವೊಂದಕೆ ಹೆಸರನಿತ್ತು ಕರೆಯುವೆನೊ
ಇಲ್ಲದಿರೆ ಮಾನವನ ಸುಗುಣವೇ ದೈವವೊ
ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹರಿಯದಿಹ ಸಂಶಯವೆ ಕೊನೆಯೊ !

—ಎ. ಸಿ.

ಪರಿಚಯ

ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ಎಂಬುದು ಇವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು. 'ವಿ. ಸೀ.' ಎಂಬುದು ಇವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ. ಇವರು ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕವಿಗಳೂ, ವಾಗ್ಮಿಗಳೂ, ಉತ್ತಮ ನಾಟಕಕಾರರೂ, ಕುಶಲರಾದ ಪ್ರಬಂಧ ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುವರೀತಿ ಇವರದು. ವಿಶಾಲ ಹೃದಯದಂತೆಯೇ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಾವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ ಇದೆ. ಇವರು 'ಗೀತಗಳು' 'ದೀಪಗಳು' 'ನೆರಳು ಬೆಳಕು' ನೊದಲಾದ ಸುಂದರವಾದ ಗೀತ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ 'ಆಗ್ರಹ' ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನೂ 'ಹಣಪ್ರಸಂಚ' ಎಂಬ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಸುಸ್ತಕವನ್ನೂ 'ಸಂಪಾಯಾತ್ರೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗ ಇವರು 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ' ದ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಅದರ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಭಾವಗೀತವನ್ನು ಇವರ 'ಗೀತಗಳು' ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ, ವಿಚಾರದ ಆಳವೂ ಈ ಭಾವಗೀತದಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ:-

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

- (೧) ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಯಾವದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಏಕೆ ?
- (೨) ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದರು ? ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಯಾವ ಅಂತರ ಕಾಣುವಿರಿ ?

- (೩) “ಅಲಿಸಿ ಹೋಗುತಲಿಹವು ಅವರ ಮೂರ್ತಿಗಳು” ಎಂದು ಕವಿಯು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ?
- (೪) ಮುಂಬರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಕವಿಯು ಏಕೆ ಭಯಪಡುವನು ?
- (೫) “ಕಸ್ತೂರದೇವಾಯ” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕವಿಯು ಏಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ?

ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.

- (೧) ಅಂದಿನವರುನ್ನತಿಯ ಕಳಶ ಕೂಲಿಹುದು.
- ೨) ಇಳಿದಿಹುದು ಕಡುನಿಡಿದು ನೆಳಲೊಂದು ಮೇಲಿಂದ;
ಅಲಿಸಿ ಹೋಗುತಲಿಹವು ಅವರ ಮೂರ್ತಿಗಳು.
- (೩) ಆರನರಸುತಹೋಗಿ ಹವಿಸನೀಯಲು ಬೇಕು ?
- (೪) ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹರಿಯದಿಹ ಸಂಶಯವೇ ಕೊನೆಯೊ !

ಶುದ್ಧ ಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ

ಗದ್ಯ ಭಾಗ

ಪುಟ	ಸಾಲು	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೮	೧೮	ತೊಡದವು.	ತೊಡಗಿದವು.
೧೭	೯	ಬಂದಿದದ್ದರು	ಬಂದಿದ್ದರು
೨೨	೨೦	ಏಕಾಂತ	ಏಕಾಂಕ
೨೪	೧	ಮಾರಯ್ಯಲ್	ಮಾರಯಲ್
೩೨	೧೭	ಬಳ್ಳೇಗಾವಿಯ	ಬಳ್ಳೇಗಾವಿಯು
೩೫	೧೩	ಬೈದರು	ಬೈದರು.
೩೬	೧೩	ಅ ತೂತಿನೊಳಗಿಂದ	ಅ ತೂತಿನೊಳಗಿಂದ
”	೨೩	ದ್ರಶ್ಯ	ದೃಶ್ಯ
೪೨	೩	ಪ್ರವರ್ತಕ	ಪ್ರವರ್ತಕ
೪೩	೭	ಲೇಖರು	ಲೇಖಕರು
೪೪	೧೫	ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡ	ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು
೪೬	೧	ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ	ಕನ್ನಡಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ
೪೭	೧	ಕಶಲ	ಕುಶಲ
”	೨	ಪುಣ್ಯದ	ಪುಣ್ಯದ
೪೮	೧೪	ಬಾಳ್ಕೆಯೇನಿಮಿತ	ಬಾಳ್ಕೆಯೇನಮಿತ
೫೧	೧೧	ಮನ ಮಂದೋ	ಮನ ಮುಂದೋ
೫೨	೯	ಸಾಧಿಸಿದವಳು	ಸಾಧಿಸಿದಳವಳು
”	೨೨	ವಾಯಿಸುತ	ವಾಯುಕುತ
೬೦	೫	ಮುಟ್ಟುವಾಗ	ಮುಟ್ಟುವಾಗ
೬೯	೩	ಜನಾರ್ದನ	ಜನಾರ್ದನ
”	೯	ತಮಂಥ	ತಮಂಥ

ಪುಟ	ಸಾಲು	ಅಶುಧ್ಧ	ಶುಧ್ಧ
೭೬	೧೧	ಮುಟ್ಟು	ಮುಟ್ಟು
೭೮	೧೭	ನಿರ್ಣಯಿಸಿರೆ	ನಿರ್ಣಯಿಸಿರೆ
೭೯	೧೧	ಶೂನ್ಯಮನಸ್ಥನ	ಶೂನ್ಯಮನಸ್ಥನ
"	೨೪	ಟ್ಟು ಸಿರೆಳೆದು	ನಿಟ್ಟುಸಿರೆಳೆದು
೮೨	೬	ಮನಸ್ಸು	ಮನಸ್ಸಿನ
೮೮	೯	ಅವರಿಬ್ಬರೂ	ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ
೯೩	೫	ಎಂದನು	ಎಂದೆನು
೯೬	೧೬	ಭವ್ಯವೈವತ್ಯಾರು	ಭವ್ಯವೈವತ್ಯಾರು
೯೮	೨೦	ಹಾಕ್ಸಿಡು	ಹಾಕ್ಸಿಡು
೧೦೫	೭	ಯನ್ನು	ಲನೆಯ ಸಾಲಿನ ಮೊದಲ ಶಬ್ದ - ಸಂಶೋಧನೆ - ಇದಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಬೇಕು.
೧೦೯	೧೮	ಅವೆ	ಅವೆ
೧೧೦	೨	ಸೆರಿಸು	ಸೈರಿಸು
"	೧೯	ಅವಭೃಥ	ಅವಭೃತ

ಪದ್ಯಭಾಗ

೨	೩	ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂ	ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂ
"	೧೨	ಕೈಮುದಿದುರ್	ಕೈಮುದಿದುರ್
"	೧೪	ಆರೋಗಿಸಲೆ	ಆರೋಗಿಸಲೆ
೪	೨೭	ಗರಳೆ	ರಗಳೆ
೬	೪	ನಿಗುಣ	ನಿಗುಣ

ಪುಟ	ಸಾಲು	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೯	೬	ಯಿಂಟ್ಟಿಂತು	ಯಿಟ್ಟಿಂತು
೧೧	೨೩	= ಸುಂದರಿ	ನೀರೆ = ಸುಂದರಿ
೧೭	೭	ಬೆಸಗೊಂಡಾ	ಬೆಸಗೊಂಡೊಡಾ
೨೦	೨೧	ನಾಚಿಸಿದೆ	ನಾಚಿಸದೆ
೨೩	೮	ನಿಂತೆಂದದು	ನಿಂತೆಂದನು
೨೪	೧	ಆತ್ಮಜದ	ಆತ್ಮಜನ
೩೨	೧೯	ನಡಿಯಲಮ್ಮನು	ನುಡಿಯಲಮ್ಮನು
"	೨೫	ಜನಿರಿ	ಜನಿಸಿ
೪೨	೧೮	ಸಾದುದು	ಸಾದುದು
೪೭	೨೧	ಕೆಲಕ್ಕೊರಲೆದ	ಕೆಲಕ್ಕೊಲೆದ
೬೯	೧	ಪ್ರಸಾದ	ಪ್ರಾಸದ
"	೨	ಪ್ರಸಾದ	ಪ್ರಾಸದ
೭೭	೧೮	ದರಿಯಿತ್ತುಲುತುಂಗ	ದರಿಯಿತ್ತಲುತ್ತುಂಗ
"	೧೯	ಸೊಗಯಿಸುವು	ಸೊಗಯಿಸುವ
೭೮	೧೮	ನೆಳದು	ನೆಂದು
೮೫	'ಅಭ್ಯಾಸ' ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ೪ ನೆಯ ಸಾಲನ್ನು ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿಸಿ ಓದಬೇಕು.		

ಅರಿಕೆ— ಕೆಲ ಹ್ರಸ್ವ ದೀರ್ಘಗಳ ದೋಷಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿದುದಕ್ಕೆ ವಿಷಾದಪಡುತ್ತೇವೆ.

